

Hæstaréttardómar 1978 - Registur

Útgáfa 2.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 2.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

HÆSTARÉTTARDÓMAR

ÚTGEFANDI
HÆSTIRÉTTUR

XLIX. BINDI
1978

REYKJAVÍK
FÉLAGSPRENTSMIÐJAN H/F
MCMLXXX

Reglulegir dómara Hæstaréttar 1978.

Ármann Snævarr. Forseti dómsins.

Björn Sveinbjörnsson. Varaforseti dómsins.

Benedikt Sigurjónsson.

Logi Einarsson.

Magnús P. Torfason.

Þór Vilhjálmsson.

Registur.

I. MÁLASKRÁ.

	Dómur	Bls.
1. Alþýðusamband Íslands vegna Alþýðusambands Norðurlands vegna þeirra aðildarféлага þess, sem standa að Lífeyrissjóði verkalýðsfélaga á Norðurlandi vestra gegn Vinnumálasambandi samvinnufélaga vegna Sængurgerðar Sambands íslenskra samvinnufélaga Sauðárkróki og Lífeyrissjóðs S.Í.S. Kærumál. Félagsdómsmál. Frávísunardómur staðfestur	$\frac{4}{1}$	1
2. Snorri Guðmundsson gegn Ásmundi S. Jóhannssyni. Kærumál. Málflutningslaun. Úrskurður stjórnar Lögmannafélags Íslands	$\frac{5}{1}$	5
3. Marta Jónsdóttir gegn Birki Skúlasyni. Útivistardómur. Ómaksbætur	$\frac{9}{1}$	12
4. Ákærvaldið gegn Óskari Rúnari Samúelssyni. Kærumál. Úrskurður um gæsluvarðhald og geðheilbrigðisrannsókn úr gildi felldur	$11\frac{1}{1}$	12
5. Petrína K. Jakobsson gegn fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs og til réttargæslu orkumálastjóra f.h. Orkustofnunar, Starfsmannafélagi ríkisstofnana og Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja. Kærumál. Frávísunardómur að hluta úr gildi felldur. Sér- atkvæði	$11\frac{1}{1}$	15
6. Íbúðaval h/f. gegn Guðmundi Guðnasyni. Fasteigna- viðskipti. Verðtrygging	$12\frac{1}{1}$	27
7. Ákærvaldið gegn Guðmundi Kristjáni Kristjóns- syni. Fiskveiðabrot	$12\frac{1}{1}$	34
8. Á. Hansen & Co gegn Póst- og símamálastjórninni og gagnsök. Sáttaumleitun, Ómerking. Frávísun	$13\frac{1}{1}$	42
9. Anton Sigurðsson gegn Jónatan S. Tryggvasyni og Sjóvátryggingafélagi Íslands h/f. Bifreiðar. Skaða- bótamál	$16\frac{1}{1}$	48
10. Valdstjórnin gegn Styrmi Gunnarssyni. Kærumál. Kæruheimild. Máli vísað frá Hæstarétti	$16\frac{1}{1}$	55
11. Ákærvaldið gegn Birni Vilmundarsyni. Kærumál. Vanhæfi dómara. Dómarafulltrúi. Ómerking. Heim- vísun	$17\frac{1}{1}$	58
12. Katrín Þorvaldsdóttir gegn Hilmarí Péturssyni.		

	Dómur	Bls.
Kærumál. Barn. Umgengnisréttur. Úrskurður um dómkvaðningu matsmanna úr gildi felldur	18 $\frac{1}{1}$	63
13. Ákærvaldið gegn Jökli Veigari Kjartanssyni, Bifreiðar. Brot gegn umferðarlögum og áfengislögum. Ítrekun	19 $\frac{1}{1}$	39
14. Ákærvaldið gegn Helga Steingrímssyni, Bifreiðar. Brot gegn umferðarlögum og áfengislögum. Ítrekun	19 $\frac{1}{1}$	72
15. Guðmundur P. Kristjánsson gegn Energoprojekt og Bjarna Pálssyni. Kærumál. Frávísunardómur staðfestur	24 $\frac{1}{1}$	78
16. Gunnar S. Gunnarsson og Gunnar Sigurjónsson gegn Hilmarí Ingimundarsyni og Ragnari Sigurðssyni. Fjárnám. Uppboð. Máli vísað frá Hæstarétti	25 $\frac{1}{1}$	85
17. Hermína Marinósdóttir, Auður Marinósdóttir og Hulda Marinósdóttir gegn Guðbjörgu Guðnadóttur, Sigursteini Marinóssyni, Eiði Marinóssyni og Kristjáni Torfasyni, skiptaráðanda í Vestmannaeyjum. Kærumál. Vanhæfi dómara. Dómarafulltrúi. Ómerking	25 $\frac{1}{1}$	88
18. Hafnarsjóður Seyðisfjarðar gegn Ísbirninum h/f. og Hafsild h/f. Stjórnýsla. Hafnargjöld	26 $\frac{1}{1}$	97
19. Bragi Jóseppsson gegn fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs og gagnsök. Sáttaumleitun. Ómerking. Máli vísað frá héraðsdómi. Sératkvæði	30 $\frac{1}{1}$	105
20. Ákærvaldið gegn Birni Vilmundarsyni. Kærumál. Kröfu um, að dómari víki sæti hrundið	31 $\frac{1}{1}$	117
21. Hafsteinn Hjartarson gegn Kristjáni Þorvarðarsyni. Útivistardómur	1 $\frac{1}{2}$	119
22. Einar Sverrir Einarsson gegn dómsmálaráðherra og fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs og ríkissaksóknara. Útivistardómur	1 $\frac{1}{2}$	120
23. Þorvaldur Stefánsson gegn Guðmundi Arasyni. Vinnusamningur. Uppsögn. Kaupgjaldskrafa. Skaðabætur	1 $\frac{1}{2}$	120
24. Bjarni Helgason, Björn Stefánsson, Hreggviður Jónsson, Jónatan Þórmundsson, Ólafur Ingólfsson, Stefán Skarphéðinsson, Unnar Stefánsson, Þorsteinn Sæmundsson, Þorvaldur Búason, Þór Vilhjálmsson, Ragnar Ingimarsson og Valdimar J. Magnússon gegn Svavari Gestssyni og gagnsök. Ærumeiðingar. Ómerking ummæla. Sékt. Sýknað af kröfu um miskabætur. Sératkvæði	2 $\frac{1}{2}$	126
25. Ákærvaldið gegn Ásgeiri Sigurðssyni. Kærumál. Gæsluvarðhald	2 $\frac{1}{2}$	157
26. Guðjón Sigurðsson gegn Guðmundi Agnari Guðjónssyni. Ábúð. Útburðargerð	6 $\frac{1}{2}$	159

	Dómur	Bls.
27. Ákærvaldið gegn Hauki Heiðar. Kærumál. Gæsluvarðhald	7½	164
28. Þór Guðmundsson gegn Jóhanni Þorgeirssyni. Samningar. 31. gr. samningalaga nr. 7/1936. Sératkvæði ..	7½	166
29. Jón V. Jónsson gegn Sindra-stáli h/f og gagnsök. Útivist aðaláfrýjanda. Skuldamál	8½	177
30. Ákærvaldið gegn Ólafi Þór Jónssyni. (Mál nr. 27/1978). Kærumál. Gæsluvarðhald	9½	180
31. Ákærvaldið gegn Ólafi Þór Jónssyni. (Mál nr. 28/1978). Kærumál. Gæsluvarðhald	9½	181
32. Halldór Magnússon og Amennar Tryggingar h/f gegn Sigurði Adolfssyni og gagnsök. Bifreiðar. Ábyrgð á dýrum. Skaðabótamál. Sératkvæði	13½	186
33. Hjálmar Gunnarsson gegn Jennýju Ásmundsdóttur og gagnsök. Slit á sameign. Uppboð	13½	196
34. Ákærvaldið gegn Birni Vilmundarsyni. Kærumál. Kröfu um, að dómari viki sæti, hrundið	16½	205
35. Ákærvaldið gegn Matthíasi Johannessen, Styrmi Gunnarssyni og Sigmund Jóhannssyni. Opinberir starfsmenn. Ærumeiðingar. Miskabætur. Sératkvæði	21½	210
36. Ákærvaldið gegn Úlfari Ólafssyni. Manndráp. Þjófnaður	21½	225
37. Björn Karlsson gegn Einari Jóseppssyni, Brunabótafélagi Íslands og fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs. Bifreiðaárekstur. Skaðabótamál. Sýkna	22½	246
38. Elinborg Þorgeirsdóttir gegn Almennum Tryggingum h/f og Guðrún Aðalsteinsdóttir, og Almennar Tryggingar h/f gegn Guðrúnu Aðalsteinsdóttur. Vátrygging. Siglingalög. Sératkvæði í héraði	23½	255
39. Erlingur Aðalsteinsson gegn Daníel Brandssyni og Samvinnutryggingum g/t. Skaðabótamál. Umferðalög. Áfrýjunarfrestur	24½	263
40. Seyðisfjarðarkaupstaður vegna hafnarsjóðs Seyðisfjarðar gegn Landssambandi íslenskra útvegsmanna. Útivistardómur	1/3	283
41. Hermína Marinósdóttir, Auður Marinósdóttir og Hulda Marinósdóttir gegn Guðbjörgu Guðnadóttur, Sigursteini Marinóssyni, Eiði Marinóssyni og Kristjáni Torfasyni, skiptaráðanda í Vestmannaeyjum. Kærumál. Vanhæfi dómara. Kröfu um, að dómari viki sæti synjað	2/3	284
42. Þórisós h/f gegn Mosfellshreppi. Aðstöðugjald. Lögtaksgerð úr gildi felld. Sératkvæði	3/3	293
43. Jónatan Þórmundsson, Þór Vilhjálmsson og Ragnar Ingimarsson gegn Svavari Gestssyni og gagnsök. Ærumeiðingar. Ómerking ummæla. Kröfu um refs-		

	Dómur	Bls.
ingu og miskabætur hafnað	$\frac{3}{8}$	299
44. Ákærvaldið gegn Hauki Heiðar. Kærumál. Gæsluvarðhald	$\frac{7}{8}$	306
45. Adolf Albertsson gegn Steinunni V. Jónsdóttur. Bifreiðaárekstur. Skaðabótamál. Sératkvæði	$\frac{7}{8}$	309
46. Pétur Þ. Melsted gegn Valgerði Engilbertsdóttur og gagnsök. Ómerking. Máli vísað frá héraðsdómi	$\frac{7}{8}$	318
47. Ákærvaldið gegn Albert Ragnarssyni og Kristmundi Sigurðssyni. Manndráp. Þjófnaður. Skjalafals	$\frac{9}{8}$	325
48. Hörður Ólafsson hæstaréttarlögmaður f.h. Les Films Corona gegn Hafnarbíói h/f og Landsbanka Íslands Kærumál. Frávísunardómur staðfestur	$1\frac{0}{8}$	344
49. Edda H. Þorsteinsdóttir gegn Erni Ómari Guðjónssyni. Bifreiðaárekstur. Skaðabótamál	$1\frac{3}{8}$	372
50. Sverrir Sædal Kristjánsson gegn Sæbjörgu Guðbjartsdóttur vegna sjálfrar sín og ófjárráða sona hennar, þeirra Helga Sævars Hreinssonar og Péturs Fannars Hreinssonar. Skaðabætur. Slysatrygging sjómanna	$1\frac{6}{8}$	379
51. Breiðholt h/f gegn Hrefnu B. Loftsdóttur vegna sín og ófjárráða dætra sinna, Elínar Þórunnar Eiríksdóttur og Elfu Bjarkar Eiríksdóttur og gagnsök. Vinnuslys. Skaðabótamál. Dánarbætur. Sératkvæði	$1\frac{7}{8}$	387
52. Bjarni Helgason, Björn Stefánsson, Hreggviður Jónsson, Jónatan Þormundsson, Ólafur Ingólfsson, Stefán Skarphéðinsson, Unnar Stefánsson, Þorsteinn Sæmundsson, Þorvaldur Búason, Þór Vilhjálmsson, Ragnar Ingimarsson og Valdimar J. Magnússon gegn Einari Braga Sigurðssyni. Ærumeiðingar. Sektarrefsing. Ómerking ummæla. Sýknað af kröfu um miskabætur. Sératkvæði	$2\frac{0}{8}$	414
53. Ákærvaldið gegn Ragnari Vestfjörð Sigurðssyni. Kærumál. Gæsluvarðhald	$3\frac{0}{8}$	429
54. Stefán Sigurðsson gegn Sigurði Sigurbjarnarsyni. Útivistardómur	$\frac{3}{4}$	432
55. Jörgen Hansen gegn tollstjóranum í Reykjavík. Útivistardómur. Ómaksbætur	$\frac{3}{4}$	432
56. Miðbæjarframkvæmdir s/f gegn Magnúsi Stefánssyni h/f. Útivistardómur	$\frac{3}{4}$	433
57. Ákærvaldið gegn Gísla Ísfeld Guðmundssyni. Bifreiðar. Of hraður bifreiðarakstur. Brotið gegn umferðarlögum	$\frac{6}{4}$	433
58. Örn Helgason gegn Valgerði Þóru Benediktsson. Kærumál. Forræði barna. Frávísunardómur staðfestur. Sératkvæði	$1\frac{0}{4}$	439
59. Hilmar Pétursson gegn Katrínu Þorvaldsdóttur.		

	Dómur	Els.
Kærumál. Umgengnisréttur. Frávísunardómur úr gildi felldur. Sératkvæði	10 $\frac{1}{4}$	447
60. Hreiðar Svavarsson gegn Nýju fasteignasölnunni s/f. Skuldamál	10 $\frac{1}{4}$	460
61. Ákærvaldið gegn Kristjáni Inga Bragasyni. Kærumál. Gæsluvarðhald. Geðheilbrigði	11 $\frac{1}{4}$	467
62. Ákærvaldið gegn Þráni Gíslasyni. Brot gegn áfengislögum	14 $\frac{1}{4}$	469
63. Grétar Guðni Guðmundsson gegn Sigurjóni Ragnarsyni, Þorvaldi Guðmundssyni, Erling Aspelund og Jóni Hjaltasyni. Ærumeiðingar. Aðild. Sýkna	18 $\frac{1}{4}$	476
64. Hólmfríður Hrönn Ingvarsdóttir gegn Ingþóri Arnari Sveinssyni, Axel Arnari Nielssyni og Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f. Bifreiðar. Skaðabótamál. Sératkvæði	18 $\frac{1}{4}$	484
65. Ákærvaldið gegn Lárusi Svavarssyni. Kærumál. Gæsluvarðhald	19 $\frac{1}{4}$	501
66. Ragnhildur Sigurðardóttir gegn Svanhildi Sigurjónsdóttur. Fasteign. Kaup og sala. Gallar. Skaðabótamál	21 $\frac{1}{4}$	504
67. Ólafur H. Pálsson, eigandi Hamrakots gegn Þormóði Sigurgeirssyni, eiganda Orrastaða. Landamerksamál	27 $\frac{1}{4}$	514
68. Gunnar Finnbogason gegn Skúla Benediktssyni. Ærumeiðingar. Ómerking ummæla. Sektorrefsing. Miskabætur	29 $\frac{1}{4}$	535
69. Ákærvaldið gegn Andréasi Þórðarsyni. Tolllagabrot. Sýknað af ákæru um skjalafals	2 $\frac{2}{5}$	546
70. Hreinn Melsted Jóhannsson og Elma Þórðardóttir gegn Gjaldheimtunni í Reykjavík. Útivistardómur ..	3 $\frac{2}{5}$	559
71. Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs og samgönguráðherra f. h. Vegagerðar ríkisins gegn Ara Sigurðssyni. Útivistardómur	3 $\frac{2}{5}$	559
72. Ákærvaldið gegn Hákonni Aðalsteinssyni. Kærumál. Gæsluvarðhaldsúrskurður ómerktur	3 $\frac{2}{5}$	560
73. Fiskveiðisjóður Íslands, sjávarútvegsráðherra og fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs gegn Húna h/f og gagnsök. Veðskuldabréf. Gengisákvæði. Sératkvæði ..	3 $\frac{2}{5}$	563
74. Trésmiðja Austurbæjar h/f gegn Jóni Hilmarí Björnssyni. Vinnuslys. Skaðabótamál	5 $\frac{2}{5}$	593
75. Þóra Kristín Helga Magnúsdóttir gegn Kr. Kristjánsson h/f og Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f. Bifreiðar. Umferðarslys. Skaðabótamál. Kvittun fyrir bótafjárhæð. Sératkvæði	8 $\frac{2}{5}$	609
76. Dánarbú Einars Guðnasonar gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs Skattamál. Valdsvið ríkisskattsjóra ..	8 $\frac{2}{5}$	622
77. Tryggvi Hannesson persónulega og f. h. Bygginga-		

vöruverslunar Tryggva Hannessonar gegn Jóni N. Sigurðssyni hæstaréttarlögmanni f. h. Joh. Pengg. Skuldamál	8 $\frac{1}{5}$	628
78. Ákæruvaldið gegn Stefáni Guðna Ásbjörnssyni. Sýknað af ákæru um sifskapar- og skírlífisbrot	11 $\frac{1}{5}$	632
79. Jakob Þór Magnússon gegn Áslaugu Valdimarsdóttur. Hjón, Skiptamál. Kaupmáli	16 $\frac{1}{5}$	653
80. Skútustaðahreppur gegn Aðaldælahreppi, Kelduneshreppi og Reykdælahreppi. Ómerking. Frávísun. Sér- atkvæði	22 $\frac{1}{5}$	659
81. Skútustaðahreppur gegn Reykdælahreppi. Frávísun. Girðingalög. Afréttir	22 $\frac{1}{5}$	672
82. Ákæruvaldið gegn Ole Anton Bieltvedt, Fjólu Valgerði Jónsdóttur og Gunnari Jónssyni Sólnes, Ómerking. Heimvísun	24 $\frac{1}{5}$	678
83. Bæjarstjórinn í Keflavík f.h. Keflavíkurbæjar og eigendur jarðanna Njarðvíkur I, II og III, Höskuldarkots I, II og III, Vatnsness, Þórukots og Bolafótar gegn Saltsölunni s/f og Saltsalan s/f gegn fjármálaráðherra og utanríkisráðherra f. h. ríkissjóðs og til vara bæjarstjóranum í Keflavík f. h. Keflavíkurbæjar og eigendum Njarðvíkur I, II og III, Höskuldarkots I, II og III, Vatnsness og Bolafótar. Ómerking. Máli vísað frá héraðsdómi. Sératkvæði	24 $\frac{1}{5}$	693
84. Ákæruvaldið gegn Árna Jóhannssyni. Ómerking. Ákæru vísað frá héraðsdómi	24 $\frac{1}{5}$	708
85. Sigurður Gíslason gegn bæjarstjórn Garðakaupstaðar. Kosningar. Kjörskrá	26 $\frac{1}{5}$	714
86. Kristín S. Kvaran gegn bæjarstjórn Garðakaupstaðar. Kosningaréttar. Lögheimili. Sératkvæði	27 $\frac{1}{5}$	716
87. Einar B. Kvaran gegn bæjarstjórn Garðakaupstaðar. Kosningaréttur. Lögheimili. Sératkvæði	27 $\frac{1}{5}$	719
88. Þormóður rammi h/f gegn Ólafi Björnssyni og gagnsök. Vinnusamningur. Kaupgjaldsmál. Sjómannalög. Sjóveðréttur	30 $\frac{1}{5}$	716
89. Þormóður rammi h/f gegn Júlíusi Ragnari Árnasyni. Vinnusamningur. Kaupgjaldsmál. Sjómannalög. Sjóveðréttur	30 $\frac{1}{5}$	731
90. Ragnhildur Smith gegn forsetum Alþingis f.h. Alþingis og fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs. Launakrafa. Jafnlaunaráð. Sératkvæði í héraði	1 $\frac{1}{6}$	738
91. Ragnar Vigfússon gegn Álfafelli h/f. Vinnuslys. Skaðabótamál. Sýkna	1 $\frac{1}{6}$	754
92. Guðrún J. Valgeirsdóttir gegn Viði Finnbogasyni h/f. Útivistardómur	2 $\frac{1}{6}$	763
93. Matthías Ingibergsson gegn Heiðari Árnasyni. Úti-		

	Dómur	Bls.
vistardómur. Ómaksbætur	$\frac{2}{6}$	763
94. Matthías Ingibergsson gegn Rúnari G. Þórisssyni. Útivistardómur. Ómaksbætur	$\frac{2}{6}$	764
95. Guðmundur H. Ólafsson gegn Oddi Ólafssyni. Útivistardómur	$\frac{2}{6}$	764
96. Tryggingar og fasteignir s/f gegn Gjaldheimtunni í Reykjavík. Útivistardómur	$\frac{2}{6}$	765
97. Fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs og samgönguráðherra f. h. Vegargerðar ríkisins gegn Ara Sigurðssyni. Útivistardómur	$\frac{2}{6}$	765
98. Alexander Sigurðsson og Sigurður Guðbrandsson gegn Landsbanka Íslands. Útivistardómur	$\frac{2}{6}$	766
99. Ákærvaldið gegn Eðvarð Lövdahl. Rangar sakargiftir. Skaðabætur	$\frac{2}{6}$	766
100. Ríkisútvarpið gegn Dóru Hafsteinsdóttur. Orlof. Sér- atkvæði	$\frac{7}{6}$	772
101. Fjármálaráðherra og samgönguráðherra f. h. ríkissjóðs gegn Ferðaskrifstofunni Sunnu h/f og gagnsök. Afturköllun flugrekstrarleyfis. Stjórnýssla. Skaðabótamál	$\frac{15}{6}$	782
102. Ákærvaldið gegn Þorsteini Jökli Vilhjálmsyni. Bifreiðar. Brot gegn umferðalögum og áfengislögum. Ítrekun.	$\frac{15}{6}$	815
103. Guðbjörg Guðnadóttir, Eiður Sævar Marinósson og Sigursteinn Marinósson gegn Auði Marinósdóttur, Eyrúnu Huldu Marinósdóttur, Hermínu Marinósdóttur, Stefaníu Marinósdóttur og Kristjáni Torfassyni, skiptaráðanda í Vestmannaeyjum. Kærumál. Búskipti	$\frac{15}{6}$	819
104. Sverrir Þorsteinsson gegn Helgu Jónsdóttur og gagnsök. Vinnuslys. Skaðabótamál	$\frac{16}{6}$	825
105. Ingólfur Bjarnason, Guðrún Ingólfsdóttir, Hrafnhildur Hrafnisdóttir, Ingibjörg Ingólfsdóttir og Sigurður Ingólfsdóttir gegn Ásdísi Jóhannesdóttur. Fasteign. Umferðarréttur. Vettvangsmál	$\frac{19}{6}$	855
106. Ákærvaldið gegn Borgþóri Björnssyni. Ömerking. Ákærum vísað frá héraðsdómi	$\frac{19}{6}$	869
107. Húsfélagið Miðvangur 41 gegn Kaupfélagi Hafnfirðinga. Kærumál. Frávisunardómur úr gildi felldur ..	$\frac{20}{6}$	877
108. Sjóvátryggingafélag Íslands h/f gegn dánarbúi Hermanns Kristjánssonar. Bifreiðaárekstur. Húftrygging	$\frac{20}{6}$	884
109. Magnea Árnadóttir gegn Bjarna Andræssyni og gagnsök. Óvígð sambúð. Eignauppger. Löghald. Sér- atkvæði	$\frac{20}{6}$	893
110. Miðbæjarframkvæmdir s/f gegn Bjargmundi Björg-		

	Dómur	Bls.
vinssyni, Fasteignaviðskipti, Verðtrygging, Áfrýjun	23/6	903
111. Miðbæjarframkvæmdir s/f gegn Ómari Arasyni. Fasteignaviðskipti, Verðtrygging, Áfrýjun	23/6	912
112. Einar M. Jóhannesson gegn Hauki Benediktssyni. Skuldamál, Fjárnám, Áfrýjun	27/6	920
113. Gísli G. Ísleifsson gegn Sigurjóni Pálssyni og Páli Sigurjónssyni. Kærumál, Kærufrestur, Máli vísað frá Hæstarétti	8/9	923
114. Ragnar Björnsson gegn Tónlistarfélagi Keflavíkur, Tónlistarskólanum í Keflavík og fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, Kærumál, Varnarþing, Frávísunardómur staðfestur	21/9	926
115. Helga Jónsdóttir gegn Vilberg Sveinbjörnssyni. Kaupgjaldsmál	25/9	931
116. Meistarafélag húsasmiða gegn Félagi húsgagna- og innréttingaframleiðenda, Kærumál, Frávísunardómur úr gildi felldur	26/9	936
117. Samúel Jónsson gegn Hirti Kristjónssyni, Ómerking, Heimvísun	26/9	947
118. Þórir h/f gegn Stálvík h/f, Útivistardómur	2/10	962
119. Fagurhóll h/f gegn Steingrími Kolbeinssyni, Útivistardómur	2/10	962
120. Sigmar Pétursson gegn Hljómsveitinni Islandia, Útivistardómur,	2/10	963
121. Íslenskt verktak h/f gegn oddvita Auðkúluhrepps f. h. hreppsins, Útivistardómur	2/10	963
122. Íshús Hafnarfjarðar h/f gegn Magnúsi Magnússyni og gagnsök, Leigusamningar um skip, Skuldamál ..	3/10	964
123. Ákærvaldið gegn Karli Sævari Baldvinssyni, Líkamsmeiðingar, Bifreiðar, Brot gegn umferðarlögum og áfengislögum	3/10	979
124. Ákærvaldið gegn Þórarni Hjalta Hrólfsyni, Bifreiðar, Sýknað af ákæru um brot gegn umferðarlögum og áfengislögum	6/10	1002
125. Haraldur Jónasson gegn Gjaldheimtunni í Reykjavík, Skattar, Lögtaksgerð úr gildi felld	6/10	1007
126. Rafröst h/f gegn Gjaldheimtunni í Reykjavík og gagnsök, Skattar, Lögtak	6/10	1014
127. Ákærvaldið gegn Hafsteini Hässler, Kærumál, Gæsluvarðhald	12/10	1021
128. Rauðará h/f gegn Breiðholti h/f, Kærumál, Frávísunardómur staðfestur	16/10	1026
129. Jósafat Arngrímsson gegn Hilmarí Ingimundarsyni, Vixilmál	17/10	1028
130. Jósafat Arngrímsson gegn Jóni Gunnari Zoëga (Nr. 147/1977), Vixilmál	17/10	1031

131. Jósafat Arngrímsson gegn Halldóri Sigurðssyni. Vixilmál	17/10	1033
132. Jósafat Arngrímsson gegn Jóni Gunnari Zoëga (Nr. 149/1977). Vixilmál	17/10	1036
133. Jósafat Arngrímsson gegn Jóni Gunnari Zoëga (Nr. 150/1977). Vixilmál	17/10	1039
134. Jósafat Arngrímsson og Plastgerð Suðurnesja h/f gegn Jóni Gunnari Zoëga (Nr. 151/1977). Vixilmál ..	17/10	1042
135. Halldór Jónsson og dánarbú Harðar Jónssonar gegn Keili h/f. Skuldamál	17/10	1046
136. Ákærvaldið gegn Guðmundi Þengilssyni. Brot gegn 249. gr. alm. hegningarlaga nr. 19/1940	19/10	1055
137. Guðbjörn Einarsson gegn fjármálaráðherra og landbúnaðarráðherra f. h. ríkissjóðs og Þingvallanefnd f. h. Alþingis. Jörð, Kaupréttur, Erfðaleiga	20/10	1060
138. Sölustofnun lagmetisiðnaðarins gegn Hafskipi h/f og Landsbanka Íslands. Farmflutningar. Farmskírteini	20/10	1071
139. Sölustofnun lagmetisiðnaðarins gegn Hafskipi h/f. Farmflutningar. Farmskírteini	20/10	1086
140. Ákærvaldið gegn Arnold Beinteini Bjarnasyni. Ómerking. Ákæru vísað frá héraðsdómi	25/10	1096
141. Ríkissaksóknari gegn yfirsakadómaranum í Reykjavík. Kærumál. Kröfu ríkissaksóknara um dómsrannsókn synjað	26/10	1100
142. Ásgeir Einarsson gegn Gunnbirni Jónssyni. Skuldamál. Fyrning	30/10	1106
143. Haraldur Jóhannsson gegn Fasteignatorginu. Útivistardómur	1/11	1112
144. Ákærvaldið gegn Elinor Herði Mar. Bifreiðar. Sýknað af ákæru um manndráp af gáleysi og broti gegn umferðarlögum	1/11	1113
145. Ákærvaldið gegn Ívari Erni Ingólfssyni. Sýknað af ákæru um brot gegn byggingarsamþykkt Reykjavíkur nr. 39/1965. Ákæra	1/11	1120
146. Ákærvaldið gegn Sigurbirni Eldoni Logasyni. Bifreiðar. Brot gegn umferðarlögum og áfengislögum	2/11	1167
147. Rafveita Siglufjarðar gegn Holtshreppi. Lögtak. Máli vísað frá Hæstarétti. Áfrýjunarfrestur	9/11	1173
148. Ákærvaldið gegn Guðmundi Guðmundssyni. Bifreiðar. Brot gegn umferðarlögum og áfengislögum. Erlend lög	14/11	1178
149. Guðbjörg Ósk Harðardóttir vegna sjálfrar sín og ólögráða barna sinna, Harðar Gunnarssonar, Valgeirs Gunnarssonar og Elínar Bjarkar Gunnarsdóttur gegn dómsmálaráðherra og fjármálaráðherra		

	Dómur	Bls.
f.h. ríkissjóðs. Lögskráning sjómanna. Bótaskylda ríkissjóðs. Sératkvæði	$\frac{20}{11}$	1186
150. Hólmfríður Steinþórsdóttir og Ove Salomonsen gegn Svövu Þórðardóttur persónulega og fyrir hönd ófjárráða sonar hennar Sigurðar Vilhjálmssonar, Steinari Vilhjálmsyni og Hilmi Vilhjálmsyni. Gagnaöflun ..	$\frac{20}{11}$	1196
151. Sigurður Guðmundsson gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs. Opinberir starfsmenn. Kaupgjaldsmál ..	$\frac{22}{11}$	1198
152. Sementsverksmiðja ríkisins gegn Siglingamálastjóra. Kærumál. Siglingadómur. Frávísunardómur staðfestur	$\frac{22}{11}$	1207
153. Kári Einarsson gegn Almennum Tryggingum h/f. Sáttaumleitun. Ómerking. Máli vísað frá héraðsdómi	$\frac{22}{11}$	1215
154. Hjördís Guðmundsdóttir, Óskar Guðmundsson, Tómas Guðmundsson, Jón Sigurður Ólafsson, Guðbjörn Ólafsson, Guðmundur Ólafsson og Þóra Ólafsdóttir gegn Eggerti Óskarssyni setuskiptaráðanda í Rangárvallasýslu, Grími Magnússyni, Sigríði Magnúsdóttur og Magnúsi Markússyni. Kærumál. Skipti. Sératkvæði	$\frac{27}{11}$	1225
155. Hlökkver Örn Vilhjálmsson gegn J. P. Innréttingum h/f og Sigurði M. Helgasyni skiptaráðanda í Reykjavík. Úrskurður um gjaldþrotaskipti staðfestur	$\frac{30}{11}$	1244
156. Jón Valgeirsson og Elísabet Matthíasdóttir gegn Hólmari Víði Gunnarssyni, Guðjóni Ingvarssyni og Konráð Ó. Sævaldssyni og gagnsök. Útivistardómur	$\frac{1}{12}$	1246
157. Ferðamiðstöðin h/f gegn yfirborgarfégetanum í Reykjavík. Útivistardómur	$\frac{1}{12}$	1247
158. Alla Hjördís Hauksdóttir gegn Fatagerðinni B.Ó.T. h/f. Vinnusamningur. Uppsögn. Kaupgjaldskrafa. Skaðabætur	$\frac{4}{12}$	1247
159. Bjarni Bjarnason gegn Vilhelminu Guðmundsdóttur. Synjað um frest. Mál fellt niður. (Úrskurður)	$\frac{6}{12}$	1254
160. Bílaleigan Miðborg h/f gegn Guðmundi Jónassyni og Rúnari Hólmsteini Haukssyni. Synjað um frest. Mál fellt niður. (Úrskurður)	$\frac{6}{12}$	1255
161. Bílaleigan Miðborg h/f gegn Skarphéðni Þórisyni. Synjað um frest. Mál fellt niður. (Úrskurður)	$\frac{6}{12}$	1256
162. Viðar Þorsteinsson gegn Gunnsteini Kjartanssyni og gagnsök. Lausafjárkaup. Riftun. Skaðabætur	$\frac{8}{12}$	1257
163. Ívar Þórhallsson og Þórarinn St. Sigurðsson gegn Fiskiðjunni h/f. Vixilmál	$\frac{12}{12}$	1277
164. Kristinn Arason gegn Hljóðfæraverslun Poul Bernburg. Vixilmál. Afsögn	$\frac{12}{12}$	1280
165. Rannveig Ingimundardóttir gegn oddvita Sveins-		

staðahrepps f. h. hreppsins. Uppboð. Fyrning lög- taksréttar	14 $\frac{1}{12}$	1283
166. Guðmundur Þorvarðarson gegn Gjaldheimtunni í Reykjavík og gagnsök. Sérsköttun hjóna. Gagnsök vísað frá Hæstarétti	15 $\frac{1}{12}$	1302
167. Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs gegn Steindóri Guðmundssyni. Máli vísað frá Hæstarétti. Áfrýjun- arfrestur. Áfrýjunarleyfi	15 $\frac{1}{12}$	1307
168. Bæjarstjórinn í Keflavík f. h. Keflavíkurkaupstaðar gegn Leifi S. Einarssyni. Kærumál. Dómkvaðning matsmanna úr gildi felld	19 $\frac{1}{12}$	1313
169. Borgarstjórinn í Reykjavík f. h. borgarsjóðs vegna Hitaveitu Reykjavíkur gegn hreppsnefnd Mosfells- hrepps f. h. sveitarsjóðs. Fasteignaskattur. Hlunn- indi	19 $\frac{1}{12}$	1316
170. Mats Wibe Lund gegn fjármálaráðherra f. h. ríkis- sjóðs og menntamálaráðherra f. h. Þjóðminjasafns Íslands. Höfundalög. Ljósmyndir. Kaup	20 $\frac{1}{12}$	1322
171. Ákærvaldið gegn Kristjáni Viðari Viðarssyni, Sæv- ari Marinó Ciesielski og Tryggva Rúnari Leifssyni. Kærumál. Gæsluvarðhald	27 $\frac{1}{12}$	1328

II. NAFNASKRÁ.

A. Einkamál.

	Bls.
Adolf Albertsson	309
Aðaldælahreppur	659
Alexander Sigurðsson	766
Alla Hjördis Hauksdóttir	1247
Almennar Tryggingar h/f	186, 255, 1215
Alþingi	738, 1060
Alþýðusamband Íslands	1
Alþýðusamband Norðurlands	1
Anton Sigurðsson	48
Ari Sigurðsson	559, 765
Aspelund, Erling	476
Auðkúluhreppur	963
Auður Marinósdóttir	88, 284, 819
Axel Arnar Nielsson	484
Á. Hansen og Co.	42
Álfafell h/f	754
Árvakur h/f	535
Ásdís Jóhannesdóttir	855
Ásgeir Einarsson	1106
Áslaug Valdimarsdóttir	653
Ásmundur S. Jóhannsson	5
Bandalag starfsmanna ríkis og bæja	15
Birkir Skúlason	12
Bílaleigan Miðborg h/f	1255, 1256
Bjargmundur Björgvinsson	903
Bjarni Andrésson	893
Bjarni Bjarnason	1254
Bjarni Helgason	126, 414
Bjarni Pálsson	78
Björn Karlsson	246
Björn Stefánsson	126, 414
Bolafótur, eigendur	693
Borgarsjóður Reykjavíkur	1316
Borgarstjórnin í Reykjavík	1316
Bragi Jósepsson	105
Breiðholt h/f	387, 1026
Brunabótafélag Íslands	246
Byggingavörðslun Tryggva Hannessonar	628
Bæjarstjórnin í Keflavík	693, 1313

Bæjarstjórn Garðakaupstaðar	714, 716,	719
Corona, Les Films		344
Daniel Brandsson		263
Dánarbú Einar Guðnasonar		622
Dánarbú Harðar Jónssonar		1046
Dánarbú Hermanns Kristjánssonar		884
Dómsmálaráðherra	120,	1186
Dóra Hafsteinsdóttir		772
Edda H. Þorsteinsdóttir		372
Eggert Óskarsson, setuskiptaráðandi í Rangárvallasýslu		1225
Eiður Marinósson	88,	284
Eiður Sævar Marinósson		819
Eigandi Hamrakots		514
Eigandi Orrastaða		514
Eigendur Bolafótar		693
Eigendur Höskuldarkots I, II og III		693
Eigendur Njarðvíkur I, II og III		693
Eigendur Vatnsness		693
Eigendur Þórukots		693
Einar Sverrir Einarsson		120
Einar Guðnason, dánarbú		622
Einar M. Jóhannesson		920
Einar Jósefsson		246
Einar B. Kvaran		719
Einar Bragi Sigurðsson		414
Elfa Björk Eiríksdóttir		387
Elín Þórunn Eiríksdóttir		387
Elín Björk Gunnarsdóttir		1186
Elínborg Þorgeirsdóttir		255
Elísabet Matthíasdóttir		1246
Elma Þórðardóttir		559
Energoprojekt		78
Erling Aspelund		476
Erlingur Aðalsteinsson		263
Eyrún Hulda Marinósdóttir		819
Fagurhóll h/f		962
Fasteignatorgið		1112
Fatagerðin B.Ó.T. h/f		1247
Ferðamiðstöðin h/f		1247
Ferðaskrifstofan Sunna h/f		782
Félag húsgagna- og innréttingaframleiðenda		936
Fiskiðjan h/f		1277
Fiskveiðasjóður Íslands		563
Fjármálaráðherra .. 15, 105, 120, 246, 559, 563, 622, 693, 738,		
765, 782, 926, 1060, 1186, 1198, 1307, 1322		
Forsetar Alþingis		738

	Bls.
Garðakaupstaður	714, 716, 719
Gísli G. Ísleifsson	923
Gjaldheimtan í Reykjavík	559, 765, 1007, 1014, 1302
Grétar Guðni Guðmundsson	476
Grimur Magnússon	1225
Guðbjörg Guðnadóttir	88, 284, 819
Guðbjörg Ósk Harðardóttir	1186
Guðbjörn Einarsson	1060
Guðbjörn Ólafsson	1225
Guðjón Ingvarsson	1246
Guðjón Sigurðsson	159
Guðmundur Arason	120
Guðmundur Agnar Guðjónsson	159
Guðmundur Guðnason	27
Guðmundur Jónasson	1255
Guðmundur P. Kristjánsson	78
Guðmundur Ólafsson	1225
Guðmundur H. Ólafsson	764
Guðmundur Þorvarðarson	1302
Guðrún Aðalsteinsdóttir	255
Guðrún Ingólfsdóttir	855
Guðrún J. Valgeirsdóttir	763
Gunnar Finnbogason	535
Gunnar S. Gunnarsson	85
Gunnar Sigurjónsson	85
Gunnbjörn Jónsson	1106
Gunnsteinn Kjartansson	1257
Hafnarbíó h/f	344
Hafnarsjóður Seyðisfjarðar	97, 283
Hafsíld h/f	97
Hafskip h/f	1071, 1086
Hafsteinn Hjartarson	119
Halldór Jónsson	1046
Halldór Magnússon	186
Halldór Sigurðsson	1033
Hamrakot, eigandi	514
Hansen, Jörgen	432
Haraldur Jóhannsson	1112
Haraldur Jónasson	1007
Haukur Benediktsson	920
Heiðar Árnason	763
Helga Jónsdóttir	828, 931
Helgi Sævar Hreinsson	379
Hermann Kristjánsson, dánarbú	884
Hermína Marinósdóttir	88, 284, 819
Hilmar Ingimundarson	85, 1028

Hilmar Pétursson	63,	447
Hilmar Vilhjálmsson		1196
Hitaveita Reykjavíkur		1316
Hjálmar Gunnarsson		196
Hjördís Guðmundsdóttir		1225
Hjörtur Kristjánsson		947
Hljóðfæraverslun Poul Bernburg h/f		1280
Hljómsveitin Islandia		963
Hlökkver Örn Vilhjálmsson		1244
Holtshreppur		1173
Hólmar Viðir Gunnarsson		1246
Hólmfríður Hrönn Ingvarsdóttir		484
Hólmfríður Steinþórsdóttir		1196
Hrafnhildur Hrafnisdóttir		855
Hrefna B. Loftsdóttir		387
Hreiðar Svavarsson		460
Hreggviður Jónsson	126,	414
Hreinn Melsted Jóhannsson		559
Hreppsnefnd Mosfellshrepps		1316
Hulda Marinósdóttir	88,	284
Húni h/f		563
Húsfélagið Miðvangur 41		877
Hörður Gunnarsson		1186
Hörður Jónsson, dánarbú		1046
Hörður Ólafsson		344
Höskuldarkot I, II, III, eigendur		693
Ingibjörg Ingólfssdóttir		855
Ingólfur Bjarnason		855
Ingþór Arnar Sveinsson		484
Islandia, hljómsveit		963
Íbúðaval h/f		27
Ísbjörninn h/f		97
Íshús Hafnarfjarðar h/f		964
Íslenskt verktak h/f		963
Ívar Þórhallsson		1277
Jakob Þór Magnússon		653
Jenný Ásmundsdóttir		196
J. P. Innréttingar		1244
Joh. Pengg		628
Jóhann Þorgeirsson		166
Jón Hilmar Björnsson		593
Jón Hjaltason		476
Jón V. Jónsson		177
Jón Sigurður Ólafsson		1225
Jón N. Sigurðsson		628
Jón Valgeirsson		1246

Jón Gunnar Zoëga	1031, 1036, 1039, 1042
Jónatan S. Tryggvason	48
Jónatan Þórmundsson	126, 299, 414
Jósafat Arngrímsson	1028, 1031, 1033, 1036, 1039, 1042
Július Ragnar Árnason	731
Jörgen Hansen	432
Katrín Þorvaldsdóttir	63, 447
Kaupfélag Hafnfirðinga	877
Kári Einarsson	1215
Keflavíkurkaupstaður	693, 1313
Keilir h/f	1046
Kelduneshreppur	659
Konráð Ó. Sævaldsson	1246
Kr. Kristjánsson h/f	609
Kristinn Arason	1280
Kristín S. Kvaran	716
Kristján Torfason, skiptaráðandi í Vestmannaeyjum ..	88, 284, 819
Kristján Þorvarðarson	119
Kristmundur Sigurðsson	325
Kvaran, Einar B.	719
Kvaran, Kristín S.	716
Landbúnaðarráðherra	1060
Landsbanki Íslands	344, 766, 1071
Landssamband íslenskra útvegsmanna	283
Leifur S. Einarsson	1313
Les Films Corona	344
Lífeyrissjóðir verkalyðsfélaga á Norðurlandi vestra	1
Lífeyrissjóður SÍS	1
Lund, Mats Wibe	1322
Magnea Árnadóttir	893
Magnús Björgvinsson	433
Magnús Magnússon	964
Magnús Markússon	1225
Marta Jónsdóttir	12
Mats Wibe Lund	1322
Matthías Ingibergsson	763, 764
Meistarafélag húsasmiða	936
Melsted, Pétur Þ.	318
Menntamálaráðherra	1322
Miðborg h/f, Bílaleiga	1255, 1256
Miðbæjarframkvæmdir s/f	903, 912, 433
Mosfellshreppur	293, 1316
Njarðvík I, II og III, eigendur	693
Nýja fasteignasalan s/f	460
Oddur Ólafsson	764
Oddviti Auðkúluhrepps	963

Oddviti Sveinsstaðahrepps	1283
Orkumálastjóri	15
Orkustofnun	15
Orrastaðir, eigandi	514
Ove Salomonsen	1196
Ólafur Björnsson	722
Ólafur Ingólfsson	126, 414
Ólafur H. Pálsson	514
Ómar Arason	912
Óskar Guðmundsson	1225
Páll Sigurjónsson	923
Pengg, Joh.	628
Petrína K. Jakobsson	15
Pétur Fannar Hreinsson	379
Pétur Þ. Melsted	318
Plastgerð Suðurnesja h/f	1042
Poul Bernburg h/f, Hljóðfæraverslun	1280
Póst- og símamálastofnunin	42
Rafröst h/f	1014
Rafveita Siglufjarðar	1173
Ragnar Björnsson	926
Ragnar Ingimarsson	126, 299, 414
Ragnar Sigurðsson	85
Ragnar Vigfússon	754
Ragnhildur Sigurðardóttir	504
Ragnhildur Smith	738
Rannveig Ingimundardóttir	1283
Rauðará h/f	1026
Reykðalahreppur	659, 672
Ríkissaksóknari	120
Ríkissjóður 15, 105, 120, 246, 559, 563, 622, 693, 738, 765, 782, 1060, 1186, 1198, 1307,	1322
Ríkisútvarpið	722
Rúnar Hólmsteinn Hauksson	1255
Rúnar S. Þórisson	764
Salomonsen, Ove	1196
Saltsalan s/f	693
Samband íslenskra samvinnufélaga, sængurgerð, Sauðárkróki	1
Samgönguráðherra	559, 765, 782
Samúel Jónsson	947
Samvinnutryggingar g/t	263
Sementsverksmiðja ríkisins	1207
Seyðisfjaðarkaupstaður	283
Siglingamálastjóri	1207
Sigmar Pétursson	963
Sigríður Ingólfsdóttir	855

Sigríður Magnúsdóttir	1225
Sigurður Adolfsson	186
Sigurður Gíslason	714
Sigurður Guðbrandsson	766
Sigurður Guðmundsson	1198
Sigurður M. Helgason, skiptaráðandi í Reykjavík	1244
Sigurður Sigurbjarnarson	432
Sigurður Vilhjálmsson	1196
Sigurjón Pálsson	923
Sigurjón Ragnarsson	476
Sigursteinn Marinósson	88, 284, 819
Sindra-Stál h/f	177
Sjávarútvegsráðherra	563
Sjóváttryggingafélag Íslands h/f	48, 484, 609, 884
Skarphéðinn Þórisson	1256
Skiptaráðandi í Rangárvallasýslu, Eggert Óskarsson setu- skiptaráðandi	1225
Skiptaráðandi í Reykjavík, Sigurður M. Helgason	1244
Skiptaráðandi í Vestmannaeyjum, Kristján Torfason ..	88, 284, 819
Skúli Benediktsson	535
Skútustaðahreppur	659, 672
Smith, Ragnhildur	738
Snorri Guðmundsson	5
Stálvík h/f	962
Starfsmannafélag ríkisstofnana	15
Stefanía Marinósdóttir	819
Stefán Sigurðsson	432
Stefán Skarphéðinsson	126, 414
Steinar Vilhjálmsson	1196
Steindór Guðmundsson	1307
Steingrímur Kolbeinsson	962
Steinnunn V. Jónsdóttir	309
Svanhildur Sigurjónsdóttir	504
Svava Þórðardóttir	1196
Svavar Gestsson	126, 299
Sveinsstaðahreppur	1283
Sveitarsjóður Mosfellshrepps	1316
Sverrir Sædal Kristjánsson	379
Sverrir Þorsteinsson	828
Sæbjörg Guðbjartsdóttir	379
Sængurgerð Sambands íslenskra samvinnufélaga, Sauðárkróki	1
Sölustofnun lagmetisiðnaðarins	1071, 1086
Tollstjórinn í Reykjavík	432
Tómas Guðmundsson	1225
Tónlistarfélag Keflavíkur	926
Tónlistarskólinn í Keflavík	926

	Bis	
Trésmiðja Austurbæjar h/f	593	
Tryggingar og fasteignir s/f	765	
Tryggvi Hannesson	628	
Unnar Stefánsson	126, 414	
Utanríkisráðherra	693	
Valdimar J. Magnússon	126, 414	
Valgeir Gunnarsson	1186	
Valgerður Þóra Benediktsson	439	
Valgerður Engilbertsdóttir	318	
Vatnsnes, eigendur	693	
Vegagerð ríkisins	559, 765	
Verkalýðsfélög á Norðurlandi vestra	1	
Viðar Þorsteinsson	1257	
Vilberg Sveinbjörnsson	931	
Vilhelmína Guðmundsdóttir	1254	
Vinnumálasamband Samvinnufélaganna	1	
Viðir Finnbogason h/f	763	
Yfirborgarfégetinn í Reykjavík	1247	
Zoëga, Jón Gunnar	1031, 1036, 1039, 1042	
Þingvallanefnd	1060	
Þjóðminjasafn Íslands	1322	
Þormóður rammi h/f	722 731	
Þormóður Sigurgeirsson	514	
Þorsteinn Sæmundsson	126, 414	
Þorvaldur Búason	126, 414	
Þorvaldur Guðmundsson	476	
Þorvaldur Stefánsson	120	
Þór Guðmundsson	166	
Þór Vilhjálmsson	126, 299, 414	
Þóra Kristín Helga Magnúsdóttir	609	
Þóra Ólafsdóttir	1225	
Þórarinn St. Sigurðsson	1277	
Þórir h/f	962	
Þórisós h/f	293	
Þórukot, eigendur	693	
Örn Ómar Guðjónsson	372	
Örn Helgason	439	

B. Opinber mál.

A	632
Albert Ragnarsson	325
Andrés Þórðarson	546
Arnold Beinsteinn Bjarnason	1096
Árni Jóhannsson	708
Ásgeir Sigurðsson	157
Bieltvedt, Ole Anton	678

	Bls.
Björn Vilmundarson	58, 117, 205
Borgþór Björnsson	869
Ciesielski, Sævar Marinó	1328
Eðvarð Lövdahl	766
Elínor Hörður Mar	1113
Fjóla Valgerður Jónsdóttir	678
Gísli Ísfeld Guðmundsson	433
Guðmundur Guðmundsson	1178
Guðmundur Kristján Kristjónsson	34
Guðmundur Pengilsson	1055
Gunnar Jónsson Sólnes	678
Hafsteinn Häsler	1021
Haukur Heiðar	164, 306
Häsler, Hafsteinn	1021
Hákon Aðalsteinsson	560
Helgi Steingrímsson	72
Ívar Örn Ingólfsson	1120
Jökull Veigar Kjartansson	69
Karl Sævar Baldvinsson	979
Kristján Ingi Bragason	467
Kristján Viðar Viðarsson	1328
Kristmundur Sigurðsson	325
Lárus Svavarsson	501
Lövdahl, Eðvarð	766
Mar, Elínor Hörður	1113
Matthías Johannessen	210
Ole Anton Bieltvedt	678
Ólafur Þór Jónsson	180, 181
Óskar Rúnar Samúelsson	12
Ragnar Vestfjörð Sigurðsson	429
Ríkissaksóknari	1100
Sigmund Jóhannsson	210
Sigurbjörn Eldon Logason	1167
Sólnes, Gunnar Jónsson	678
Styrmir Gunnarsson	55, 210
Sævar Marinó Ciesielski	1328
Tryggvi Rúnar Leifsson	1328
Úlfar Ólafsson	225
Yfirsakadómariinn í Reykjavík	1100
Þorsteinn Jökull Vilhjálmsson	815
Þórarinn Hjalti Hrólffson	1002
Þráinn Gíslason	469

III. SKRÁ

um lög og reglugerðir, samþykktir o. fl., sem vitnað er til
í XLIX. bindi hæstaréttardóma.

1850, 25. september. Tilskipun um nokkrar breytingar á erfðalögum á Íslandi.

— 1227.

1874, 5. Janúar. Stjórnarskrá um hin sérstöku málefni Íslands.

— 1298.

1877, nr. 23, 14. desember. Lög um tekjuskatt.

1. gr. — 1299.

2. gr. — 1299.

3. gr. — 1299.

4. gr. — 1299.

5. gr. — 1299.

1878, nr. 3, 12. apríl. Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum o.fl.

II. kafli — 1230.

VII. kafla 826.

4. gr. — 820.

15. gr. — 820.

16. gr. — 820.

18. gr. — 820.

74. gr. — 1230.

1885, nr. 29, 16. desember. Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

2. gr. — 1284, 1285, 1289.

11. gr. — 1172.

1900, nr. 3, 12. janúar. Lög um fjármál hjóna.

— 1230.

1902, nr. 4., 14. febrúar. Lög um greiðslu verkkaups.

— 1248.

1905, nr. 14, 20. október. Lög um fyrningu skulda og annarra kröfuvéttinda.

— 1286.

3. gr. — 677, 781, 1107, 1110, 1112, 1285.

4. gr. — 1110, 1112.

5. gr. — 1107, 1110, 1112.

11. gr. — 1286, 1290.

12. gr. — 1284, 1286, 1290.

1905, nr. 46, 10. nóvember. Lög um hefð.

2. gr. — 1243.

4. gr. — 1243.

- 1909, nr. 52, 30. júlí. *Lög um girðingar.*
— 665.
- 1917, nr. 54, 26. október. *Lög um breytingu á viðauka við lög nr. 23., 14. desember 1877.*
— 1299.
- 1917, nr. 61, 14. nóvember. *Lög um framkvæmd eignarnáms.*
— 1062, 1068.
- 1919, nr. 41, 28. nóvember. *Lög um landamerki o.fl.*
III. kafli — 857.
- 1921, nr. 46, 27. júní. *Lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna.*
36. gr. — 1227.
44. gr. — 1227.
- 1921, nr. 74, 27. júní. *Lög um tekjuskatt og eignarskatt.*
— 1299.
- 1921, nr. 77, 27. júní. *Lög um hlutafélög.*
— 690.
30. gr. — 688.
32. gr. — 689.
38. gr. — 690.
57. gr. — 89.
- 1922, nr. 39, 19. júní. *Lög um lausafjárkaup.*
28. gr. — 1258.
42. gr. — 705, 706, 707, 961.
57. gr. — 1259.
- 1923, nr. 20, 20. júní. *Lög um réttindi og skyldur hjóna.*
III. kafli — 900.
- 1927, nr. 55, 31. maí. *Lög um breytingu á lögum nr. 30, 20. okt. 1913 um umboð þjóðjarða.*
— 1248.
- 1928, nr. 22, 7. maí. *Hjálög.*
25. gr. — 121, 124, 125, 1248, 1251, 1253.
- 1928, nr. 30, 7. maí. *Lög um þinglýsing skjala og aflýsing.*
9. gr. — 1235, 1239.
- 1928, nr. 59, 3. nóvember. *Lög um friðun Þingvalla.*
— 1061, 1068, 1069, 1070.
2. gr. — 1061, 1064, 1069, 1070.
3. gr. — 1060, 1061, 1062, 1064, 1068, 1071.
4. gr. — 1064.
5. gr. — 1061, 1064, 1070.
6. gr. — 1064.
- 1928, nr. 80. 17. desember. *Lögreglusamþykkt fyrir Hafnarfjarðar-kaupstað.*
— 186.
58. gr. — 194.
- 1929, nr. 25, 14. júní. *Lög um gjaldþrotaskipti.*
1. gr. — 1245.

3. gr. — 1245.

1929, nr. 32, 14. júní. *Lög um loftferðir.*

— 784.

1930, nr. 2, 7. janúar. *Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík.*

— 434.

1930, nr. 28, 19. maí. *Lög um greiðslu verkkaups.*

1. gr. — 121, 1248, 1252.

1930, nr. 46, 19. maí. *Lög um Fiskveiðasjóð Íslands.*

— 581.

1933, nr. 84, 19. júní. *Lög um varnir gegn óréttmætum verslunarháttum.*

9. gr. — 942.

1933, nr. 93, 19. júní. *Víxillög.*

2. gr. — 1279.

34. gr. — 1277, 1279.

44. gr. — 1277, 1281.

53. gr. — 1281.

91. gr. — 1281.

93. gr. — 925.

1936, nr. 7, 1. febrúar. *Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga.*

— 166, 169.

31. gr. — 168, 169, 174.

32. gr. — 174, 176.

1936, nr. 85, 23. júní. *Lög um meðferð einkamála í héraði.*

— 924.

VII. kafli — 106.

5. gr. — 43, 106, 107, 1027, 1216.

36. gr. — 62, 63, 96, 209, 210, 292, 670, 676, 947.

37. gr. — 59, 89, 118, 206.

45. gr. — 483.

46. gr. — 481, 482.

47. gr. — 78, 82, 84, 344, 371, 448, 661, 696, 877, 883.

49. gr. — 189.

53. gr. — 884.

66. gr. — 450, 458, 459.

67. gr. — 448, 459.

71. gr. — 264.

72. gr. — 716, 719, 722, 1069.

73. gr. — 106.

78. gr. — 1069.

81. gr. — 930.

83. gr. — 927, 929.

84. gr. — 106, 107.

88. gr. — 661, 673, 706, 1026.

96. gr. — 536.

- 103. gr. — 1085, 1095.
- 104. gr. — 929.
- 105. gr. — 380, 929, 937.
- 106. gr. — 380, 937.
- 116. gr. — 877, 883.
- 118. gr. — 179, 545, 631, 903, 908, 917, 923, 925, 1027, 1030, 1045, 1282.
- 119. gr. — 908, 916.
- 120. gr. — 1197.
- 123. gr. — 603, 664.
- 124. gr. — 57.
- 126. gr. — 57.
- 129. gr. — 1314.
- 139. gr. — 68, 1316.
- 140. gr. — 960.
- 154. gr. — 1032, 1035, 1038, 1041, 1045.
- 177. gr. — 125, 254.
- 178. gr. — 429, 622, 671, 677.
- 180. gr. — 905, 914.
- 181. gr. — 905, 914.
- 193. gr. — 661, 667, 673.
- 194. gr. — 264, 440.
- 196. gr. — 82.
- 201. gr. — 380.
- 205. gr. — 1074.
- 208. gr. — 1032, 1034, 1036, 1038, 1039, 1041, 1042, 1044, 1277, 1279.

1938, nr. 62, 11. júní. *Lög um bókhald.*

— 683.

1938, nr. 80, 13. janúar. *Lög um stéttarfélög og vinnudeilur.*

7. gr. — 83.

44. gr. — 3, 4.

64. gr. — 1.

67. gr. — 1.

1938, nr. 99, 11. júní. *Lög um Fiskeveiðasjóð Íslands.*

— 581.

1940, nr. 19, 12. febrúar. *Almenn hegningarlög.*

XVII. kafli — 159.

XXII. kafli — 431.

XXIII. kafli — 469, 503.

XXIV. kafli — 469.

XXVI. kafli — 1026.

2. gr. — 70, 434, 1167.

5. gr. — 1179, 1180, 1185.

8. gr. — 1179.

20. gr. — 472, 652.

49. gr. — 692.
53. gr. — 132, 212, 223.
54. gr. — 156.
57. gr. — 558, 713, 1059.
60. gr. — 245, 342.
70. gr. — 226, 245, 428.
71. gr. — 35, 70, 71, 815, 818.
74. gr. — 156, 226, 326, 342, 343, 1166.
75. gr. — 245, 469.
76. gr. — 226, 245, 326, 343, 880.
77. gr. — 226, 245, 342, 343, 435, 438, 652, 691, 815, 999, 1185.
78. gr. — 73, 132, 226, 245, 342.
82. gr. — 690.
106. gr. — 211.
108. gr. — 211, 214, 220, 221, 223.
148. gr. — 771.
149. gr. — 767, 771.
155. gr. — 329, 342, 546, 550, 558.
190. gr. — 636, 652.
200. gr. — 636, 652.
202. gr. — 636, 652.
211. gr. — 226, 227, 245, 326, 328, 342.
215. gr. — 1114, 1119.
217. gr. — 982, 995.
218. gr. — 992.
219. gr. — 485.
220. gr. — 561, 562.
234. gr. — 128, 129, 134, 156, 301, 415, 418, 420, 424, 425, 426,
428, 476, 478, 536, 537, 540, 541, 542, 543, 544.
235. gr. — 128, 129, 130, 134, 156, 301, 415, 418, 420, 424, 425,
426, 428, 476, 478, 536, 537, 540, 543, 544.
236. gr. — 134, 301, 420, 426, 476, 478, 541.
237. gr. — 540.
239. gr. — 544.
241. gr. — 132, 134, 156, 300, 301, 305, 416, 418, 424, 425, 428,
476, 478, 536, 537, 540, 541, 542, 543, 544.
244. gr. — 226, 227, 245, 329, 469.
245. gr. — 341.
247. gr. — 481, 710, 713.
248. gr. — 1059.
249. gr. — 1055, 1056, 1059.
250. gr. — 1057.
259. gr. — 245, 485, 498.
260. gr. — 481.
261. gr. — 1059.
262. gr. — 681, 688.

263. gr. — 1103.
264. gr. — 132, 133, 134, 301, 416, 418, 425, 428, 772.
- 1941, nr. 110, 9. október. *Lög um Fiskveiðasjóð Íslands.*
— 581.
- 1941, nr. 146, 20. ágúst. *Lögreglusamþykkt fyrir Kjósarsýslu.*
— 187.
- 1942, nr. 21, 20. maí. *Lög um stríðsgróðaskatt.*
— 1300.
- 1942, nr. 61, 4. júlí. *Lög um málflytjendur.*
8. gr. — 5.
- 1943, nr. 16, 26. febrúar. *Lög um orlof.*
1. gr. — 774, 777.
3. gr. — 774, 781.
4. gr. — 774.
15. gr. — 780.
- 1943, nr. 34, 2. apríl. *Lög um Fiskveiðasjóð Íslands.*
— 581.
- 1943, nr. 64, 16. desember. *Lög um birtingu laga og stjórnvaldserinda.*
7. gr. — 385.
- 1943, nr. 116, 30. desember. *Lög um ættaróðul og erfðaábúð.*
34. gr. — 1061, 1062, 1068.
47. gr. — 1068.
- 1943, nr. 160, 14. júlí. *Lögreglusamþykkt Gullbringusýslu.*
25. gr. — 195.
- 1944, nr. 33, 17. júní. *Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands.*
2. gr. — 4.
27. gr. — 385.
40. gr. — 103, 1297.
42. gr. — 1069.
49. gr. — 420.
60. gr. — 64, 449, 458.
65. gr. — 13, 14, 159, 166, 185, 226, 308, 431, 503.
67. gr. — 1026, 1290, 1297, 1299, 1300, 1301.
72. gr. — 147, 420.
77. gr. — 1297.
- 1944, nr. 61, 31. október. *Lög um byggingarmálefni Reykjavíkur.*
— 1123.
- 1945, nr. 195, 22. október. *Byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík.*
29. gr. — 1165.
- 1946, nr. 4, 26. febrúar. *Lög um sölu þjóðjarða og kirkjujarða.*
1. gr. — 1061.
- 1947, nr. 13, 22. janúar. *Reglur um fyrirtæki, sem starfa að loftferðum.*
— 784.
- 1947, nr. 83, 5. júní. *Lög um breytingu á lögum nr. 29/1885 um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar.*

- 1285.
1. gr. — 1284, 1290.
- 1947, nr. 87, 5. júní. *Lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna.*
— 64, 457.
6. gr. — 453, 455.
- 1947, nr. 95, 5. júní. *Lög um lögræði.*
22. gr. — 453, 455.
- 1949, nr. 57, 25. maí. *Lög um nauðungaruppboð.*
14. gr. — 1290.
- 1950, nr. 22, 19. mars. *Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stór-
stóreignaskatt, framleiðslugjöld o.fl.*
— 1299.
- 1950, nr. 46, 22. maí. *Lög um breytingu á lögum nr. 85/1936 um með-
ferð einkamála í héraði.*
2. gr. — 106, 107, 1216.
- 1951, nr. 8, 5. febrúar. *Ábúðarlög.*
— 1062, 1068, 1070.
- 1951, nr. 49, 16. mars. *Lög um sölu lögveða án undangengins lögtaks.*
— 1285, 1290.
1. gr. — 1284, 1285, 1286, 1289.
- 1951, nr. 110, 19. desember. *Lög um lagagildi varnarsamnings milli Ís-
lands og Bandaríkjanna um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og
eignir þess.*
— 695, 704.
2. gr. — 698, 704.
- 1952, nr. 23, 1. febrúar. *Lög um öryggisráðstafanir á vinnustöðum.*
16. gr. — 603.
26. gr. — 844, 845.
- 1952, nr. 24, 2. febrúar. *Girðingalög.*
5. gr. — 665.
6. gr. — 665.
7. gr. — 664.
- 1954, nr. 11, 9. febrúar. *Auglýsing um fullgildingu Evrópuráðssam-
nings um verndun mannréttinda og mannfrelsis.*
6. gr. — 4.
- 1954, nr. 20, 8. mars. *Lög um váttryggingasamninga.*
— 889.
18. gr. — 1220.
20. gr. — 886, 889.
24. gr. — 258, 262.
25. gr. — 188, 189.
45. gr. — 1220, 1223.
51. gr. — 1220, 1222, 1223, 1225.
102. gr. — 257.
103. gr. — 257.
105. gr. — 257, 260, 261.

- 1954, nr. 38, 14. apríl. Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.
— 19, 112, 928, 1309.
3. gr. — 15, 16, 18, 25.
7. gr. — 112, 115.
11. gr. 113, 116.
- 1955, nr. 22, 3. maí. Lög um breytingar á almennum hegningarlögum nr. 19, 12. febrúar 1940.
4. gr. — 558, 713, 1059.
- 1955, nr. 40, 16. maí. Lög um Fiskveiðasjóð Íslands.
— 570, 580, 585, 590.
2. gr. — 565.
3. gr. — 565, 579, 585.
18. gr. — 742.
26. gr. — 1203, 1206.
35. gr. — 740, 742, 750.
- 1956, nr. 57, 10. apríl. Lög um prentrétt.
15. gr. — 127, 211, 212, 219, 223, 415, 424.
22. gr. — 132, 134, 156, 214, 300, 301, 305, 416, 419, 428, 545.
- 1957, nr. 8, 16. febrúar. Lög um breytingu á lögum nr. 16/1943 um orlof.
— 774, 777.
4. gr. — 780.
- 1957, nr. 10, 1. apríl. Tilkynning verðlagsstjóra.
— 870, 871, 872, 1096, 1098, 1099.
- 1957, nr. 44, 3. júní. Lög um skatt á stóreignir.
— 1299, 1300.
- 1957, nr. 64, 29. maí. Lög um breytingu á lögum nr. 40, 16. maí 1955 um Fiskveiðasjóð Íslands.
— 590.
- 1958, nr. 12, 10. mars. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna.
— 19.
- 1958, nr. 36, 29. maí. Lög um breytingu á lögum nr. 46, 14. apríl 1954 um tekjuskatt og eignarskatt.
5. gr. — 1306.
- 1959, nr. 52, 14. ágúst. Lög um kosningar til Alþingis.
1. gr. — 715, 718, 721.
15. gr. — 715, 718, 721.
24. gr. — 718, 721.
- 1959, nr. 61, 24. mars. Reglugerð um umferðamerki og notkun þeirra.
— 247, 251.
32. gr. — 310, 316.
39. gr. — 252.
- 1960, nr. 4, 20. febrúar. Lög um efnahagsmál.
6. gr. — 568, 570.

- 1960, nr. 10, 22. mars. *Lög um söluskatt.*
9. gr. — 479.
26. gr. — 681, 687.
- 1960, nr. 18, 12. apríl. *Lög um breytingu á lögum nr. 46, 14. apríl 1954 um tekjuskatt og eignarskatt, lögum nr. 36/1958 og lögum nr. 40/1959 um breytingu á þeim lögum.*
3. gr. — 1306.
- 1960, nr. 35, 30. maí. *Lög um lögheimili.*
10. gr. — 717, 718, 720, 721.
- 1960, nr. 41, 9. júní. *Lög um breytingu á lögum nr. 40, 16. maí 1955 um Fiskveiðasjóð Íslands.*
— 590.
- 1960, nr. 54, 14. júní. *Lög um verðlagsmál.*
10. gr. — 1097, 1099.
20. gr. — 872, 876, 1098, 1100.
- 1960, nr. 58, 28. júní: *Lög um bann við okri, dráttarvesti o.fl.*
— 56, 58.
- 1960, nr. 124, 15. júlí. *Auglýsing um aðalbrautir og hámarkshraða á þjóðvegum í nágrenni Reykjavíkur, Gullbringu-, Kjósar- og Árnessýslu.*
— 434.
- 1960, nr. 188, 31. október. *Reglugerð um verðlagsmál.*
5. gr. — 870, 871, 872, 1096.
- 1961, nr. 17, 10. mars. *Lög um breytingu á lögum nr. 40, 16. maí 1955 um Fiskveiðasjóð Íslands.*
— 570, 575, 579, 580, 581, 588, 590.
1. gr. — 565.
2. gr. — 566, 568, 570, 571, 579, 581, 582, 585, 586, 588, 590, 591.
- 1961, nr. 58, 29. mars. *Sveitarstjórnarlög.*
9. gr. — 717, 721.
18. gr. — 717, 720.
- 1961, nr. 60, 29. mars. *Lög um launajöfnuð kvenna og karla.*
— 16, 19, 21, 25, 740.
- 1961, nr. 63, 29. mars. *Lög um lögskráningu sjómanna.*
— 1193, 1195.
7. gr. — 380, 1186, 1188, 1194, 1195.
20. gr. — 1194, 1195.
15. gr. — 1195.
- 1961, nr. 82, 21. ágúst. *Lög um meðferð opinberra mála.*
78. gr. — 679.
- 1962, nr. 5, 7. mars. *Lög um sveitarstjórnarkosningar.*
1. gr. — 715, 717, 718, 721.
- 1962, nr. 8, 14. mars. *Erfðalög.*
II. kafli — 96.
14. gr. — 826.

- 1962, nr. 28, 17. apríl. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðla-
banka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu.
11. gr. — 568, 570, 587.
- 1962, nr. 55, 28. apríl. Lög um kjarasamninga opinberra starfsmanna.
— 16, 18, 19, 20, 23, 25.
III. kafli — 16.
IV. kafli — 16.
VI. kafli — 18.
3. gr. — 16.
4. gr. — 16.
5. gr. — 16.
6. gr. — 16.
7. gr. — 16.
24. gr. — 16, 17, 19, 23, 25.
- 1962, nr. 58, 18. apríl. Lög um breytingu á lögum nr. 29, 9. apríl 1947
um vernd barna og ungmenna.
— 259.
- 1962, nr. 69, 28. apríl. Lög um tekjustofna sveitarfélaga.
— 296.
- 1962, nr. 70, 28. apríl. Lög um tekjuskatt og eignarskatt.
— 1306.
- 1962, nr. 71, 28. apríl. Lög um breytingu á lögum nr. 63/1961 um lög-
skráningu sjómanna.
— 380, 1186, 1193, 1194.
1. gr. — 1188.
- 1962, nr. 81, 21. júní. Reglugerð um aðstöðugjald.
1. gr. — 295, 296.
2. gr. — 296.
8. gr. — 295, 296, 298.
- 1962, nr. 102, 21. desember. Lög um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð
og sölu þjóð- og kirkjujarða.
VIII. kafli — 1070.
XI. kafli — 1070.
1. gr. — 1070.
2. gr. — 1070.
34. gr. — 1061, 1062, 1066, 1068, 1070.
47. gr. — 1062, 1065, 1068, 1070.
49. gr. 1062, 1068.
- 1962, nr. 151, 12. september. Hafnarreglugerð fyrir Seyðisfjarðarkaup-
stað.
24. gr. — 298.
- 1963, nr. 21, 23. apríl. Lög um kirkjugarða.
26. gr. — 298.
- 1963, nr. 28, 29. apríl. Lög um fasteignamat og fasteignaskráningu.
— 1177.
2. gr. — 1177.

9. gr. — 1318.
11. gr. — 1175, 1176, 1177.
27. gr. — 1177.
1963, nr. 29, 29. apríl. *Lög um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.*
10. gr. — 627.
1963, nr. 66, 31. desember. *Siglingalög.*
— 257, 259.
2. gr. — 259.
95. gr. — 1095.
216. gr. — 731, 737.
233. gr. — 1077, 1079, 1084, 1085, 1091, 1092, 1095.
1963, nr. 67, 31. desember. *Sjómannalög.*
18. gr. — 723, 724, 725, 726, 729, 730, 732, 734, 735.
1963, nr. 74, 5. júlí. *Auglýsing um laun ríkisstarfsmanna, reglur um vinnutíma, yfirvinnugreiðslur o.fl. skv. dómi Kjaradóms 3. júlí 1963.*
— 18.
1964, nr. 34, 21. maí. *Lög um loftferðir.*
— 784, 1224.
VII. kafli — 783, 790.
82. gr. — 783, 789.
85. gr. — 801, 803.
86. gr. — 784.
156. gr. — 1224.
1964, nr. 51, 10. júní. *Lög um tekjustofna sveitarfélaga.*
— 61. gr. — 681, 687.
1964, nr. 68, 23. desember. *Lög um breytingu á lögum nr. 8/1957 um breytingu á lögum um orlof nr. 16/1943.*
— 777.
1964, 10. júlí (C 15, 1965) *Alþjóðapóstsamningur.*
— 45.
1965, nr. 10, 25. mars. *Girðingalög.*
— 677.
5. gr. — 660, 661, 664, 665, 667, 668, 670, 671, 672, 673, 677.
6. gr. — 660, 661, 664, 665, 670, 671, 673, 677.
7. gr. — 660, 661, 664, 665, 667, 668, 670, 671, 673, 674, 677.
8. gr. — 664, 665.
9. gr. — 665.
17. gr. — 665, 670, 671, 677.
18. gr. — 665, 670, 677.
19. gr. — 665, 670, 671, 677.
1965, nr. 39, 24. mars. *Byggingarsamþykkt Reykjavíkur.*
— 1120.
9. gr. — 1120, 1127, 1165.
16. gr. — 1120.
17. gr. — 1120, 1125.

18. gr. — 1120, 1129.
 69. gr. — 1121, 1123, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1131, 1165.
 77. gr. — 1121, 1123, 1125, 1126, 1128, 1131, 1164.
 97. gr. — 1132, 1134.
 99. gr. — 1123.
 102. gr. — 1120, 1123, 1166.
 1965, nr. 67, 21. maí. *Lög um breytingu á lögum um tekjustofna sveitarfélaga nr. 51/1964.*
 5. gr. — 681, 687.
 1965, nr. 90, 7. október. *Lög um tekjuskatt og eignarskatt.*
 48. gr. — 681, 687.
 1966, nr. 5, 6. apríl. *Lög um breytingu á lögum nr. 5/1962 um sveitarstjórnarkosningar.*
 1. gr. — 715, 717, 721.
 1966, nr. 71, 6. maí. *Lög um verðtryggingu fjárskuldbindinga.*
 — 32, 569, 570, 910, 918, 919.
 1. gr. — 27, 33, 904, 910, 911, 913, 918, 919.
 3. gr. — 33.
 1966, nr. 72, 13. maí. *Lög um atvinnuréttindi vélstjóra á íslenskum skipum.*
 — 1080.
 1966, nr. 75, 13. maí. *Lög um Fiskveiðasjóð Íslands.*
 — 581.
 16. gr. — 569, 577.
 1967, nr. 45, 29. apríl. *Lög um breytingu á girðingalögum. nr. 10/1965.*
 — 665, 668, 670, 671.
 1. gr. — 660, 664, 672.
 1967, nr. 81, 29. desember. *Lög um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 58/1961.*
 — 717, 721.
 1967, nr. 167, 12. október. *Reglur um skipamælingar.*
 — 1210.
 57. gr. — 1210.
 1968, nr. 5, 10. apríl. *Lög um ráðstafanir til lækkunar ríkisútgjalda.*
 7. gr. — 108.
 1968, nr. 25, 23. apríl. *Lög um breytingu á víxillögum nr. 93 frá 19. júní 1933.*
 — 1277, 1281.
 1968, nr. 40, 23. apríl. *Umferðarlög:*
 25. gr. — 71, 73, 74, 77, 816, 982, 983, 997, 998, 1002, 1003, 1006, 1168, 1172, 1179, 1180, 1185.
 26. gr. — 982, 997, 998, 1114, 1179, 1180, 1185.
 27. gr. — 74, 77, 485, 498, 816.
 37. gr. — 313, 498, 979, 982, 997, 1114, 1179, 1180, 1185.
 38. gr. — 313, 433, 436, 438.
 41. gr. — 982, 997, 1179, 1180, 1185.

- 45. gr. — 53.
- 46. gr. — 53, 372, 376, 377, 378.
- 48. gr. — 254, 373, 377.
- 49. gr. — 313, 373, 485, 498, 1114.
- 50. gr. — 436, 438.
- 52. gr. — 53.
- 63. gr. — 187, 193, 194.
- 64. gr. — 187, 193.
- 66. gr. — 313.
- 67. gr. — 187, 188, 193, 195, 264, 279, 280, 282, 313, 498, 499,
500, 611, 621.
- 68. gr. — 373.
- 69. gr. — 187, 264, 279, 282, 310, 313, 486, 498, 499, 500.
- 70. gr. — 486, 493.
- 73. gr. — 377.
- 74. gr. — 187, 188, 279, 486, 493.
- 80. gr. — 70, 71, 73, 74, 77, 433, 434, 435, 436, 438, 439, 816,
979, 982, 983, 999, 1003, 1006, 1114, 1119, 1168, 1172,
1179, 1180, 1185.
- 81. gr. — 436, 815, 816, 818, 999, 1003, 1006, 1114, 1168,
1179, 1180, 1185.

1968, nr. 51, 2. maí. Lög um bókhald.

- 683, 1015.
- 2. gr. — 688, 1019.
- 3. gr. — 681, 688, 689.
- 4. gr. — 681, 688, 689.
- 5. gr. — 689.
- 7. gr. — 689.
- 8. gr. — 689.
- 9. gr. — 689.
- 25. gr. — 681, 688, 689.

1968, nr. 59, 28. maí. Lög um tollheimtu og tolleftirliti.

- 63. gr. — 548, 550, 558.

1968, nr. 106. Reglugerð um breytingu á reglugerð nr. 61, 24. mars
1959 um umferðarmerki og notkun þeirra.

- 313.

1968, nr. 240, Reglugerð um breytingu á reglugerð nr. 61, 24. mars
1959 um umferðarmerki og notkun þeirra.

- 313.

1968, nr. 277, 20. október. Hafnarreglugerð fyrir Reyðarfjarðarkaup-
tún.

- 1. gr. — 101.

1969, nr. 2, 26. febrúar. Lög um lausn kjaradeilu útvegsmanna og yfir-
manna á bátafлотanum.

- 379, 385, 1191.

1969, nr. 59, 28. maí. Lög um tollheimtu og tolleftirlit.

IX. kafli — 159.

63. gr. — 548, 550, 558.

1969, nr. 73, 28. maí. Lög um Stjórnarráð Íslands.

— 108, 114.

1969, nr. 82, 2. júlí. Áfengislög.

18. gr. — 472, 474.

19. gr. — 470, 472, 474.

24. gr. — 71, 73, 74, 77, 815, 816, 818, 982, 983, 997, 998, 999,
1003, 1006, 1168, 1172, 1179, 1180, 1185.

39. gr. — 472, 474.

42. gr. — 470, 472, 474.

45. gr. — 70, 71, 73, 74, 77, 816, 982, 983, 1003, 1006, 1167, 1168,
1172, 1179, 1180.1969, nr. 96, 31. desember. Auglýsing um staðfestingu forseta Íslands
á reglugerð um Stjórnarráð Íslands.

11. gr. — 1187.

1969, nr. 258, 24. nóvember. Samþykkt um breytingu á lögreglusam-
þykkt fyrir Reykjavík, nr. 2, 7. janúar 1930.

1. gr. — 434.

1969, nr. 301, 10. desember. Reglugerð um fasteignamat og fasteigna-
skráningu.

— 1177, 1318.

2. gr. — 1175, 1176, 1177.

5. gr. — 1318.

1969, UPU, póstsamningur.

39. gr. — 45.

40. gr. — 45, 47.

45. gr. — 45, 47.

46. gr. — 45, 47.

1970, nr. 50, 12. maí. Lög um skipamælingar.

2. gr. — 1210.

1970, nr. 52, 12. maí. Lög um eftirlit með skipum.

— 1212, 1214.

IV. kafli — 1212.

18. gr. — 1211.

21. gr. — 1211, 1212, 1214.

37. gr. — 1212.

39. gr. — 1211, 1212, 1213, 1214.

40. gr. — 1214.

43. gr. — 1208, 1211.

1971, 16. mars. Reglugerð um lífeyrissjóð byggingamanna.

9. gr. — 711.

1971, nr. 19, 5. apríl. Útvarpslög.

4. gr. — 777.

13. gr. — 777.

1971, nr. 41, 16. apríl. Lög um viðauka við girðingalög, nr. 10/1965.

- 664, 665, 666, 667, 670.
- 1971, nr. 46, 10. október. *Lög um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðar-kaupstaðar.*
— 714, 715.
- 1971, nr. 67, 20 apríl. *Lög um almannatryggingar.*
35. gr. — 260.
- 1971, nr. 68, 15. júní. *Lög um tekjuskatt og eignarskatt.*
— 1307.
3. gr. — 625, 626, 627, 1303, 1305.
7. gr. — 627.
21. gr. — 1300.
37. gr. — 1009, 1012, 1013, 1016, 1017, 1019, 1020.
38. gr. — 1009, 1016.
41. gr. — 624.
42. gr. — 623, 625.
48. gr. — 623, 681, 687.
- 1971, nr. 79, 13. ágúst. *Lög um iðju og iðnað.*
I. kafli — 943, 945.
II. kafli — 943.
14. gr. — 942.
- 1971, nr. 79, 7. maí. *Menntamálaráðuneytið, verkefni skipulag og starfsreglur.*
— 113.
- 1971, nr. 87, 24. desember. *Lög um orlof.*
— 774, 777, 778, 780.
1. gr. — 777.
14. gr. — 780.
- 1971, nr. 188. *Auglýsing um umferð í Reykjavík.*
— 49.
- 1972, nr. 7, 23. mars. *Lög um breytingu á lögum nr. 68, 15. júní 1971 um tekjuskatt og eignarskatt.*
1. gr. — 227, 625, 626, 627, 1303, 1307.
3. gr. — 1306.
15. gr. — 623, 624.
16. gr. — 623, 625.
- 1972, nr. 8, 23. mars. *Lög um tekjustofna sveitarfélaga.*
— 1288, 1296.
V. kafli — 296.
3. gr. — 1175, 1177, 1287, 1292, 1293, 1294, 1297, 1298, 1299, 1300, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321.
4. gr. — 1288, 1292, 1294, 1319, 1320.
5. gr. — 1299, 1320, 1321.
7. gr. — 1288, 1292.
24. gr. — 681, 687.
36. gr. — 295, 296.
40. gr. — 295, 296, 298.

45. gr. — 1283.

Ákvæði til bráðabirgða 2. tl. — 1293.

1972, nr. 57, 29. maí. Lög um breytingu á lögum nr. 52/1970 um eftirlit með skipum.

— 1214.

1972, nr. 58, 29. maí. Lög um breytingu á siglingalögum nr. 66/1963, sbr. lög nr. 14/1968.

— 257.

1972, nr. 60, 26. maí. Lög um stofnun og slít hjúskapar.

— 455.

21. gr. — 455.

22. gr. — 455.

46. gr. — 441.

47. gr. — 64, 67, 440, 446, 450, 451, 453, 455, 457, 458.

48. gr. — 64, 440, 441, 445, 446, 447, 450, 457, 458.

53. gr. — 444.

82. gr. — 446.

86. gr. — 446.

1972, nr. 73, 29. maí. Höfundalög.

II. kafli — 1327.

1. gr. — 1323, 1325, 1327.

25. gr. — 1323, 1325, 1326.

49. gr. — 1326, 1327.

1972, nr. 80, 31. maí. Lög um heimild ríkisstjórninni til handa til að staðfesta Bernarsáttmálann til verndar bókmenntum og lista-
verkum.

— 1325.

1972, nr. 108, 31. desember. Lög um breytingu á siglingalögum nr. 66/1963, sbr. lög nr. 14/1968 og lög nr. 58/1972.

— 257, 259, 261.

2. gr. — 259.

Ákvæði til bráðabirgða — 257, 259, 260.

1972, nr. 109, 31. desember. Lög um breytingu á lögum nr. 87/1971 um orlof.

— 777.

1972, nr. 204, 20. júlí. Reglugerð um öryggisráðstafanir við bygginga-
vinnu.

13. gr. — 1158.

24. gr. — 1158.

1972, nr. 271, 5. október. Reglugerð um breytingu á hafnarreglugerð
fyrir Seyðisfjarðarkaupstað nr. 151/1962.

4. gr. — 98.

5. gr. — 98.

1972, nr. 320, 19. desember. Reglugerð um fasteignaskatt.

5. gr. — 1288.

9. gr. — 1288.

10. gr. — 1175.
1973, nr. 4, 7. febrúar. Lög um neyðarráðstafanir vegna jarðelda á Heimaey.
8. gr. — 298.
1973, nr. 11., 6. apríl. Lög um framkvæmd eignarnáms.
— 1062, 1068.
1973, nr. 37, 24. apríl. Lög um Jafnlaunaráð.
— 21, 25, 741, 746.
1. gr. — 17, 18, 19, 23, 751.
2. gr. — 750.
5. gr. — 750.
1973, nr. 45, 22. apríl. Hafnalög.
— 101.
12. gr. — 98, 100, 102, 103.
1973, nr. 60, 30. apríl. Lög um breytingu á lögum nr. 68/1971 um tekjuskatt og eignarskatt og lögum nr. 7/1972 um breytingu á þeim lögum.
7. gr. — 1009, 1016.
1973, nr. 69, 30. apríl. Lög um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenskum skipum.
21. gr. — 1209.
23. gr. — 1209.
31. gr. — 1226.
1973, nr. 73, 21. júní. Lög um meðferð opinberra mála.
115. gr. — 691.
118. gr. — 691.
1973, nr. 75, 21. júní. Lög um Hæstarétt Íslands.
16. gr. — 1308.
20. gr. — 921, 1174, 1303, 1308.
21. gr. — 5, 15, 78, 88, 284, 344, 440, 448, 819, 877, 923, 926, 936, 1026, 1207, 1226, 1313.
22. gr. — 264, 441, 924.
27. gr. — 924.
31. gr. — 1226.
34. gr. — 86.
36. gr. — 105.
39. gr. — 177.
45. gr. — 388, 661, 921, 1281.
48. gr. — 105.
58. gr. — 536, 1197.
1973, nr. 252, 16. ágúst. Auglýsing um hámarkshraða á Suðurlandsvegi og Vesturlandsvegi o.fl.
1. gr. — 434.
1974, nr. 10, 22. mars. Lög um skattkerfisbreytingu.
15. gr. — 681, 687.
1974, nr. 74, 21. ágúst. Lög um meðferð opinberra mála.

XII. kafli — 57.

- 3. gr. — 691.
- 5. gr. — 343, 1136.
- 10. gr. — 62, 63, 209, 210.
- 15. gr. — 59, 62, 63, 118, 206, 209, 210.
- 16. gr. — 61, 209.
- 32. gr. — 1105.
- 40. gr. — 993.
- 41. gr. — 57.
- 66. gr. — 226.
- 67. gr. — 14, 157, 159, 166, 181, 182, 307, 308, 431, 469, 502,
503, 561, 1025, 1026, 1329, 1330.
- 69. gr. — 13.
- 73. gr. — 56.
- 74. gr. — 1101, 1105.
- 75. gr. — 560, 561, 870.
- 77. gr. — 62, 209, 561, 993.
- 78. gr. — 62, 209, 679, 870.
- 80. gr. — 561.
- 81. gr. — 561.
- 89. gr. — 59.
- 95. gr. — 57.
- 108. gr. — 35.
- 114. gr. — 816.
- 115. gr. — 691, 709, 870, 875, 1002, 1096.
- 118. gr. — 691, 771, 995, 997, 1002, 1056, 1059.
- 123. gr. — 981.
- 130. gr. — 981.
- 135. gr. — 981.
- 140. gr. — 224.
- 141. gr. — 343, 439, 475, 772, 876, 1100, 1119, 1166.
- 145. gr. — 767.
- 166. gr. — 223.
- 170. gr. — 62, 209.
- 171. gr. — 58, 117, 205, 1100.
- 172. gr. — 13, 56, 157, 164, 180, 182, 185, 306, 429, 467, 502,
560, 1021, 1328.
- 174. gr. — 59, 306, 1328.
- 178. gr. — 439, 1185.
- 179. gr. — 1178.

1975, nr. 22, 23. maí. Lög um fjárhagslegan stuðning við tónlistar-
skóla.

— 929, 930.

2. gr. — 929, 930.

1975, nr. 299, 15. júlí. Reglugerð um fiskveiðalandhelgi Íslands.

1. gr. — 37.

- 1976, nr. 29, 26. maí. *Lög um kjarasamninga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja.*
— 25.
III. kafli — 25.
31. gr. — 23, 25.
- 1976, nr. 41, 19. febrúar. *Reglugerð um verðlagsmál.*
6. gr. — 870, 872, 1096, 1098.
7. gr. — 870, 872, 1096, 1098.
- 1976, nr. 44, 25. maí. *Lög um Fiskveiðasjóð Íslands.*
16. gr. — 561.
- 1976, nr. 54, 25. maí. *Lög um breytingu á umferðarlögum nr. 40 frá 23. apríl 1968.*
— 73, 74, 77, 434, 816, 818, 979, 982, 999, 1003, 1006, 1119, 1167.
1. gr. — 70.
- 1976, nr. 78, 31. maí. *Lög um jafnrétti kvenna og karla.*
— 19, 25, 26, 751.
2. gr. — 17.
- 1976, nr. 81, 31. maí. *Lög um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands.*
— 34.
2. gr. — 35, 36.
3. gr. — 35, 36.
17. gr. — 35, 36, 41.
20. gr. — 36.
- 1976, nr. 94, 20. maí. *Lög um skráningu og mat fasteigna.*
16. gr. — 1177.
- 1976, nr. 101, 28. desember. *Lög um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940.*
— 212, 213, 223.
7. gr. — 132.
- 1976, nr. 107, 28. desember. *Lög um breytingu á lögum um meðferð opinberra mála nr. 74/1974.*
— 56.
11. gr. — 56, 1025.
12. gr. — 1101, 1105.
19. gr. — 1096.
- 1976, nr. 255, 2. júlí. *Reglugerð um takmörkun fiskveiða fyrir Suðvesturlandi.*
— 34, 35, 36.
- 1976, nr. 324, 19. ágúst. *Bréf dóms- og kirkjumálaráðuneytis til bæjarfógetans í Hafnarfirði.*
— 716, 719.
- 1977, nr. 16, 5. maí. *Lög um breytingu á umferðalögum nr. 40/1968.*
— 435.

1978, nr. 34, 12. maí. Lög um breytingu á lögum nr. 46/1971 um lög-
sagnarumdæmi Hafnarfjarðar.

— 715.

1. gr. — 715.

3. gr. — 714.

Ákv. til brb. — 714, 715.

1978, nr. 52, 11. maí. Lög um breytingu á áfengislögum nr. 82/1969.

5. gr. — 1167, 1179.

IV. EFNISSKRÁ TIL YFIRLITS.

Bls.

Aðfarargerðir. Sjá aðför, fjárnám, innsetningargerðir, kyr-
setningargerðir, lögbann, lögtak, útbuðarmál.

Aðför.

Aðgerðarleysi.

Aðild 78, 344, 372, 447, 460, 476, 486, 535, 563, 622, 659, 693, 738, 877,
884, 1042, 1046, 1071, 1186, 1313

Aðildareldur.

Aðstoð.

Aðstöðugjald. Sjá skattar.

Aflýsing.

Afréttir. Sjá girðingalög.

Afsagnargerðir. Sjá víxlar.

Afturvirkni laga 433

Arkitektar.

Atvinnulöggjöf.

Atvinnuréttindi. Sjá refsingar 69, 72, 433, 815, 979, 1161, 1178

Ábúð 159, 1060

Ábyrgð á dýrum 186

Ábyrgð á verkum annarra.

Ábyrgð framleiðanda.

Ábyrgð húseiganda.

Áfengi.

Áfengislög 69, 72, 469, 815, 979, 1002, 1167, 1178

Áfrýjun.

1. Áfrýjunarleyfi:

a. Áfrýjunarfrestur liðinn 42, 48, 85, 159, 186, 196, 255, 318, 372,
379, 460, 484, 609, 622, 628, 653, 659, 672, 754, 920, 1073, 1244,
1247, 1277, 1280, 1283, 1302, 1322

b. Áfrýjunarupphæð nær eigi 25.000 krónum 1307

c. Áfrýjunarfrestur liðinn. Áfrýjunarleyfis eigi aflað 920, 1173,
1307

2. Máli gagnáfrýjað 42, 105, 126, 177, 186, 196, 255, 299, 319, 535,
563, 593, 693, 722, 782, 828, 893, 964, 1007, 1014, 1246, 1257, 1302

3. Ýmis atriði 105, 263, 535, 903, 912, 920, 923, 1042, 1173, 1307

Áfrýjunarfrestur skv. 71. gr. laga 85/1936 263

Áfrýjunarleyfi. Sjá áfrýjun.

Ákæra 210, 708, 766, 869, 979, 1002, 1055, 1096, 1120, 1178

Áfrýjunarstefna 85

Áhættutaka 484

Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.

Árás á opinberan starfsmann.

Árekstur bifreiða. Sjá bifreiðar.

Árekstur skipa.

Ávana og fíkniefni 181

Barnaverndarmál.

Barnsfaðerni.

Barnsfaðernismál

Barnsmeðlög

Bifreiðar:

A. Einkamál 48, 186, 246, 263, 309, 372, 484, 609, 884

B. Opinbr mál 69, 72, 433, 815, 979, 1002, 1113, 1167, 1178

Birting dóms.

Birting stjórnvaldserinda

Bjarglaun.

Björgun.

Blóðrannsókn. Blóðflokkar 69, 72, 433, 815, 879, 1002, 1167, 1178

Botnvörpuveiðar,

Bókhald. Sjá ómerking 678

Brot í opinberu starfi.

Búskipti. Sjá skiptamál. Hjónaskilnaður.

Byggingameistarar.

Byggingarsamvinnufélög.

Byggingarsamþykktir 1120

Bæjarstjórnarkosningar 714, 716, 719

Börn 63, 439, 447

Dagsektir.

Dánarbú. Sjá skipti.

Dánarbætur.

Dómarar. Sjá og dómstólar, réttarfar, réttarfarsannmarkar, réttarfarsvitur, sératkvæði.

1. Dómarar í Hæstarétti:

Þrír hæstaréttardómarar dæma mál 1, 5, 12, 48, 55, 58, 69, 72, 78, 88, 117, 120, 157, 164, 177, 180, 181, 205, 246, 284, 306, 344, 429, 432, 432, 433, 433, 460, 467, 501, 535, 559, 559, 560, 628, 763, 763, 764, 764, 765, 765, 766, 766, 815, 819, 869, 877, 923, 926, 931, 936, 962, 962, 963, 963, 1002, 1021, 1026, 1028, 1031, 1033, 1036, 1039, 1042, 1096, 1100, 1112, 1120, 1167, 1178, 1198, 1207, 1244, 1246, 1247, 1247, 1254, 1255, 1256, 1277, 1280, 1313, 1328

Varadómari dæmir í máli fyrir Hæstarétti 27, 126, 299, 372, 379, 387, 414, 693, 738, 903, 912, 1173, 1283, 1316

2. Samdómendur í héraði 1, 5, 15, 34, 255, 263, 309, 325, 344, 379, 387, 504, 514, 563, 593, 628, 678, 722, 731, 738, 754, 782, 855, 869, 877, 947, 964, 1046, 1071, 1086, 1096, 1120, 1207, 1322

3. Dómstólar:

Sjó- og verslunardómur 255, 344, 379, 628, 722, 731, 754, 964, 1046, 1071, 1086

Uppboðsréttur	85, 196, 1283
Skiptaréttur	88, 284, 653, 819, 1225, 1244
Fógetaréttur	85, 159, 293, 1007, 1014, 1173, 1302
Landamerkjadómur	514
Merkjadómur	855
Siglingadómur	1207
Félagsdómur	1
Sakadómur 12, 34, 55, 58, 69, 72, 117, 157, 164, 180, 181, 205, 210, 225, 306, 325, 429, 433, 467, 469, 501, 546, 560, 632, 678, 708, 766, 815, 869, 979, 1002, 1021, 1055, 1100, 1113, 1120, 1167, 1178, 1328	
Verðlagsdómur	1096
4. Setudómari dæmir mál í héraði ..	210, 659, 672, 678, 1060, 1283
5. Dómara ekki getið í héraðsdómi 69, 159, 225, 484, 514, 659, 722, 731, 738, 920, 1007, 1014, 1028, 1244, 1302	
6. Sératkvæði:	
í Hæstarétti 15, 105, 126, 166, 186, 210, 293, 309, 387, 414, 439, 447, 484, 563, 609, 659, 693, 716, 719, 772, 893, 1186, 1225, 1283	
í héraði	255, 738
7. Vanhæfi dómara	58, 88, 117, 205, 284, 659, 672, 678, 947
Dómhæfi kröfu. Sjá dómkröfur, kröfugerð.	
Dómkröfur	15, 85, 318, 659, 903, 912, 920, 1100
Dómkvaðning	63, 1313
Dómsrannsókn	1100
Dómstólar. Sjá dómara.	
Dómsvald skiptaréttar.	
Dráttarvélur	263
Eftirlaun.	
Eiður.	
Eignardómsmál.	
Eignarréttarfyrrvari.	
Eignarréttur.	
Eignarspjöll.	
Eignauppper. Sjá óvígð sambúð.	
Eignaupptaka	469
Einkarefsimál.	
Embættismenn.	
Endurgreiðsla.	
Endurheimta.	
Endurrit skjala.	
Endurupptaka máls.	
Erfðaábúð	1060
Erfðafesta.	
Erfðir.	
Erfðaskrá.	
Erlend lög	1178

Fangelsi.	
Farbann.	
Farmflutningar	1071, 1086
Farmgjald.	
Farmskírteini. Sjá farmflutningar	1071, 1086
Farmskírteinissfyrirvarar.	
Fasteignakaup.	
Fasteignasala.	
Fasteignaskattar. Sjá skattar.	
Fasteignir	27, 504, 855, 903, 912, 1055, 1316
Félagsdómur.	1
Félagsheimili.	
Félagsréttindi.	
Félög.	
Fiskveiðibrot	34
Fjármál hjóna.	
Fjárnám	85, 920
Fjárskipti hjóna. Sjá skipti.	
Fjársvik.	
Flugrekstur	782
Flutningasamningar	1071, 1086
Foreldraráð. Sjá börn.	
Forkaupsréttur að jörð.	
Fóstureyðingar. Sjá skaðabætur.	
Framfærslueyrir.	
Frávisun.	
A. Einkamál:	
1. Frá héraðsdómi 1, 15, 42, 78, 105, 318, 344, 439, 447, 659, 672,	
693, 877, 926, 936, 1026, 1096, 1207, 1215	
2. Frá Hæstarétti 85, 535, 563, 920, 923, 1042, 1173, 1302, 1307	
B. Opinber mál:	
1. Frá héraðsdómi	708, 869, 1097
2. Frá Hæstarétti	55
Frestir	1254, 1255, 1256
Fyrning	672, 1106, 1283
Gagnaöflun	1196
Galli	504
Gata, götusvæði. Sjá eignarrétt að landsvæði.	
Geðrannsókn	12, 225, 325, 467
Gengi	563
Gerðardómssamningur.	
Girðingarlög	659, 672
Gjafsókn	15, 85, 97, 255, 593, 609, 622, 672, 754, 878, 931, 1186
Gjaldskrár.	
Gjaldþrotaskipti. Sjá skiptamál.	
Gæsluvarðhald 12, 157, 164, 180, 181, 306, 429, 467, 501, 560, 1021, 1328	

Hafnargjöld	97
Hafning máls	1254, 1255, 1256
Hald á munum.	
Handtaka.	
Hefð.	
Heimvísun. Sjá ómerking	58, 678, 947
Hjón. Sjá skipti, kaupmáli, sérsköttun	653, 1302
Hjúskapur.	
Hlunnindi. Sjá skattar	1316
Hundahald.	
Húftrygging. Sjá bifreiðar, skaðabætur	884
Hæstaréttarlög.	
Höfundalög	1332
Innsetningargerð.	
Ítrekun	69, 72, 815
Jafnlaunaráð	15, 738
Kaup og sala:	
1. Fasteignir. Sjá og fasteignir	27, 504, 903, 912
2. Lausafé	1257, 1322
Kaupgjald. Sjá og vinnusamninga.	
Kaupmáli	653
Kaupréttur að kirkjujörð	1060
Kaupsamningar. Sjá fasteignasala.	
Kirkjujörð. Sjá kaupréttur að kirkjujörð.	
Kjaranefnd	15
Kjarasamningar. Sjá vinnulaun.	
Kjörskrá. Sjá kosningaréttur.	
Kosningaréttur	714, 716, 719
Kröfugerð. Sjá dómkröfur, frávisun	563
Kvittun	609, 903, 912
Kærufrestir. Sjá kærumál	1, 923
Kærumál:	
A. Einkamál:	
1. Frávisun frá héraðsdómi 15, 78, 344, 439, 447, 877, 926, 936,	1026
2. Frávisun frá Siglingadómi	1207
3. Frávisun frá Félagsdómi	1
4. Frávisun frá Hæstarétti	923
5. Kærufrestur	1, 923, 1313
6. Málskostnaður	5
7. Vanhæfi dómara	88, 284
8. Ýmis atriði	63, 819, 1225, 1313
B. Opinber mál:	
1. Atvinnuréttindi.	
2. Ákæra.	
3. Dómsátt.	

4. Frávísun frá Hæstarétti	55
5. Gæsluvarðhald 12, 157, 164, 180, 181, 306, 429, 467, 501, 560 1021, 1328	
6. Vanhæfi dómara	58, 117, 205
7. Ýmislegt	1100
Landamerksamál	514
Landhelgisbrot. Sjá fiskveiðabrot.	
Landhelgissjóður	34
Landskipti. Sjá dómkvaðningu matsmanna.	
Lausafjárkaup	1257
Leigusamningur um skip	964
Lax- og silungsveiði.	
Líkamsáverkar. Sjá skaðabótamál	979
Ljósmyndir	1322
Læknar. Sjá og mat og skoðun.	
Blóðrannsókn	69, 72, 815, 979, 1002, 1167, 1178
Geðheilbrigði	12, 467
Líkamsáverkar	979
Örorka	484, 593, 828
Læknaráð.	
Löghald	893
Lögheimili	716, 719
Lögmannafélag Íslands	5
Lögmenn	5
Lögskráning sjómanna	1186
Lögskýring	433, 1167, 1178
Lögtak	293, 1007, 1014, 1173, 1283, 1302
Lögveð	1283
Manndráp	225, 325, 1113
Mat og skoðun:	
1. Atvinnutjón og örorkutjón	387, 484, 593, 609, 828
2. Áverkar og heilsutjón	484, 593, 609, 828
3. Blóðrannsókn	69, 72, 815, 979, 1002, 1167, 1178
4. Geðheilbrigði	12, 225, 325, 467
5. Örorka	387, 484, 593, 609, 828
6. Ýmsar skoðunar og matsgerðir 63, 387, 433, 504, 546, 593, 632, 738, 782, 877, 1120, 1313	
Matsmenn. Sjá dómkvaðningu matsmanna.	
Málasamlag.	
Málflutningslaun	5
Málflutningur	5, 105, 738, 1097, 1225
Málsástæður. Sjá áfrýjun	903, 912, 920
Málskostnaður.	
Meðdómendur	563
Meðlag.	
Meiðyrði. Sjá ærumeiðingar.	

Miskabætur. Sjá skaðabætur.

Mjólkurflutningar.

Niðurfelling máls í Hæstarétti 1254, 1255, 1256

Nytjastuldur.

Opinber mál:

Áfrýjunarmál 34, 69, 72, 210, 225, 325, 433, 469, 546, 632, 678, 708,

766, 815, 869, 979, 1002, 1055, 1096, 1113, 1120, 1167, 1178

Kærumál 12, 55, 58, 117, 157, 164, 180, 181, 205, 306, 429, 467, 501,

560, 1021, 1100, 1328

Opinber starfræksla.

Opinberir starfsmenn 210, 1198

Opinberir styrkir.

Orlof 772

Ófjárhagslegt tjón.

Ómerking:

A. Einkamál 42, 88, 105, 318, 659, 693, 947, 1215

B. Opinber mál 58, 560, 678, 708, 869, 1096

Ómerking ummæla. Sjá ærumeiðingar.

Óréttmætir verslunarhættir.

Óvígð sambúð 893

Prentréttur

Raforkugjald

Rangar sakargiftir 766

Rangur framburður.

Refsiheimildir.

Refsingar og önnur viðurlög 34, 69, 72, 126, 210, 225, 325, 416, 433,

469, 535, 546, 772, 815, 979, 1055, 1167, 1178

Einstakar refsitegundir og önnur viðurlög:

a. Ákvörðun refsingar frestað með skilorði 1055

b. Fangelsisrefsing 34, 225, 325, 979

c. Varðhaldsrefsing 69, 72, 772, 815

d. Sekt dæmd án vararefsingar 126, 210

e. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing 34, 416, 433, 469, 535,

546, 1167, 1178

f. Skilorðsbundnir dómur.

g. Svifting skipstjórnarréttinda 34

h. Svifting ökuleyfis 69, 72, 433, 815, 979, 1167, 1178

i. Eignaupptaka 34, 469

j. Ómerking ummæla 126, 210, 416, 535

Réttarfar 195

Réttarfarsannmarkar og vítur. Sjá og dómur 12, 15, 117, 180, 225,

306, 379, 460, 546, 560, 738, 936, 947, 979, 1039, 1042, 1046, 1071, 1122

Réttarfarssekt.

Réttargæsla.

Réttarneitun.

Réttarverkun dóma. Res judicata.

Reikningsskil.

Riftun. Sjá fasteignakaup, lausafjárkaup, samninga.

Ritfrelsi.

Ríkisstarfsmenn. Sjá opinberir starfsmenn.

Sakarefni skipt 263

Sakhæfi.

Saksóknarlaun.

Samaðild. Sjá aðild.

Sambúð. Sjá óvígð sambúð 893

Sameignarslit 196

Samningar. Sjá og lausafjárkaup, fasteignakaup, skuldamál leigu-
samningar 166, 1046, 1257

Samvinnufélög.

Sáttir 42, 105, 1026, 1215

Segulbönd.

Sératkvæði:

1. Hæstiréttur 15, 105, 126, 166, 186, 210, 293, 309, 387, 414, 439, 447,
484, 563, 609, 659, 693, 716, 719, 772, 893, 1186, 1225, 1283

2. Héraðsdómur 255, 738

3. Gerðardómur.

Setudómari í héraði 210, 659, 672, 678, 1060, 1283

Siglingadómur 1207

Siglingalög 255

Sjó- og verslunardómur 255, 344, 379, 628, 722, 731, 754, 964, 1046,
1071, 1086

Sjómannalög. Sjá vinnusamningar

Sjónvarp. Sjá lögbann.

Sjóveð 722, 731

Skaðabætur. Sjá og fasteignakaup, lausafjárkaup.

A. Innan samninga 120, 504, 1247, 1257

B. Utan samninga:

1. Bifreiðaslys 48, 186, 246, 263, 309, 372, 484, 609

2. Ýmis tilvik 126, 379, 535, 766, 782, 979, 1186

3. Vinnuslys 387, 593, 754, 824

Skattar:

1. Aðstöðugjald 293

2. Eignarskattur. Sjá og tekjuskattur 622

3. Fasteignaskattur 1283, 1316

4. Hlunnindaskattur. Sjá fasteignaskattur.

5. Launaskattur.

6. Söluskattur.

7. Tekjuskattur 622, 1007, 1014, 1302

8. Útsvör. Sjá tekjuskattur.

Skattsvik. Sjá ómerking 678

Skilorðsdómar.

Skipaleiga.

Skiptamál	88, 284, 653, 819, 1225, 1244
Skiptaréttur.	
Skírlífisbrot	632
Skjalafölsun	325, 546
Skólar.	
Skuldajöfnuður. Sjá vinnulaun	120
Skuldamál	177, 460, 628, 920, 964, 1046, 1106
Slysatrygging sjómanna	379
Spjöll á mannvirkjum.	
Stefnur, stefnubirting.	
Stjórnarskrá, stjórnskipun.	
Stjórnsýsla	97, 782
Svik	1055
Söluskattur.	
Sönnun	546, 1178
Tekjuskattur. Sjá skattar.	
Tékkamisferli. Sjá skjalafals.	
Tilboð.	
Tilraun.	
Togveiðar. Sjá fiskveiðabrot.	
Tollar.	
Tollgæsla.	
Tolllagabrot	546
Tómlæti.	
Traustnám.	
Umboð	1042
Umboðssvik. Sjá svik.	
Umferðarlög. Sjá og bifreiðar 48, 69, 72, 186, 246, 263, 309, 372, 433	
484, 609, 815, 884, 979, 1002, 1113, 1167, 1178	
Umferðarréttur. Sjá fasteign	855
Umgengnisréttur	63, 447
Uppboð	85, 196, 1283
Uppsögn á starfssamningi. Sjá vinnulaun.	
Upptaka eigna	34
Úrskurðir	1196
Útbuðargerðir	159
Útivist aðilja 12, 119, 120, 177, 283, 432, 432, 433, 559, 559, 763, 763,	
764, 764, 765, 765, 766, 962, 962, 963, 963, 1112, 1146, 1247	
Útsvör. Sjá skattar.	
Vanheimild.	
Vanhæfi dómara. Sjá dómara.	
Vanreifun	1021
Varnarsamningur við Bandaríki Norður-Ameríku.	
Varnarþing	926
Vátrygging. Sjá og slysatrygging	255, 379, 884
Veðréttindi	903, 912

Veðskuldabréf	563
Vegir.	
Veiðiréttindi.	
Veikindadagar. Sjá vinnulaun.	
Venjuréttur.	
Verðlagsbrot	869
Verðstöðvun.	
Verðtrygging	27, 903, 912
Verjandi í opinberum málum.	
Verkkaup. Sjá vinnulaun.	
Verksamningar.	
Verktaki.	
Vettvangsmál	855
Vextir. Sjá og skuldamál	177, 186, 255
Viðskiptabréf. Sjá veðskuldabréf.	
Vinnusamningar	120, 722, 731, 738, 931, 1198, 1247
Vinnuslys. Sjá skaðabætur.	
Vitni.	
Vítur. Sjá og réttarfarsvítur	738
Vixlar. Vixilmál	1028, 1031, 1033, 1036, 1039, 1042, 1277, 1280
Vörslusvipting.	
Vörugjald.	
Yfirvöld.	
Þingbækur.	
Þinghöld.	
Þinglýsing.	
Þingsókn í héraði. Sjá og áfrýjun	177, 628, 903, 912, 920, 1026, 1028, 1042, 1280
Þingvottar.	
Þjáningar. Sjá skaðabætur (miski).	
Þjófnaður	225, 325
Þrotabú. Sjá skiptamál.	
Ærumeiðingar	126, 210, 299, 414, 476, 535
Ökuleyfisvipting	69, 72, 433, 815, 979, 1167, 1178
Ölvun. Sjá áfengislög, umferðarlög.	
Örorka metin	484, 593, 609, 828
Örorkubætur. Sjá skaðabætur.	
Öryggiseftirlit ríkisins. Sjá skaðabótamál.	
Öryggisgæsla.	

V. EFNISKRA.

Aðfarargæðir. Sjá aðför, fjárnám, innsetningargæð, kyrrsetning, lögbann, lögtak og útbuðarmál.

Aðför.

Aðgerðarleysi.

Aðild.

Bla.

- G höfðaði mál gegn E, aðalverktaka, og B, undirverktaka, til greiðslu óskipt á skuld. Kröfur sínar byggði hann annars vegar á vinnusamningum við B, munnlegum og skriflegum, svo og munnlegum leigusamningi við hann. E var ekki aðili að samningum þessum, og sköpuðu þeir því ekki réttarsamband milli G og E. Í annan stað byggði G kröfu sína á ákvæði í kjarasamningi E við sex verkalýðsfélög. Héraðsdómur taldi, að þar sem dómkröfurnar á hendur E og B væru eigi af sömu rót runnar stæði 47. gr. laga nr. 85/1936 því í vegi, að hægt væri að sækja þá í einu máli. Var málinu því vísað frá héraðsdómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 78
- Frakkneskt félag, F, höfðaði mál gegn kvikmyndahúsi í Reykjavík, H, og Landsbanka Íslands, L, til greiðslu á skuld vegna leigu á kvikmyndum. Kröfugerð F á hendur H var byggð á því, að stofnast hefði samningur milli þeirra, sem H bæri að efna. Krafa F á hendur L var hins vegar byggð á því, að starfsmenn bankans hefðu með atferli sínu bakað F tjón, sem bankanum bæri að bæta. Héraðsdómari leit svo á, að dómkröfur á hendur H og L væru ekki runnar af sömu rót, og því væri ekki unnt að sækja þær í einu máli, sbr. ákvæði 47. gr. laga nr. 85/1936. Þar sem hins vegar væri viðurkennt af hálfu H, að það ætti eftir að greiða nokkra fjárhæð, þótti mega leggja dóm á kröfur F á hendur H, en með vísan til nefnds lagaákvæðis þótti eiga að vísa kröfu F á hendur L sjálfkrafa frá dómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 344
- Maður varð fjárráða eftir uppsögu héraðsdóms. Hann tók við forræði máls síns fyrir Hæstarétti 372
- M höfðaði mál gegn K og krafðist þess, að viðurkenndur yrði

umgengnisréttur hans við óskilgetið barn þeirra. Meiri hluti Hæstaréttar taldi, að stefna hefði átt dómsmálaráðherra f. h. dómsmálaráðuneytis til varnaraðildar við hlið stefndu. Einn dómara Hæstaréttar taldi eigi hafa verið ástæðu til þess	447
Meðan á málsókn stóð, var fallið frá kröfum á hendur öðrum hinna stefndu	460
Framleiðslumaður einn taldi, að ærumeiðandi ummæli um sig fælust í yfirlýsingu, sem Sanmband veitinga- og gistihúsa-eigenda lét frá sér fara. Talið var, að ummæli þessi beindust að framleiðslumönnum í heild í stéttarfélagi þeirra, og væri það því félagið en ekki einstakir félagsmenn, sem ættu rétt til málsóknar. Voru stjórnarmenn Sambandsins, sem framreiðslumaðurinn hafði beint málsókn vegna ummælanna að, því sýknaðir	476
G krafðist sem hluthafi í hlutafélagi skaðabóta úr hendi S. S var sýknaður vegna aðildarskorts G	535
H höfðaði mál gegn Fiskveiðasjóði Íslands. Hann beindi einnig málsókninni að sjávarútvegsráðherra og fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs. Tekið var fram í dómi Hæstaréttar, að stjórn Fiskveiðasjóðs Íslands væri bær um að ráðstafa sakarefni í málinu að því leyti, sem því yrði ráðstafað af aðilum dómsmáls. Hafi því ekki verið ástæða til að stefna ráðherrunum f. h. ríkissjóðs. Sótt hafi verið þing af hálfu þeirra og engar athugasemdir gerðar um málatilbúnaðinn að þessu leyti. Voru þeir því sýknaðir af kröfum H á sama hátt og Fiskveiðasjóður	563
Hlutafélagið H seldi hlutafélaginu E vélbát. E tók að sér að greiða áhvílandi veðskuldir, þar á meðal lán við Fiskveiðasjóð Íslands. H höfðaði mál á hendur Fiskveiðasjóði og krafðist þess, að sjóðurinn greiddi sér skaðabætur eða lækkaði skuld skv. skuldabréfinu um tiltekna fjárhæð, vegna þess að sjóðurinn hefði hækkað skuldina skv. skuldabréfinu vegna gengislækkunar um þessa tilteknu fjárhæð, en það taldi H ólöglegt. Af hálfu Fiskveiðasjóðs var krafist sýknu vegna aðildarskorts. Kröfu þessari var hrundið, þar sem H væri talinn skuldari skv. skuldabréfinu	563
Stefnandi lést, meðan á meðferð máls stóð. Tók dánarbú hans við aðild málsins	622
Hvorki girðingalög nr. 10/1965 né 47. gr. eml. þóttu heimila, að tveir hreppar yrðu krafðir saman í dómsmáli um kostnað við gerð tiltekinnar girðingar	659
S sótti ríkissjóð og seljendur lóðar í sama máli. Talið, að kröfur S á hendur ríkissjóði annarsvegar og landeigendum hinsvegar væru þannig vaxnar, að ekki væri hægt að sækja þær í sama máli og bæri því að vísa málinu frá héraðsdómi. Sjá	

frávísun	693
Í máli á hendur Alþingi var forsetum Alþingis stefnt f. h. Alþingis svo og fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs. Tekið var fram í dómi Hæstaréttar, að skv. 35. gr. laga nr. 38/1954 færu forsetar Alþingis með aðild varðandi réttindi og skyldur starfsmanna þingsins. Væri því ekki ástæða til að beina málssókn þessari að fjármálaráðherra	738
Húsfélag höfðaði mál gegn seljanda íbúða í fjölbýlishúsi til heimtu skaðabóta vegna galla. Seljandi átti nokkrar íbúðir sjálfur. Um helmingur íbúðakaupenda hafði tekið við afsali fyrir íbúðum sínum án fyrirvara. Héraðsdómur vísaði kröfu húsfélagsins frá dómi m.a. með vísan til 47. gr. eml. Húsfélagið kærði dóminn til Hæstaréttar, sem taldi, að málinu yrði ekki vísað frá héraðsdómi með skírskotun til 47. gr. og felldi frávísunardóminn úr gildi. Sjá frávísun	877
Máli áfrýjað án umboðs frá öðrum áfrýjanda	1042
Aðili máls lést, meðan á málssókn stóð, og dánarbú hans tók við aðild málsins	884, 1046
S sótti skipafélagið H og Landsbanka Íslands í sama máli til greiðslu skaðabóti vegna þess að vörur, sem H hafði flutt, höfðu verið afhentar viðtakanda í Milano án greiðslu. Landsbankanum hafði verið falin innheimta andvirðis varanna. Í dómi Hæstaréttar sagði, að eðlilegast hefði verið að sækja þessa aðila ekki í sama máli	1071
Í máli á hendur ríkissjóði, þar sem byggt var á því að lögskráningarstjóra hefðu orðið á mistök í starfi, var dómsmálaráðherra og fjármálaráðherra stefnt f. h. ríkissjóðs. Hæstiréttur taldi, að í málinu hefði verið rétt að stefna samgönguráðherra til fyrirvars í málinu. Einn hæstaréttardómara taldi þó, að eigi hefði verið þörf á að stefna samgönguráðherra eins og á stóð	1186
Í beiðni um dómkvaðningu matsmanna sagði, að lagt skyldi fyrir matsmenn að tilkynna tilteknum aðila um vettvangsskoðun. Matsmenn kvöddu aðila þennan til vettvangsskoðunar. Var hann því talinn réttur aðili að kæru dómkvaðningarinnar til Hæstaréttar	1313

Aðildareiður.

Aðstoð.

Aðstöðugjald. Sjá skattar.

Aflagjald. Sjá hafnargjöld.

Aflýsing.

*Afréttir. Sjá girðingalög.**Afturvirkni laga.*

Lögum nr. 54/1976 um breytingu á 80. gr. umfl. nr. 40/1968 var ekki beitt, sbr. 2. gr. hgl. nr. 19/1940 um atburð, er átti sér stað í ágúst 1975

433

Afsagnargerðir.

H höfðaði víxilmál gegn S, G, M og K, til greiðslu skuldar in solidum, að fjárhæð 373.249 krónur, skv. víxli, útgefnum af G og ábektum af þeim M og K, en samþykktum af S til greiðslu í Verslunarbanka Íslands h.f., Reykjavík, með gjalddaga 15. maí 1976. Vixillinn hafði ekki verið greiddur á gjalddaga og verið afsagður sökum greiðslufalls. Meðan málið var fyrir héraðsdómi, var fallið frá málssókn á hendur M. Ekki var sótt þing af hálfu S, G og K. Í héraði voru þau S, G og K in solidum dæmd til að greiða andvirði víxilsins. K áfrýjaði dóminum. Eftiri uppsögn héraðsdóms kom K fyrir dóm og greindi frá því, að á víxli þeim, sem málið var risið af, hafði verið tilgreint, þegar hann ritaði framsal sitt á hann, að víxillinn ætti að greiða í Landbanka Íslands. Hefði hann engum veitt umboð til að breyta þeirri áritun. S, samþykkjandi víxilsins, bar einnig, að tilgreint hafði verið í víxlinum, er hann samþykkti hann, að greiða ætti hann í Landsbanka Íslands. Staðhæfing sama efnis hafði komið fram fyrir héraðsdómi af hendi M, en H hafði fallið frá öllum kröfum á hendur M. Vixillinn bar það með sér, að á eyðublaðinu, sem hann var ritaður á, hafði verið prentað: „Vixillinn greiðist í Landsbanka Íslands Reykjavík“. Ennfremur, að strikað hafði verið yfir orðin „Landsbanki Íslands“ en vélritað þess í stað: „Verslunarbanki Íslands h/f“. Eins og hér hagaði til, þóttu ákvæði 45. gr. laga nr. 75/1973 því ekki í vegi, að málsvörn áfrýjanda sem ekki sótti þing í héraði, kæmist að fyrir Hæstarétti. Var lögð til grundvallar sú staðhæfing samþykkjanda víxilsins svo og K og M, að breyting hafði verið gerð á víxlinum, eftir að þeir rituðu nöfn sín á hann og var því ómótmælt. Þar sem afsögn víxilsins fór fram í Verslunarbanka Íslands h/f, sem var ekki réttur afsagnarstaður víxilsins, eins og hann hafði verið gerður úr garði, samkvæmt 91. gr. laga nr. 93/1933, hafði greiðslufall af hendi greiðanda víxilsins ekki verið sannað með löglegri afsagnargerð, sbr. 1. mgr. 44. gr. sömu laga. Þótti ekki fullnægt lagaskilyrðum, til að H gæti leitað fullnustu hjá K, og var víxilréttur gagnvart honum fallinn niður skv. 53. gr. víxillaga, sbr. 3. mgr. 44. gr. laganna og lög 25/1968. Var K sýknaður af kröfu H

1280

Arkitektar.

Atvinnulöggjöf.

Atvinnuréttindi. Sjá og refsingar.

Maður, sem ók bifreið sinni og hratt, sviptur ökuleyfi í 3 mánuði	433
Maður, sem ók bifreið sinni með áhrifum áfengis, sviptur ökuleyfi ævilangt	69, 72, 815, 1178
Maður, sem ók bifreið með áhrifum áfengis, sviptur ökuleyfi í þrjú ár	979
Maður, sem ók bifreið með áhrifum áfengis sviptur ökuleyfi í eitt ár	1161

Ábúð. Sjá og kaupréttur að kirkjujörð.

Í nóvember 1973 krafðist G þess, að GA yrði borinn út af jörð, þar sem hann hefði niðurnýtt jörðina og með því fyrirgert ábúðarrétti sínum. G hafði í sama mánuði tilkynnt GA uppsögn ábúðar. Mál þetta var tekið fyrir í fógetarétti Dalasýslu 12. ágúst 1974. Í fógetarétti 5. september það ár var gerð bókun í þingbók, þar sem sagði, að gerðarbeiðandi féllist á, að gerðarþoli sæti á jörðinni til 20. maí 1975 með ákveðnum skilmálum. GA vék ekki af jörðinni hinn 20. maí og 22. maí krafðist G útburðar. Var útburðarkrafan meðal annars byggð á fyrrgreindu samkomulagi. Í Hæstarétti var talið, að samkomulag þetta yrði eigi skilið á annan veg en þann, að GA hefði skuldbundið sig til að flytja bú sitt af jörðinni eigi síðan en 20. maí 1975. Þar sem hann hafði eigi staðið við þessa skuldbindingu sína, var útburðarkrafan tekin til greina og lagt fyrir fógeta að framkvæma hina umbeðnu fógetaaðgerð	159
---	-----

Ábyrgð á dýrum.

Hestur, sem týnst hafði úr rekstri, varð fyrir bifreið á Reykjanesbraut í Garðahreppi og slasaðist svo mikið, að aflífa varð hann. Sjá skaðabætur	186
---	-----

Ábyrgð á seldum hlut.

Ábyrgð á verkum annarra. Sjá skaðabætur.

Ábyrgð húseigenda. Sjá fasteignir og skaðabætur.

Áfengi.

Áfengislög.

Maður var talinn hafa gerst sekur um ölvun við akstur, og var refsing hans ákveðin 15 daga varðhald. Hann var sviftur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða. Sjá bifreiðar	69,	72
Þrír lögregluþjónar veittu athygli leigubifreiðastjóra, sem fór inn í hús eitt, kom út aftur með eitthvað innan klæða og settist inn í bifreið sína. Lögregluþjónarnir renndu þá bifreið sinni að leigubifreiðinni og sáu ökumanninn taka flösku, sem hann hafði haft inn á sér, og skjóta henni til konu, sem sat í framsæti hjá honum. Kona þessi var sambyliskona hans. Í aftursætinu sat farþegi. Farþeginn kvaðst hafa verið búinn að biðja ökumanninn að láta sig hafa áfengi. Hafi hann farið inn í húsið og komið aftur með áfengisflösku þá, sem hann hafði afhent konunni í framsætinu. Í því hafi lögregluþjónarnir komið að. Kvaðst farþeginn telja, að flaskan hefði verið sér ætluð. Bifreiðastjórinn var ákærður fyrir brot á 18. sbr. 39. áfengislaga sbr. og 20. gr. alm. hgl., tilraun til áfengissölu, en til vara fyrir brot á 4. mgr., sbr. 3. mgr 19. gr. sbr. 2. mgr. 42. gr. áfengislaga, þ.e. fyrir ólöglega vörslu fengis. Héraðsdómari taldi, að ákærði hefði gerst sekur um brot á 18. gr. áfengislaga. Í dómi Hæstaréttar sagði, að eigi þætti alveg fullnægjandi sannað, að ákærði hefði gert sekur um refsiverða tilraun til sölu áfengis. Hinsvegar þótti refsiskilyrðum 4. mgr. sbr. 3. mgr. 19. gr. áfengislaga, sbr. 2. mgr. 42. gr. sömu laga fullnægt. Var refsing ákærða ákveðin skv. þeim lagaboðum í samræmi við varakröfu ákæruvalds. Áfengisflaskan var gerð upptæk til ríkissjóðs	469	
Þ ök bifreið undir áhrifum áfengis. Brot var ítrekað. Varðhald í 20 daga og sviftur ökuleyfi ævilangt. Sjá bifreiðar	815	
K hafði ekið bifreið þrisvar með áhrifum áfengis. Auk þess var hann fundinn sekur um brot á 217. og 218. gr. alm. hegningarlaga. Hann var dæmdur í 6 mánaða fangelsi og sviftur ökuleyfi í þrjú ár. Sjá bifreiðar	979	
Maður sýknaður af ákæru um ölvun við akstur. Sjá bifreiðar ..	1002	
Maður sektaður og sviftur ökuleyfi í 1 ár fyrir ölvun við akstur. Sjá bifreiðar	1167	
Maður sektaður fyrir ölvun við akstur og sviftur ökuleyfi ævilangt. Sjá bifreiðar	1178	

Áfrýjun.

1. Áfrýjunarleyfi:

- Áfrýjunarfrestur liðinn 42, 48, 85, 159, 186, 196, 255, 318, 372, 379, 460, 484, 609, 622, 628, 653, 659, 672, 754, 920, 1073, 1085, 1244, 1247, 1277, 1280, 1283, 1302, 1322
- Áfrýjunarfjárhæð nær ekki 25.000 krónum

1307

c. Áfrýjunarfrestur liðinn. Áfrýjunarleyfis ekki aflað 920,	1173, 1307
d. Áfrýjunarstefna ekki nægilega skýr	85
2. Gagnáfrýjun 42, 105, 126, 177, 186, 196, 255, 299, 318, 387, 535, 563, 593, 693, 722, 782, 828, 893, 964, 1007, 1014, 1246, 1257	Gagnkæra.
3. Máli, sem fallið hafði niður vegna útivistar, áfrýjað að nýju	105
4. Kærufrestur liðinn	923
5. Kæruheimild skortir.	
6. Ýmis atriði:	
Samkvæmt 5. mgr. 71. gr. laga 85/1936 er áfrýjunarfrestur ein- göngu vika frá dómsuppsögn, ef sakarefni er skipt. Talið, að skýra verði ákvæði þetta þannig, að einnar viku áfrýjun- arfrestinn beri því aðeins að telja frá dómsuppsögu, að dómari hafi gætt þess að tilkynna aðila eða umboðsmanni hans um þinghald til dómsuppsögu, svo sem 194. gr. laga nr. 85/1936 býður. Ella beri að telja einnar viku frestinn frá því, að aðili eða umboðsmaður hans fékk vitneskju um uppkvaðningu dóms. Þótti sú skýring eðlileg með hliðsjón af ákv. 22. gr. laga 75/1973	263
Áfrýjunarstefna á hendur Á hafði ekki verið birt honum. Var málinu því vísað frá Hæstarétti, að því er hann varðaði ..	535
B krafði M um endurgjald á fé, sem hann taldi sig hafa ofgreitt. M höfðaði gagnsök i málinu og krafði B um fjárhæð, sem hann taldi B skulda sér. Þingsókn féll niður af hálfu M, meðan á málssókn i héraði stóð og áður en M hafði skilað greinargerð af sinni hálfu. Í dómi Hæstaréttar sagði, að áfrýjandi hefði látið sækja þing i héraði og þingfesta þar gagnsök. Hefði þá stefnan i gagnsókninni verið eitt af skjöl- um málsins, sem taka bar tillit til, þegar málið var dæmt, eftir að útivist hafði orðið af hálfu stefnanda, en i gagn- stefnunni hefðu falist mótmæli gegn kröfum hans. Sam- kvæmt því þótti mega taka málsástæður M til greina.	903
Samskonar sakarefni	912
H höfðaði mál gegn E til heimtu skuldar. E var dæmdur til að greiða skuldina og síðan gerði H fjárnám hjá honum til tryggingar dómskuldinni. E áfrýjaði dóminum, að fengnu áfrýjunarleyfi, svo og fjárnáminu. Áfrýjunarleyfið tók að- eins til héraðsdómsins. Frestur til áfrýjunar fjárnámsins var liðinn, og var kröfu E um, að fjárnámsgerðin yrði felld úr gildi, vísað frá Hæstarétti. Sjá skuldamál	920
I héraði voru J og P dæmdir in solidum til að greiða víxil- skuld. J áfrýjaði málinu sjálfur og f.h. P. Upplýst var, að J hafði ekki umboð til að áfrýja málinu f.h. P og var málinu vísað frá Hæstarétti, að því er P varðaði	1042

- Hreppsnefnd H hrepps í Skagafjarðarsýslu krafðist þess f.h. hreppsins, að lögtak yrði látið fara fram í eignum Rafveitu Siglufjarðar til tryggingar fasteignaskatti til hreppsins á lögðum 1975. Úrskurður fógetaréttar 12. október 1976 heimlaði framgang gerðarinnar. Máli þessu var áfrýjað til Hæstaréttar með stefnu 4. maí 1977. Í dómi Hæstaréttar sagði, að skv. 1. mgr. 11. gr. laga nr. 29/1885 sé áfrýjunarfrestur lögtaksgerðar 8 vikur frá gerðardegi. Skv. 2. mgr. sömu greinar megi þó veita áfrýjunarleyfi þar til misseri er liðið frá sama degi. Þessi ákvæði séu í gildi skv. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 75/1973. Hinn áfrýjaði úrskurður var kveðinn upp 12. október 1976. Áfrýjunarfrestur var því liðinn, þegar áfrýjunarstefnan var gefin út, og lagaheimild brast til útgáfu áfrýjunarleyfis, sem út var gefið 22. apríl 1977. Var málinu því vísað frá Hæstarétti 1173**
- Héraðsdómur var kveðinn upp 18. maí 1976. Hinn 27. október 1976 veitti dómismálaráðuneytið, að fenginni umsögn Hæstaréttar skv. 16. gr. laga nr. 75/1973, áfrýjanda leyfi til að áfrýja dómi til Hæstaréttar, þótt sakarefni málsins næði ekki lögboðinni áfrýjunarfjárhæð. Áfrýjandi áfrýjaði málinu 30. nóvember 1976. Í dómi Hæstaréttar sagði, að þegar áfrýjunarstefnan var gefin út, hafi verið liðinn þriggja mánaða áfrýjunarfrestur sá, sem um er rætt í 1. málslíð 1. mgr. 20. gr. laga nr. 75/1973. Áfrýjandi hafði eigi aflað sér áfrýjunaleyfis skv. 2. mgr. 20. gr. laganna. Var málinu því vísað frá Hæstarétti sjálfkrafa 1307**

Áfrýjunarfrestur. Sjá áfrýjun.

Áfrýjunarleyfi. Sjá áfrýjun.

Áfrýjunarstefna.

- Eigi þótti nægilega greint í áfrýjunarstefnu í hvaða skyni áfrýjað var eða hverjar dómkröfur áfrýjanda voru. Áfrýjunarstefna var því eigi talin fullnægja ákvæðum 3. tl. 2. mgr. 34. gr. 1. nr. 75/1973. Var málinu því vísað frá Hæstarétti sjálfkrafa 85**

Ákæra.

- Ríkissaksóknari féll frá tilteknum kröfuflið í ákæru fyrir Hæstarétti 210**
- Héraðsdómslögmaður einn sendi kæru til sakadóms í janúar 1976 á hendur Á, framkvæmdastjóra hlutafélags eins, fyrir að gera ekki skil á iðgjöldum af launum til tiltekins lífeyrissjóðs. Mál var höfðað á hendur A með ákæru 15. okt. 1976 fyrir að hafa gerst brotlegur við 247. gr. hgl. með því**

að vanrækja að gera lífeyrissjóðnum skil á tiltekinni fjárhæð, sem hann hefði haldið eftir af launum starfsmanna félagsins. Rannsókn máls þessa þótti mjög ábótavant, og m.a. hafði ekki verið aflað gagna, er þóttu skipta meginmáli. Sagði í dómi Hæstaréttar, að ákæra í málinu, sem að efni til væri ábótavant, þætti reist á rannsókn, sem fullnægði ekki, eins og á stóð, skilyrðum laga til málshöfðunar sbr. 1. mgr. 115. gr. laga 74/1974. Var héraðsdómurinn, en þar hafði A verið dæmdur í 2 mánaða fangelsi skilorðsbundið, því ómerktur og ákæru vísað frá héraðsdómi

708

E kærði til lögreglunnar og sagði, að Ö væri að aka bifreið ölvaður og hefði ógnað sér með skambyssu. Sakargiftir þessar reyndust uppspuni einn. Ákærði var einungis saksóttur fyrr brot á 149. gr. hgl. Þóttu ekki vera skilyrði til þess skv. 118. gr. laga nr. 74/1974 að taka til úrlausnar, hvort háttsemi hans varðaði við 148. gr. sömu laga, enda væru refsímörk þeirrar greinar öll önnur en í 149. gr. segir. Var E því einungis dæmdur til refsingar skv. 149. gr.

766

B var kærður með tveim ákæruskjölum ríkissaksóknara fyrir verðlagsbrot. Var honum gefið að sök að hafa vanrækt að að skila verðlagseftirliti með þeim hætti, sem krafist er, verðutreikningum fyrir innfluttar vörur fyrirtækis síns, sem tollafgreiddar höfðu verið á tilteknum tíma, og hafið sölu varanna, án þess að verðlagsyfirvöld hefðu staðfest söluverð þeirra. Í héraði var B dæmdur í 25.000 króna sekt. Í dómi Hæstaréttar sagði, að verðlagsstjóri hefði kært B fyrir verulega vanrækslu á því að skila verðlagseftirlitinu verðutreikningum yfir ýmsar innfluttar og tollafgreiddar vörur, sem fluttar hefðu verið til landsins á vegum fyrirtækis B og hefja sölu á þeim, án þess að staðfest hefði verið verð þeirra. Ekki hefði verðlagsstjóri látið fylgja kærubréfum sínum aðflutningsskýrslur yfir vörur þessar en aðeins tilgreint tollafgreiðslunúmer, og ekki getið þess, hvernar tegundar vörur þessar voru. Við rannsókn málsins fyrir verðlagsdómi höfðu hvorki skýrslur þessar, staðfest endurrit þeirra né ljósrit verið lögð fram. Hefði þó verið hér um slík undirstöðugögn að ræða, að nauðsyn var á að kynna ákærða efni skýrslanna og gefa honum kost á að tjá sig um þær, sbr. 78. gr. laga 74/1974. Af gögnum, sem lögð voru fyrir Hæstarétt, varð ekki ráðið, hvort verðlagning varanna allra eða sumra þeirra hefðu verið háð staðfestingu verðlagsstjóra eða trúnaðarmanna hans. Eigi var ákærða gefinn kostur á að tjá sig um þetta atriði. Eigi varð heldur ráðið af rannsókn málsins, hvenær hafin var sala á vörum þeim, sem málið fjallaði um. Ákærun í málinu þóttu eigi svo skilríkar sem skyldi. Í báðum ákærum voru tíma-

setningar ónákvæmar. Þá var ákærða í báðum tilvikum gefið að sök, að hafa hafið sölu varanna, án þess að verðlagsyfirvöld hefðu staðfest söluverð þeirra, en eigi var þó í ljós leitt við rannsókn málsins, hvort allar vörurnar eða sumar væru háðar verðlagseftirliti. Ákærun í málinu þóttu reistar á rannsókn, sem ekki fullnægði skilyrðum laga til málshöfðunar og sjálfar fullnægðu ákærunar ekki lagaskilyrðum. Var hinn áfrýjaði dómur því ómerkstur og ákærunum vísað frá héraðsdómi.

- Í ákæruskjali var þess eigi getið, hvenær ákærði hefði framið brot það, sem honum var gefið að sök, og ranglega var þar greint númer á húsi því, sem bifreið hans stóð við. Þótti þetta aðfinnsluvert en eigi varða ómerkingu máls og frávisun frá héraðsdómi, enda gat ákærða ekki dulist, hvert ákæruefnið var. Kom og fram fullkomin vörn af hans hendi 1002
- G var ákærður fyrir brot á 2. tl. 1. mgr. 250. gr. hgl. Atferli G var talið varða við 249. gr. hgl., og var talið, að beita mætti þessu ákvæði skv. 118. gr. obl., þótt það væri ekki nefnt í ákæru, enda hafði málið verið flutt með það í huga. Sjá umboðssvik 1055
- Með ákæru 13. desember 1976 var höfðað opinbert mál gegn A fyrir að hafa vanrækt margsinnis á árinu 1975 að skila verðlagseftirliti með þeim hætti, sem krafist er, verðutreikningum yfir innfluttar vörur fyrirtækis síns, tollafgreiddar á tímabilinu 15. janúar til 22. desember og hafið sölu á þeim eða ráðstafað þeim í umboðssölu, án þess að verðlagsyfirvöld hefðu staðfest söluverð þeirra. Var þetta talið brot á nánar tilgreindum laga- og reglugerðarákvæðum um verðlagsmál. Í héraði var A talinn hafa gerst brotlegur við ákvæði þau, sem tilgreind voru í ákæru og dæmdur í 30.000 króna sekt. Í dómi Hæstaréttar sagði, að í ákæru væri þess ekki getið, hve margar vörusendingar hefði verið um að ræða, hverjar þær hefðu verið, hvenær þær hefðu komið til landsins og hvenær þær hefðu verið tollafgreiddar. Þess hefði heldur ekki verið getið, að hverju leyti þær hefðu verið háðar verðlagseftirliti, og það hefði heldur ekki verið í ljós leitt, áður en ákæra var gefin út. Þótti ákæran reist á rannsókn, sem ekki fullnægði skilyrðum laga til málshöfðunar, og sjálf þótti ákæran ekki fullnægja lagaskilyrðum. Var héraðsdómur því ómerkstur, og ákæru vísað frá héraðsdómi. A flutti mál sitt sjálfur fyrir Hæstarétti. Hann krafðist málsvarnarlauna sér til handa. Þeirri kröfu var eigi sinnt sbr. 139. gr. laga nr. 74/1974 1096
- Í ákæru var í ákærður fyrir brot á 102. gr. byggingarsamþykktar Reykjavíkur nr. 39/1965. Fyrir Hæstarétti var því

lýst yfir af ákæruvaldsins hálfu, að þetta ákvæði ætti ekki við um brot þau, sem ákæra lyti að. Kom þetta ákvæði því ekki til álita við úrlausn sakarefnis í því máli	1120
Ákærði óskaði eftir áfrýjun máls, og því var einnig áfrýjað af ákæruvaldsins hálfu til þyngingar. Skv. áfrýjunarstefnu bárust embætti ríkissaksóknara dómsgerðir í málinu með bréfi 13. október 1976, en áfrýjunarstefna var gefin út 25. janúar 1977. Með vísan til 2. mgr. 179. gr. laga nr. 74/1974 féll ríkissaksóknari frá kröfu um þyngingu refsingar og annarra viðurlaga. Ennfremur féll hann frá kröfu um sakfellingu skv. fyrra ákæruatriði ákæruskjals	1178

Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.

Árekstur skipa.

Áskorunarmál.

Ávana- og fíkniefni. Sjá gæsluvarðhald.

Barnaverndarmál.

Barnsfaðernismál.

Barnsmeðlög.

Bifreiðar.

A. Einkamál

Árekstur varð á Kringlumýrarvegi í Reykjavík milli bifreiðar, sem ekið hafði verið inn á brautina af Sléttuvegi og síðan norður brautina, og annarrar bifreiðar, sem kom sunnan Kringlumýrarbraut rétt á eftir. Sök var skipt. Sjá skaðabætur	48
Hestur, sem týnst hafði úr rekstri, varð fyrir bifreið á Reykjanesbraut og slasaðist svo mikið, að aflífa varð hann á staðnum. Sjá skaðabætur	186
Hinn 21. apríl 1974 laust fyrir kl. 15.50 ók G bifreiðinni Ö austur Vesturgötu í Keflavík. Í sama mund ók GE bifreiðinni R norður Túngötu inn á Vesturgötu framhjá biðskyldumerki, sem þar er. Varð þarna all harður árekstur og talsverðar skemmdir á bifreiðunum. Eigandi R-bifreiðarinnar taldi, að Ö-bifreiðinni hefði verið ekið of hratt miðað við aðstæður auk þess, sem biðskyldumerki hefðu ekki verið á réttum	

stað lögum samkvæmt, en það var fest á húshorn. Taldi hann, að ökumaður Ö-bifreiðarinnar ætti alla sök á árekstrinum. Hann höfðaði mál gegn eiganda Ö-bifreiðarinnar, tryggingarfélagi hennar og ríkissjóði til greiðslu bóta. Var krafan á hendur ríkissjóði á því byggð, að biðskyldumerkið hefði ekki verið á réttum stað. Talið var, að staðsetning biðskyldumerkisins hafi verið slík, að hver gætinn ökumaður hefði greinilega mátt veita því athygli. Ríkissjóður var því sýknaður af kröfum eiganda R-bifreiðarinnar. Ekki var heldur talið sannað, að Ö-bifreiðinni hefði verið ekið of hratt í umrætt sinn eða á annan hátt óvarlega, en henni var ekið eftir aðalbraut. Var eigandi hennar og tryggingafélagið sýknað

246

Miðvikudaginn 12. febrúar 1975 varð árekstur á gatnamótum Grensásvegur og Miklubrautar milli bifreiðanna X og Y. Umferðarljós eru á gatnamótum þessum. S ökumaður bifreiðarinnar X, kvaðst hafa ekið austur Miklubraut og stöðvað augnablik við Grensásveg, meðan umferðarljósinn skiptu frá rauðu yfir á grænt. Síðan hafi hún ekið af stað en rétt í þann mund, sem hún var komin af stað á grænu ljósi hafi bifreiðinni A verið ekið í veg fyrir sig suður Grensásveg, með þeim afleiðingum að bifreiðarnar skulu saman. Hálka hafi verið og bifreið sín runnið til á hálkunni. A, ökumaður Y-bifreiðarinnar, kvaðst hafa ekið suður Grensásveg með u.þ.b. 40 km, hraða mæð við klukkustund. Um leið og hann hefði ekið inn á gatnamótin, hefði skipt á umferðarljósunum frá grænu yfir á gult, en hann kvaðst hafa verið komin svo langt, að hann taldi sig ekki geta stöðvað og ók því áfram. Hann kvaðst hafa litið á umferðarljósinn, rétt áður en bifreiðarnar rákust saman, og hafi þá verið komið rautt ljós. S taldi A bera alla ábyrgð á árekstri þessum og krafði hann bóta. Héraðsdómur taldi, að þeim framburði S, að hún hefði ekið yfir gatnamótin á grænu ljósi, hefði ekki verið hnekkt, og ekkert fram komið um að hún hefði ekið ógætilega í umrætt sinn. Taldi dómurinn A eigi alla sök á árekstrinum og bera óskipta fébótaábyrgð á tjóni því, er af honum varð. Niðurstaða héraðsdóms var staðfest í Hæstarétti með vísan til forsendna hins áfrýjaða dóms. Tveir hæstaréttardómarar töldu, að ekki væri unnt samkvæmt þeim gögnum, sem við nyti í málinu, að telja annan málsaðilja eiga meiri sök á árekstrinum en hinn. Bæri því að dæma A til að greiða helming tjóns S, en hinn helminginn skyldi hún bera sjálf

309

Hinn 22. september 1974 varð árekstur við mót gatnanna Rjúpufells og Suðurfells í Reykjavík á milli bifreiðanna RÖ og RE. Bifreiðin RÖ skemmdist, og nam viðgerðarkostnaður á

henni 32.257 krónum. Ö, eigandi bifreiðarinnar RÖ, krafðist þess að E, eigandi bifreiðarinnar RE, greiddi sér kostnað þennan auk 10.000 króna vegna afnotamissis. Í dómi Hæstaréttar segir, að aðdragandi að árekstrinum sé ekki ljós. Skýrslum málsaðilja fyrir lögreglumönnum bar ekki saman og þeir höfðu ekki komið fyrir dóm. Bifreiðarnar höfðu verið færðar úr stað, áður en lögreglan kom á vettvang, svo að ekki sást af uppdrætti af vettvangi, hvar þær staðnæmdust eftir árekstrinum. Á uppdrætti var merktur sá staður, þar sem glerbrot lágu á götunni eftir áreksturinn, en vinstra stefnuljós RÖ að framanverðu brotnaði við áreksturinn. Staður þessi var lítið eitt norðan við miðlínu Rjúpufells, og þótti verða við það að miða, að þar hefði áreksturinn orðið. Samkvæmt því þótti í ljós leitt, að E hefði verið of innanlega á götunni, er hún beygði inn á Rjúpufell, og ekki verið alveg á hægri vegarhelmingi, þegar áreksturinn varð. Hefði E með þessu gerst brotleg við 3. málsg. 46. gr. laga nr. 40/1968 og því átt sök á árekstrinum. Sagt var að Ö hefði borið að sýna sérstaka varúð, þegar hann kom að Suðurfelli sbr. c. lið 3, mgr. 49. gr. laga nr. 40/1968, einkum gagnvart umferð á hægri hönd, sbr. 1. mgr. 48. gr. sömu laga. Hemlaför eftir bifreið hans bentu til þess, að hann hefði ekið of hratt miðað við aðstæður. Var því talið, að hann hefði ekið of hratt miðað við aðstæður. Var því talið, að hann hefði einnig átt nokkra sök á árekstrinum. Var sök skipt þannig, að E bæri 2/3 hluta sakar og var henni gert að bæta Ö tjónið að þeim hluta. Eigi var ágreiningur um fjárhæðir

372

Að kvöldi hins 9. september 1972 var dansleikur í félagsheimlinu að Melum í Hörgárdal. Pilturinn I, sem þá var aðeins 16 ára og hafði því ekki ökuréttindi, bauð stúlkunni H, sem var 17 ára gömul og hafði ökuréttindi, í ökuferð á bifreið bróður síns, sem stóð fyrir utan samkomuhúsið. Hafði bróðir I leyft honum að flytja bifreiðina til á bifreiðastæðinu við samkomuhúsið, en þá sátu þau I og H í bifreiðinni. Bróðir I neitaði því, að hann hefði leyft I að fara á bifreiðinni í ökuferðina. Í ök bifreiðinni fram Hörgárdal nokkurn spöl og síðan sömu leið til baka. Á þeirri leið ók hann út af veginum og slasaðist H verulega. Hinn 8. nóvember 1972 sætti I sekt með dómsátt í sakadómi Akureyrar fyrir brot á 27. og 49. gr. umfl. svo og 259. gr. hgl. vegna slyss þessa. Hann var auk þess sviptur réttindum til að öðlast ökuleyfi um tiltekinn tíma. Upplýst var, að H hafði ekki greitt ökugjald fyrir aksturinn. H hlaut auk tímabundinnar örorku 5% varanlega örorku vegna slyssins. Höfðaði hún mál á hendur eiganda bifreiðarinnar og I auk tryggingarfélags

- þess, S, sem bifreiðin var tryggð hjá. Námu endanlegar kröfur hennar alls 791.689 krónum. Þar af voru 445.998 krónur vegna atvinnutjóns og 250.000 krónur miskabætur. Í héraðsdómi sagði, að telja bæri hegðun I slíka, að hún leiddi til skaðabótaskyldu skv. alm. reglum skaðabótaréttarins. Á hinn bóginn bæri á það að líta, að H hefði vitað, að I hafði ekki ökuréttindi, en hún hafði sjálf ökuréttindi og nokkra reynslu í akstri bifreiðar. Þá hefði henni einnig mátt vera ljóst eftir öllum aðstæðum, að I hefði ekki beina heimild eiganda bifreiðarinnar til akstursins. Þrátt fyrir þetta hefði hún sjálfviljug farið í ökuferðina með I. Með þessu hátterni sínu yrði að telja, að hún hefði gerst með-ábyrg í gerðum I og sjálfviljug tekið á sig þá áhættu, sem því fylgdi, og þannig fyrirgert bótarétti sínum. Voru stefndu því sýknaðir af kröfum hennar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að það hefði að vísu verið óforsjálni af H að fara í ökuferð þessa með I, en þegar það væri virt, að I hafði nokkra leikni í akstri og málsatvik metin að öðrn leyti, þótti rétt, að H gæti sótt I um helming tjóns síns. Þá var tekið fram í dóminum, að eigandi bifreiðarinnar hefði falið I að færa bifreiðina til á bifreiðastæðinu, en horfið á braut, áður en því var lokið. Ákvæði 2. mgr. 69. gr. laga nr. 40/1968 ættu hér eigi við og bæri einnig að dæma eigandann fébótaskyldan gagnvart H skv. 3. mgr. 69. gr. laganna. Þá var tekið fram, að H gæti sótt tryggingafélagið til greiðslu þeirra fébóta, sem hún ætti rétt á skv. 3. mgr. 70. gr. sbr. 2. mgr. 74. gr. laga nr. 40/1968. Tjón H. var metið 300.000 krónur vegna örorku og 100.000 krónur í miskabætur, en stefndu voru dæmdir til að greiða helming þeirrar fjárhæðar. Tveir dómarar Hæstaréttar greiddu sératkvæði og töldu, að staðfesta bæri hinn áfrýjaða dóm 484
- Kona ein slasaðist í umferðarslysi. Umboðsmaður hennar tók fyrir hennar hönd við bótum vegna slyssins frá tryggingafélagi nokkru. Í kvittuninni kom fram, að ekki yrðu gerðar frekari kröfur á hendur tryggingafélaginu vegna slyssins. Í ljós var leitt, að konan hafði ekki náð fullum bata, þegar kvittunin var gefin út. Hún náði ekki fullum bata og versnaði heldur. Krafði hún þá tryggingafélagið um frekri bætur. Félagið var sýknað af kröfum hennar, þar sem talið var, að afleiðingar slyssins hefðu ekki orðið alvarlegri í verulegum atriðum, en konan hefði mátt reikna með, þegar samið var um bæturnar. Var ekki talið, að slíkar forsendur væru brostnar fyrir samkomulaginu, að konan gæti krafist félagið um frekari bætur. Sjá kvittun 609**
- Í ágústmánuði 1973 ók 18 ára piltur, H, fólksbifreið áleiðis upp í Breiðholt. Veður var bjart og færi þurrt. Nyrðri akbraut

Breiðholtsbrautar hafði á þessum tíma verið malbikuð, en meðfram henni að sunnan lá malarvegur, sem aðallega mun hafa verið ætlaður fyrir flutningatæki. H lagði leið sína eftir þessum malarvegi upp í móti. Móts við Seljahverfi var vörubifreið ekið að nyrðri akbraut Breiðholtsbrautar inn á afleggjarann að Seljahverfi í veg fyrir bifreið H. H hemlaði bifreiðinni en hún rann áfram, skall á afturhjól vörubifreiðarinnar og skemmdist mikið. Bifreiðin var húftryggð hjá S og krafði eigandi bifreiðarinnar, HK, S um viðgerðarkostnaðinn, að frádreginni sjálfsáhættu 5.000 krónum. S neitaði að greiða bætur, þar sem það taldi, að ökumaður fólksbifreiðarinnar hefði sýnt af sér stórkostlega óvarkárni í umrætt sinn. Hemlaför fólksbifreiðarinnar reyndust 50 metrar. Það var talið benda til þess, að H hefði ekið með allt of miklum hraða. Þegar hins vegar voru virtar skýrslur vitna um ökuhraðann, einkum ökumanns, sem hafði ekið samhliða fólksbifreiðinni, og haft í huga, að vegurinn lá um opið svæði, þar sem útsýni virðist hafa verið gott, og þess lokt gætt, að vörubifreiðinni var beygt til hægri þvert yfir þá akbraut, sem fólksbifreiðin fór, þótti varhuga-vert að telja sannað, að tjónið á fólksbifreiðinni hefði orðið fyrir stórkostlegt gáleysi ökumanns hennar. Var S því dæmt til að greiða kröfu HK

884

B. Opinber mál.

J var handtekinn kl. 02.20 um nótt grunaður um ölvun við akstur. Lögreglumenn töldu lítilsháttar áfengislykt hafa verið af andardrætti hans. Hann var látinn gangast undir öndunarsýnispróf er sýndi 3. til 4. stig. Blóðsýni, sem tekið var úr J reyndist við rannsókn innihalda 0,75% alkahólmagn. J kvað sig minna að hann hefði drukkið eitt glas af portvíni, áður en hann ók bifreiðinni um nóttina, en kvaðst ekki hafa neytt annars áfengis fyrr um daginn eða daginn áður. J var talinn hafa gert sekur um ölvun við akstur, og var refsing hans ákveðin 15 daga varðhald. Hann var sviftur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða . .

Tilkynnt var til lögreglunnar í Reykjavík um fjarskiptastöð, að grunur léki á, að ökumaður bifreiðar einnar væri undir áhrifum áfengis. Lögreglumenn fundu bifreiðina við veitingahúsið Klúbbinn. Vél bifreiðarinnar var sjóðandi heit og kveikjúláslyklar stóðu í kveikjúlásnum. Þrír menn voru í bifreiðinni, og sá fjórði stóð við hana. Hafði hann ekið bifreiðinni til Nauthólsvíkur um kvöldið og þaðan að Klúbbnum. Lögreglumennirnir töldu mann þennan, H, greinilega undir áhrifum áfengis og fluttu hann á lögreglustöðina. Honum var tekið blóð, og reyndist alkohólmagn í því 1,56%.

69

H kvaðst hafa drukkið tvo sopa af Martini um kl. 19.30 um kvöldið, eða um 15 mínútum, áður en hann ók til Naut-hó.lsvíkur. Annað áfengi kvaðst hann ekki hafa drukkið þennan dag, fyrr en hann kom að Klúbbnum, og ekki hefði hann fundið til áfengisáhrifa við aksturinn. Þrátt fyrir neitun H, var hann talinn hafa gerst sekur um ölvun við akstur. Refsing hans var ákveðin 15 daga varðhald, og hann sviftur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða. Í héraðsdómi hafði H verið dæmdur til að greiða 60.000 króna sekt til ríkissjóðs

72

Kvöld eitt í ágústmánuði 1975 voru fjórir lögregluþjónar staddir við gatnamót Dragháls og Suðurlandsvegur. Sáú þeir þá bifreiðina R koma austur Suðurlandsveg. Telja þeir þeirra, að bifreiðinni hafi verið ekið með yfir 100 km hraða en einn þeirra telur, að hraðinn hafi ekki verið undir 80—100 km. miðað við klukkustund, er bifreiðin fór fram hjá þeim. Þeir veittu bifreiðinni eftirför og kemur fram í framburði þeirra, að lögreglubifreiðinni hafi verið ekið með yfir 100 km. hraða, en samt hafi dregið í sundur. Hvarf bifreiðin sjónum þeirra. Litlu síðar hittu þeir ökumann bifreiðarinnar, sem þá var farþegi í annarri bifreið. Hann neitaði því, að hann hefði ekið með ólöglegum hraða. Hann neitaði því enn fremur að hafa veitt athygli stöðvunarmerki lögregluþjónanna, en þeir kváðust hafa gefið honum stöðvunarmerki, er hann ók fram hjá þeim. Ökumaðurinn G, kvaðst telja, að hraði bifreiðar sinnar hafi numið 70—80 km. miðað við klukkustund á leið austur Suðurlandsbraut. Talið var, að G hefði gerst brotlegur við 3. mgr. 38. gr. sbr. 80. gr. umferðarlaga nr. 40/1968, með því að sinna ekki stöðvunarmerki lögreglumanns. Fyrir Hæstarétt var lögð álitserð Þorvalds Skúla-sonar eðlisfræðings um mat á óvissu í ágiskunum lögregluþjóna á hraða bifreiðarinnar R. Fram kom, að hámarks-hraði á Suðurlandsvegi frá Selási í Reykjavík var 80 km. á klukkustund, en almennur hámarkshraði í Reykjavík 45 km. Talið, að vætti lögreglumanna, sem eigi hefði verið hnekkir með öðrum gögnum málsins, hafi falið í sér nægar sannanir fyrir því, að G hefði ekið bifreiðinni R hraðar en lög leyfa. Varðaði þetta brot hans við 1. og 2. mgr. sbr. 4. mgr. 50. gr. umfl. sbr. 1. gr. laga nr. 16/1977 um breytingu á þeim lögum sbr. 80. gr. umfl. Refsing G var með hliðsjón af 77. gr. hgl. ákveðin 40.000 króna sekt og vararefsing varðhald 5 daga. Hann var sviftur ökuréttindum í 3 mánuði

433

Þ Ók bifreið án ökuskirteinis og undir áhrifum áfengis í maí 1976. 7. ágúst s.á. ók hann bifreið ökuréttindalaus. Þ hafði með dómi 13. maí 1970 verið dæmdur í 10 daga varðhald

og sviptur ökuleyfi í eitt ár frá dómsbirtingu fyrir brot gegn áfengis og umferðalögum. Héraðsdómur taldi, að þar sem meira en 5 ár væru liðin frá birtingu dóms þessa, þegar þau brot voru framin, sem áður er lýst, ætti dómurinn ekki að hafa ítrekunaráhrif við ákvörðun viðurlaga í málinu skv. 71. gr. alm. hgl. Var þu dæmdur til að greiða 60.000 kr. í sekt til ríkissjóðs, en vararefsing ákveðin 20 daga varðhald. Þu var sviptur ökuréttindum í tvö ár. Fyrir Hæstarétti var upplýst að varðhaldsrefsingu þeirri, sem þu sætti með dómnum 13. maí 1970, hefði verið breytt 6. október 1971 í 8.000 kr. sekt með náðun. Dómur þessi hafði því ítrekunaráhrif á brot það, sem S var gefið að sök í máli því, sem hér er um fjallað. Þu var dæmdur í 20 daga varðhald og sviptur ökuleyfi ævilangt frá 9. júlí 1976 að telja 815

K var sóttur til saka fyrir eftirtalin brot:

1. Síðla kvölds 21. júlí 1976 ók K bifreið sinni ölvaður um götur í Keflavík. Sjónarvottur taldi, að hann hefði ekið á mannlausa bifreið. Engar skemmdir sáust á bifreiðunum, en sjá mátti, að komið hafði verið við gúmi á framhöggsvara bifreiðar þeirrar, sem talið var, að K hefði ekið á. Magn alkóhóls í blóði K var 1,61%. Í ákæru var K gefið að sök að hafa gerst brotlegur við 2. sbr. 4. mgr. 25. gr., 1. mgr. 26. gr., 1. mgr. 37. gr., 1. mgr. 41. gr., sbr. 80. gr. umfl. nr. 40/1968, sbr. lög nr. 54/1976, og 1. mgr. 24. gr. sbr. 45. gr. áfl. nr. 82/1969. Héraðsdómari taldi hann hafa gerst brotlegan við 2. mgr. sbr. 4. mgr. umfl. og 1. mgr. 24. gr. áfl., en sýknaði hann af ákæru um brot á 1. mgr. 26. gr., 1. mgr. 37. gr. og 1. mgr. 41. gr. umfl. Í Hæstarétti var héraðsdómur staðfestur um þetta efni, að því undanskildu, að akstur K á hina mannlausu bifreið varðaði eingöngu við 1. mgr. 37. gr. sbr. 80. gr. umfl., sbr. 1. gr. laga nr. 54/1976, en 1. mgr. 37. gr. tæmdi sök, eins og hér stæði á.
2. Aðfararnótt 6. júní 1976 ók K undir áhrifum áfengis bifreið sinni frá Reykjavík til Keflavíkur, þar sem lögreglan stöðvaði hann. Magn áfengis í blóði hans reyndist vera 1,91%. Bifreiðin reyndist í ófullnægjandi eða óhæfu ástandi. Brot hans var talið varða við 2. mgr., sbr. 4. málsg. 25. gr., 2. mgr. 26. gr., sbr. 80. gr. umferðalaga og 1. mgr. 24. gr. sbr. 45. gr. áfengisлага
3. Aðfararnótt 14. maí 1976 ók K bifreið sinni undir áhrifum áfengis um götur í Keflavík. Hann viðurkenndi, að hann hefði ekið bifreiðinni að undangenginni áfengisneyslu. Áfengismagn í blóði hans mældist 2,01%. Ákærði var talinn hafa gerst sekur um brot gegn 2. mgr. sbr. 4. mgr. 25. gr. sbr. 80. gr. umfl. og 1. mgr. 24. gr. sbr. 45. gr. áfengisлага.
4. K hafði ennfremur gerst sekur um brot gegn 217. og 218.

gr. hegningarlaga. Hann var dæmdur í fangelsi í 6 mánuði og sviftur ökuleyfi í 3 ár. Áður en dómur gekk í Hæstarétti, hafði K sætt ökuleyfisviptingu í 2 ár frá 23. ágúst 1976. Var hann því til viðbótar þessum 2 árum sviptur ökuleyfi í eitt ár frá birtingu hæstaréttardóms. Sjá enn-
fremur líkamsárás

979

Klukkan rúmlega 5 sunnudagsmorguninn 30. nóvember 1975 komu lögregluþjónar að fólksbifreið, sem stóð við hús í Reykjavík. Vél bifreiðarinnar var í gangi og bifreiðin ólæst. Við athugun kom í ljós, að í aftursæti hennar lá Þ, eigandi bifreiðarinnar, og var ölvaður. Hann kvaðst hafa gangsett bifreiðina til að halda á sér hita, þar sem hann hefði hvergi fengið húsaskjól um nóttina. Kalt var í veðri, norðanrok og 6—8 stiga frost, en Þ í þunnum klæðum. Hann kvaðst hafa skilið bifreiðina þarna eftir kvöldið áður, áður en hann hóf vındrykkju, og ekki ekið henni neitt síðan. Í héraðsdómi sagði, að gangsetning bifreiðar yrði að teljast þáttur í akstri hennar, og hefði Þ því gerst brotlegur við 2. mgr. sbr. 3. mgr. 25. gr. umfl. og 1. mgr. 24. gr. áfl. Var honum dæmd refsing og hann sviptur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða. Í dómi Hæstaréttar sagði, að Þ hefði staðfastlega haldið því fram, að fyrir sér hefði ekki vakað að aka bifreiðinni, heldur hefði hann leitað svefn-skjóls í henni. Fengi þessi frásögn stoð í gögnum máls. Eins og hér stæði á, yrði Þ ekki refsað fyrir að reyna að aka bifreiðinni, sbr. 25. og 80. gr. laga nr. 40/1968, með því að setja vél hennar í gang. Var hann sýknaður af kröfum ákærvalds í málinu

1002

Drengur varð undir bifreið og beið bana. Sjá manndráp af gáleysi

1113

Hinn 6. febrúar 1976 kl. 08.30 var lögreglunni í Stykkishólmi tilkynnt um, að bifreiðin R væri í akstri um bæinn og að líkindum væri ökumaðurinn ölvaður. Lögreglumenn fóru að sinna þessu. Þeir sáu bifreiðina, þar sem henni var ekið að félagsheimilinu. Þegar þangað kom, var ökumaðurinn, S, farinn út úr bifreiðinni en stóð við húsið. Þeir höfðu tal af honum og segja hann hafa borið greinileg merki ölvunar. Hann kvaðst hafa verið við akstur bifreiðarinnar skömmu áður og hafa ekið frá tilteknum stað í þorpinu að félagsheimilinu. Alkóhólmagn í blóði hans reyndist vera 1.93%. Hann kvaðst hafa drukkíð áfengi, eftir að akstrinum lauk, en neitaði eindregið, að hann hefði verið undir áhrifum áfengis, þegar hann ók að félagsheimilinu. S var ákærður fyrir ölvun við akstur, og þótti brot hans sannað með niðurstöðum alkóhólrannsóknar, framburðum vitna, og öðrum gögnum máls. Var S dæmdur í 50.000 króna sekt og svipt-

- ur ökuleyfi í eitt ár. Sjá lögskýring 1167
- G** var úkærður fyrir að hafa ekið bifreið tvívegis undir áhrifum áfengis í Færeyjum. Í fyrra sinnið föstudaginn 25. október 1974 frá dvalarstað sínum í S að húsi í R og skömmu síðar frá því húsi nokkurn spöl, en akstrinum lauk með því, að bifreiðin festist í skurði. Í síðara skiptið fyrir að hafa aðfararnótt laugardagsins 8. febrúar 1975 ekið gegnum þorpið G. Endaði sá akstur með ákeyrslu á aðra bifreið, sem var kyrrstæð og mannlaus. Þá var G ákærður fyrir að hverfa á brott í síðara skiptið, án þess að gera viðeigandi ráðstafanir vegna árekstursins. G neitaði að hafa ekið bifreið í umrædd skifti. Eigi þótti loku fyrir það skotið, að annar maður hefði ekið bifreiðinni í fyrra sinnið, og var G sýknaður af ákærinni, að því er varðaði fyrri ákæruliðinn. Aftur á móti þótti sannað með framburði vitna og öðrum gögnum, að hann hefði ekið bifreið sinni ölvaður í síðara sinnið, eins og lýst var í ákæru, og að hann hefði horfið af vettvangi eftir árekstur, án þess að gera viðeigandi ráðstafanir. Við ákvörðun refsingar og ökuleyfisviftingar var höfð hliðsjón af viðeigandi löggjöf í Færeyjum sbr. 2. mgr. 8. gr. hgl. Refsing E var :kveðin 85.000 kr. sekt í ríkissjóð. Hann var sviftur ökuleyfi ævilangt 1178

Birting laga og stjórnvaldafyrirmæla.

Birting stefnu.

Bjarglaun.

Björgun.

Blóðsýni.

- Blóð tekið úr manni til ákvörðunar vinandamagns 69, 72, 815, 979, 1002, 1167, 1178

Botnvörpuveiðar. Sjá fiskveiðabrot.

Brot í opinberu starfi.

Búfjárrækt.

Byggingameistarar.

Byggingarsamþykkt Reykjavíkur.

- Með ákæru 8. mars 1973 var höfðað mál gegn Í húsasmíðameistara fyrir að hafa gerst sekur um brot á byggingarsam-

þykkt Reykjavíkur með því sem húsameistari húsanna nr. 2—20 við Dvergabakka í Reykjavík, sem eru þriggja hæða samþbyggð sambýlishús byggð 1967 og síðar, að haga svo gerð svalahandriða, að mikil slysaætta stafaði af, einkum vegna láréttra banda (þversláa), sem verulegt opið bil er á milli og hafa lengra bil milli lóðréttra rimla en 15 cm. Hefði hann gengið frá handriðunum, sem eingöngu eru úr viði á árunum 1969—1970 og eigi sinnt ítrekuðum fyrirmælum byggingarfulltrúa um úrbætur. Var í talinn hafa gerst brotlegur við tiltekin ákvæði byggingarsamþykktar Reykjavíkur nr. 39/1965, sbr. lög nr. 61/1944. Mjög ítarleg rannsókn fór fram í máli þessu. Öryggiseftirlit ríkisins og dómkvaddir matsmenn skiluðu álitsgerð. Leitt var í ljós, að tilgreindur byggingafræðingur hafði gert aðalteikningar af húsunum, og sýndu teikningarnar svalahandrið húsanna. Lét byggingafræðingurinn í ljós það álit, að handriðin ættu að vera eins og aðalteikningarnar bæru með sér. Hann sendi byggingarnefnd Reykjavíkur teikningarnar, sem samþykkti þær athugasemdalaust 10. ágúst 1967. Sérteikningar af svalahandriðunum voru ekki gerðar, enda lýsti byggingarfulltrúi Reykjavíkurborgar yfir því, að alls ekki væri venja að „heimta slíkar teikningar fyrir byggingarnefnd og ekki samhliða húsunum“. Heimilt væri þó að krefjast slíkra uppdráttar samkvæmt 7. gr. byggingarsamþykktar Reykjavíkur. Húsin voru steipt í þrem áföngum, og ráða mátti af gögnum máls, að vorið 1969 hefði svalahandrið verið sett upp á húsunum nr. 10—20 og 20. ágúst 1970 hafi svalahandrið ekki verið komin á húsin nr. 2—8. Í dómi Hæstaréttar sagði, að við gerð handriðanna hefði í farið eftir teikningum, sem samþykktar höfðu verið af byggingarnefnd Reykjavíkur 10. ágúst 1967. Hafði hann lokið gerð þeirra við húsin nr. 10—20 við Dvergabakka, áður en honum barst bréf byggingarfulltrúa 10. júlí 1970, þar sem sagði, að gerð handriðanna samrýmdist ekki ákvæðum tiltekinna greinar byggingarsamþykktar Reykjavíkur, og lagt var fyrir hann að bæta þar um, svo að slysaætta stafaði ekki af. Ekki var þó sagt í hverju þessi slysaætta væri fölgín. Nokkrar bréfaskriftir fóru síðan á milli byggingarfulltrúans og í, en byggingarfulltrúinn ritaði í bréf 26. október 1970, þar sem var ítrekuð krafa um sérteikningar af svalahandriðum og auk þess krafist, að á sérteikningum yrði gerð grein fyrir stífleika og festingum handriða. Að auki var þess getið, að í svölunum væru ekki lóðréttir rimlar og telji byggingarnefnd, að af þeim stafi hætta og verði að ráða bót á því. Af rannsókn máls varð ekki ráðið, hvenær smíði handriðanna var að fullu lokið og varð ekki fullyrt um það,

hvort einhverju hafi verið ólokið af henni, þegar í barst þetta bréf byggingarfulltrúa, Var ekki talið sannað, að í hefði gerst sekur um brot á þeim ákvæðum byggingarsamþykktar Reykjavíkur, sem hann var ákærður fyrir. Hann var því sýknaður í Hæstarétti af kröfum ákærvalds í málinu. Í héraði hafði í verið talinn hafa gerst brotlegur við sum þau ákvæði, sem í ákæru greindi, en refsing hans látn falla niður 1120

Bæjarstjórnarkosningar. Sjá kosningarréttur.

Börn. Sjá og umgengnisréttur.

Maður, H, og kona, K, eignuðust saman dóttur, J, fædda 1972.

Þau tóku upp sambúð í maí það ár og bjuggu fyrst hér á landi, en fluttust til Bandaríkjanna árið 1974. K veiktist og fór heim til Íslands 1975 en skildi dóttur sína eftir. Hinn 11. desember það ár sótti hún dóttur sína til Bandaríkjanna og flutti til Reykjavíkur, þar sem K hefur dvalist síðan á heimili foreldra sinna. H kom til Reykjavíkur skömmu síðar og hófst handa um að reyna að fá forræði dóttur sinnar, en til vara umgengnisrétt við hana. Hann leitaði til dómsmálaráðuneytisins í þessu skyni og ráðuneytið leitaði umsagnar barnaverndarnefndar Reykjavíkur og Barnaverndarráðs Íslands, sem mæltu ekki með breytingu á forræði. Tilkynnti dómsmálaráðuneytið H 21. október 1976, að ráðuneytið teldi rétt á grundvelli umsagnanna, að móðirin hefði áfram forræði barnsins. H höfðaði þá mál á hendur K og krafðist þess, að viðurkenndur yrði með dómi réttur sinn til umgengni við barnið, en K krafðist þess, að synjað yrði um slíka viðurkenningu. Meðan á rekstri málsins stóð, krafðist H þess, að héraðsdómarinn útnefndi tvo sérfróða og óvilhalla menn til að kanna hagi aðila málsins og barns þeirra og segja álit sitt á tilteknum atriðum. Féll úrskurður héraðsdómara á þá leið, að rétt væri að taka þessa kröfu H til greina með tilteknum skilyrðum. K kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að í kærumáli þessu yrði ekki leyst úr því, hvort faðir óskilgetins barns gæti átt lögverndaðan rétt til umgengni við það, þótt eigi nyti við beinnar lagaheimildar til þess. Jafnvel þótt á þá skoðun yrði fallist, að slíkum rétti gæti verið til að dreifa, yrði þó að telja, með sérstakri hliðsjón af ákvæðum 47. gr. og niðurlagi 48. gr. laga nr. 60/1972, sem væru einu ákvæði settra laga, er lúta að umgengnisrétti, að dómsmálaráðuneyti ætti að skera til fullnustu úr ágreiningi um umgengnisrétt í einstöku tilvikum, þó með þeim takmörkunum, sem leiða af 60. gr. stjórnarskrár. Samkvæmt þessu var það

ekki talið bera undir dómstóla, hvað sem liði að öðru leyti reglum um umgengnisrétt, að skera úr því, hvort viðurkenna bæri eða synja ætti varnaraðila um umgengnisrétt við dóttur sína vegna sérstakra ástæðna er varða málsaðila eða barn þeirra. Af þessu leiddi, að hin umbeðna dómkvaðning gæti eigi haft þýðingu fyrir úrslit málsins í því horfi, sem það hefði verið lagt fyrir dómstóla. Var hinn kærði úrskurður því felldur úr gildi og kröfu varnaraðila um dómkvaðningu matsmanna synjað	63
Ágreiningur um forræði barna. Sjá frávísun	439

Dagsektir.

Dánarbú. Sjá skiptamál.

Dánarbætur. Sjá skaðabætur.

Dómarar. Sjá réttarfarsvitur og sératkvæði.

1. Dómarar í Hæstarétti:

Mál dæmt af þremur hæstaréttardómurum 1, 5, 12, 48, 55, 58, 69, 72, 78, 88, 117, 120, 157, 164, 177, 180, 181, 205, 246, 284, 306, 344, 429, 432, 432, 433, 433, 460, 467, 501, 535, 559, 559, 560, 628, 763, 763, 764, 764, 765, 765, 766, 766, 815, 819, 869, 877, 923, 926, 931, 936, 962, 962, 963, 963, 1002, 1021, 1026, 1028, 1031, 1033, 1036, 1039, 1042, 1096, 1100, 1112, 1120, 1167, 1178, 1198, 1207, 1244, 1246, 1247, 1247, 1254, 1255, 1256, 1277, 1280, 1313, 1328	1328
Varadómari dæmir mál í Hæstarétti 27, 126, 299, 372, 379, 387, 414, 693, 738, 903, 912, 1173, 1283, 1316	1316

2. Samdómendur í héraði:

Aukadómþing	
Bæjarþing 15, 263, 309, 387, 504, 563, 593, 738, 782, 877, 947, 1322	1322
Félagsdómur	1
Landamerkjadómur	514
Lögmannafélag Íslands	5
Merkjadómur	855
Sakadómur	34, 325, 678, 1120
Siglingadómur	1207
Sjó- og verslunardómur 255, 344, 379, 628, 722, 731, 754, 964, 1046, 1071, 1086	1096
Verðlagsdómur	1096
Þrír sakadómarar dæma mál í héraði skv. heimild í 3. mgr. 5. gr. laga nr. 74/1974	325
Fundið að því að héraðsdómari, er sat sem dómsformaður í sjó- og verslunardómi, þegar mál var dæmt, kvaddi til dómsetu sem meðdómanda héraðsdómara úr öðru lögsagnarum-	

- dæmi, sem sjálfur hefði orðið að dæma málið með sjó- og verslunardómsmönnum, ef málið hefði borið undir hanr.
 Var þetta andstætt ákvæðum 201. gr. laga nr. 85/1936 379
- Fundið að því, að dómsformaður í sjó- og verslunardómi skipaði einn dóm, þegar aðilar og vitni komu fyrir dóm 1071
3. Sératkvæði:
 Í Hæstarétti 15, 105, 126, 166, 186, 210, 293, 309, 387, 414, 439, 447, 484, 563, 609, 659, 693, 716, 719, 772, 893, 1186, 1225, 1283
 Í héraði 255, 738
4. Dómara ekki getið í héraðsdómi 69, 159, 225, 484, 514, 659, 722, 731, 738, 920, 1007, 1014, 1028, 1244, 1302
5. Setudómarar í héraði 210, 659, 672, 678, 1060, 1283
6. Vanhæfi dómara:
- Þ, aðalfulltrúa yfirsakadómara í Reykjavík, var falin rannsókn opinbers máls. Meðan á rannsókn málsins stóð, krafðist sjálfvalinn réttargæslumaður sakbornings, að Þ fulltrúi viki sæti sem dómari í málinu og jafnframt, að úrskurðað yrði, að yfirsakadómari væri vanhæfur til að vinna að málinu eða að láta vinna að því. Lögmaðurinn rökstuddi kröfu sína um, að fulltrúinn viki sæti með því, að hann hefði brotið reglur um meðferð opinberra mála í sambandi við rannsóknina. Að því er yfirsakadómara snerti, rökstuddi hann kröfu sína með því, að, yfirsakadómari hefði sent ríkissaksóknara og stjórn Lögmannafélags Íslands bréf, sem yrði að skoða sem kæru yfirsakadómara á hendur sér vegna meintra refsiverðra réttarbrota. Þ aðalfulltrúi kvað upp úrskurð á þá leið, að kröfur réttargæslumannsins fyrir hönd sakbornings yrðu ekki teknar til greina. Varnaraðili kærði úrskurð þennan til Hæstaréttar, að fengnu leyfi ríkissaksóknara sbr. 171. gr. laga nr. 74/1974 og hafði upp sömu kröfur, og í héraði. Í dómi Hæstaréttar sagði, að krafa varnaraðila varðandi vanhæfi yfirsakadómara yrði ekki úrskurðuð af fulltrúa hans sbr. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 74/1974 og 2. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936. Úrskurður um það atriði skipti máli um hæfi Þ aðalfulltrúa til að halda áfram dómsrannsókn í málinu, sbr. síðastnefnt ákvæði laga nr. 74/1974 og 3. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936. Af þessum ástæðum yrði ekki hjá því komist að ómerkja hinn kærða úrskurð og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og uppkvaðningar úrskurðar að nýju. Tekið var fram, að eðlilegast hefði verið, ef varnaraðili hygðist krefjast þess, að yfirsakadómari viki dómarasæti, að hann hefði leitað sjálfstæðs-úrskurðar um það 58
- Þrír aðilar í skiptamáli kröfðust þess, að hinn reglulegi skiptaráðandi viki sæti í máli vegna vanhæfis. J, fulltrúi skiptaráðanda, fór með málið í skiptaréttinum. Féll úrskurður

hans á þann veg, að krafan var eigi tekin til greina. Sóknaraðilar kærðu úrskurð þennan til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar segir, að samkvæmt 2. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936 skuli dómari úrskurða sjálfur, hvort hann viki sæti í máli. Hefði fulltrúi hans því eigi verið rétt að leggja úrskurð á slíka kröfu, þótt hann færi með málið að öðru leyti. Þótti því verða að ómerkja ex officio hinn kærða úrskurð og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og uppkvaðningar úrskurðar að nýju

88

P, sjálfvalinn réttargæslumaður sakbornings, B, krafðist þess, að yfirsakadómariinn í Reykjavík, skyldi talinn vanhæfur til að vinna eða láta vinna að rannsókn, sem beindist að B. Hann krafðist þess jafnframt, að P, aðalfulltrúi yfirsakadómara, viki sæti sem rannsóknardómari í málinu. Yfirsakadómari ákvað með hliðsjón af 2. mgr. 15. gr. laga nr. 74/1974, sbr. 2. mgr. 37. gr. laga 85/1936, að kröfur lögmannsins yrðu teknar til úrskurðar í tvennu lagi. Tók hann fyrst til úrskurðar kröfur B um, að yfirsakadómari viki sæti. Kröfu þessa rökstuddi P með því, að yfirsakadómari hefði sent ríkissaksóknara og stjórn Lögmannafélags Íslands bréf, sem yrði að skoða sem kæru yfirsakadómara á hendur sér vegna meintra refsiverðra réttarbrota sinna. Yfirsakadómari taldi engin rök til að telja aðgerðir sínar varða vanhæfi, og var krafa P því eigi tekin til greina. P kærði úrskurð þennan til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að ekki hefði verið sýnt fram á, að yfirsakadómari hefði aðhafst neitt það, er gerði hann vanhæfan í máli þessu. Var hinn kærði úrskurður því staðfestur. Tekið var fram, að kæran væri að ófyrirsynju

117

Sjálfvalinn réttargæslumaður sakaðs manns krafðist þess, að fulltrúi yfirsakadómara, er fór með rannsókn málsins viki sæti, þar sem hann hefði brotið reglur um meðferð opinberra mála. Fulltrúinn kvað upp úrskurð, þar sem kröfunni var synjað. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann

205

Þrír aðilar í skiptamáli kröfðust þess, að hinn reglulegi skiptaráðandi, bæjarfógetinn í Vestmannaeyjum, viki sæti í máli vegna vanhæfis. Studdu þeir kröfu sína þeim rökum, að ekkja hins látna hefði fengið leyfi til setu í óskiptu búi, án þess að slík leyfisveiting hefði verið heimil. Kom fram, að fulltrúi fyrrverandi bæjarfógeta hafði gefið út leyfi þetta. Þá var því haldið fram, að bæjarfógetaembættið hefði tekið afstöðu til dánarbúsins með þinglýsingu á afsali og skuldaþréfi andstætt réttindum sóknaraðilja og einnig tekið afstöðu til dánarbúsins með skráningu tiltekins hlutafélags. Skiptaráðandi hratt kröfu þessari með úrskurði, sem var

kærður til Hæstaréttar, er staðfesti úrskurðinn að niðurstöðu til. Sagði í dómi Hæstaréttar, að gögn máls bæru ekki með sér, að skiptaráðandinn væri vanhæfur til að framkvæma skipti á dánarbúinu	284
H höfðaði skaðabótabál gegn S vegna galla á húsi. Samkvæmt gögnum máls hafði annar samdómenda skoðað rör í kjallara húss þess, sem málið varðaði, rétt áður en H fluttist í húsið. Samdómandinn var formaður hlutafélags, sem hafði leyst af hendi viðgerð á pípulögn í húsi þessu. Var reikningur frá hlutafélaginu meðal gagna máls. Hlaut dómurinn að taka afstöðu til reikningsins við úrlausn málsins, eins og það bar að. Tengsl samdómarans við sakarefnið voru þess konar, að hann mátti eigi gegna dómarastarfi í málinu, sbr. 7. tl. 36. gr. eml. Af þeim sökum var og óhjákvæmilegt að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og málsmeðferð í héraði frá og með þinghaldi tiltekinn dag, er samdómandinn tók sæti í dómnum og vísa málinu heim í hérað til löglegrar málsmeðferðar og dómsálagningar	947
7. Ýmis atriði:	
Að því fundið, að í gæsluvarðhaldsúrskurði var ekki greint við hvaða refsíákvæði væri líklegt, að brot varnaraðila varðaði, en slíkt var talið nauðsynlegt, þegar meta skal lagaforsendur fyrir gæsluvarðhaldi, sbr. 65. gr. stjórnarskrárinnar og 1. tl. 69. gr. laga nr. 74/1974	12
Fundið að því í dómi Hæstaréttar að málsatvikalýsingu væri áfátt í gæsluvarðhaldsúrskurði	180
Það var talið andstætt 65. gr. stjórnarskrárinnar, að sakaður maður var ekki leiddur fyrir dómara, áður en hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald. Þá var það talið athugasvert við rannsókn máls, að ýmsir þeir, er gáfu skýrslur fyrir lögreglu, staðfestu skýrslur sínar fyrir dómi, án þess að þeir væru prófaðir sjálfstætt um sakarefni	225
Varnaraðili sem kærði gæsluvarðhaldsúrskurð til Hæstaréttar krafðist þess að héraðsdómari og rannsóknarlögregla yrðu vítt fyrir ranga málsmeðferð og rannsóknaraðferðir. Í dómi Hæstaréttar sagði, að engir þeir annmarkar væru á hinum kærða úrskurði og málsmeðferð fyrir dómi að vítum varðaði, en eigi yrði fjallað um kröfu varnaraðila um vítur að öðru leyti í þessu kærumáli	306
Mál var þingfest 19. mars 1971. Dómari veitti umboðsmanni stefnda frest og síðan fjölmarga framhaldsfresti til að gera kröfur og rita greinargerð um málsatvik, uns loks kom fram greinargerð af hans hendi 27. mars 1972. Talið, að frestveitingar þessar væru úr hófi fram og andstæðar ákvæðum 106. gr. sbr. 2. mgr. 105. gr. laga nr. 85/1936	379
Mál var höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu birtri	

25. nóvember 1966, en það var eigi tekið til munnlegs flutnings og dóms fyrr en 15. maí 1975. Í dómi Hæstaréttar segir, að á bæjarþingi Reykjavíkur 31. október 1967 sé bók- að, að lögmenn aðilja telji gagnasöfnun lokið í málinu og dagur til munnlegs málflutnings verði ákveðinn síðar. Málið hafði næst verið tekið fyrir á bæjarþinginu 7. apríl 1975 af dómara þeim, sem kvað upp héraðsdóminn og hafði engin skýring komið fram á þessum drætti, sem þótti mjög vítavæður 460
- Athugavert þótti, að vitni, þar á meðal skriftarsérfræðingur, höfðu ekki verið kvödd fyrir dóm við rannsókn opinbers máls 546
- Að því var fundið að sakborningi, sem úrskurðaður var í gæslu- varðhald, voru ekki kynnt ákvæði 1. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974, er hann kom fyrir dóm, og honum var eigi heldur veittur kostur á að fá sér skipaðan verjanda eftir upp- kvaðningu úrskurðarins sbr. 80. gr. og 1. mgr. 81. gr. sömu laga 560
- Varnaraðila var veittur frestur og framhaldsfrestur alls 11 sinnum til að rita greinargerð sína í bæjarþingsmáli einu, uns hún loks var lögð fram á bæjarþingi. Þær frestveiting- ar voru taldar ríflegri en rétt var skv. ákvæðum 106. gr. Málið var upphaflega dómtekið á bæjarþingi 3. mars 1978, er varnaraðili sótti ekki þing. Málið var þó tekið fyrir að nýju á bæjarþingi 16. maí s. á. og gögn lögð fram af hendi sóknaraðila, en málið því næst flutt munnlega og dómtekið að nýju. Voru ástæður fyrir þessari endurupptöku málsins ekki greindar sérstaklega í þingbók. Var að þessu fundið í dómi Hæstaréttar 936
- Það þótti athugavert, að héraðsdómsstefna var eigi svo skilrík sem skyldi. Dómsformaður hafði ekki kvatt samdómendur til dómsetu, fyrr en gagnsöfnun var lokið og ekki var sýni- legt, að dómara hefðu farið á vettvang til að kynna sér galla á húseign, sem málssóknin varðaði 947
- Opinbert mál var höfðað á hendur K með tveim ákæruskjölum. Sætti annað málið sókn og vörn fyrir dómi sbr. 130. gr. obl. nr. 74/1974. Var það munnlega flutt í sakadómi 23. júní 1977 og dómtekið sama dag. Mál skv. hinn ákærinni, sem var dagsett síðar, sætti eigi meðferð skv. 130. gr. Var skrifleg vörn í því máli lögð fram í sakadómi 30. júní 1977 sbr. 123. gr. og 1. mgr. 135. gr. obl. og það dómtekið jafn- framt því, að málin voru þá sameinuð. Talið var, að réttast hefði verið að sameina þessi mál fyrir málflutninginn og láta hann fara fram í einu lagi skv. áðurnefndri 130. gr. ... 979
- Mál var höfðað með stefnu birtri 27. nóvember 1963. Lögmenn aðila lýstu gagnasöfnun lokið 18. mars 1966. Nokkru síðar

var nafngreindum borgardómara falið málið. Hann tók það ekki fyrir á dómþingi, fyrr en 9. febrúar 1972. Síðan var málið ekki tekið fyrir, uns annar tiltekinn borgardómari svo og lögmenn aðila í héraði víttir fyrir þann óhæfilega drátt, sem varð á rekstri málsins 1046

Dómkröfur. Sjá og kröfugerð.

- Fundið að því í Hæstarétti, að kröfugerð í máli væri eigi svo skilrík, sem skyldi og að gagnaöflun væri áfátt 15
- Eigi þótti nægilega greint í áfrýjunarstefnu í hvaða skyni áfrýjað var eða hverjar dómkröfur áfrýjanda voru. Áfrýjunarstefna var því eigi talin fullnægja ákvæðum 3. tl. 2. mgr. 34. gr. 1. nr. 75/1973. Var málinu því vísað frá Hæstarétti sjálfkrafa 85
- Kröfur stefnanda í máli einu voru nokkuð á reiki. Gerði hann ýmist kröfu til þess, að stefndi yrði dæmdur til að greiða sér tiltekna fjárhæð, eða að skuld hans við stefnda skv. veðskuldabréfi yrði lækkuð um sömu fjárhæð. Eigi varð séð, að stefndi hefði haft uppi nein andmæli gegn þessari kröfugerð. Í dómi Hæstaréttar sagði, að þar sem stefndi hefði ekki í endanlegri kröfugerð sinni fyrir héraðsdómi greint skýrlega, hvort hann krefðist fremur greiðslu framangreindra fjárhæða eða lækkun skuldarinnar, væru kröfur hans svo óglöggar, að héraðsdómi hefði verið rétt að vísa málinu frá dómi að sjálfháðun. Héraðsdómur dæmdi málið eigi að síður að efni til, og stefnandi féll fyrir Hæstarétti frá skaðabótakröfum þeim, er hann hafði haft uppi og stefndi verið sýknaður af í héraðsdómi. Þótti því mega leggja efnisdóm á kröfur áfrýjanda fyrir Hæstarétti 563
- Áfrýjandi hafði uppi kröfu fyrir Hæstarétti, sem hann hafði ekki hreyft í héraði. Þessari kröfu gat hann ekki komið að sbr. 45. gr. laga nr. 75/1973 659
- Krafa, sem stefndi hafði ekki hreyft fyrr en eftir, að hann hafði lagt fram greinargerð í héraði, ekki tekin til greina. Sjá Vinnusamningar 931

Dómkvaðning matsmanna.

Maðurinn, H, og konan, K, höfðu búið saman ógift og eignast barn. Þau slitu samvistum og K tók barnið með sér. H höfðaði mál á hendur K og krafðist forræðis barnsins en til vara umgengnisréttar við það. Meðan á meðferð málsins stóð í héraði, krafðist H, að dómkvaddir yrðu tveir matsmenn til að kanna hagi foreldranna og barnsins og segja álit sitt á tilteknum atriðum. Héraðsdómari kvað upp úrskurð um, að matsmenn yrðu dómkvaddir. K kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Sjá um-

- gengnisréttur, börn 63
- Hinn 13. apríl 1978 dómkvaddi bæjarfógetinn í Keflavík, að beiðni L, tvo menn til að meta verðrýrnun á húsi einu þar í bæ. Bæjarstjórinn í Keflavík kærði dómkvaðningu þessa til Hæstaréttar með kæru 27. nóvember 1978, og þótti verða við það að miða, að sóknaraðili hefði ekki fengið vitneskju um dómkvaðninguna, fyrr en með símskeyti matsmanna til hans 20. nóvember 1978, er honum var boðuð vettvangsganga. Þess var krafist „að dómkvaðningin yrði felld úr gildi. Kæran var talin heimil skv. lokaákvæði 21. gr. laga nr. 75/1973. Í beiðni um dómkvaðningu sagði, að lagt skyldi fyrir matsmenn að tilkynna bæjarstjóranum í Keflavík um vettvangsskoðun, og matsmenn kvöddu sóknaraðila til vettvangsskoðunar. Þótti dómkvaðningin því varða sóknaraðila með þeim hætti, að honum væri heimil kæra. Beiðni L um mat á verðrýrnun eigna sinna varð ekki skilin öðru vísi en svo, að með matinu hafi hann ætlað að finna grundvöll fyrir skaðabótakröfu vegna hinnar meintu verðrýrnunar. Í matsbeiðni var þess ekki getið, hverjum hann ætlaði að beina skaðabótakröfu þessari að. Í dómi Hæstaréttar sagði, að héraðsdómara hefði borið að inna matsbeiðanda eftir því, og að því búnu gera matsbeiðanda og matsþola viðvart, svo að þeir gætu lýst viðhorfum sínum til matsbeiðninnar, sbr. 3. mgr. 129. gr. laga nr. 85/1936, sem hér ætti við samkv. undirstöðurökum hennar. Þessa hafði héraðsdómari eigi gætt, og var því hin kærða dómkvaðning ómerkt 1313

Dómsrannsókn.

- Ríkissaksóknari fór þess á leit við yfirsakadómarann í Reykjavík, að dómsrannsókn færi fram á nánar tilteknum atriðum í meintu fjársvika- og fjádráttarmáli. Yfirsakadómari synjaði beiðni þessari með úrskurði á þeim forsendum, að hún fullnægði ekki skilyrðum 74. gr. laga nr. 74/1974, sbr. 12. gr. laga nr. 107/1976 um dómsrannsókn. Ríkissaksóknari kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti þá niðurstöðu héraðsdóms, að rannsókn af hálfu rannsóknarlögreglu ríkisins í málinu væri ekki komin á það stig, að skylt væri að taka það til dómsrannsóknar skv. 74. gr. laga nr. 74/1974 sbr. 12. gr. laga nr. 107/1976 1100

Dómstólar. Sjá dómara.

Dráttarvélar.

- Maður var að vinna við viðgerð á dráttarvél og slasaðist. Sjá skaðabætur 263

*Dýravernd.**Eftirlaun.***Eiður.***Eignardómsmál.**Eignarnám.**Eignarréttarfyrrivari.**Eignarréttur.***Eignauppgger.** Sjá óvígð sambúð.*Eignaupptaka.*

Leigubifreiðarstjóri var talinn hafa gerst brotlegur við 4. sbr. 3. mgr. 19. gr. áfengislaga. Áfengisflaska, sem fannst í bifreið hans, gerð upptæk skv. 2. mgr. 42. gr. sömu laga 469

*Embættismenn.**Endurheimta.**Endurrit skjala.**Endurupptaka máls.**Erfðaábúð.**Erfðafesta.**Erfðaskrár.**Erfðir.**Erlend lög.*

G var dæmdur fyrir að hafa ekið bifreið undir áhrifum áfengis í Færeyjum, hafa valdið þar árekstri og horfið af slysstað, án þess að gera viðeigandi ráðstafanir. Við ákvörðun refsingar og ökuleyfisssviftingar var höfð hliðsjón af viðeigandi löggjöf í Færeyjum, sbr. 2. mgr. 8. gr. hgl. 1178

*Fangelsi.**Farbann.*

Farmflutningar.

Skipafélagið H tók að sér að flytja tiltekið magn af lagmeti fyrir S til Milanó með umhleðslu í Antwerpen. Viðtakandi vörunnar í Milanó var PA. Hinn 28. mars 1974 gaf H út farmskírteini í tveimur frumritum á svonefndum Conline-eyðublöðum fyrir 1000 kössum af grásleppuhrognum, sem H tók við af S til flutnings með einu skipa sinna. Farmskírteinið var stílað „to order of order“ en tekið fram, að um komu vörunnar ætti að tilkynna PA. Affermingarstaður var greindur „Antwerpen/Milanó“. Samkvæmt ástimplun á farmskírteinið var farmgjald greitt fyrirfram. Ennfremur var eftirfarandi ritað á skírteinið sem „particulars furnished by the Merchant“: „To be forwarded from Antwerpen to Milanó at shippers risk and expenses“. S framseldi annað frumrit farmskírteinis eyðuframsali og sendi það án nánari fyrirmæla til flutningssfyrirtækisins X í Antwerpen, sem framseldi það eyðuframsali. Er ágreiningslaust, að þetta fyrirtæki átti að annast flutning vörunnar til Milano, sem það og gerði, og að þetta farmskírteiniseintak hafi átt að fylgja henni. Hitt frumritið af farmskírteininu afhenti S Landsbanka Íslands ásamt vörureikningi og öðrum skjölum, til þess að bankinn annaðist fyrir atbeina viðskiptabanka síns innheimtu andvirðis vörunnar hjá PA. Þegar X hafði flutt vöruna til Milano, afhenti það PA vöruna 5. maí 1974, án þess að hann greiddi hana og framvísaði frumfarmskírteini nema þá því, sem fylgdi vörunni. S hélt því fram, að X hefði með áritun sinni á farmskírteinið framselt það PA. Hann hélt því ennfremur fram, að frumeintak farmskírteinis hefði verið sent með vörunni eftir fyrirmælum H eða X. Með bréfi til Landsbankans 27. maí 1974 óskaði S eftir, að innheimtubanki Landsbankans í Milano afhenti PA frumrit flutningsskírteinis án greiðslu reiknings. Fyrir mistök Landsbankans gaf bankinn viðskiptabanka sínum fyrirmæli um að afhenda frumfarmskírteini án greiðslu reiknings. Gerði innheimtubankinn það hinn 5. júlí. PA greiddi S ekki andvirði hinnar sendu vöru. Taldi S, að mistök H og Landsbankans hefðu orðið til þess, að PA fékk í hendur heimildarlaust bæði eintök frumfarmskírteinis án greiðslu og bæru þau því ábyrgð á tjóni því, sem S hefði orðið fyrir. Höfðaði S mál á hendur H og Landsbankanum og krafðist greiðslu á andvirði vörunnar. H krafðist sýknu og hafði m.a. uppi þá málástæðu, að S hefði sent annað eintak frumfarmskírteinis framselt með vörunni og engin fyrirmæli gefið H um, að ekki mætti afhenda móttakanda vörunnar þetta eintak, eða að það skyldi einungis gert gegn greiðslu. Þá var því haldið fram,

að krafa S væri fyrnd skv. 233. gr. siglingalaganna og Haagreglunum. Þá var mótmælt upphafstíma vaxta og ágreiningur um við hvaða dag skyldi miða útreikning á gengi. Landsbankinn krafðist sýknu og benti á, að PA hefði fengið vöruna afhenta 5. maí. Landsbankinn hefði ekki bakað S neitt tjón. Það breytti engu, þótt innheimtubankinn hefði afhent PA skjöl í byrjun júlí, þegar PA var búinn að fá vöruna. Héraðsdómur taldi kröfu S á hendur H fyrnda. Hann taldi, að ekki væri neitt samband á milli þess, að varan var afhent án greiðslu og þeirra mistaka Landsbankans, að innheimtubanki hans afhenti PA frumfarmskírteinistöð. Landsbankinn hefði ekki tekið á sig ábyrgð á greiðslu, og aðrar reglur leiddu ekki til ábyrgðar bankans. Voru H og Landsbankinn því sýknuð af kröfum S. Í dómi Hæstaréttar sagði m.a., að S hefði ekki sannað þá staðhæfingu sína, að frumrit farmskírteinis þess, sem H gaf út, hafi þurft að fylgja vörunni vegna flutnings hennar frá Antwerpen til Milano. Þótt svo hefði verið, hefði S getað látið búa farmskírteinið þannig úr garði, að tryggt væri, að PA gæti ekki fengið vöruna í hendur samkvæmt því farmskírteiniseintaki. Var á það fallist, að flutningsfyrirtækið X hefði mátt, eins og á stóð, líta svo á, að farmskírteiniseintak það, sem það fékk, framselt, eins og áður segir, hefði það átt að fá PA í hendur, svo og vöruna. Var héraðsdómur staðfestur að niðurstöðu til, að því er H varðaði, en með vísan til forsendna hans, að því er Landsbankann varðaði 1071

Skipafélagið H tók að sér að flytja tiltekið magn af lagmeti fyrir S til Milano með umhleðslu í Antwerpen. Hinn 13. febrúar 1974 gaf H út farmskírteini í tveim frumritum fyrir vöru þessari. H flutti vöruna til Antwerpen en flutningafyrirtækið X þaðan til Milano og afhenti móttakanda vöruna hans þar án greiðslu en annað eintak frumfarmskírteinis framselt af S hafði fylgt vörunni. Málavextir voru í aðalatriðum hinir sömu og í næsta máli hér á undan og úrlausn ágreiningsefna eins og þar greinir, að öðru leyti en því, að Landsbanki Íslands var ekki aðili í þessu máli .. 1086

Farmskírteini. Sjá farmflutningar.

Fasteignaskattur. Sjá skattar.

Fasteignir.

Í seldi G hús, sem var í byggingu, með kaupsamningi 4. apríl 1973. Húsið skyldi afhent í síðasta lagi í júlí 1973. Kaup-

- verð var ákveðið 2.660.000 krónur, og skyldi það innt af hendi með mörgum nánar tilteknum greiðslum við lok tiltekinna byggingaáfanga. Til viðbótar hinu tiltekna kaupverði skyldi G greiða í verðbætur samkvæmt vísitölu, og voru nánari ákvæði um þær í samningnum. Verðbæturnar námu 517.924 krónum. Ekki var talið, að samningur þessi bryti í bága við lög nr. 71/1966 um verðtryggingu fjárskuldbindinga, og var G dæmt skylt að greiða verðbæturnar. Sjá og verðtrygging fjárskuldbindinga 27
- S seldi Þ íbúð. Eftir söluna komu í ljós leyndir gallar. S greiddi Þ bætur í samræmi við matsgerð dómkvaddra matsmanna. Þ og eiginkona hans, R, skildu og krafði R þá S um frekari bætur. S var sýknaður. Sjá skaðabótamál 504
- I og V byggðu tvíbýlishús í Reykjavík á árunum 1947—1948. Þeir skiptu eign og afnotum húseignarinnar með sér þannig í aðalatríðum, að V hlaut efri hæð og ris í sinn hlut ásamt dálitlum hluta í kjallara hússins og annan bílskúrinna af tveimur. I hlaut í sinn hlut neðri hæðina ásamt mestum hluta kjallarans, og hinn bílskúrinna. Sér inngangur var í hvorn eignarhluta um sig, en auk þess var inngangur í kjallara í gegnum miðstöðvarklefa neðri hæðar. Dyraop á miðstöðvarklefa var minna en önnur dyraop í kjallara. Aðilar skiptu með sér leigulóð þeirri, sem húsinu fylgir, en þeim samningi var eigi þinglýst. Hvorki var gert ráð fyrir íbúð í risi né kjallara. I seldi hluta kjallarans, og var þar gerð íbúð. Var jafnframt lokað fyrir aðalinnganginn í kjallara, en nota skyldi innganginn gegnum miðstöðvarklefann. V hafði selt Á eignarhluta sinn í húsinu. Hún vildi ekki una þeirri breytingu, að öll umferð fólks í kjallaranum færi fram um kjallaradyrnar. Eigendur kjallarans höfðuðu þá mál gegn Á og kröfðust þess, að viðurkenndur yrði með dómi umferðarréttur eiganda kjallara og neðri hæðar hússins til og frá kjallaradyrum hússins, að viðlögðum dagsektum. Talið var, eins og gerð hússins og notum var hátað, að V og I hefðu gengið út frá því, þegar þeir skiptu lóðinni afnotaskiftum, að aðalinngangur neðri hæðar yrði einnig notaður sem aðalinngangur fyrir kjallarann. Var Á því sýknuð af kröfum I. Á hafði sett upp girðingu á sínum lóðarhluta, sem kom í veg fyrir, að íbúar kjallarans gætu notað kjallaradyrnar sem aðalinngang. Eigendur kjallarans höfðu krafist þess, að þessi girðing yrði fjarlægð, en eigi var fallist á þá kröfu 855
- B gerði samning við M um kaup á íbúð í fjölbýlishúsi. Íbúðin var í byggingu. Verðið skyldi háð hreyfingum á byggingavísitölu. Sjá verðtryggingu 903, 912

Félagsdómur.

Frávísunardómur, kveðinn upp í Félagsdómi 29. nóvember 1977, var færður til Hæstaréttar 12. desember s. á. Kærufrestur skv. 67. gr. laga 80/1938 er vika frá uppsögu dóms eða úrskurðar. Í 3. mgr. 64. gr. laganna er boðið að tilkynna málflytjendum hvar og hvenær dómur eða úrskurður verði kveðinn upp. Enginn sótti þing af hálfu sóknaraðila, þegar frávísunardómurinn var kveðinn upp, og málflutningsmanni hans hafði ekki verið tilkynnt um dómþingið. Þegar svo hagar til, þykir bera að beita meginreglu 22. gr. laga 75/1973 um það, hvenær aðila eða fyrirsvarsmanni hans varð kunnugt um dóm eða úrskurð. Var við það miðað, að sóknaraðili hefði eigi öðlast vitneskju um uppsögu dómsins, fyrr en 7. desember, og var kærán þá fram komin innan réttis kærufrests. Sjá og frávísun 1

Félagsréttindi.

Félög. Sjá og byggingarsamvinnufélög, hlutafélög og samvinnufélög.

*Firma.**Fiskeldi.**Fiskveiðabrot.*

Hinn 13. júlí 1976 var gæsluflugvél Landhelgisgæslunnar á eftirlitsflugi undan Garðskaga. Sást þá til vélbáts, er gæslumenn töldu vera að ólöglegum togveiðum á friðuðu svæði. Við rannsókn neitaði skipstjórinn, G, því, að hann hefði verið innan friðunarmarkanna. Mál var höfðað gegn G. Skólastjóri Stýrimannaskólans markaði á sjókort staðar-ákvarðanir gæsluflugvélarinnar, og reyndist báturinn samkvæmt því hafa verið innan fiskveiðimarkanna. Var talið sannað, að G hefði gerst sekur um ólöglegar fiskveiðar. Við mat á refsingu var við það miðað, að báturinn væri 39,00 metrar á lengd og höfð hliðsjón af því, að um ítrekað brot var að ræða. Samkvæmt gullgildi jafngiltu 100 gullkrónur 11.680.86 krónum. Refsing G var ákveðin fangelsi í 3 mánuði og 1.700.000 króna sekt til Landhelgisgæslu, og skyldi koma fangelsi í 3 mánuði í stað sektar, ef hún yrði ekki goldin innan 4 vikna frá birtingu dóms. G var sviftur skipstjórnarréttindum í 3 mánuði. Afli og veiðarfæri bátsins voru gerð upptæk 34

*Fiskverslun.**Fíkniefni.**Fjármál hjóna.**Fjárnám.*

G og GS áfrýjuðu fjárnámsgerð og uppboðsgerð. Í áfrýjunarstefnu lýstu áfrýjendur hvor um sig kröfum sínum svo, að þeir krefðust þess, að hinni áfrýjuðu fógætagerð og hinni áfrýjuðu uppboðsgerð verði „... hrundið og breytt á þá leið, að allar kröfur hans fyrir fógætaðóminum og uppboðs-dóminum verði teknar til greina...“. Endurrit hinna áfrýjuðu réttargerða báru ekki með sér, að sótt hefði verið þing af hálfu áfrýjenda, eða að kröfur hefður verið gerðar af þeirra hálfu í fógæta- eða uppboðsrétti. Með hinum tilvitnuðu orðum þótti ekki nægilega greint í hvaða skyni áfrýjað var og hverjar dómkröfur áfrýjenda væru. Áfrýjunarstefnurnar fullnægðu því eigi ákvæðum 3. tl. 2. mgr. 34. laga nr. 75/1973. Var málinu því vísað frá Hæstarétti ..

85

*Fjársvik.**Fjölbýlishús.**Flugrekstur.*

Afturköllun flugrekstrarleyfis talin hafa valdið leyfishafa tjóni og ríkissjóður dæmdur til að greiða honum skaðabætur. Sjá skaðabætur

782

Flutningssamningar. Sjá farmflutningar.

Foreldravalð. Sjá börn.

Forkaupsréttur.

Fógætagerðir. Sjá aðför, fjárnám, kyrrsetning, lögbann, lögtak, innsetningargerðir og útburðargerðir.

Framkrafa.

Framsál kröfu.

Frávísun.

A. Einkamál.

1. Frá héraðsdómi.

- P. réðst árið 1944 til Rafmagnsveitna ríkisins. Frá ársbyrjun 1953 varð hún forstöðumaður teiknistofu raforkumála-stjóra. Forstöðumaður teiknistofu Rafmagnsveitna ríkisins, sem var karlmaður, hafði fengið laun samkvæmt hærri launaflokki en P. 1963 var P látin taka laun skv. 15. launaflokki en hinn forstöðumaðurinn skv. 17. og síðar 19. launaflokki. Stjórn BSRB kærði málið til bærri yfirvalda, en úrskurður Kjaradóms varð sá, að P skyldi taka laun skv. 15. launaflokki. Árið 1974 leitaði P til Jafnlaunaráðs, er taldi, að P ætti að vera í sama launaflokki og aðrir forstöðumenn teiknistofa. P höfðaði mál gegn ríkissjóði og krafðist þess, að sér yrðu greidd laun þau, er hún taldi vangreidd, fyrir árin 1963—1976. Héraðsdómur vísaði málinu frá dómi, þar sem Kjaranefnd ætti að skera til fullnustu úr ágreiningi með röðun í launaflokka skv. 1. 55/1962 og síðar 1. 46/1973 og 1. 29/1976. Hefðu lög um Jafnlaunaráð 37/1973 og lög um jafnrétti kvenna og karla 78/1976 engu breytt um þetta. Í dómi Hæstaréttar segir, að Kjaranefnd hafi verið ætlað að skera til fullnustu úr ágreiningi um skipan í launaflokka sbr. 24. gr. 1. 55/1962 og 25. gr. 1. 46/1973 og yrði P að hlíta þeim lagaákvæðum, nema Kjaranefnd hefði í úrskurði sínum eigi gætt lagareglna um launajafnrétti karla og kvenna, en það atriði mætti bera undir dómstóla. P hafi lagt kröfur sínar fyrir Kjaranefnd fyrir tímabilið frá 1. júlí 1963 til ársloka 1965, en ekki fyrir tímenn eftir það. Yrðu kröfur P vegna ágreinings eftir árslok 1965 því eigi bornar undir dómstóla og bæri að vísa þeim frá héraðsdómi. Var frávísunardómur héraðsdóms staðfestur að þessu leyti, en lagt fyrir dóminn að taka fyrri þáttinn til efnismeðferðar. Einn hæstaréttardómari greiddi sératkvæði og taldi, að dómstólar ættu að fjalla um allan ágreininginn
- H höfðaði mál gegn Póst- og símamálastofnuninni, P, og krafðist bóta fyrir tjón, er hann taldi sig hafa orðið fyrir vegna þess að bandaríska pósthjónustan hefði ranglega stöðvað og endursent óskrásettar bréfaþótsendingar til hans. Byggði hann bótarétt sinn gegn P á 44. gr. sbr. 45. gr. alþjóðapóstmálasamningsins frá 1969. Eigi var talið, að H hefði rennt nægum stöðum undir kröfur sínar um fébætur úr hendi P. Þar sem málið hafði ekki verið lagt til sátta fyrir sáttanefnd, og það var ekki undanþegið sáttatilraun hennar, varð þó ekki hjá því komist að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og vísa málinu sjálfkrafa frá héraðsdómi sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936. H var dæmdur til að greiða P málaskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Í héraði

hafði P verið sýknaður af kröfum H
G, höfðaði mál gegn E, aðalverktaka, og B, undirverktaka, til greiðslu óskipt á skuld. Kröfur sínar byggði hann annars vegar á vinnusamningum við B, munnlegum og skriflegum, svo og munnlegum leigusamningi við hann. E var ekki aðili að samningum þessum, og sköpuðu þeir því ekki réttarsamband milli G og E. Í annan stað byggði G kröfu sína á ákvæði í kjarasamningi E við sex verkalyðsfélög. Héraðsdómur taldi, að þar sem dómkröfurnar á hendur E og B væru eigi af sömu rót runnar, stæði 47. gr. laga nr. 85/1936 því í vegi, að hægt væri að sækja þá í einu máli. Var málinu því vísað frá héraðsdómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann

42

Með bréfi 6. desember 1974 veitti menntamálaráðherra B, deildarstjóra í menntamálaráðuneytinu, lausn frá störfum frá 9. desember sama árs að telja. Í bréfinu sagði, að ákvörðun þessi væri á því byggð, að ýmsar athafnir B og framkoma hafi verið óhæf og ósamrýmanleg starfi hans sem deildarstjóra. B höfðaði mál gegn ríkissjóði og krafðist 35 millj. kr. skaðabóta vegna fyrirvaralausrar og ástæðulausrar uppsagnar. Í héraði var ríkissjóður dæmdur til að greiða B 3.500.000 kr. auk vaxta og málskostnaðar. Málinu var áfrýjað af hálfu ríkissjóðs. Í dómi Hæstaréttar segir: „Mál þetta var eigi lagt til sátta fyrir sáttanefnd, sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936. Málið er ekki undanþegið sáttatilraun sáttamanna. Aðilar höfðu eigi heldur samið um að ganga fram hjá sáttanefnd, sbr. 11. tl. 3. mgr. nefndrar greinar og 2. gr. laga nr. 46/1950.“ Var hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi. Einn dómara Hæstaréttar gerði sératkvæði og taldi, að ekki hefði verið nauðsyn að leggja mál þetta fyrir sáttanefnd og að Hæstarétti hefði borið að taka málið til efnismeðferðar

78

Karl og kona, P og V, hófu sambúð í október 1970 með hjónaband í huga. Eftir tæplega þriggja ára sambúð, slitnaði upp úr samvistum þeirra og konan, V, fór af heimilinu. Við sambúðarslitin reis með þeim ágreiningur um skiptingu eigna. V krafðist þess, að P greiddi sér 1.325.000 krónur auk vaxta og kostnaðar. Í dómi Hæstaréttar segir að kröfugerð V sé óglögg og hvarflandi. Óskýrt sé, hvort kröfur séu reistar á því, að hún telji sér ráðskonulaun úr hendi P eða því, að hún krefjist hlutdeildar í eignaaukningu P, meðan á sambúð stóð. Blandist kröfurnar og þær málsástæður, er þær styðjast við, saman með þeim hætti, að þær þykja eigi dómhæfar, eins og málalíbúnaði er farið. Þá hafði málið eigi verið lagt til sátta fyrir sáttanefnd. Hinn áfrýjaði dómur

105

og málsmeðferð í héraði voru því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi. Í héraðsdómi var P. dæmdur til að greiða V 595.000 krónur auk vaxta og kostnaðar 318

Frakkneskt félag, F, höfðaði mál gegn kvikmyndahúsi í Reykjavík, H, og Landsbanka Íslands, L, til greiðslu á skuld vegna leigu á kvikmyndum. Kröfugerð F á hendur H var byggð á því, að stofnast hefði samningur milli þeirra, sem H bæri að efna. Krafa F á hendur L var hins vegar byggð á því, að starfsmenn bankans hefðu með atferli sínu bakað F tjón, sem bankanum bæri að bæta. Héraðsdómari leit svo á, að dómkröfur á hendur H og L væru ekki runnar af sömu rót, og því væri ekki unnt að sækja þær í einu máli, sbr. ákvæði 47. gr. laga nr. 85/1966. Þar sem hins vegar væri viðurkennt af hálfu H, að það ætti eftir að greiða nokkra fjárhæð, þótti mega leggja dóm á kröfur F á hendur H, en með vísan til nefnds lagaákvæðis þótti eiga að vísa kröfu F á hendur L sjálfkrafa frá dómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 344

Hjónin Ö og V áttu 4 börn saman. Þau fengu útgefið leyfisbréf til skilnaðar að borði og sæng 1. mars 1974. Var konunni, V, þar veitt forræði þriggja yngstu barnanna í samræmi við samninga um skilnaðarkjör, er hjónin höfðu gert með sér áður og staðfest fyrir yfirvaldi. Með samkomulagi 1. júní 1975 var svo kveðið á, að V skyldi hafa forræði allra barnanna. Maðurinn, Ö, krafðist síðan lögskilnaðar og forræðis tveggja yngstu barnanna. V krafðist einnig lögskilnaðar en forræðis allra barnanna. Málið var að svo stöddu afgreitt til dómismálaráðuneytisins, er gaf út leyfi til lögskilnaðar 29. júní 1977. Í leyfisbréfinu var svo ákveðið, að V skyldi að svo stöddu veitt forræði barnanna. Hafði ráðuneytið áður skrifað Ö bréf, þar sem það tjáði honum, að ráðuneytið gæti eigi breytt samkomulagi aðila. Því yrði eigi breytt nema með dómi skv. 48. gr. laga nr. 60/1972. Hinn 16. febrúar 1977 ritaði ráðuneytið Ö bréf að nýju og tjáði honum, að á grundvelli nýgengins dóms í Hæstarétti teldi ráðuneytið nú unnt að taka hjónaskilnaðarmálið til afgreiðslu að nýju og skera úr ágreiningi um forræði barnanna, ef aðilar óskuðu þess. Ö höfðaði mál gegn V fyrir bæjarþingi Reykjavíkur og krafðist þess, að ákvæðum skilnaðarskilmála um forræði tveggja yngstu barnanna yrði breytt á þann veg, að forræði þeirra yrði tekið úr höndum V og fengið sér. Með dómi 26. janúar 1978 var máli þessu vísað frá héraðsdómi, þar sem úrskurðarvald um málefni þetta heyrði undir dómismálaráðuneytið. Héraðsdómur var kærður til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að dómismálaráðu-

neytið hefði gefið út leyfi til lögskilnaðar 29. júní 1977. Hefði svo verið ákveðið í leyfisbréfinu, að V væri að svo stöddu veitt forræði barnanna. Hafi samkomulagi aðila um forræði barnanna frá 20. febrúar 1974 og 1. júní 1975 þar með fallið úr gildi og málinu verið skipað með ákvörðun ráðuneytisins, sbr. 1. mgr. 47. gr. laga nr. 60/1972. Þá sagði, að samkvæmt 2. ml. 48. gr. laga nr. 60/1972 gætu dómstólar ekki breytt úrskurði dómsmálaráðuneytis um forræði barna, enda væri meðferð máls rétt og við úrlausn máls beitt efnislegu mati. Samkvæmt því og þar sem ekki varð séð, að meðferð málsins hjá ráðuneytinu og ákvörðunin sjálf væru haldin neinum þeim göllum, að ógildingu hennar varðaði, bæri að staðfesta hinn kærða frávísunardóm að niðurstöðu til. Tveir hæstaréttardómarar greiddu sératkvæði. Sagði þar, að þar sem sú ákvörðun, að V fengi forræði barna málsaðila væri reist á samningi þeirra, yrði þeirri skipan ekki breytt síðar nema með dómi, ef aðilar yrðu ekki á annað sáttir, sbr. 48. gr. 1. ml. og 46. gr. laga nr. 60/1972. Hafi sóknaraðila því verið nauðsynlegt, ef hann vildi knýja fram breytingu á skipan forræðis barnanna gegn vilja V að leita dómsúrlausnar um ágreininginn, ætti réttarágreiningur málsaðilja samkvæmt þessu undir dómstóla en ekki dómsmálaráðuneytið

439

M og **K** eignuðust barn saman, sem fæddist hér á landi 6. júní 1972. Þau tóku upp sambúð í maí það ár. Árið 1974 fluttust þau til Bandaríkjanna. **K** fór til Íslands hinn 10. maí 1975 og skildi barnið eftir. Hinn 11. desember sama ár fór hún til Bandaríkjanna, sótti barnið og flutti það til Reykjavíkur. Hefur það verið hjá henni síðan. **M** kom til Reykjavíkur skömmu á eftir mæðgunum og hófst handa um að fá forræði dóttur sinnar, en til vara umgengisrétt við hana. Hann leitaði til dómsmálaráðuneytis í þessu skyni. Dómsmálaráðuneytið hafnaði tilmælum **M**. Það tók fram, að þar sem eigi væri að finna í lögum marktækar reglur um umgengnisrétt foreldris við óskilgetið barn sitt, væri eigi unnt að verða við beiðni hans. **M** höfðaði mál fyrir bæjarþingi Reykjavíkur í apríl 1977 og krafðist þess, að viðurkenndur yrði með dómi réttur hans til umgengni við barn hans og **K**. **K** krafðist sýknu af kröfum **M**. Héraðsdómur vísaði máli þessu frá dómi, þar sem úrlausnarefni þetta ætti undir úrskurð dómsmálaráðuneytis. Frávísunardómnum var skotið til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði: „Krafa sóknaraðila um, að umgengnisréttur hans verði viðurkenndur er tvíþætt. Í fyrsta lagi lýtur hún að því, að íslenskar réttarreglur heimili honum slíkan umgengnisrétt að stofni til, en í öðru lagi, að eins og á stendur, þ.e. þegar

metnir eru hagsmunir sóknaraðila og barnsins, sé ekkert því til fyrirstöðu, að slíkur umgengnisréttur verði veittur. Síðari þáttur þessarar kröfu lýtur úrlausn dómsmálaráðuneytis sbr. dóm Hæstaréttar 18. janúar 1978. Hefur héraðsdómari réttilega vísað þeim kröfubætti frá dómi. Hinn þátturinn hlítir úrlausn dómstóla og hann tengist beinlínis afmörkuðu sakarefni milli málsaðilja. Er unnt að leggja dóm á hann og þykir 67. gr. laga nr. 85/1936 eigi standa því í vegi. Kröfubættirnir, sem hér aðframan er lýst, eru eigi samtengdir með þeim hætti, að ógerningur sé að leysa þá í sundur og láta aðeins annan þeirra ganga til dóms, en sóknaraðili hefur eigi gert kröfur sínar skýrlega úr garði.“ Var hinn kærði frávisunardómur því felldur úr gildi. Einn dómari Hæstaréttar taldi, að staðfesta bæri hinn kærða frávisunardóm, þar sem ágreiningsefni þetta bæri ekki undir dómstóla, heldur dómsmálaráðuneyti. Meiri hluti dómenda tók fram, að rétt hefði verið að stefna dómsmálaráðherra fyrir hönd dómsmálaráðuneytis til varnaraðildar við hlið stefndu í málinu. Einn dómari skilaði sératkvæði og taldi að eigi hefði verið ástæða til að stefna dómsmálaráðherra f.h. dómsmálaráðuneytis til varnaraðildar í málinu

447

Sveitarstjórn S hrepps ákvað að girða afréttargirðingu því sem næst á mörkum þriggja aðliggjandi hreppa, A hrepps, H hrepps og R hrepps. Hreppar þessir neituðu að taka þátt í kostnaði við girðinguna. Eftir árangurslausar sáttatilaunir höfðaði S hreppur mál gegn hreppsnefndum hinna hreppanna og krafðist þess, að hreppunum þremur yrði in solidum gert að greiða S hreppi 1/4 af útlögðum kostnaði við landamerkagirðingar frá Dettifossi að sandgræðslugirðingu vestan við Gæsafjöll, en heildarkostnaður nam 1.490.334 krónum. Til vara var þess krafist, að sömu aðilum yrði gert að greiða kostnað samkv. þessum lið pro rata í hlutfalli við skiptingu afréttarlands þeirra í milli eða eignarhlutföll í Þeistareykjalandi. Þá var þess krafist, að hreppunum þrem yrði með dómi gert að hlíta úrskurði óvilhallra dómkvaddra matsmanna um skiptingu á hálfum framangreindum kostnaði, þ.e. helmingnum af 1.490.334 krónum. Auk þess var krafist vaxta og kostnaðar. Í héraði voru hinir stefndu hreppar sýknaðir af kröfum S hrepps, þar sem þau ákvæði girðingarlagi, sem S byggði kröfur sínar á, voru eigi talin eiga við um skiptingu kostnaðar af girðingu þeirri, sem hér var um að ræða, en eigi var ágreiningur um, að þar væri um að ræða girðingu milli afréttarlanda. Eigi var heldur sýnt fram á, að skylda hefði stofnast af öðrum ástæðum til greiðslu kostnaðarins. S

- hreppur áfrýjaði dóminum til Hæstaréttar, en þar var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi. Kröfugerð fyrir Hæstarétti var nokkuð á annan veg en í héraði af hálfu áfrýjanda og að því leyti, sem um nýjar kröfur var að ræða, varð þeim ekki komið að fyrir Hæstarétti, þar sem skilyrðum 45. gr. laga nr. 75/1973 var ekki fullnægt. Þá sagði í dómi Hæstaréttar, að í öðrum kröfulið krefðist áfrýjandi þess, að stefndu yrði dæmdir til að hlíta úrskurði matsmanna, sem ekki hefðu verið tilnefndir. Með skírskotun til 88. gr. og 4. mgr. 193. gr. laga nr. 85/1936 bæri að vísa kröfulið þessum frá héraðsdómi. Þá var talið, að ákvæði 5.—7. gr. girðingarlaga heimiluðu áfrýjanda ekki að krefja annarsvegar H-hrepp og hinsvegar A og R hreppa saman í dómsmáli um að greiða sér óskipt hluta kostnaðar við hina umdeildu girðingu. Samkvæmt þessu og með vísan til 47. gr. eml. var hinn áfrýjaði dómur ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi. Einn dómara Hæstaréttar greiddi sératkvæði og taldi, að dæma ætti hreppana A, H og R til að greiða S hluta kröfunnar in solidum, en kröfunni um, að A, H og R yrðu dæmdir til að hlíta úrskurði ótilnefndra matsmanna, bæri að vísa frá héraðsdómi 659
- Stefnandi máls krafðist þess, að stefndi yrði dæmdur til að hlíta úrskurði matsmanna, sem ekki höfðu enn verið tilnefndir. Með skírskotun til 88. gr. og 4. mgr. 193. gr. laga nr. 85/1936 var kröfu þessari vísað frá dómi. Sjá girðingalög .. 672
- Keflavíkurkaupstaður og eigendur tiltekinna jarða í Njarðvík-urhreppi afsöluðu S lóð undir salthús árið 1968. Þegar grafið var fyrir grunni hússins, kom í ljós oliuleiðsla, sem flytja þurfti brott og bakaði það S ærinn kostnað. Höfðaði S mál til heimtu bóta fyrir tjón sitt. Beindi hann kröfum sínum aðallega að fjármálaráðherra og utanríkisráðherra f.h. ríkissjóðs en til vara að fyrrnefndum seljendum lóðarinnar. Kröfur sínar á hendur ríkissjóði reisti S á því, að varnarmáladeild utanríkisráðuneytisins hefði skuldbundið sig gagnvart honum til að greiða honum tjón hans. Ef ekki yrði á það fallist, taldi hann ríkissjóð engu að síður ábyrgan gagnvart sér, þar sem varnarlið Bandaríkjanna hefði lagt oliuleiðsluna í heimildarleysi og bæri ríkissjóði samkv. ákvæðum laga nr. 110/1951 að bæta sér tjón sitt. Kröfur sínar á hendur seljendum lóðarinnar rökstuddi S með því, að það hefði verið vanefnd á kaupsamningi þeirra við sig, að oliuleiðslurnar reyndust liggja í jörðu á hinni seldu lóð. Í dómi Hæstaréttar var vísað til hrd. 1973, bls. 984. Með þeim dómi hafði héraðsdómur vegna sama ágreiningsefnis milli sömu aðila verið ómerktur og málinu

vísað frá héraðsdómi. Var frávísunin m.a. á því reist, að kröfur S áhendur ríkissjóði annarsvegar og landeigendum hinsvegar væri ekki þannig vaxnar, að sækja mætti þær í einu og sama máli. Í þessu máli væri málaltilbúnaður S haldinn sömu annmörkum. Yrði því ekki hjá því komist að ómerkja héraðsdóm og vísa málinu frá héraðsdómi með vísan til 47. gr. eml. Einn dómari Hæstaréttar taldi, að 47. gr. eml. stæði því ekki í vegi, að S gæti hagað kröfugerð sinni eins og hann gerði

693

Húsfélag í fjölbýlishúsi höfðaði mál gegn K, sem hafði byggt húsið og selt íbúðir í því, til heimtu skaðabóta vegna kostnaðar við að bæta úr ófullnægjandi frágangi hússins. Af háfu K var því haldið fram, að um 30 íbúðareigendur hefðu tekið við afsölum án fyrirvara í nokkurri mynd. Þá hafi K sjálft átt 3 íbúðir, þegar málið var höfðað, en alls hafi íbúðirnar verið 63. Taldi K því, að réttarstaða þessara 30 íbúðareigenda yrði allt önnur heldur en hinna, ef krafa húsfélagsins yrði tekin til greina. Héraðsdómur komst að þeirri niðurstöðu með vísan til 47. gr. laga 85/1936 og þó einkum með vísan til 116. gr. sömu laga, að vísa bæri málinu frá dómi. Í Hæstarétti sagði, að húsfélagið krefði í máli þessu eitt og í eigin nafni varnaraðila um skaðabætur þær, sem fjallað er um í málinu. Málinu yrði því eigi vísað frá héraðsdómi með skírskotun til 47. gr. laga nr. 85/1936. Eigi voru heldur talin skilyrði til þess skv. 116. gr. sömu laga að vísa málssókn sóknaraðila frá dómi vegna þess, að ekki hefði verið nægilega reifuð af hans hendi andmæli við málssókn varnaraðila, er fram komu við munnlegan flutning máls. Var hinn kærði frávísunardómur því úr gildi felldur

877

R gerðist skólastjóri við Tónlistarskólann í Keflavík 1959. Hinn 30. september 1970 var gerður ráðningarsamningur milli R og Tónlistarfélags Keflavíkur, sem þá rak skólann og var R þar með fastráðinn skólastjóri skólans. Hinn 15. maí 1975 ritaði tónlistarfélagið R bréf og sagði honum upp störfum. R höfðaði mál fyrir bæjarþingi Reykjavíkur gegn Tónlistarfélagi Keflavíkur, Tónlistarskólanum í Keflavík, svo og fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs til greiðslu bóta vegna uppsagnarinnar. Tónlistarfélagið og tónlistarskólinn kröfðust þess, að málinu yrði vísað frá héraðsdómi, þar sem það væri höfðað á röngu varnarþingi og enn fremur vanreifað. Var frávísunarkrafan tekin til greina. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að lagagrundvöllur sá, er sóknaraðili reisi kröfur sínar gegn ríkissjóði á, sé eigi þess konar, að mál þetta verði höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur, en málsaðilar

- hafi ekki samið um, að mál þetta yrði rekið þar. Frávísunardómurinn var því staðfestur 926
- Meistarafélag húsasmiða í Reykjavík höfðaði mál fyrir bæjarþingi Reykjavíkur á hendur Félagi húsgagna- og innréttingaframleiðanda og krafðist þess, að stefnt félag yrði með dómi bæjarþingsins skyldað til að fella niður úr nafni sínu heitið „innréttinga“. Í héraðsdómi sagði, að skipting starfa á milli iðngreina húsasmiða og húsgagnasmiða væri frá árinu 1936. Eftir þann tíma hefðu orðið breytingar á frágangi sumra tegunda innréttinga og aðferðum við smíði þeirra. Yrði því að líta svo á, að grundvöllur málsins væri raunverulega ágreiningur um skiptingu starfa milli iðngreina við þær aðstæður, sem nú eru við smíði eða framleiðslu slíkra innréttinga. Ekki væri fram komið, að heildarsamtök iðnaðarmanna hefðu fjallað um eða tekið afstöðu til þessa ágreinings. Við þær aðstæður þótti verða að vísa málinu sjálfkrafa frá dómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að eins og dómkröfum sóknaraðila væri háttað, þætti umsögn samtaka iðnaðarmanna um mörk milli starfsgreina húsasmiða og húsgagnasmiða ekki mundu geta haft þá þýðingu til upplýsinga um málavöxtu, að rétt hefði verið að vísa málinu frá dómi vegna þess, að hennar hefði ekki verið leitað. Var því hinn kærði frávísunardómur felldur úr gildi og málinu vísað heim í hérað 936**
- Hlutafélagið R höfðaði mál gegn hlutafélaginu B, til greiðslu skuldar að fjárhæð 1.143.080 krónur. R taldi skuld þessa vera þannig til komna, að R hefði selt B viðskiptavíxla, er næmu samtals þessari fjárhæð. Hefði B átt að leggja hana inn á viðskiptareikning R hjá sér og greiða með henni steypu, sem R síðan aldrei fékk. Væri R því skuldlaus við B en hefði ekki tekist að fá víxlana aftur. Í héraðsdómi sagði, að málshöfðun þessi væri tilkomin vegna viðskiptavíxla R við B, en í stefnu væri hins vegar hvergi að finna neina lýsingu á þeim víxlum, sem væru grundvöllur málshöfðunarinnar. Yrði því að telja málið vanreifað, og málatilbúnaður bryti verulega gegn ákvæðum 88. gr. laga nr. 85/1936 þannig að málinu var vísað frá dómi. Af hálfu B var eigi sótt þing í málinu. Frávísunardómur þessi var staðfestur í Hæstarétti með þeirri athugasemd, að málið hefði ekki verið lagt fyrir sáttamenn skv. 5. gr. laga nr. 85/1936 1026**
- Sementsverksmiðja ríkisins lét smíða sementsflutningaskip. Mánuði eftir að skoðun og mæling var framkvæmd á hinu nýja skipi, löggilti aðstoðarsiglingamálastjóri eftirlitsbók og dagbók skipsins. Í báðum þessum skjölum var þess getið, að skipið væri 385 rúmlestir að stærð. Þegar mæl-**

ingarbréf og haffærisskírteini var gefið út, sagði þar, að skipið væri 419,26 rúmlestir. Sementsverksmiðjan taldi það mikið hagsmunamál fyrir sig, hvort skipið væri undir eða yfir 400 rúmlestum, þar sem mismunandi reglur giltu um fjölda yfirmanna á skipum yfir og undir 400 lestum. Höfðaði Sementsverksmiðjan mál á hendur siglingamálastjóra og krafðist þess, að Siglingadómur kvæði svo á, að yfirskoðun og mæling skuli fara fram og dómurinn annist yfirskoðun sjálfur eða kveði til sérstaka yfirskoðunar-menn, ef honum þyki þess þörf. Máli þessu var vísað frá Siglingadómi, þar sem það var ekki talið hlutverk Siglingadóms skv. lögum 52/1970 sbr. lög 52/1972, 39. gr. að skera úr deiluefni sem þessu. Frávísunardómur þessi var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 1207

K höfðaði mál gegn tryggingafélaginu A til greiðslu skaðabóta vegna tjóns á flugvél, sem hlotist hafði við flugtak. Mál þetta hafði eigi verið lagt til sátta fyrir sáttanefnd sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936. Aðilar höfðu heldur eigi samið um að ganga fram hjá sáttanefnd. Málið var eigi talið undanskilið sáttatilaun sáttamanna. Var hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 1215

2. Frá Félagsdómi.

SÍS stofnaði sængurgerð á Sauðárkróki. Fyrirtækið greiddi iðgjöld af launum starfsstúlkna til Lífeyrissjóðs SÍS. Starfsstúlkurnar vildu eiga aðild að Lífeyrissjóði verkalýðsfélaga á Norðurlandi vestra. Alþýðusamband Norðurlands höfðaði fyrir hönd þeirra aðildarféлага, sem stóðu að Lífeyrissjóði verkalýðsfélaga á Norðurlandi vestra mál fyrir Félagsdómi gegn Vinnumálasambandi samvinnufélaganna vegna Sængurgerðarinnar og Lífeyrissjóðs SÍS og krafðist viðurkenn-ingar á því, að starfsstúlkurnar ættu rétt á að vera í Lífeyrissjóði verkalýðsfélaga á Norðurlandi vestra, og að þeim væri óskýlt að greiða iðgjöld til Lífeyrissjóðs SÍS. Málinu var vísað frá Félagsdómi þar sem fjármálaráðuneytið hafði ekki fjallað um ágreininginn skv. 2. gr. laga 9/1974, en þar segir, að rísi ágreiningur um það í hvaða lífeyrissjóði starfsmaður skuli vera, skuli bera hann undir úrskurð fjármálaráðuneytisins. Frávísunardómurinn var staðfestur í Hæstarétti 1

3. Frá Hæstarétti.

G og GS áfrýjuðu fjárnámsgerð og uppboðsgerð. Í áfrýjunar-stefnu lýstu áfrýjendur hvor um sig kröfum sínum svo, að þeir krefðust þess, að hinni áfrýjuðu fógetagerð og hinni

áfrýjuðu uppboðsgerð verði „... hrundið og breytt á þá leið, að allar kröfur hans fyrir fógetadóminum og uppboðsdóminum verði teknar til greina...“.	
Endurrit hinna áfrýjuðu réttargerða báru ekki með sér, að sótt hefði verið þing af hálfu áfrýjenda, eða að kröfur hefðu verið gerðar af þeirra hálfu í fógeta- og uppboðsrétti. Með hinum tilvitnuðu orðum þótti ekki nægilega greint í hvaða skyni áfrýjað var og hverjar dómkröfur áfrýjenda væru. Áfrýjunarstefnurnar fullnægðu því eigi ákvæðum 3. tl. 2. mgr. 34. gr. laga nr. 75/1973. Var málinu því vísað frá Hæstarétti	85
Áfrýjunarstefna á hendur Á hafði ekki verið birt honum. Var málinu því vísað frá Hæstarétti, að því er hann varðaði ..	535
Kröfur stefnanda í máli einu voru nokkuð á reiki. Gerði hann ýmist kröfu til þess, að stefndi yrði dæmdur til að greiða sér tiltekna fjárhæð, eða að skuld hans við stefnda skv. veðskuldabréfi yrði lækkuð um sömu fjárhæð. Eigi varð séð, að stefndi hefði haft uppi nein andmæli gegn þessari kröfugerð. Í dómi Hæstaréttar sagði, að þar sem stefndi hefði ekki í endanlegri kröfugerð sinni fyrir héraðsdómi greint skýrlega, hvort hann krefðist fremur greiðslu framangreindra fjárhæða eða lækkunar skuldarinnar, væru kröfur hans svo óglöggar, að héraðsdómi hefði verið rétt að vísa málinu frá dómi að sjálfsdáðum. Héraðsdómur dæmdi málið eigi að síður að efni til, og stefnandi féll fyrir Hæstarétti frá skaðabótakröfum þeim, er hann hafði haft uppi og stefndi verið sýknaður af í héraðsdómi. Þótti því mega leggja efnisdóm á kröfur áfrýjanda fyrir Hæstarétti	535
H höfðaði mál gegn E til heimtu skuldar. E var dæmdur til að greiða skuldina og síðan gerði H fjárnám hjá honum til tryggingar dómskuldinni. E áfrýjaði dóminum, að fengnu áfrýjunarleyfi, svo og fjárnáminu. Áfrýjunarleyfið tók aðeins til héraðsdómsins. Frestur til áfrýjunar fjárnámsins var liðinn, og var kröfu E um, að fjárnámsgerðin yrði felld úr gildi, vísað frá Hæstarétti. Sjá skuldamál	920
Víxilmáli var vísað frá héraðsdómi ex officio. Stefnandi kærði dóminn til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði: „Í athugasemndum héraðsdómara, sem ritaðar eru í samræmi við 27. gr. laga nr. 75/1973 greinir, að endurrit héraðsdóms hafi verið sent sóknaraðila 14. júní í póstkröfubréfi, er vitjað hafi verið 19. s.m. Verður við það að miða, að þá hafi sóknaraðili fengið vitneskju um dóminn. Kæra sóknaraðila 19. júlí 1978 barst héraðsdómara samdægurs. Samkvæmt því er mál þetta kært, eftir að kærufresti lauk sbr. 1. mgr. 22. gr. laga 75/1973, og ber að, vísa því sjálfkrafa frá Hæstarétti.“	923

J og P voru dæmdir in solidum í héraði til greiðslu víxilskuld- ar. J áfrýjaði málinu sjálfur og f.h. P. Upplýst var, að J hafði ekki umboð til áfrýjunar fyrir P og var málinu því vísað frá Hæstarétti, að því er P varðaði 1042	1042
Máli vísað frá Hæstarétti, þar sem áfrýjunarfrestur var liðinn og lagaheimild brast til útgáfu áfrýjunarleyfis. Sjá áfrýj- un 1173	1173
Gagnsök vísað frá Hæstarétti, þar sem áfrýjunarfrestur var liðinn, þegar áfrýjað var, og áfrýjunarleyfis hafði ekki verið aflað 1302	1302
Máli vísað frá Hæstarétti, þar sem áfrýjunarfrestur var liðinn, þegar máli var áfrýjað, og áfrýjunarleyfis hafði ekki verið aflað. Sjá áfrýjun 1307	1307

B. Opinber mál.

1. Frávísun frá héraðsdómi.

Héraðsdómslögmaður einn sendi kæru til sakadóms í janúar 1976 á hendur Á, framkvæmdastjóra hlutafélags eins, fyrir að gera ekki skil á iðgjöldum af launum til tiltekins lífeyris- sjóðs. Mál var höfðað á hendur A með ákæru 15. okt. 1976 fyrir að hafa gerst brotlegur við 247. gr. hgl. með því að vanrækja að gera lífeyrissjóðnum skil á tiltekinni fjárhæð, sem hann hefði haldið eftir af launum starfsmanna félags- ins. Rannsókn máls þessa þótti mjög ábótavant, og m.a. hafði ekki verið aflað gagna, er þóttu skipta meginmáli. Sagði í dómi Hæstaréttar, að ákæra í málinu, sem að efni til væri ábótavant, þætti reist á rannsókn, sem fullnægði ekki, eins og á stóð, skilyrðum laga til málshöfðunar sbr. 1. mgr. 115. gr. laga 74/1974. Var héraðsdómurinn, en þar hafði A verið dæmdur í 2 mánaða fangelsi skilorðsbundið, því ómerktur og ákæru vísað frá héraðsdómi 708	708
Héraðsdómur í opinberu máli ómerktur og máli vísað frá hér- aðsdómi vegna galla á ákæru. Sjá ákæru 869, 1097	869, 1097

2. Frávísun frá Hæstarétti.

Rannsóknarlögregla ríkisins krafðist þess, að S, ritstjóri dag- blaðsins M, yrði kvaddur fyrir dóm til vitnisburðar um, hver sett hefði í blaðið tiltekna auglýsingu, er laut að 50% ávöxtun sparifjár. S kom fyrir sakadóm og lýsti yfir því, að hann teldi sér ekki skylt lögum samkvæmt að bera vitni um þetta atriði. Rannsóknarlögreglan krafðist úrskurðar sakadóms um skyldu S til vitnisburðarins. Féll úrskurður- inn á þá leið, að S væri ekki skylt að bera vitni um fram- angreint atriði. Rannsóknarlögreglustjóri ríkisins kærði úr- skurð þennan til Hæstaréttar og krafðist þess að S, yrði lýst rétt og skylt að lögum að veita rannsóknarlögreglu	
---	--

rikisins lið í þágu rannsóknar þeirrar, sem um ræðir í máli þessu, með skýrslugerð fyrir rannsóknarlögreglu og dómi og á annan hátt til upplýsinga um auglýsandann og ætlað brot hans á lögum nr. 58/1960. Í dómi Hæstaréttar segir, að í 172. gr. laga nr. 74/1974 segi, að „aðili“ geti kært til Hæstaréttar úrskurði héraðsdómara um þau efni, er þar greinir. Þetta ákvæði beri að túlka svo, að af hálfu almenningsvaldsins sé kæruehimild í höndum ríkissaksóknara, nema lög segi annað. Í lögum nr. 107/1976 um breyting á lögum um meðferð opinberra mála sé eigi vikið að því, að rannsóknarlögreglustjóri ríkisins hafi kæruehimild. Með hliðsjón af 11. gr. þeirra laga og þeirri stefnu, sem í því ákvæði felist, verði að telja, að kæruehimild út af hinum kærða úrskurði sé hjá ríkissaksóknara en ekki rannsóknarlögreglu ríkisins. Var málinu því vísað frá Hæstarétti ..	55
Skaðabótakröfu í opinberu máli vísað frá Hæstarétti. Sjá skaðabætur	979

Frelssisvipting. Sjá gæsluvarðhald.

Frestur.

Er mál kom fyrir Hæstarétt 1. desember 1978, óskaði áfrýjandi eftir fresti til febrúarmánaðar, en stefndi synjaði um frekari frest og krafðist frávísunar frá Hæstarétti. Eigi þótti fært að veita frekari frest í málinu gegn andmælum stefnda, og var málið fellt niður	1254
Er mál kom fyrir Hæstarétt 1. desember 1978, óskaði áfrýjandi eftir fresti til febrúarmánaðar, en stefndi synjaði um frekari frest og krafðist frávísunar frá Hæstarétti. Eigi þótti fært að veita frekari frest í málinu gegn andmælum stefnda, og var málið fellt niður	1255
Er mál kom fyrir Hæstarétt 1. desember 1978, óskaði áfrýjandi eftir fresti til febrúarmánaðar, en stefndi synjaði um frekari frest og krafðist frávísunar frá Hæstarétti. Eigi þótti fært að veita frekari frest í málinu gegn andmælum stefnda, og var málið fellt niður	1256

Fyrning. Sjá og girðingalög.

Með kaupsamningi 7. september 1961 keypti G vélbát af Á, P og R. Skyldi G greiða hluta kaupverðsins með því að taka að sér greiðslu áhvilandi veðskulda á bátnum, en þar á meðal voru skuldir samkvæmt tveim handhafaveðskulda-bréfum, sem R og Á höfðu gefið út, tryggð með 2. samhliða veðrétti í vélbátnum, sama dag og afsal fyrir honum var gefið út til G. Ekki ritaði G nafn sitt undir skuldabréf þessi. Hinn 15. júní 1962 seldi G S og H vélbátinn og tóku þeir að

sér að greiða framangreindar veðskuldir, að fjárhæð 52.550 krónur, sem G hafði skuldbundið sig til að greiða, er hann keypti bátinn. Hinn 19. september 1967 var vélbáturinn seldur á nauðungaruppboði og fékkst ekkert upp í greiðslu veðskuldarinnar af uppboðsandvirði. Hinn 24. mars 1971 var Á krafinn um greiðslu á framangreindri skuld og greiddi hann hana. Höfðaði hann síðan mál á hendur G til heimtu fjárhæðarinnar með stefnu birtri 13. apríl 1972. Héraðsdómari taldi kröfu Á á hendur G ekki lúta 4. gr. sbr. 5. gr. fyrningarlaga eða 4. tl. 3. gr. þeirra. Taldi hann kröfuna fyrnda samkvæmt 1. tl. 3. gr. laganna. Í dómi Hæstaréttar sagði, að krafa Á á hendur G samkvæmt skuldabréfunum hefði enn verið í gildi, þegar Á greiddi skuldina 3. maí 1971, þar sem G hafði ekki staðið við skuldbindingu sína gagnvart Á og P og R um greiðslu veðskuldabréfanna. Fyrningarfrestur endurgjaldskröfu Á á hendur G vegna greiðslu veðskuldabréfanna var því ekki talinn hafa hafist, fyrr en 3. maí 1971, sbr. 1. mgr. 5. gr. fyrningarlaga nr. 14/1905 og væri krafan því ekki fallin niður fyrir fyrningu þegar Á birti G stefnu. Var krafa Á því tekin til greina	1106
Sjá ennfremur uppboð	1283

Gagnaöflun.

Aðilum máls var með úrskurði veitt færi á að afla tiltekinna gagna, áður en mál yrði dæmt í Hæstarétti, sbr. 120. gr. laga nr. 85/1936, sbr. 58. gr. laga 75/1973	1196
---	------

*Gagnfær farmskírteini.**Gagnsakir. Sjá áfrýjun.**Gallar.*

S seldi Þ íbúð. Eftir söluna komu í ljós leyndir gallar. S greiddi Þ bætur í samræmi við matsgerð dómkvaddra matsmanna. Þ og eiginkona hans, R, skildu og krafði R þá S um frekari bætur. S var sýknaður. Sjá skaðabótamál	504
--	-----

Geðrannsókn.

Úrskurður um gæsluvarðhald og geðheilbrigðisrannsókn kærður til Hæstaréttar og felldur úr gildi. Sjá gæsluvarðhald ..	12
Sakaður maður úrskurðaður til að sæta geðheilbrigðisrannsókn	225, 325, 467

*Gengisákvæði. Sjá veðskuldabréf.**Gerðardómar.*

Girðingarlög. Sjá og ómerking og frávísun.

Sumarið 1968 lét S hreppur reisa girðingu, er skildi á milli landa S hrepps og R hrepps. S hreppur krafði síðan R hrepp um 1/4 hluta af útlögðum kostnaði og gerði enn-fremur þá kröfu, að R hreppi yrði gert að hlíta úrskurði matsmanna um skiptingu á helmingi kostnaðarins en kvaðning og störf matsmanna færu eftir 5. gr. girðingarlaga sbr. 7. gr. sömu laga. Þá krafðist S vaxta og máls-kostnaðar. S hreppur byggði kröfu sína á því, að girðingin hefði verið reist að undangengnum viðræðum við oddvita R hrepps, sem hefði samþykkt gerð girðingarinnar og tek-ið þátt í að ákveða girðingarstæði, en ósamkomulag hefði verið um skiptingu kostnaðar. Hann taldi 5.—7. gr. girðinga-laga nr. 10/1965 gilda um girðingu þessa og samkv. 7. gr. laganna bæri R hreppi að taka þátt í girðingarkostnaðin-um, þótt hann hefði ekki samþykkt girðinguna fyrirfram. R hreppur krafðist sýknu í fyrsta lagi vegna fyrningar og í öðru lagi vegna aðildarskorts, þar sem girðing sú, sem um væri fjallað í málinu, lægi nálægt merkjum milli tiltek-inna jarða, sem væru í einkaeign. Loks hefði S hreppi eigi verið heimilt að reisa girðinguna með einhliða aðgerðum, heldur hefði honum borið að fara eftir fyrirlagi 17.—19. gr. girðingarlaga. Héraðsdómur taldi kröfu S hrepps fyrnda, þar sem mál var ekki höfðað, fyrr en með stefnu útgefinni 15. apríl 1973. Í dómi Hæstaréttar sagði, að skv. skjölum máls og málflutningi fyrir Hæstarétti lægi land tiltekinnar jarðar, sem væri í ábúð og einkaeign, að girð-ingunni á um þriggja km. kafla, en hinum megin væri sagður afréttur S hrepps. Þá lögju og að girðingunni lönd tveggja jarða, sem væru í eyði, en í einkaeign og hefðu hreppsmenn tekið beitarrétt þeirra á leigu. Eins og eign og nytjum landa þeirra, sem að girðingunni lágu væri háttað, yrði ekki sannað, að hér væri um að ræða girðingu milli afréttarlanda. Yrðu kröfur S hrepps ekki byggðar á 5. og 7. gr. girðingalaga, og ekki væri um að ræða önnur laga-ákvæði sem þær yrðu reistar á. Yrði þegar af þeirri ástæðu að sýkna R hrepp af kröfum S hrepps að því leyti, sem kröfum hans hefði ekki verið vísað frá dómi, en hluta af kröfum S hrepps var vísað frá dómi. Sjá frávísun 672

Gjafsókn. Gjafvörn.

P, fyrrverandi forstöðumaður teiknistofu Orkustofnunar ríkis-ins, höfðaði mál gegn fjármálaráðherra f.h. Orkustofnunar til heimtu vangreiddra launa, sem hún taldi stafa af mis-munun vegna kynferðis. Fékk hún gjafsókn fyrir héraðs-dómi

Uppboðsþoli fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti	85
Hafnarsjóður kaupstaðar eins fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti ..	97
Kona, sem krafðist váttryggingarbóta eftir sambýlismann sinn, sem látist hafði af slysförum, fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti	255
Maður, sem orðið hafði fyrir slysi á vinnustað krafðist bóta vegna örorkutjóns og fékk gjafsókn í héraði og fyrir Hæstarétti	593
Kona, sem krafðist váttryggingarbóta vegna slyss, fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti	609
Dánarþú, sem tók við málsókn eftir látinn mann, en í máli þessu var ágreiningur um greiðslu tekjuskatts, fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti	622
Hreppsnefnd veitt gjafvörn í héraði og fyrir Hæstarétti í máli vegna ágreinings um greiðslu kostnaðar við girðingu ..	659, 672
Maður, sem krafðist skaðabóta vegna vinnuslyss, fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti	754
H, 17 ára stúlka, sem varð fyrir vinnuslysi, fékk gjafsókn í héraði og fyrir Hæstarétti	828
Kona, sem krafðist vangoldins kaups, fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti	931
Krefjendur dánarbóta fengu gjafsókn í héraði og fyrir Hæstarétti í máli gegn ríkissjóði	1186

*Gjaldldagi.**Gjaldprot. Sjá skiptamál.**Greiðslufall.**Gæsluvarðhald.*

Ó var handtekinn skömmu eftir miðnætti og var þá talinn ofurölvi. Var hann fluttur í fangageymslu. Nokkru síðar sá lögreglumaður, að reykt lagði frá klefa þeim, er hann var í, og kom honum til bjargar. Var Ó því næst fluttur á sjúkrahús. Þaðan hvarf hann nokkru síðar, en var brátt handtekinn aftur. Hann gekkst við því fyrir dómi síðar sama dag, að hann hefði lagt eld í dýnu í fangaklefanum, sem hann var í, og einnig, að hann hefði síðar um nóttina, eftir að hann hvarf af spítalanum, kastað steini í rúðu lögreglubífreiddar og brotið hana. Stuttu eftir að yfirheyrslu lauk fyrir dómi, var hann úrskurðaður í gæsluvarðhald allt að 45 dögum og gert skylt að gangast undir geðheilbrigðisrannsókn. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar segir, að eigi beri rannsóknarnauðsynjar til að hneppa Ó í gæsluvarðhald, og brot hans og háttsemi

þyki ekki vera þess eðlis, að ástæða sé til að öðru leyti að beita gæsluvarðhaldi. Eigi þóttu heldur efni til að mæla fyrir um geðheilbrigðisrannsókn. Var gæsluvarðhaldsúrskurðurinn því felldur úr gildi	12
Grunaður maður var úrskurðaður til að sæta áfram gæsluvarðhaldi. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem taldi rannsóknarnauðsynjar þjóða, að gæsluvarðhaldið yrði framlengt, sbr. 1. tl. 67. gr. laga nr. 74/1974. Var úrskurðurinn staðfestur	157
Gæsluvarðhaldsvist sakaðs manns var framlengd um allt að tvo mánuði. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	164
Sakaður maður var úrskurðaður í gæsluvarðhald allt að 5 dögum. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	180
Með úrskurði sakadóms var gæsluvarðhaldsvist sakaðs manns framlengd um allt að 60 dögum. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	181
Með úrskurði sakadóms Reykjavíkur 1. mars 1978 var gæsluvarðhald sakaðs manns framlengt til 15. s.m. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	306
Maður, sem grunaður var um nauðgun, var úrskurðaður í gæsluvarðhald allt að 11 daga. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	429
Maður, sem sakaður var um rán, var hinn 4. apríl 1978 úrskurðaður til að sæta gæsluvarðhaldi, þó eigi lengur en til 10. maí 1978. Hann var ennfremur úrskurðaður til að sæta geðheilbrigðisrannsókn, meðan á gæsluvarðhaldinu stæði. Hann skaut úrskurðinum til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að varnaraðili væri aðeins 16 ára gamall. Í sakarvottorði hans væri aðeins getið eins brots, er hann hefði framið, og hefði ákæru vegna þess verið frestað. Þá var tekið fram, að hann hefði viðurkennt þau brot, sem honum voru gefin að sök. Með hliðsjón af þessu og að öðru leyti með skírskotun til málavaxtalýsingar hins kærða úrskurðar, þótti gæsluvarðhaldstími hans hæfilega ákveðinn allt að 3 vikum frá 4. apríl 1978 að telja. Ákvæði hins kærða úrskurðar um geðheilbrigðisrannsókn voru staðfest	467
Með úrskurði sakadóms Reykjavíkur 14. apríl 1978 var sakaður maður úrskurðaður í gæsluvarðhald allt til 31. maí 1978. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, og varð niðurstaðan þar sú, að hann skyldi sæta gæsluvarðhaldi enn um hríð eða allt til 15. maí 1978	501
Sakaður maður var úrskurðaður í gæsluvarðhald í 7 daga. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Samkvæmt lögregluskýrslum, sem fylgdu kærumálinu, var manningum gef-	

- ið það að sök að hafa ekið bifreið undir áhrifum áfengis og að hafa drukinn sett af stað brunaboða á þaki slökkviliðsstöðvarinnar í kaupstaðnum þar, sem hann bjó. Lögregluskýrslur um þetta höfðu ekki verið lagðar fram í héraðsdómi, og eigi var þeirra getið í hinum kærða úrskurði. Ekki var heldur að sjá, að sökunautur hefði verið spurður um þessi kæruatriði fyrir dómi, eða hann tjáð sig um þau. Í hinum kærða úrskurði var þess getið, að hinn sakaði hefði veist að heimilisfólki sínu heima hjá sér, og að eiginkona hans teldi sig og börnin ekki óhult um líf sitt, meðan hann væri í ölvunar- og vímuástandi. Um þetta atriði hafði varnaraðili hvorki verið yfirheyrður af lögreglu né fyrir dómi. Samkvæmt þessu þótti kæruefnum ekki hafa verið gerð viðhlitandi skil í hinum kærða úrskurði, og ekki hafði þess verið getið, hverjar rannsóknarnauðsynjar væru til þess að beita gæsluvarðhaldi, sbr. 67. gr. laga nr. 74/1974, en eingöngu vísað til 123. gr. og 4. mgr. 220. gr. almennra hegningarlaga án frekari málsútlitunar. Þóttu þetta vera slíkir annmarkar á hinum kærða úrskurði, að óhjákvæmilegt væri að ómerkja hann 560
- Sakaður maður kærði gæsluvarðhaldsúrskurð til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 1021
- Með dómi sakadóms Reykjavíkur 19. desember 1977 voru þeir K og S dæmdir í ævilangt fangelsi en T í 16 ára fangelsi fyrir manndráp o.fl. Sama dag voru þeir úrskurðaðir til að sæta gæsluvarðhaldi, uns dómur Hæstaréttar gengi í máli þeirra, þó eigi lengur en til 19. desember 1978. Þann dag var gæsluvarðhald þeirra með úrskurði framlengt til 19. desember 1979. Þeir kærðu gæsluvarðhaldsúrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 1328

Hafnargjöld.

Með bréfi 24. janúar 1975 veitti Sjávarútvegsráðuneytið hlutafélögunum Í og H leyfi til að taka á leigu norskt verksmiðjuskip, N, á loðnuvertíð þeirri, er þá fór í hönd, en snjóskriða hafði fallið á verksmiðju félaganna á Seyðisfirði og gert hana óstarfhæfa. Í bréfinu var tekið fram, að leyfið væri háð tilteknum skilyrðum, m.a. skyldu leigutakar kaupa hráefnið af íslenskum loðnuveiðiskipum á sama verði og loðnuverksmiðjurnar í landi og greiða öll gjöld af framleiðslunni svo sem útflutningsgjöld, eins og um verksmiðju í landi væri að ræða. Skipið mun hafa komið til landsins í byrjun febrúar 1975. Lagðist það þá fyrir akkeri úti á Reyðarfirði, en færði sig til Hvalfjarðar, þegar liðið var nokkuð á loðnuvertíðina og lá þar til vertíðarloka. Á þessum tíma mun hafa verið innheimt svonefnt aflagjald í við-

komandi hafnarsjóð, þar sem skip lögðu afla í land. Nam aflagjald þetta 1% af verðmæti loðnu þeirrar, sem landað var, og var lagt á samkvæmt heimild í 12 gr. hafnalaga nr. 45/1973 og hafnarreglugerðum viðkomandi hafna. Aflagjaldið var innheimt af skipum þeim, sem seldu afla sinn í N. Hinn 7. febrúar 1975 fór Hafnasamband sveitarfélaga þess bréflega á leit við samgönguráðuneytið, að það kvæði upp úrskurð um innheimtu og ráðstöfun aflagjalds vegna verksmiðjuskipsins N. Samgönguráðuneytið svaraði bréfi þessu 20. febrúar 1975. Var það skoðun ráðuneytisins, að ein forsenda samþykkis ríkisstjórnarinnar fyrir því, að N yrði tekið á leigu, hafi verið sú, að fullt aflagjald væri greitt af öllum afla, sem verksmiðjuskipið tæki við og rynni það til hafnarsjóðs Seyðisfjarðar, ef skipið lægi ekki innan marka annarrar hafnar og væri gjaldskyld þar. Hafi framangreint sjónarmið aðallega verið rökstutt með því, að H, annar leigutaki N, ætti heimili og varnarþing á Seyðisfirði. Væri ljóst, að verksmiðjuskipið hefði aðallega verið tekið á leigu til að leysa af hólmi verksmiðju fyrirtækjanna meðan hún væri óstarfhæf. Samkvæmt þessu taldi ráðuneytið, að um væri að ræða samningsbundna skyldu umráðamanna N til að standa skil á aflagjaldi til hafnarsjóðs Seyðisfjarðar. Seyðisfjarðarkaupstaður, S, krafði H og Í um aflagjaldið, en er það fékkst ekki greitt, höfðaði hann mál á hendur félögunum til innheimtu þess. Studdi hann kröfu sína einkum sömu rökum og komu fram í fyrrgreindu bréfi sjávarútvegsráðuneytisins. Þá var því haldið öfram af hans hálfu, að venja væri, að fiskverksmiðjur í landi sæju um innheimtu á aflagjöldum hjá útgerðarmönnum vegna hinna ýmsu hafnarsjóða. Það væri óeðlilegt, ef þeir, sem legðu upp loðnuafli í N, yrðu betur settir en þeir, sem legðu upp afla sinn hjá verksmiðjum í landi. Af hálfu Í og H kom fram, að þeim hefði verið rétt og skylt að innheimta aflagjaldið og skila því síðan tryggilega til hins rétta viðkomanda. Hins vegar væri ekki ljóst, hver hinn rétti viðtakandi væri, og um það atriði væri ekkert tekið fram í leyfi ráðuneytisins. Um þetta leyti mun og hafa verið kominn upp ágreiningur um það, hvort útgerðarmönnum, sem skip áttu og lögðu upp afla sinn í N, bæri skylda til að greiða umrætt aflagjald. Í og H tóku því það ráð að leggja andvirði aflagjaldsins inn á bankabók, þar sem það yrði geymt, þar til búið væri að skera úr málinu fyrir dómstólum eða á annan hátt. Því var sérstaklega mótmælt af hálfu Í og H, að þeir hefðu bundist samningsskyldu um að greiða aflagjald. Enginn samningur lægi til grundvallar, heldur væri eingöngu um einhliða skilyrt stjórnvaldsleyfi

að ræða. Í dómi Hæstaréttar, sem staðfesti héraðsdóm að niðurstöðu til, sagði, að hvorki 2. tl. 12. gr. hafnalaga nr. 45/1973 né hafnarreglugerð S veittu áfrýjanda heimild til þess beint eða fyrir lögjöfnun að innheimta umrætt aflagjald af loðnuafla, sem skipað var upp í verksmiðjuskipið N utan marka Seyðisfjarðarhafnar. Eigi var áðurgreint bréf sjávarútvegsráðherra til H heldur metinn lögmætur grundvöllur S til þessarar gjaldtöku. Loks var heldur ekki talið að með bréfaskiptum H og sjávarútvegsráðherra hefðu H og Í orðið skuldbundnir gagnvart S til að greiða honum fé, er svari til þess aflagjalds, sem loðnuseljendur hefðu þurft að greiða S, ef þeir hefðu skipað afla sínum upp í Seyðisfjarðarhöfn í stað þess að selja hann til vinnslu í N. Var héraðsdómur staðfestur

97

Hafning máls.

Handtaka.

Hefð.

Hegningarauki.

Heimvísun. Sjá ómerking.

Hilming.

Hjón. Sjá skipti, kaupmáli.

Hjálög. Sjá vinnusamningar.

Hjúskapur.

Hlunnindaskattur. Sjá skattar.

Hlutafélög.

Hlutdeild.

Húftrygging. Sjá váttryggingar.

Húsleit.

Höfundalög.

Sumarið 1974 var haldin sýning í Leningrad á vegum íslenska ríkisins. Á sýningu þessari voru annars vegar sýndir myndir frá Þjóðminjasafni en hins vegar nútímamunir og ljósmyndir. Leitað var til M ljósmyndara og valdar hjá honum nokkrar myndir til sýningarinnar. Eigi var samið um fjárgreiðslur eða endurgjald fyrir myndirnar. M sendi Þjóðminjasafni reikning og krafðist 47.520 króna vegna efnis og vinnu og 40.480 króna vegna birtingarréttar á sýningu. Krafan vegna efnis og vinnu var greidd en hinum þætti reikningsins var synjað. M höfðaði þá mál á hendur fjármálaráðherra og menntamálaráðherra f.h. ríkissjóðs og þjóðminjasafnsins og krafðist greiðslu á reikningi sínum. Í héraði urðu úrslit þau, að ríkissjóður og Þjóðminjasafn voru sýknuð. Í dómi Hæstaréttar sagði, að við það bæri að miða, að 25. gr. höfundalaga ætti beint við um myndir þessar. Það var ekki ágreiningsefni í málinu, að með kaupum sínum á ljósmyndunum hefði þjóðminjasafnið öðlast rétt til að sýna myndirnar opinberlega, eins og það gerði, heldur hitt, hvort áfrýjandi hefði reiknað sér hærra endurgjald fyrir þær en honum hefði verið heimilt skv. samningi málsaðila. Þegar virt voru skipti málsaðilja, þótti verðskrá Ljósmyndarafélags Íslands eða samningar ekki standa því í vegi, að M mætti reikna sér endurgjald fyrir myndirnar á þann hátt, sem hann hafði gert. Var krafa hans því tekin til greina 1332

*Iðnaður.**Iðnnám.**Innheimtulaun.**Innsetningargæðir.**Ítak.**Ítrekun.*

- J var talinn hafa gerst sekur um ölvun við akstur, og var refsing hans var ákveðin 15 daga varðhald. Hann var sviftur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða .. 59
- H var talinn hafa gerst sekur um ölvun við akstur. Refsing hans var ákveðin 15 daga varðhald, og hann var sviftur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða. Í héraðsdómi hafði H verið dæmdur til að greiða 60.000 króna sekt til ríkissjóðs 72

Maður dæmdur í 20 daga varðhald og sviftur ökuleyfi ævilangt fyrir ölvun við akstur, ítrekað brot. Sjá Áfengislög, Bifreiðar	815
--	-----

Jafnlaunaráð.

Leitað álitis Jafnlaunaráðs vegna ágreinings um skipan í launaflokka	15
Leitað álitis Jafnlaunaráðs vegna ágreinings um launajafnrétti	738

Kaup og sala.

1. Fasteignir. Sjá og fasteignir.

Félag eitt seldi G keðjuhús, sem var í byggingu. Söluverð skyldi vera háð breytingum, sem yrðu á byggingavísitölu á samningstímanum. Sjá verðtrygging fjárskuldbindinga	27
S seldi Þ íbúð. Eftir söluna komu í ljós leyndir gallar. S greiddi Þ bætur í samræmi við matsgerð dómkvaddra matsmanna. Þ og eiginkona hans, R, skildu og krafði R þá S um frekari bætur. S var sýknaður. Sjá skaðabótamál	504
B gerði samning við M um kaup á íbúð í smíðum í fjölbýlishúsi. Verðið skyldi háð hreyfingum á byggingavísitölu. Sjá verðtrygging	903, 912

2. Lausafé.

Í febrúarmánuði 1974 keypti G í Reykjavík vörubifreið af gerðinni Scania Vabis af V, vörubílstjóra í Höfnum. Umsamið kaupverð var 1.100.000 krónur. Aðilar gerðu ekki skriflegan samning um viðskipti sín, og er ekki fullljóst, hvernig samið var um greiðslu kaupverðs í einstökum atriðum. Virðist þó, að G hafi átt að greiða V 100.000 krónur, er hann fékk bifreiðina í sínar hendur, 600.000 krónur, þegar hann hefði selt eigin bifreið, en afganginn með víxlum, er greiða skyldi á einu ári. Eigi fékk G afsal fyrir bifreiðinni, og eigi var hún umskráð á hans nafn. Í febrúarmánuði 1975 hafði G ekki greitt bifreiðina að fullu. Sótti V þá bifreiðina austur í Hveragerði, þar sem hún var í geymslu, og seldi hana síðan öðrum manni. Var söluverð hennar þá talið vera 1.400.000 krónur. G hafði látið framkvæma talsvert miklar viðgerðir á bifreiðinni, meðan hann hafði hana undir höndum, og taldi að söluverð hennar hefði allt að því tvöfaldast. Það hefði að minnsta kosti ekki verið undir 1.600.000 krónum, og mundi V hafa selt bifreiðina fyrir hærri verð en hann taldi. Krafði G V um endurgreiðslu á þeim 840.000 krónum, sem hann hafði greitt honum, auk mismunarins á umsömdu kaupverði og verðmæti hennar á söludegi, eða 500 þúsund krónur, og nam krafa hans því 1.340.000 krónum. V krafðist sýknu. Hann taldi G hafa van-

efnt samninginn um kaupin á bifreiðinni svo verulega, að sér hefði verið heimilt að rifta honum, og hann hefði haft ýmislegan kostnað og tjón af sölunni, sem G bæri að greiða sér. Ósannað þótti, að V hefði hreyft því, að hann vildi rifta kaupin, fyrr en eftir að hann tók bifreiðina í sínar hendur. Þá var hann þó eigi reiðubúinn að endurgreiða G meira en 100.000 krónur, en afganginn að frádregnum kostnaði vildi hann greiða með víxlum. Var talið, að V hefði verið óheimilt að taka bifreiðina aftur í sínar hendur og ráðstafa henni með þeim hætti, sem hann gerði, og væri hann greiðsluskyldur gagnvart G vegna töku bifreiðarinnar og ráðstöfunar sinnar á henni. Eigi var talið sannað, að söluverð bifreiðarinnar hefði verið hærra en 1.400.000 krónur, eða að verðmæti hennar hefði verið meira. Þá var talið sannað, að G hefði greitt V 840.000 krónur upp í verð bifreiðarinnar. Ennfremur var viðurkennt af G, að hann ætti að greiða 64.497 krónur í skatta af bifreiðinni. Var V dæmdur til að greiða G 1.075.503 krónur auk vaxta og kostnaðar	1257
Þjóðminjasafnið keypti ljósmyndir hjá M ljósmyndara til að sýna á sýningu í Leningrad. Ágreiningur reis síðan um endurgjald fyrir myndirnar, en um það hafði ekki verið samið. Sjá höfundalög	1322

Kaupgjald. Sjá vinnusamningar.

Kaupmálar.

Hinn 18. febrúar 1965 var tilkynntur og skrásettur hjá borgar-fógetaembættinu í Reykjavík kaupmáli milli hjónanna Á og J, dagsettur 12. s.m. 1975 ákváðu hjón þessi að skilja að borði og sæng, og var bú þeirra tekið til opinberra skipta, þar sem ekki var samkomulag um búskipti. Maðurinn, J, kvaðst aldrei hafa undirritað kaupmála þann, sem fyrr getur. Kvað hann konu sína, Á, ítrekað hafa reynt að fá sig til að gera kaupmálann, en hann hefði aldrei gert það. Í úrskurði skiptaréttar sagði, að kaupmálinn bæri undirskrift J. Vottar þeir, sem kaupmálinn tilgreindi, hefðu komið fyrir dóm og borið, að J hefði skrifað undir í þeirra viðurvist. Fullyrðing J um, að hann hefði ekki undirritað kaupmálann, var því ekki tekin til greina og ekki heldur sú málsástæða, að hann hefði ekki gert sér ljóst efni skjalsins, en því hafði hann haldið fram sem varamálsástæðu. Þá var tekið fram, að J hefði ekki sýnt fram á, að kaupmálinn væri málamyndagerningur. Krafa J um, að kaupmálinn yrði metinn ógildur, var því eigi tekin til greina. Hæstiréttur staðfesti úrskurð þennan með þeirri athugasemd, að

J hefði ekki rennt neinum stoðum undir þær staðhæfingar sínar, að kaupmálinn skyldi eigi lagður til grundvallar í fjárskiptum vegna hjónaskilnaðar málsaðila 653

Kaupréttur að kirkjujörð.

Með byggingabréfi 28. maí 1956, byggði dóms- og kirkjumálaráðherra G jörðina K í Þingvallasveit ævilangt frá fardögum það ár. Sumarbústaðalönd, sem leigð höfðu verið úr landinu, voru undanskilin við byggingu jarðarinnar, og leigutekjur af þeim til ábúenda féllu niður. Tekið var fram, að Þingvallanefnd hefði frá 1956 heimild til úthlutunar landa undir sumarbústaði á tilteknu svæði en ábúandi héldi veiðiréttindum sínum í Þingvallavatni. Með stefnu, birtri 7. mars 1975, á hendur fjármálaráðherra og landbúnaðarráðherra f.h. ríkissjóðs og Þingvallanefnd f.h. Alþingis krafðist G þess aðallega, að hann fengi með dómi viðurkenndan rétt sinn til að kaupa ábúðarjörð sína. Til vara krafðist hann erfðaábúðar, en til þrautavara krafðist hann, að útkljá ætti réttarágreininginn sem eignarnám. Af hálfu stefndu var krafist sýknu. Í héraði voru stefndu sýknaðir af kröfum G, þar sem jörðin K þótti hafa verið tekin til opinberra nota í skilningi 2. mgr. 47. gr. laga nr. 102/1962 við gildistöku laga nr. 59/1928 um friðun Þingvalla. Af sömu ástæðum var kröfu G um erfðaleigu einnig hafnað. Í dómi Hæstaréttar sagði, að skv. 2. gr. laganna um friðun Þingvalla hefði spilda úr landi K verið tekin undan notum þáverandi ábúanda. Ennfremur hefði verið lagt bann við jarðraski og mannvirkjagerð í landi jarðarinnar nema með samþykki Þingvallanefndar. Skv. 5. gr. laganna var Þingvallanefnd falin yfirstjórn hins friðlýsta svæðis og jarða þeirra í ríkiseigu, sem taldar voru í 2. gr., þar á meðal K. Þegar G fékk jörðina til ábúðar á árinu 1956, var honum eigi byggð jörðin á erfðaleigu heldur ævilangt. Með byggingabréfinu var enn nokkur hluti jarðarinnar tekinn undan umráðum hans, og Þingvallanefnd heimilað að ráðstafa öðrum tilteknum jarðarhluta. Með ákvæðum 2. og 5. gr. laganna um friðun Þingvalla var jörðinni búin sérstaða meðal kirkjujarða, þar sem hún var falin yfirstjórn Þingvallanefndar og ýmsar hömlur lagðar á nýtingu hennar. Var þetta gert vegna tengsla jarðarinnar við hið friðlýsta svæði og í þágu þeirra stefnumiða allsherjarréttar eðlis, sem lögin mörkuðu. Þessi lögmælda sérstaða jarðarinnar þótti standa því í vegi, að áfrýjandi ætti kauprétt að jörðinni, eða rétt á að fá hana byggða sér á erfðaleigu. Voru því hvorki aðalkrafa né varakrafa G teknar til greina. Þrautavarakrafa G þótti eigi hafa við lagarök að styðjast

og var því ekki tekin til greina 1060

Kaupsamningar. Sjá fasteignasala.
Kirkjufjörð. Sjá kaupréttur að kirkjufjörð.

Kjaranefnd.

Máli út af ágreiningi um skipan í launaflokk vísað frá dómi,
þar sem það hafði ekki verið lagt fyrir Kjaranefnd 15

Kjarasamningar. Sjá vinnulaun.

Kjörbörn.

Kjörskrá. Sjá kosningaréttur.

Kosningaréttur.

Með lögum nr. 34/1978 var lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðar stækkað. Samkvæmt ákvæði til bráðabirgða í lögunum skyldu þeir, sem með lögunum flyttust í lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðar, teknir á kjörskrá í Hafnarfirði. Sveitarstjórnarkosningar skyldu fara fram 28. maí. S, sem eftir lagabreytinguna átti heima í Hafnarfirði, höfðaði mál gegn bæjarstjórn Garðakaupstaðar og krafðist þess, að bæjarstjórninni yrði dæmt skylt að taka nafn hans á kjörskrá þá í Garðakaupstað, sem gildi við sveitarstjórnarkosningar þær, sem fram áttu að fara 28. maí. Þessi krafa var ekki tekin til greina með vísan til framangreinds bráðabirgðaákvæðis laganna, sem staðfest hefðu verið af Forseta Íslands 12. maí, birt í A deild Stjórnartíðinda 18. maí og öðlast þegar gildi 714

Hinn 28. maí 1978 fóru fram bæjarstjórnarkosningar í Garðakaupstað. Samkvæmt vottorði Hagstofunnar var K skráð í Noregi á íbúaskrá 1. desember 1977. Síðasta lögheimili K á Íslandi var í Garðakaupstað. K var fædd 1946. Samkvæmt samnorrænu flutningsvottorði, sem lagt var fyrir Hæstarétt, undirrituðu af eiginmanni K fluttist hún ásamt eiginmanni sínum og tveim börnum þeirra frá Garðakaupstað til Oslóar 27. júní 1977. Ekki var gerð nein athugasemd um það í vottorðinu, að lögheimili K skyldi vera áfram í Garðakaupstað sbr. 10. gr. laga nr. 35/1960, og eigi naut við neinna annarra gagna, er sýndu slíka fyrirætlun. Samkvæmt samnorrænni flutningsboðun, áritaðri af Oslo folkeregister, var K talin hafa tekið þar lögheimili 29. júní 1977. Nafn K var ekki á kjörskrá þeirri, sem gildi við bæjarstjórnarkosningarnar. Höfðaði K mál gegn bæjarstjórninni og krafðist þess, að henni yrði dæmt skylt að

taka nafn K á kjörskrána. Krafa K var ekki tekin til greina, þar sem hún hafði ekki neytt heimildar 10. gr. lögheimilislaganna til að halda lögheimili sínu á Íslandi, er hún fluttist til Oslo, eins og að framan greinir. Einn dómara Hæstaréttar greiddi sératkvæði og taldi, að taka bæri kröfu K til greina 716

E eiginmaður K, sem greinir frá í næsta máli hér á undan, krafðist þess í máli gegn bæjarstjórn Garðakaupstaðar, að nafn sitt yrði tekið á kjörskrá þá, sem gildi við bæjarstjórnarkosningarnar 28. maí 1978. Málvextir voru hinir sömu, og í áðurnefndu máli greinir, og málsúrslit hin sömu 719

Kröfugerð. Sjá dómkröfur, frávísun.

Kröfur stefnanda í máli einu voru nokkuð á reiki. Gerði hann ýmist kröfu til þess, að stefndi yrði dæmdur til að greiða sér tiltekna fjárhæð, eða að skuld hans við stefnda skv. veðskuldabréfi yrði lækkuð um sömu fjárhæð. Eigi varð séð, að stefndi hefði haft uppi nein andmæli gegn þessari kröfugerð. Í dómi Hæstaréttar sagði, að þar sem stefndi hefði ekki í endanlegri kröfugerð sinni fyrir héraðsdómi greint skýrlega, hvort hann krefðist fremur greiðslu framangreindra fjárhæða eða lækkunar skuldarinnar, væru kröfur hans svo óglöggar, að héraðsdómi hefði verið rétt að vísa málinu frá dómi af sjálfsdáðum. Héraðsdómur dæmdi málið eigi að síður að efni til, og stefnandi féll fyrir Hæstarétti frá skaðabótakröfum þeim, er hann hafði haft uppi og stefndi verið sýknaður af í héraðsdómi. Þótti því mega leggja efnisdóm á kröfur áfrýjanda fyrir Hæstarétti 563

Kvittun.

Þ, iðnverkakona, varð fyrir bifreið á Skúlagötu í Reykjavík og handleggsbrotnaði á efri hluta hægri ölnarbeins. Slysíð varð 18. febrúar 1971. Þ var á sjúkrahúsi og síðan undir læknishendi fram á árið 1972. Hinn 31. maí 1972 samdi tryggingamiðlari nokkur við viðkomandi tryggingafélag um, að það greiddi henni ákveðna fjárhæð sem fullnaðar skaðabætur fyrir atvinnutjón, miska og kostnað vegna slyssins. Í kvittuninni sagði: „Geri ég ekki frekari kröfur á hendur félaginu né eiganda bifreiðarinnar vegna tjóns þessa“. Fram kom, að Þ hafði ekki náð fullum bata, þegar tryggingamiðlarinn samdi fyrir hennar hönd um skaðabæturnar frá tryggingarfélaginu. Leið svo nokkur tími, og Þ fékk ekki fullan bata, en versnaði heldur. Gerði hún þá kröfu til bóta á hendur tryggingarfélaginu. Í niðurstöðu héraðsdóms sagði, að legið hefði fyrir vottorð lækni, þegar

- Þ gerði upp við tryggingarfélagið. Í því hefði komið fram, að vantað hefði 10—15% upp á fulla réttingu hægri handar, en þrátt fyrir það hefði tryggingarmiðlarinn fyrir hönd Þ gefið fyrirvaralauska skaðabótakvittun. Taldi dómurinn, að afleiðingar slyssins hefðu ekki í verulegum atriðum orðið alvarlegri, en hún mátti reikna með, þegar samið var um bætur. Að þessu athuguðu féllst dómurinn ekki á, að forsendur væru brostnar fyrir samkomulaginu, og var tryggingarfélagið sýknað. Í Hæstarétti var héraðsdómurinn staðfestur með vísan til forsendna hans og sagt, að á það mætti fallast, að ekki væru slíkar forsendur brostnar fyrir samkomulaginu, að Þ gæti nú krafið tryggingarfélagið um bætur vegna meiðsla sinna. Einn dómari Hæstaréttar greiddi sératkvæði og taldi Þ ekki bundna við yfirlýsingu sína um fullnaðaruppgæf, eins og á stóð. Hann taldi Þ hafa orðið meðvalda að slysinu, en eiga að fá tjón sitt bætt að tveim þriðju 609
- Í máli einu deildu aðilar um það, hvort vísitöluákvæði í verk-samningi eða kaupsamningi væri gilt. Kaupandi íbúðar, B, taldi sig hafa greitt M of mikið, en M taldi B skulda sér verulega fjárhæð vegna þess, að verð hinnar seldu íbúðar hefði hækkað í samræmi við verðlag. M hafði kvittað fyrir fé, sem hann tók á móti, og sagði í kvittuninni, að um lokagreiðslu vegna íbúðar og lokagreiðslu vegna vísitölu væri að ræða. Eins og samskiptum aðila var háttað, var talið að B hefði mátt vera ljóst, að ekki gat verið um að ræða fullnaðarkvittun, sem að lögum leiddi til þess, að M gæti ekki krafið um frekari greiðslur 903
- Samskonar sakarefni 912

Kærufrestur. Sjá frávísun, kæra.

Frávísunardómur, kveðinn upp í Félagsdómi 29. nóvember 1977, var kærður til Hæstaréttar 12. desember s.á. Kærufrestur skv. 67. gr. laga 80/1938 er vika frá uppsögu dóms eða úrskurðar. Í 3. mgr. 64. gr. laganna er boðið að tilkynna málflytjendum hvar og hvenær dómur eða úrskurður verði kveðinn upp. Enginn sótti þing af hálfu sóknaraðila, þegar frávísunardómurinn var kveðinn upp, og málflytningsmanni hans hafði ekki verið tilkynnt um dómþingið. Þegar svo hagar til, þykir bera að beita meginreglu 22. gr. laga 75/1973 um upphaf kærufrests samkv. 67. gr. laga 80/1938 og miða við það, hvenær aðila eða fyrirsvarsmanni hans varð kunnugt um dóm eða úrskurð. Var við það miðað, að sóknaraðili hefði eigi öðlast vitneskju um uppsögu dómsins, fyrr en 7. desember og var kærán þá fram komin innan

rétts kærufrests. Sjá og frávísun	1
---	---

Kærumál.

A. Einkamál.

1. Frávísun frá héraðsdómi.

P réðst árið 1944 til Rafmagnsveitna ríkisins. Frá ársbyrjun 1953 varð hún forstöðumaður teiknistofu raforkumála-stjóra. Forstöðumaður teiknistofu Rafmagnsveitna ríkisins, sem var karlmaður, hafði fengið laun samkvæmt hærri launaflokki en P. 1963 var P látin taka laun skv. 15. launaflokki en hinn forstöðumaðurinn skv. 17. og síðar 19. launaflokki. Stjórn BSRB kærði málið til berra yfirvalda, en úrskurður Kjaradóms varð sá, að P skyldi taka laun skv. 15. launaflokki. Árið 1974 leitaði P til Jafnlaunaráðs. er taldi, að P ætti að vera í sama launaflokki og aðrir forstöðumenn teiknistofa. P höfðaði mál gegn ríkissjóði og krafðist þess, að sér yrðu greidd laun þau, er hún taldi vangreidd, fyrir árin 1963—1976. Héraðsdómur vísaði málinu frá dómi, þar sem Kjaranefnd ætti að skera til fullnustu úr ágreiningi um röðun í launaflokka skv. l. 55/1962 og síðar l. 46/1973 og l. 29/1976. Hefðu lög um Jafnlaunaráð 37/1973 og lög um jafnrétti kvenna og karla 78/1976 engu breytt um þetta. Í dómi Hæstaréttar segir, að Kjaranefnd hafi verið ætlað að skera til fullnustu úr ágreiningi um skipan í launaflokka sbr. 24. gr. l. 55/1962 og 25. gr. l. 46/1973 og yrði P að hlíta þeim lagaákvæðum, nema Kjaranefnd hefði í úrskurði sínum eigi gætt lagareglna um launajafnrétti karla og kvenna, en það atriði mætti bera undir dómstóla. P hefði lagt kröfur sínar fyrir Kjaranefnd fyrir tímabilið frá 1. júlí 1963 til ársloka 1965, en ekki fyrir tímenn eftir það. Yrðu kröfur P vegna ágreinings eftir árslok 1965 því eigi bornar undir dómstóla og bæri að vísa þeim frá héraðsdómi. Var frávísunardómur héraðsdóms staðfestur að þessu leyti, en lagt fyrir dóminn að taka fyrri þáttinn til efnismeðferðar. Einn hæstaréttardómari greiddi sératkvæði og taldi, að dómstólar ættu að fjalla um allan ágreininginn

15

G höfðaði mál gegn E, aðalverktaka, og B, undirverktaka, til greiðslu óskipt á skuld. Kröfur sínar byggði hann annars vegar á vinnusamningum við B, munnlegum og skriflegum, svo og munnlegum leigusamningi við hann. E var ekki aðili að samningum þessum, og sköpuðu þeir því ekki réttarsamband milli G og E. Í annan stað byggði G kröfu sína á ákvæði í kjarasamningi E við sex verkalýðsfélög. Héraðsdómur taldi, að þar sem dómkröfurnar á hendur E og B væru eigi af sömu rót runnar stæði 47. gr. laga nr. 85/1936

því í vegi, að hægt væri að sækja þá í einu máli. Var mál- inu því vísað frá héraðsdómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	78
Frakkneskt félag, F, höfðaði mál gegn kvikmyndahúsi í Reykjavík, H, og Landsbanka Íslands, L, til greiðslu á skuld vegna leigu á kvikmyndum. Kröfugerð F á hendur H var byggð á því, að stofnast hefði samningur milli þeirra, sem H bæri að efna. Krafa F á hendur L var hins vegar byggð á því, að starfsmenn bankans hefðu með atferli sínu bakað F tjón, sem bankanum bæri að bæta. Héraðsdómari leit svo á, að dómkröfur á hendur H og L væru ekki runnar af sömu rót, og því væri ekki unnt að sækja þær í einu máli, sbr. ákvæði 47. gr. laga nr. 85/1966. Þar sem hins vegar væri viðurkennt af hálfu H, að það ætti eftir að greiða nokkra fjárhæð, þótti mega leggja dóm á kröfur F á hend- ur H, en með vísan til nefnds lagaákvæðis þótti eiga að vísa kröfu F á hendur L sjálfkrafa frá dómi. Frávísunar- dómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	344
Frávísunardómur bæjarþings var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann. Sjá frávísun	439
Frávísunardómur bæjarþings var kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Sjá frávísun	447
Frávísunardómur bæjarþings kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Sjá frávísun	877
R gerðist skólastjóri við Tónlistarskólann í Keflavík 1959. Hinn 30. september 1970 var gerður ráðningarsamningur milli R og Tónlistarfélags Keflavíkur, sem þá rak skólann, og var R þar með fastráðinn skólastjóri skólans. Hinn 15. maí 1975 ritaði tónlistarfélagið R bréf og sagði honum upp störf- um. R höfðaði mál fyrir bæjarþingi Reykjavíkur gegn Tónlistarfélagi Keflavíkur, Tónlistarskólanum í Keflavík, svo og fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs til greiðslu bóta vegna uppsagnarinnar. Tónlistarfélagið og tónlistarskólinn kröfðust þess, að málinu yrði vísað frá héraðsdómi, þar sem það væri höfðað á röngu varnarþingi og ennfremur vanreifað. Var frávísunarkrafan tekin til greina. Frávísunar- dómurinn var kærður til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að lagagrundvöllur sá, er sóknaraðili reisi kröfur sínar gegn ríkissjóði á, sé eigi þess konar að mál þetta verði höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur, en málsaðilar hafi ekki samið um, að mál þetta yrði rekið þar. Frávís- unardómurinn var því staðfestur	926
Frávísunardómur bæjarþings kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Sjá frávísun	936
Frávísunardómur bæjarþings kærður til Hæstaréttar, sem stað- festi dóminn. Sjá frávísun	1026

2. Frávísun frá Siglingadómi.

Frávísunardómur Siglingadóms kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann. Sjá frávísun 1207

3. Frávísun frá Félagsdómi.

Frávísunardómur Félagsadóms kærður til Hæstaréttar og staðfestur þar. Sjá kærufrestur 1

4. Frávísun frá Hæstarétti.

Víxilmáli var vísað frá héraðsdómi ex officio. Stefandi kærði dóminn til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði: „Í at-
hugasemdum héraðsdómara, sem ritaðar eru í samræmi við
27. gr. laga nr. 75/1973 greinir, að endurrit héraðsdóms
hafi verið sent sóknaraðila 14. júní 1978 í póstkröfubréfi,
er vitjað hafi verið 19. s.m. Verður við það að miða, að þá
hafi sóknaraðili fengið vitneskju um dóminn. Kæra sóknar-
aðila 19. júlí 1978 barst héraðsdómara samdægurs. Sam-
kvæmt því er mál þetta kært, eftir að kærufresti lauk skv.
1. mgr. 22. gr. laga 75/1973, og ber að vísa því sjálfkrafa
frá Hæstarétti“ 923

5. Frestir.

6. Málskostnaður.

Úrskurður stjórnar Lögmannafélags Íslands um endurgjald
fyrir málflutningsstörf kærður til Hæstaréttar 5

7. Vanhæfi dómara.

Þeir aðilar í skiptamáli kröfðust þess, að hinn reglulegi skipta-
ráðandi viki sæti í máli vegna vanhæfis. J, fulltrúi skipta-
ráðanda, fór með málið í skiptaréttinum. Féll úrskurður
hans á þann veg, að krafan var eigi tekin til greina. Sókn-
araðilar kærðu úrskurð þennan til Hæstaréttar. Í dómi
Hæstaréttar segir, að samkvæmt 2. mgr. 37. gr. laga nr.
85/1936 skuli dómari úrskurða sjálfur hvort hann viki sæti
í máli. Hefði fulltrúa hans því eigi verið rétt að leggja úr-
skurð á slíka kröfu, þótt hann færi með málið að öðru leyti.
Þótti því verða að ómerkja ex officio hinn kærða úrskurð
og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og upp-
kvaðningar úrskurðar að nýju 88

Þeir aðilar í skiptamáli kröfðust þess, að hinn reglulegi skipta-
ráðandi viki sæti í máli vegna vanhæfis. Studdu þeir kröfu
sína þeim rökum, að ekkja hins látna hefði fengið leyfi til
setu í óskiptu búi, án þess að slík leyfisveiting hefði verið
heimil. Kom fram, að fulltrúi fyrrverandi bæjarfógeta
hafði gefið út leyfi þetta. Þá var því haldið fram, að bæj-

arfógetaembættið hefði tekið afstöðu til dánarbúsins með þinglýsingu á afsali og skuldabréfi andstætt réttindum sóknaraðilja og einnig tekið afstöðu til dánarbúsins með skráningu tiltekins hlutafélags. Skiptaráðandi hratt kröfu þessari með úrskurði, sem var færður til Hæstaréttar, er staðfesti úrskurðinn að niðurstöðu til. Sagði í dómi Hæstaréttar, að gögn máls bæru ekki með sér, að skiptaráðandinn væri vanhæfur til að framkvæma skipti á dánarbúinu . . 284

8. Ýmis kæruatriði.

Maðurinn, H, og konan, K, höfðu búið saman ógift og eignast barn. Þau slitu samvistum og K tók barnið með sér. H höfðaði mál á hendur K og krafðist forræðis barnsins en til vara umgengnisréttar við það. Meðan á meðferð málsins stóð í héraði, krafðist H, að dómkvaddir yrðu tveir matsmenn til að kanna hagi foreldranna og barnsins og segja álit sitt á tilteknum atriðum. Héraðsdómari kvað upp úrskurð um, að matsmenn yrðu dómkvaddir. K færði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Sjá umgengnisréttur, börn	63
Úrskurður skiptaráðanda um, að dánarbú skyldi tekið til opinberra skipta færður til Hæstaréttar, sem staðfesti úrskurðinn að niðurstöðu til. Sjá skiptamál	819
Kærumál flutt munnlega fyrir Hæstarétti	1225
Úrskurður skiptaréttar um, að dánarbú skyldi ekki tekið til opinberra skipta, staðfestur að niðurstöðu til. Sjá skipti	1225
Talið heimilt að kæra dómkvaðningu matsmanna til Hæstaréttar skv. lokaákvæði 21. gr. laga nr. 75/1973	1313

B. Opinber mál.

1. Atvinnuréttindi.

2. Ákæra.

3. Dómsátt.

4. Frávísun frá Hæstarétti.

Rannsóknarlögregla ríkisins krafðist þess, að S, ritstjóri dagblaðsins M, yrði kvaddur fyrir dóm til vitnisburðar um, hver sett hefði í blaðið tiltekna auglýsingu, er laut að 50% ávöxtun sparifjár. S kom fyrir sakadóm og lýsti yfir því, að hann teldi sér ekki skylt lögum samkvæmt að bera vitni um þetta atriði. Rannsóknarlögreglan krafðist úrskurðar sakadóms um skyldu S til vitnisburðarins. Féll úrskurðurinn á þá leið, að S væri ekki skylt að bera vitni um framan-

greint atriði. Rannsóknarlögreglustjóri ríkisins kærði úrskurð þennan til Hæstaréttar og krafðist þess, að S yrði lýst rétt og skylt að lögum að veita rannsóknarlögreglu ríkisins lið í þágu rannsóknar þeirrar, sem um ræðir í máli þessu, með skýrslugerð fyrir rannsóknarlögreglu og dómi og á annan hátt til upplýsinga um auglýsandann og ætlað brot hans á lögum nr. 58/1960. Í dómi Hæstaréttar segir, að í 172. gr. laga nr. 74/1974 segi, að „aðili“ geti kært til Hæstaréttar úrskurði héraðsdómara um þau efni, er þar greinir. Þetta ákvæði beri að túlka svo, að af hálfu almenningsvalds sé kæruehimild í höndum ríkissaksóknara nema lög segi annað. Í lögum nr. 107/1976 um breyting á lögum um meðferð opinberra mála sé eigi vikið að því, að rannsóknarlögreglustjóri ríkisins hafi kæruehimild. Með hliðsjón af 11. gr. þeirra laga og þeirri stefnu, sem í því ákvæði felist, verði að telja, að kæruehimild út af hinum kærða úrskurði sé hjá ríkissaksóknara en ekki rannsóknarlögreglu ríkisins. Var málinu því vísað frá Hæstarétti

35

5. Gæsluvarðhald.

- Úrskurður um gæsluvarðhald og geðheilbrigðisrannsókn kærður til Hæstaréttar og felldur úr gildi. Sjá gæsluvarðhald 12
- Úrskurður um gæsluvarðhald kærður til Hæstaréttar og staðfestur þar 2 157
- Gæsluvarðhaldsvist sakaðs manns var framlengd um allt að tvo mánuði. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 164
- Sakaður maður var úrskurðaður í gæsluvarðhald allt að 5 dögum. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 180
- Með úrskurði sakadóms var gæsluvarðhaldsvist sakaðs manns framlengd um allt að 60 dögum. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 181
- Með úrskurði sakadóms var gæsluvarðhald sakaðs manns framlengt. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 306
- Maður, sem grunaður var um nauðgun, var úrskurðaður í gæsluvarðhald allt að 11 daga. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 429
- Maður, sem sakaður var um rán, var hinn 4. apríl 1978 úrskurðaður til að sæta gæsluvarðhaldi, þó eigi lengur en til 10. maí 1978. Hann var ennfremur úrskurðaður til að sæta geðheilbrigðisrannsókn, meðan á gæsluvarðhaldinu stæði. Hann skaut úrskurðinum til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að varnaraðili væri aðeins 16 ára gamall. Í sakarvott-

- orði hans væri aðeins getið eins brots, er hann hefði framið, og hefði ákæru vegna þess verið frestað. Þá var tekið fram, að hann hefði viðurkennt þau brot, sem honum voru gefin að sök. Með hliðsjón af þessu og að öðru leyti með skírskotun til málavaxtalýsingar hins kærða úrskurðar, þótti gæsluvarðhaldstími hans hæfilega ákveðinn allt að 3 vikum frá 4. apríl 1978 að telja. Ákvæði hins kærða úrskurðar um geðheilbrigðisrannsókn voru staðfest 467
- Með úrskurði sakadóms Reykjavíkur 14. apríl 1978 var sakaður maður úrskurðaður í gæsluvarðhald allt til 31. maí 1978. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, og varð niðurstaðan þar sú, að hann skyldi sæta gæsluvarðhaldi enn um hríð eða allt til 15. maí 1978 501
- Sakaður maður var úrskurðaður í gæsluvarðhald í 7 daga. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Samkvæmt lögregluskýrslum, sem fylgdu kærumálinu var manningnum gefið það að sök að hafa ekið bifreið undir áhrifum áfengis og hafa drukkin sett af stað brunaboða á þaki slökkvistöðvarinnar í kaupstaðnum þar, sem hann bjó. Lögregluskýrslur um þetta höfðu ekki verið lagðar fram í héraðsdómi, og eigi var þeirra getið í hinum kærða úrskurði. Ekki var heldur að sjá, að sökunautur hefði verið spurður um þessi kæruatriði fyrir dómi, eða hann tjáð sig um þau. Í hinum kærða úrskurði var þess getið, að hinn sakaði hefði veist að heimilisfólki sínu heima hjá sér, og eiginkona hans teldi sig og börnin ekki óhult um líf sitt, meðan hann væri í ölvunar- og vímuástandi. Um þetta atriði hafði varnaaðili hvorki verið yfirheyrður af lögreglu né fyrir dómi. Samkvæmt þessu þótti kæruefnum ekki hafa verið gerð viðhlítandi skil í hinum kærða úrskurði, og ekki hafði þess verið getið, hverjar rannsóknarnauðsynjar væru til þess að beita gæsluvarðhaldi, sbr. 67. gr. laga nr. 74/1974, en eingöngu vísað til 123. gr. og 4. mgr. 220. gr. almennra hegningalaga án frekari málsútlitunar. Þóttu þetta vera slíkir annmarkar á hinum kærða úrskurði, að óhjákvæmilegt væri að ómerkja hann 560
- Sakaður maður kærði gæsluvarðhaldsúrskurð til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 1021
- Þrír menn, sem voru dæmdir í sakadómi til fangelsisvistar fyrir manndráp, voru úrskurðaðir til að sæta gæsluvarðhaldi uns dómur Hæstaréttar gengi í máli þeirra. Þeir kærðu úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 1328

6. Húsleit.

7. Réttarneitun.

8. Vanhæfi dómara.

P, aðalfulltrúa yfirsakadómara í Reykjavík, var falin rannsókn opinbers máls. Meðan á rannsókn málsins stóð, krafðist sjálfvalinn réttargæslumaður sakborninga, að **P** fulltrúi viki sæti sem dómari í málinu og jafnframt, að úrskurðað yrði, að yfirsakadómari væri vanhæfur til að vinna að málinu eða að láta vinna að því. Lögmaðurinn rökstuddi kröfu sína um, að fulltrúinn viki sæti með því, að hann hefði brotið reglur um meðferð opinberra mála í sambandi við rannsóknina. Að því er yfirsakadómara snerti rökstuddi hann kröfu sína með því, að yfirsakadómari hefði sent ríkissaksóknara og stjórn Lögmannafélags Íslands bréf, sem yrði að skoða sem kæru yfirsakadómara á hendur sér vegna meintra refsiverðra réttarbrota. **P**, aðalfulltrúi kvað upp úrskurð á þá leið, að kröfur réttargæslumannsins fyrir hönd sakbornings yrðu ekki teknar til greina. Varnaraðili kærði úrskurð þennan til Hæstaréttar, að fengnu leyfi ríkissaksóknara sbr. 171. gr. laga nr. 74/1974 og hafði upp sömu kröfur og í héraði. Í dómi Hæstaréttar sagði að krafa varnaraðila varðandi vanhæfi yfirsakadómara yrði ekki úrskurðuð af fulltrúa hans sbr. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 74/1974 og 2. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936. Úrskurður um það atriði skipti máli um hæfi **P** aðalfulltrúa til að halda áfram dómsrannsókn í málinu sbr. síðastnefnt ákvæði laga nr. 74/1974 og 3. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936. Af þessum ástæðum yrði ekki hjá því komist að ómerkja hinn kærða úrskurð og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og uppkvaðningar úrskurðar að nýju. Tekið var fram að eðlilegast hefði verið, ef varnaraðili hugðist krefjast þess, að yfirsakadómari viki dómarasæti, að hann hefði leitað sjálfstæðs úrskurðar um það

58

P, sjálfvalinn réttargæslumaður sakbornings, **B**, krafðist þess, að yfirsakadómari í Reykjavík, skyldi talinn vanhæfur til að vinna eða láta vinna að rannsókn, sem beindist að **B**. Hann krafðist þess jafnframt, að **P**, aðalfulltrúi yfirsakadómara, viki sæti sem rannsóknardómari í málinu. Yfirsakadómari ákvað með hliðsjón af 2. mgr. 15. gr. laga nr. 74/1974, sbr. 2. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936, að kröfur lögmannsins yrðu teknar til úrskurðar í tvennu lagi. Tók hann fyrst til úrskurðar kröfur **B** um, að yfirsakadómari viki sæti. Kröfu þessa rökstuddi **P** með því, að yfirsakadómari hefði sent ríkissaksóknara og stjórn Lögmannafélags Íslands bréf, sem yrði að skoða sem kæru yfirsakadómara á hendur sér vegna meintra refsiverðra réttarbrota sinna. Yfirsakadómari taldi engin rök til að telja aðgerðir sínar varða vanhæfi, og var krafa **P** því eigi tekin til greina.

P kærði úrskurð þennan til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að ekki hefði verið sýnt fram á, að yfirsakadómari hefði aðhafst neitt það, er gerði hann vanhæfan í máli þessu Var hinn kærði úrskurður því staðfestur. Tekið var fram, að kæran væri að ófyrirsynju	117
Sjálfvalinn réttargæslumaður sakaðs manns krafðist þess, að fulltrúi yfirsakadómara, er fór með rannsókn málsins, viki sæti, þar sem hann hefði brotið reglur um meðferð opinberra mála. Fulltrúinn kvað upp úrskurð, þar sem kröfunni var synjað. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	205

9. Ýmislegt.

Yfirsakadómari synjaði með úrskurði kröfu ríkissaksóknara um dómsrannsókn í opinberu máli. Ríkissaksóknari kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann. Sjá Dómsrannsókn	1100
---	------

Landamerkjamála.

Ágreiningur um landamerki reis á milli eigenda jarðanna H og O í Húnavatnssýslu. Meðal gagna máls voru tvær landamerkjaskrár, önnur frá 1884 en hin frá 1890. Þær voru ósamhljóða og sýndu, að þá hafði verið ágreiningur um landamerkin. Sami maður hafði átt báðar jarðirnar samtímis frá 1924 til 1931. Hann seldi aðra jörðina 1931 og var talið, að hann hefði þá getað ráðið merkjum hennar. Málsaðilar og ýmsir staðkunnugir menn gáfu skýrslur fyrir dómi um landamerkin. Ýmis önnur gögn voru lögð fram. Samkvæmt þessum gögnum og framburðum þótti rétt að ákveða merkin í samræmi við kröfur eiganda jarðarinnar H	514
---	-----

Landbúnaður.

Landhelgisbrot. Sjá fiskveiðabrot.

Landhelgissjóður.

Sekt vegna fiskveiðibrots renni Landhelgissjóð	34
--	----

Landskipti.

Landvist.

Launaskattur. Sjá skattar.

Lausafjárkaup. Sjá kaup og sala.

Leigusamningur um skip.

Með leigusamningi 18. janúar 1969 leigði M útgerðarfélaginu Í h/f vélbát. Leigutíminn var frá undirskrift samnings til ársloka og leigufjárhæð skyldi vera kr. 100.000 á mánuði, auk þess sem leigutaki skyldi greiða 10% aflaverðmætis í Stofnfjársjóð fiskiskipa hjá Fiskveiðasjóði Íslands, er kæmi þannig í hlut leigusala og enn fremur 15 þúsund krónur á mánuði upp í viðhaldskostnað. Aðilar endurnýjuðu þennan leigusamning óbreyttan um þessi atriði með samningi 16. mars 1970, og skyldi sá samningur gilda frá 7. febrúar til 31. desember 1970. Er aðilar hugðust gera upp viðskipti sín vegna leigunnar fyrir bæði tímabilin að þeim loknum, kom upp ágreiningur um uppger. Taldi Í sig vera búð að greiða M 771.102 krónum of mikið og krafðist endurgreiðslu á því. M samþykkti þessa kröfu, en taldi sig eiga gagnkröfu á hendur Í, sem næmi hærri fjárhæð eða 812.026 krónum. Hafði hann þessa gagnkröfu uppi til skuldajafnaðar og fyrirvara um að krefja mismuninn í sérstöku máli. Í samþykkti upphæð gagnkröfunnar að hluta, og voru endanlegar kröfur hans fyrir Hæstarétti þær, að M greiddi sér 558.511 krónur. M taldi Í hafa vangreitt framlag í stofnfjársjóð er næmi 193.242 krónum, en Í taldi sig hafa greitt framlagið að fullu. Miðað við rekstrarreikning vélbátsins, sem Í hafði gert, var framlagið vanreiknað um þá fjárhæð, sem M krafði, og var sá liður gagnkröfunnar því tekinn til greina ásamt umkröfðum vöxtum af hinu vangreidda framlagi, er námu 17.114 krónum. Þá taldi M sig eiga hjá Í vangoldna leigu fyrir vélbátinn í 3 mánuði og vangoldna hlutdeild í viðhaldskostnaði sama tíma. Þessa kröfu byggði M á því, að Í hefði ekki getað skilað vélbátinum í samningsbundnu ástandi við lok veiðitímabilanna. Í taldi leigutímann í raun hafa verið nokkru styttri, en samningurinn sagði til um. Aðilar voru sammála um, að vegna verkfalls hefði fyrri samningstímabilið byrjað mánuði síðar en samningur greindi, en að öðru leyti þótti Í ekki hafa sannað staðhæfingar sínar. Ekki þótti sönnuð sú staðhæfing M, að Í hefði ekki skilað bátinum á réttum tíma. Var leiga talin vangoldin fyrir ein mánuð og tvo daga, 106.607 krónur, og samsvarandi hlutdeild í viðhaldskostnaði, 16.000 krónur. Aðrar gagnkröfur M, sem mótmælt var, voru metnar með hliðsjón af framlögðum gögnum, og varð niðurstaðan sú, að mismunur á kröfum Í og M væri 259.248 krónur, sem M bæri að greiða

*Líkamsáverkar. Sjá skaðabótamál.**Líkamsmeiðingar.*

Nótt eina vorið 1975 var óskað eftir aðstoð lögreglunnar að tilteknu húsi á Keflavíkurflugvelli vegna Íslendinga, sem þar höfðu verið í handalögmálum. Lögregluþjónn kom á staðinn og hitti þar fyrir S, sem var illa haldinn og alblóðugur. Annað auga hans var sokkið. Hann var með blóðnasir og gat ekki stigið í annan fótinn. Rannsókn málsins leiddi til þeirrar niðurstöðu, að sannað þótti, að K væri valdur á áverkum þeim, er S hafði hlotið. K taldi sig hins vegar muna mjög óljóst eftir málavöxtum, enda var hann ölvaður. S var einnig með áfengisáhrifum. K játaði aldrei beinlínis, að hann væri valdur að áverkum þeim, sem S hlaut, en neitaði því ekki heldur. Hann kannaðist við að hafa verið eitthvað að rifast við S og kvaðst muna eftir, að S hefði legið á jörðinni alblóðugur. Áverkar þeir, er S hlaut, voru brotið hægra kjálkabein og neðsti hluti sperrileggs. Áverkar þessir þóttu slíkir, að brot K varðaði við 218. gr. hgl. Í sama máli var K ákærður fyrir að hafa ráðist á stúlkuna A á heimili sínu í Keflavík, snúið upp á hægri handlegg hennar og barið hana nokkur högg í andlitið en síðan elt hana út úr húsinu, ráðist á hana aftur á götunni, snúið upp á handleggi hennar og slegið hana niður. A kærði árás þessa til lögreglunnar í Keflavík. Höfðu þau A og S verið að skemmta sér á dansleik um kvöldið en orðið sundurorða, er kom heim til hans að dansleiknum loknum. Eigi þótti sannað gegn neitun K, að hann hefði barið A í andlitið eða slegið hana niður. Hinsvegar viðurkenndi K að hafa tekið höndum um A, haldið henni fastri og þannig reynt að hefta för hennar, bæði heima hjá sér svo og úti á götu. Einnig hefði hann tuskað hana eitthvað til. Þótti hann með þessu hafa gerst brotlegur við 1. mgr. 217. gr. hgl. K sem í sama máli var sakfelldur fyrir brot á áfengislögum og umferðarlögum, var dæmdur í 6 mánaða fangelsi en gæsluvarðhaldstími hans látinn koma til frádráttar. S var lögregluþjónn að atvinnu en ekki við skyldustörf, þegar hann lenti í átökunum við K. Viðkomandi lögreglustjóri krafðist skaðabóta úr hendi K vegna aukavinnu, sem vinna varð vegna fjarveru K í veikindum hans, sem voru afleiðingar af áverkum þeim, er K veitti honum. Þeirri kröfu var vísað frá dómi. Sjá skaðabætur 979

Ljósmyndir.

Þjóðminjasafnið keypti ljósmyndir hjá M ljósmyndara til að sýna á sýningu í Leningrad. Ágreiningur reis síðan um

endurgjald fyrir myndirnar, en um það hafði ekki verið samið. Sjá höfundalög	1322
--	------

*Loftför.**Læknar. Sjá og mat og skoðun.*

Blóðrannsókn	69, 72, 815, 979, 1002, 1167, 1178
Geðheilbrigði	12, 467
Líkamsáverkar	979
Örorka	484, 593, 828

*Læknaráð.**Löghald.*

Löghaldsgerð staðfest	893
-----------------------------	-----

Lögheimili.

Hinn 28. maí 1978 fóru fram bæjarstjórnarkosningar í Garðakaupstað. Samkvæmt vottorði Hagstofunnar var K skráð í Noregi á íbúaskrá 1. desember 1977. Síðasta lögheimili K á Íslandi var í Garðakaupstað. K var fædd 1946. Samkvæmt samnorrænu flutningsvottorði, sem lagt var fyrir Hæstarétt, undirrituðu af eiginmanni K fluttist hún ásamt eiginmanni sínum og tveim börnum þeirra frá Garðakaupstað til Oslóar 27. júní 1977. Ekki var gerð nein athugasemd um það í vottorðinu, að lögheimili K skyldi vera áfram í Garðakaupstað sbr. 10. gr. laga nr. 35/1960, og eigi naut við neinna annarra gagna, er sýndu slíka fyrirætlun. Samkvæmt samnorrænni flutningsboðun, áritaðri af Oslo folke-register, var K talin hafa tekið þar lögheimili 29. júní 1977. Nafn K var ekki á kjörskrá þeirri, sem gildi við bæjarstjórnarkosningarnar. Höfðaði K mál gegn bæjarstjórninni og krafðist þess, að henni yrði dæmt skylt að taka nafn K á kjörskrána. Krafa K var ekki tekin til greina, þar sem hún hafði ekki neytt heimildar 10. gr. lögheimilislaganna til að halda lögheimili sínu á Íslandi, er hún fluttist til Oslo, eins og að framan greinir. Einn dómara Hæstaréttar greiddi sérátkvæði og taldi, að taka bæri kröfur K til greina	716
E eiginmaður K, sem greinir frá í næsta máli hér á undan, krafðist þess í máli gegn bæjarstjórn Garðakaupstaðar, að nafn sitt yrði tekið á kjörskrá þá, sem gildi við bæjarstjórnarkosningarnar 28. maí 1978. Málavextir voru hinir sömu, og í áðurnefndu máli greinir, og málsúrslit hin sömu	719

Lögjöfnun.

Lögmannafélag Íslands.

Lögmaðurinn Á og umbjóðandi hans, S, deildu um hver væru hæfileg málflutningslaun til Á fyrir skaðabótamál, sem Á hafði flutt fyrir S í héraði á hendur V og fengið hæstaréttarlögmann til að flytja fyrir hann í Hæstarétti. Ágreiningslaust var, að Á skyldi einnig fá launin fyrir málflutninginn fyrir Hæstarétti. Á miðaði málflutningslaun sín við stefnukröfuna, sem var 2.944.550 krónur. Í héraði var tjón S metið 2.500.000 krónur en þriðjungur sakar lagður á S. V áfrýjaði dóminum. S gagnáfrýjaði ekki. Úrskurður stjórnar Lögmannafélagsins var á þá leið, að kröfur Á voru teknar til greina, og málflutningslaunin miðuð við stefnukröfu í héraði, bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. Hæstiréttur taldi, að miða ætti málflutningslaunin í héraði við tjón S, eins og það var metið, án tillits til sakarskiptingar, en málflutningslaunin fyrir Hæstarétti miða við áfrýjunarfjárhæð, og reikna þau skv. gjaldskrá Lögmannafélagsins í samræmi við það

5

*Lögreglumenn.**Lögræði.**Lögsaga.**Lögskráning sjómanna.*

Í ársbyrjun 1969, keypti S í Stykkishólmi 27 tonna vélbát af tveim mönnum á Höfn í Hornafirði. Þrír menn fóru austur á Höfn til að sækja bátinn. Þegar þangað kom, leitað skipstjórinn til hreppstjórans í Höfn um lögskráningu áhafnar bátsins, þeirra þriggja féлага. Voru nöfn þeirra færð í skipshafnarskrá bátsins, en enginn þeirra undirritaði skrána. Um kl. 12.30 þennan sama dag, 4. mars 1969, sendi hreppstjórinn sýslumanni Snæfellsness- og Hnappadals-sýslu símskeyti og tilkynnti, að mennirnir þrír hefðu verið skrásettir þá um daginn á vélbátinn til einnar viku. Um hádegisbilið 6. mars sigldi báturinn frá Höfn, án þess að gengið væri nánar frá lögskráningunni. Um kl. 19.00 daginn eftir barst skeyti frá bátnum, þar sem sagt var, að báturinn hefði verið staddur við Garðskaga kl. 18.00. Síðan hefur ekki af bátnum frést. Á þessum tímum var í kjarasamningum sjómanna og útgerðarmanna kveðið á um það, að útgerðarmaður skyldi á sinn kostnað tryggja sjómenn samkvæmt almennum skilmálum fyrir slysatryggingu fyrir 400.000 krónur miðað við dauða eða fulla örorku, og skyldi fjárhæðin greidd aðstandendum viðkomandi skipverja, ef

báturinn færir. Með lögum nr. 71/1962, hafði 7. gr. laga um lögskráningu sjómanna verið breytt á þann veg, að bætt var inn ákvæði um skyldu lögskráningarstjóra til að ganga úr skugga um, að líf- og slysatryggingar skipverja hefðu verið teknar hjá tryggingarfélagi og væru í samræmi við gildandi kjarasamninga. Eigandi vélbátsins taldi sig hafa keypt þessa slysatryggingu hjá tilteknu tryggingarfélagi. Ekkja eins skipverjanna gerði árangurslausar tilraunir til að fá tryggingaféð greitt frá viðkomandi tryggingarfélagi með málssókn. Hún fékk og dóm á hendur eiganda vélbátsins, fyrir skuld þessari, en hann reyndist ógjaldfær. Höfðaði hún þá mál á hendur ríkissjóði til greiðslu fjárhæðarinnar, 400.00 króna, og byggði kröfu sína á því, að um hefði verið að ræða bótaskyld mistök af hálfu hreppstjóra Hafnarhrepps, er hann lögskráði á vélbátinn, án þess að ganga úr skugga um að slysatrygging væri í lagi, eins og honum var skylt að gera samkvæmt 7. gr. lögskráningarlaganna. Í héraði var ríkissjóður sýknaður af kröfu ekkjunnar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að lögskýra yrði hið umdeilda lagaákvæði svo, að útgerð skips en ekki ríkissjóður bæri skaðabótaábyrgð vegna þess, að lögskráð hefði verið á skip, án þess að í gildi væri líf- og slysatrygging sú, sem fjallað var um í lagaákvæðinu. Var héraðsdómur því staðfestur. Tveir hæstaréttardómarar greiddu sératkvæði og töldu, að með greindu lagaákvæði hefði verið lögð sérstaklega brýn könnunarskylda um afmarkað og auðkannað atriði á herðar lögskráningarstjóra. Lagaákvæðinu væri ætlað að tryggja, að líf- og slysatrygging sjómanna, sem lögskráðir hefðu verið, væri ávallt í gildi í samræmi við kjarasamninga. Hreppstjóranum hefði borið að krefjast yfirlýsingar tryggingafélags um líf- og slysatryggingu áhafnarinnar. Það hefði hann ekki gert, og þau mistök hefðu leitt til þess að vélbáturinn hefði látið úr höfn með lögskráða áhöfn, án þess að skipverjar væru líf- og slysatryggðir í samræmi við gildandi kjör. Hefðu afleiðingarnar orðið þær, að áfrýjendur fengu ekki greidda váttryggingarfjárhæðina. Þótti vera um slík mistök í stjórnarsýslu að ræða að leggja yrði bótaábyrgð á hendur ríkissjóði 1186

Lögskýring.

Lögum nr. 54/1978 um breytingu á 80 .gr. umfl. nr. 40/1968 var ekki beitt, sbr. 2. gr. hgl. nr. 19/1940 um atburð, sem átti sér stað í ágúst 1975 433

S gerðist sekur um ölvun við akstur 6. febrúar 1976. Í héraðsdómi var atferli hans talið varða við 2. mgr. sbr. 4. mgr. 25. gr. sbr. 80. gr. umfl. nr. 40/1968, sbr. lög nr. 54/1976. f

- dómi Hæstaréttar sagði: „Um breytingu laga nr. 54/1976 vísast til 2. gr. alm. hgl. nr. 19/1940. Við refsíákvörðun í málinu ber að leggja grundvallar viðurlög þau, er greinir í 45. gr. áfengislaga nr. 82/1969, sem í gildi voru, er ákærði framdi brot sitt, en viðurlögum 5. gr. laga nr. 52/1978 verður eigi beitt, sbr. 2. gr. alm. hgl.“ Sjá bifreiðar 1167
- G var dæmdur fyrir að hafa ekið bifreið undir áhrifum áfengis í Færeyjum, hafa valdið þar árekstri og horfið af slyssað, án þess að gera viðeigandi ráðstafanir. Við ákvörðun refsingar og ökuleyfissviftingar var höfð hliðsjón af viðeigandi löggjöf í Færeyjum, sbr. 2. mgr. 8. gr. hgl. 1178

Lögtak.

- Lögtaksgerð fyrir aðstöðugjaldi felld úr gildi. Sjá aðstöðugjald 293
- Fógeti hafði kveðið upp úrskurð um, að lögtak skyldi fram fara fyrir hækkunum á opinberum gjöldum H. H. áfrýjaði úrskurðinum til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi, þar sem gjaldahækkanirnar þóttu ekki reistar á lögmætum tekjuhækkunum. Sjá skattar 1007
- Úrskurður fógetaréttar um, að lögtak skyldi fram fara fyrir hækkunum opinberra gjalda hjá hlutafélaginu R, staðfestur. Sjá skattar 1014
- Áfrýjunarfrestur lögtaksgerðar. Sjá áfrýjun 1173
- Lögtaksréttur fyrndur. Sjá uppboð 1283

Lögveð.

- S hreppur krafðist uppboðs skv. lögum um sölu lögveða til lúkn-ingar hlunnindaskatti. Sjá uppboð 1283

Manndráp.

- Aðfaranótt sunnudags 4. apríl 1976 braust Ú, sem þá var nýlega orðinn 18 ára gamall, inn í verslun á Akureyri. Hann var eitthvað undir áhrifum áfengis. Samkvæmt frásögn hans sjálfs stal hann þarna í búðinni einum riffli, 5 eða 6 pökkum af riffilskotum og um 8.000 krónum í peningum. Síðan gekk hann um bæinn nokkra stund. Á meðan skaut hann einu skoti úr rifflinum og hlóð hann síðan með um það bil 6 skotum. Á göngu sinni mætti hann manni, sem hann þekkti ekki. Eftir nokkur orðaskipti þeirra á milli skaut hann manninn í andlitið. Maðurinn féll við, og segist Ú hafa séð blóð vella út um nasir og munn hans. Ú barði hann með riffilskeftinu í bakið og andlitið mörgum höggum. Loks skaut hann manninn í hnakkann, líklega 4 skotum. Að því loknu gróf Ú riffilinn í snjó, en henti skotunum í moldarbing skammt frá. Síðan fór hann heim til sín. Lík mannsins fannst um morguninn, og fljótlega bárust böndin

að Ú. Játtaði hann við yfirheyrslu um kvöldið, að hann hefði orðið mannum að bana á þann hátt, sem að framan er greint. Héraðsdómari taldi Ú hafa gerst sekan um mann-dráp og dæmdi hann til að sæta fangelsi í 16 ár fyrir brot gegn 211. gr. hgl. Hann taldi innbrotið og þjófnaðinn þátt í heildarbrotinu. Í dómi Hæstaréttar var tekið fram, að innbrotið í verslunina og þjófnaðurinn væri sjálfstætt brot, er varðaði við 244. gr. hgl. Refsing Ú var ákveðin fangelsi í 12 ár

225

Skömmu eftir miðnætti þriðjudagsins 6. júlí 1976 hittust tveir ungir menn, A, tæplega 18 ára og K, nýlega orðinn 18 ára, af tilviljun við Umferðarmiðstöðina í Reykjavík. Þeir voru báðir undir áhrifum áfengis. Þeir höfðu hist áður, en voru ekki kunnugir að öðru leyti. Þarna hittu þeir mann að nafni G, sem þeir þekktu ekki og höfðu ekki hitt fyrr. G var tæplega fimmtugur að aldri. Hann var í sendiferðabifreið, er hann átti og mun hafa verið lítið eitt undir áhrifum áfengis. Það varð úr, að þeir A og K fóru upp í bifreiðina hjá G. Settist K í framsætið hjá G, en A klifraði yfir framsætið og settist flötum beinum á gólfið fyrir aftan. Að því búnu ók G um borgina og nágreppi nokkra stund og telur A, að tilgangurinn hafi verið að ná í áfengi. Þeir óku m.a. um Fífuhvamsveg í Kópavogi. K bað þá G skyndilega að nema staðar og sló hann í höfuðið með pilsnerflösku svo fast, að flaskan brotnaði. A sló G strax á eftir höfuðhögg með öflösku. A og K fóru síðan út úr bifreiðinni og tóku G út með sér. Þeir slógu hann nokkur hnefahögg, er hann veitti mótstöðu. Meðan á þessu stóð, tók A veski úr vasa G og úr því 5 þúsund krónur. Að því búnu færðu þeir félagar G inn í afturrými bifreiðarinnar. A og K fóru síðan inn í bifreiðina, en K settist undir stýri og ók af stað. Eftir að ekið hafði verið stuttan spöl, kveður A K hafa sagt, að best væri að drepa karlinn úr því, sem komið væri, og numið staðar. Þeir félagar hafi svo farið út úr bifreiðinni og tekið G út, en hann hafi getað staðið einn og óstuddur. K hafi síðan tekið stein og slegið G með honum í höfuðið og hann fallið við. Síðan hafi þeir báðir barið hann með spýtu. Þeir hafi síðan farið brott á bifreiðinni, sem K ók. Ekki hafi þeir þá verið fullvissir um, að G væri látinn, en A kveðst þó hafa talið svo vera. K kveðst ekki minnast þess, að þeir A hafi rætt neitt um það sín á milli að drepa G, en einhvern veginn hafi það farið svo, að hann hafi numið staðar og þeir A farið út, og tekið G út úr bifreiðinni. Síðan kveðst K hafa tekið upp stein og kastað honum í höfuð G. Hann telur G hafa fallið við höggið, en hann kveðst þá hafa slegið hann, svo að hann féll og spark-

að síðan í hann. Síðan hafi þeir A báðir barið G með spýt-um. Hann kveðst hafa spurt A, hvort G mundi dauður og A talið svo vera, enda hafi verið ætlunin að vinna endanlega á honum, þegar hér var komið. K kveðst hafa tekið úr G og stungið því á sig. K ók síðan bifreiðinni til Reykjavíkur, þar sem þeir skildu hana eftir. Lík G fannst um morguninn. A og K voru handteknir daginn eftir og játuðu á sig verknaðinn. Þeir sakadómarar fóru með mál þetta í sakadómi skv. 3. mgr. 5. gr. laga nr. 74/1974. Í héraðsdómi segir, að sannað þyki með samhljóða framburði ákærðu og gögnum máls, að A og K hafi í sameiningu ráðið G bana af ásettu ráði. Verði að telja, að þeir hafi í fyrstu ráðist að G, til þess að ná af honum peningum og ásetningur til að svipta hann lífi, hafi ekki orðið til, fyrr en eftir að atlagan var hafin. Verknaður A og K var talin varða við 211. gr. alm. hegningarlaga. Í máli þessu var A einnig ákærður fyrir 4 þjófnaðarbrot og fyrir að hafa notað eða látið nota í lögskiptum 4 tékka með fölsuðum nafnritunum, að fjárhæð samtals 26.000 krónur. Fyrsta þjófnaðarbrotið framdi A haustið 1975 en hið síðasta aðfaranótt 7. júlí 1976. Hann viðurkenndi brot þessi afdráttarlaust. Voru þau talin varða við 244. gr. hgl. Tékkamisferlið, sem A viðurkenndi, var framdið á tímabilinu frá 2. júlí 1975 til 18. desember 1975. A hafði rofið skilorð dóms frá 30. apríl 1976, þar sem hann var dæmdur í 60 daga varðhald. Var honum því skv. 60. gr. hgl. dæmd refsing í einu lagi fyrir brot þau, sem sá dómur fjallaði um, og brot þau, sem hann var saksóttur fyrir í þessu máli. Refsins A var ákveðin 8 ára fangelsi, en þyngri refsingu var ekki hægt að dæma honum, þar sem hann hafði ekki náð 18 ára aldri, er hann framdi brot sín, sbr. 2. tl. 74. gr. hgl. K hafði rofið skilorð dóms frá 4. febrúar 1976, 6 mánaða fangelsi, og var honum skv. 60 gr. hgl. dæmd í einu lagi refsing fyrir brot þau, er sá dómur laut að, og brot þau, sem hann var ákærður fyrir í máli þessu. Refsing hans var ákveðin 12 ára fangelsi. Bæði A og K höfðu sætt gæsluvarðhaldsvist, og var hún látin koma refsingu þeirra til frádráttar

Manndráp af gáleysi.

Hinn 25. júní 1976 kl. 16.00 varð umferðaslys á tengibraut milli Seljabrautar og Breiðholtsbrautar í Reykjavík. Drengur á reiðhjóli, 7 ára gamall, lenti á vinstri hlið vörubifreiðarinnar R, féll undir hana, varð undir vinstri afturhjólum hennar og beið bana. E, ökumaður R bifreiðarinnar, var ákærður fyrir brot á 215. gr. hgl. auk ýmissa umferðarlagabrota. Á slysstaðnum var verið að vinna við malbikunarfram-

kvæmdir á vegum Reykjavíkurborgar. E skýrði svo frá, að hann hefði farið upp í bifreið sína, er stóð þarna á götunni, og verið búinn að sjá drenginn, sem fórst í slysinu, sitjandi kyrran á reiðhjóli utan við götuna, nokkuð á ská fyrir aftan bifreið sína, áður en hann ók henni af stað. Hefði hann aðeins ekið örstuttan spöl áfram, er hann varð þess áskynja, að afturhjól bifreiðarinnar vinstra megin lyftist upp, og hefði hann þá þegar numið staðar. Vitnið M kvaðst hafa séð drenginn koma hjólandi, og hafi hann verið kominn aftur fyrir R bifreiðina, er E steig upp í hana. Drengurinn hafi síðan snúið við og hjólað upp í moldarbarði. Samkvæmt frásögn sjónarvotta stóð dráttarvél á moldarbarði þessu, og var hún hreyfð úr stað í þessum svifum. Virðist þá hafa komið fát á drenginn. Vitnið J kveðst þá hafa séð dreng á hjóli renna aftur á bak fram undan dráttarvél. Vitnunum M og J ber saman um, að drengurinn hafi runnið á hjólinu niður moldarbinginn eða moldarbarðið og undir afturhjól bifreiðarinnar, sem þá var komin á ferð áfram. Í dómi Hæstaréttar segir, að drenginn hafi borið óvænt að bifreið ákærða og engum togum skipt, að hann lenti undir afturhjóli hennar. Slysið hafi eigi orðið með þeim hætti, að ákærði bæri refsiverða sök á því. Var hann því sýknaður af kröfum ákærvalds í málinu. Í héraði var ákærði talinn hafa gerst sekur um þau brot, sem hann var ákærður fyrir, dæmdur í 50 þúsund króna sekt og sviptur ökuleyfi í fjóra mánuði 1113

Mat og skoðun.

1. Atvinnutjón:
Tryggingastærðfræðingur reiknar út tjón manns vegna líkamsmeiðsla 484, 593, 609, 828
Tryggingastærðfræðingur reiknar tjón maka og barna vegna láts maka 387
2. Áverkar og heilsutjón:
Læknar lýsa áverkum og heilsutjóni .. 484, 593, 609, 828, 979
3. Blóðrannsókn:
Bifreiðastjórar 69, 72, 815, 979, 1002, 1167, 1178
4. Geðheilbrigði 12, 225, 325, 467
5. Örorka:
Læknar meta örorku 484, 593, 609, 828
6. Ýmsar skoðunar og matsgerðir:
Maður krafðist umgengisréttar við barn sitt óskilgetið. Krafðist hann þess að dómkvaddir yrðu tveir menn til að kanna hagi foreldranna og segja álit sitt á tilteknum atriðum. Héraðsdómari kvað upp úrskurð um að matsmenn skyldu dómkvaddir. Móðir barnsins kærði úrskurðinn til

Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Sjá umgengnisréttur, börn	63
Eðlisfræðingur framkvæmdi álitsgerð um óvissu í ágiskunum lögregluþjóna varðandi hraða bifreiðar	433
Dómkvaddir tveir matsmenn til að meta galla á húsi, sem selt hafði verið	504
Dómkvaddir matsmenn kvaddir til að segja til um, hvernig aðstaða á vinnustað og búnaður trésmiðavélar, þar sem slys hafði orðið, hefði verið	593
Leitað álits Jafnlaunaráðs	733
Leitað álits skriftarsérfræðings	546
Dómkvaddir matsmenn meta galla á húabyggingu	877
Dómkvaddir matsmenn skila álitsgerð í máli, sem höfðað var á hendur húsasmíðameistara vegna ákæru fyrir brot á byggingarsamþykkt Reykjavíkur	1120
Héraðsdómari dómkvaddi tvo menn til að meta verðyrnun á húsi. Dómkvaðning var kærð til Hæstaréttar, sem felldi hana úr gildi. Sjá dómkvaðning matsmanna	1313
Leitað álits læknis í sambandi við rannsókn á meintu skirlífisbroti	632
Dómkvaddir matsmenn meta tjón vegna afturköllunar flugrekstrarleyfis	732

Matsmenn. Sjá mat og skoðun.

Málflutningur.

Mál einungis flutt um formhlið skv. 48. gr. laga nr. 75/1973	105
Athugavert þótti, að svonefnd aðildarskýrsla áfrýjanda, sem lögð hafði verið fram í héraði, hafði að geyma málflutning af hans hendi. Ennfremur þótti athugavert, að í greinargerð lögmanns áfrýjanda fyrir Hæstarétti fólst skriflegur málflutningur	738
Kærumál flutt munnlega fyrir Hæstarétti	1225

Málflytjendur. Sjá lögmenn.

Málsástæður. Sjá og áfrýjun.

B krafði M um endurgreiðslu á fé, er hann taldi sig hafa ofgreitt. M höfðaði gagnsök í málinu og krafði B um fjárhæð, sem hann taldi B skulda sér. Þingsókn féll niður af hálfu M, meðan á málsókn í héraði stóð, og áður en M hafði skilað greinargerð af sinni hálfu. Í dómi Hæstaréttar sáðgi, að áfrýjandi hefði látið sækja þing í héraði og þingfesta þar gagnsök. Hefði þá stefnan í gagnsökinni verið eitt af skjölum málsins, sem taka bar tillit til, þegar málið var dæmt, eftir að útivist hafði orðið af hálfu gagnstefnanda,

M, en í gagnstefnunni hefðu falist mótmæli gegn kröfum	
B. Samkvæmt því þótti mega taka málsástæður M til	
greina	903
Samskonar sakarefni	912
Talið, að málsástæður áfrýjanda komi ekki til álita í Hæstarétti, þar sem skilyrðum 45. gr. laga nr. 75/1973 sé ekki fullnægt, en þingsókn hafði fallið niður í héraði af hans hálfu. Sjá skuldamál	920

*Málshöfðun.**Málshöfðunarfrestur. Sjá málshöfðun.**Málsvarnarlaun.*

Maður, sem ákærður hafði verið fyrir verðlagsbrot, flutti mál sitt sjálfur fyrir Hæstarétti og var sýknaður þar en hafði verið dæmdur til sektargreiðslu í héraði. Hann krafðist málsvarnarlauna. Þeirri kröfu var ekki sinnt sbr. 139. gr. laga nr. 74/1974	1097
--	------

Meðdómendur.

Mál dæmt með tveimur meðdómendum á bæjarþingi	563
---	-----

*Meðsök. Sjá skaðabætur.**Merkjadómur.**Meiðyrði. Sjá ærumeiðingar.**Miskabætur. Sjá skaðabætur.**Nafnréttur.**Náðun.**Nágrenni.**Niðurfelling máls.*

Er mál kom fyrir í Hæstarétti 1. desember 1978, óskaði áfrýjandi eftir fresti til febrúarmánaðar, en stefndi synjaði um frekari frest og krafðist frávísunar frá Hæstarétti. Eigi þótti færst að veita frekari frest í málinu gegn andmælum stefnda og var málið fellt niður	1254
Er mál kom fyrir Hæstarétt 1. desember 1978, óskaði áfrýjandi eftir fresti til febrúarmánaðar, en stefndi synjaði um	

- frekari frest og krafðist frávísunar frá Hæstarétti. Eigi þótti fært að veita frekari frest í málinu gegn andmælum stefnda og var málið fellt niður 1255
- Er mál kom fyrir Hæstarétt 1. desember 1978, óskaði áfrýjandi eftir fresti til febrúarmánaðar, en stefndi synjaði um frekari frest og krafðist frávísunar frá Hæstarétti. Eigi þótti fært að veita frekari frest í málinu gegn andmælum stefnda og var málið fellt niður 1256

Nytjastuldur.

Opinberir starfsmenn.

- K hafði komið hingað til lands eftir ósk íslensks stjórnvalds til starfa sem sérfræðilegur ráðunautur við rannsókn tiltekinna refsímála. Hann var talinn opinber starfsmaður í skilningi 108. gr. hgl. og njóta verndar greinarinnar vegna þeirra starfa, sbr. 3. mgr. 106. gr. hgl. Sjá ærumeiðingar .. 210
- S var settur kennari við barna- og unglingaskóla í þorpi einu frá 1. september 1966 til eins árs. Síðan var hann settur til þessa sama starfs til eins árs í senn frá 1. september ár hvert og síðast frá 1. september 1971. S var skipaður stöðvarstjóri Pósts og síma í þorpinu frá 1. febrúar 1972 en stundaði jafnframt kennslustörf sín við barna- og unglingaskólann allan þann vetur til loka maímánaðar. S fékk laun greidd sem stöðvarstjóri Pósts og síma frá 1. febrúar 1972. Hann fékk einnig greidd full laun samkvæmt 18. launafll. starfsmanna ríkisins fyrir kennslustarfið til loka júlímálaðar 1972, en þá stöðvaði launadeild fjármálaráðuneytisins greiðslur til hans, þar sem svo var litið á, að hann ætti ekki að fá full laun kennara, eftir að hann tók við starfi stöðvarstjóra Pósts og síma. S krafðist launa fyrir ágúst-mánuð, þar sem hann hefði verið settur kennari hinn 1. september til eins árs og hefði unnið fullt kennslustarf, eftir að hann var skipaður stöðvarstjóri. S taldi Póst- og símamálastofnunina sjálfstæðan aðila í ríkiskerfinu. Af hálfu ríkissjóðs var kröfu S mótmælt með vísan til 26. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins og því haldið fram, að S væri þegar búinn að fá greitt mun meira en hann ætti rétt á. Ríkissjóður var sýknaður af kröfum S í héraði og var sá dómur staðfestur í Hæstarétti 1198

Orlof.

- D vann við þýðingarstörf hjá Sjónvarpinu. Hún var ekki fastráðinn starfsmaður Ríkisútvarpsins heldur vann að þýðingum eftir sérstakri beiðni hverju sinni. Vinnan var einkum tvenns konar, þýðingar texta og aðlögun texta að mynda-

efni. Greiðslur fyrir þýðingarstörf D voru ákveðnar í sérstakri gjaldskrá. Eru starfsþættir þar sundurgreindir og mismunandi greiðslur ákveðnar fyrir einstaka þætti, öðrum þræði, miðað við tíma, sem til verks er variði, en öðrum þræði er annar mælikvarði notaður. Sérstakt ákvæði er um endursýningu sjónvarpsmyndar. D var ein úr all fjölmennum hópi manna, sem sjónvarpið leitar til um að þýða sjónvarpsefni úr erlendum tungumálum. Sjónvarpinu var ekki skylt að fela henni þýðingarverkefni og henni að sínu leyti ekki skylt að taka að sér slík verkefni, sem Sjónvarpið bauð henni. Ekki var til að dreifa neins konar uppsagnarfresti. D krafði sjónvarpið um orlofsfé af greiðslum þeim, er hún fékk vegna þýðingarstarfa sinna. Nokkur bréfaskipti höfðu farið fram á milli Félags sjónvarpsþýðenda og Sjónvarpsins. Ekki varð séð, að D hefði haft uppi kröfu um orlofsfé, er hún veitti viðtöku greiðslum fyrir störf sín. Þegar virt voru framkomnar upplýsingar um störf D og samskipti aðila, var eigi talið, að D ætti tilkall til orlofsfjár þess, er hún krafði, og var Sjónvarpið sýknað af kröfum hennar. Einn dómenda Hæstaréttar taldi, að D ætti rétt til orlofsfjár vegna vinnu sinnar. Í héraði höfðu úrslit orðið þau, að Sjónvarpið var dæmt til greiðslu orlofsfjár 772

Ómaksbætur.

Áfrýjandi máls, sem ekki sótti þing í Hæstarétti, dæmdur til að greiða ómaksbætur 12, 432, 763, 764

Ómerking.

A. Einkamál.

H höfðaði mál gegn Póst- og símamálastofnuninni, P, og krafðist bóta fyrir tjón, er hann taldi sig hafa orðið fyrir vegna þess að bandaríska pósthjónustan hefði ranglega stöðvað og endursent óskrásettar bréfapóstsendingar til hans. Byggði hann bótarétt sinn gegn P á 44. gr. sbr. 45. gr. alþjóðapóstmálasamningsins frá 1969. Eigi var talið, að H hefði rennt nægum stöðum undir kröfur sínar um fébætur úr hendi P. Þar sem málið hafði ekki verið lagt til sátta fyrir sáttanefnd, og það var ekki undanþegið sáttatilraun hennar, varð þó ekki hjá því komist að ómerkja hinn áfrýjanda dóm og vísa málinu sjálfkrafa frá héraðsdómi sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936. H var dæmdur til að greiða P málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Í héraði hafði P verið sýknaður af kröfum H 42

Þrír aðilar í skiptamáli kröfðust þess, að hinn reglulegi skiptaráðandi viki sæti í máli vegna vanhæfis. J, fulltrúi skiptaráðanda, fór með málið í skiptaréttinum. Féll úrskurður

hans á þann veg, að krafan var eigi tekin til greina. Sóknaraðilar kærðu úrskurð þennan til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar segir, að samkvæmt 2. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936 skuli dómari úrskurða sjálfur, hvort hann víki sæti í máli. Hefði fulltrúi hans því eigi verið rétt að leggja úrskurð á slíka kröfu, þótt hann færi með málið að öðru leyti. Þótti því verða að ómerkja ex officio hinn kærða úrskurð og vísa málinu heim í hérað til löglegar meðferðar og uppkvaðningar úrskurðar að nýju

88

Með bréfi 6. desember 1974 veitti menntamálaráðherra B, deildarstjóra í menntamálaráðuneytinu, lausn frá störfum frá 9 desember sama árs að telja. Í bréfinu sagði, að ákvörðun þessi væri á því byggð, að ýmsar athafnir B og framkoma hafi verið óhæf og ósamrýmanleg starfi hans sem deildarstjóra. B höfðaði mál gegn ríkissjóði og krafðist 35 millj. kr. skaðabóta vegna fyrirvaralausrar og ástæðulausrar uppsagnar. Í héraði var ríkissjóður dæmdur til að greiða B 3.500.000 kr. auk vaxta og málskostnaðar. Málinu var áfrýjað af hálfu ríkissjóðs. Í dómi Hæstaréttar segir: „Mál þetta var eigi lagt til sátta fyrir sáttanefnd, sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936. Málið er ekki undanþegið sáttatilraun sáttamanna. Aðilar höfðu eigi heldur samið um að ganga fram hjá sáttanefnd, sbr. 11. tl. 3. mgr. nefndrar greinar og 2. gr. laga nr. 46/1950.“ Var hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi. Einn dómari Hæstaréttar gerði sératkvæði og taldi, að ekki hefði verið nauðsyn að leggja mál þetta fyrir sáttanefnd og að Hæstarétti hefði borið að taka málið til efnismeðferðar

105

Karl og kona, P og V, hófu sambúð 1970 með hjónaband í huga. Eftir tæplega þriggja ára sambúð, slitnaði upp úr samvistum þeirra og konan V fór af heimilinu. Við sambúðarslitin reis ágreiningur með þeim um skiptingu eigna. V krafðist þess, að P greiddi sér 1. 325.000 krónur auk vaxta og kostnaðar. Í dómi Hæstaréttar segir, að kröfugerð V sé óglögg og hvarflandi. Óskýrt sé, hvort kröfur séu reistar á því, að hún telji sér ráðskonulaun úr hendi P eða því að hún krefjist hlutdeildar í eignaaukningu P, meðan á sambúð þeirra stóð. Blandist kröfurnar og þær málsástæður, er þær styðjast við, saman með þeim hætti, að þær þykja eigi dómhæfar, eins og málalíbúnaði er farið. Þá hafi málið eigi verið lagt til sátta fyrir sáttanefnd. Hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð í héraði voru því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi. Í héraðsdómi var P dæmdur til að greiða V 595.000 krónur auk vaxta og kostnaðar

313

Sveitarstjórn S hrepps ákvað að reisa afréttargirðingu því sem

næst á mörkum þriggja aðliggjandi hreppa, A hrepps, H hrepps og R hrepps. Hreppar þessir neituðu að taka þátt í kostnaði við girðinguna. Eftir árangurslausar sáttatilaunir höfðaði S hreppur mál gegn hreppsnefndum hinna hreppanna og krafðist þess, að hreppunum þremur yrði in solidum gert að greiða S hreppi 1/4 af útlögðum kostnaði við landamerkjagirðingar frá Dettifossi að sandgræðslugirðingu vestan við Gæsafjöll, en heildarkostnaður nam 1.490.334 krónum. Til vara var þess krafist, að sömu aðilum yrði gert að greiða kostnað samkv. þessum lið pro rata í hlutfalli við skiptingu afréttarlands þeirra í milli eða eignarhlutföll í Þeistarreykjalandi. Þá var þess krafist, að hreppunum þrem yrði með dómi gert að hlíta úrskurði óvilhallra dómkvaddra matsmanna um skiptingu á hálfum framangreindum kostnaði, þ.e. helmingnum af 1.490.334 krónum. Auk þess var krafist vaxta og kostnaðar. Í héraði voru hinir stefndu hreppar sýknaðir af kröfum S hrepps, þar sem þau ákvæði girðingarlaga, sem S byggði kröfur sínar á voru eigi talin eiga við um skiptingu kostnaðar af girðingu þeirri, sem hér var um að ræða, en eigi var ágreiningur um, að þar væri um að ræða girðingu milli afréttarlanda. Eigi var heldur sýnt fram á, að skylda hefði stofnast af öðrum ástæðum til greiðslu kostnaðarins. S hreppur áfrýjaði dóminum til Hæstaréttar, en þar var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi. Kröfugerð fyrir Hæstarétti var nokkuð á annan veg en í héraði af hálfu áfrýjanda og að því leyti, sem um nýjar kröfur var að ræða, varð þeim ekki komið að fyrir Hæstarétti, þar sem skilyrðum 45. gr. laga nr. 75/1973 var ekki fullnægt. Þá sagði í dómi Hæstaréttar, að í öðrum kröfulið krefðist áfrýjandi þess, að stefndu yrðu dæmdir til að hlíta úrskurði matsmanna, sem ekki hefðu verið tilnefndir. Með skírskotun til 88. gr. og 4. mgr. 193. gr. laga nr. 85/1936 bæri að vísa kröfulið þessum frá héraðsdómi. Þá var talið, að ákvæði 5.—7. gr. girðingarlaga heimiluðu áfrýjanda ekki að krefja annarsvegar H hrepp og hinsvegar A og R hreppa saman í dómsmáli um að greiða sér óskipt hluta kostnaðar við hinu umdeildu girðingu. Samkvæmt þessu og með vísan til 47. gr. eml. var hinn áfrýjaði dómur ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi. Einn dómara Hæstaréttar greiddi sératkvæði og taldi, að dæma ætti hreppana A, H og R til að greiða S hluta kröfunnar in solidum, en kröfunni um að A, H og R yrðu dæmdir til að hlíta úrskurði ótilnefndra matsmanna, bæri að vísa frá héraðsdómi

Keflavíkurkaupstaður og eigendur tiltekinna jarða í Njarðvík-
urhreppi afsöluðu S lóð undir salthús árið 1968. Þegar graf-

ið var fyrir grunni hússins kom í ljós oliuleiðsla, sem flytja þurfti brott og bakaði það S ærinn kostnað. Höfðaði S mál til heimtu bóta fyrir tjón sitt. Beindi hann kröfum sínum aðallega að fjármálaráðherra og utanríkisráðherra f.h. ríkissjóðs en til vara að fyrrnefndum seljendum lóðarinnar. Kröfur sínar á hendur ríkissjóði reisti S á því, að varnarmáladeild utanríkisráðuneytisins hefði skuldbundið sig gagnvart honum til að greiða honum tjón hans. Ef ekki yrði á það fallist, taldi hann ríkissjóð engu að síður ábyrgan gagnvart sér, þar sem varnarlið bandaríkjanna hefði lagt oliuleiðsluna í heimildarleysi og bæri ríkissjóði skv. ákvæðum laga nr. 110/1951 að bæta sér tjón sitt. Kröfur sínar á hendur seljendum lóðarinnar rökstuddi S með því, að það hefði verið vanefnd á kaupsamningi þeirra við sig, að oliuleiðslurnar reyndust liggja í jörðu á hinn seldu lóð. Í dómi Hæstaréttar var vísað til hrd. 1973, bls. 984. Með þeim dómi hafði héraðsdómur vegna sama ágreiningsefnis milli sömu aðila verið ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi. Var frávisunin m.a. á því reist, að kröfur S á hendur ríkissjóði annarsvegar og landeigendum hinsvegar væru ekki þannig vaxnar, að sækja mætti þær í einu og sama máli. Í þessu máli væri málalítilbúnaður S haldinn sömu annmörkum. Yrði því ekki hjá því komist að ómerkja héraðsdóm og vísa málinu frá héraðsdómi með vísan til 47. gr. eml. Einn dómari Hæstaréttar taldi að 47. gr. eml. stæði því ekki í vegi, að S gæti hagað kröfugerð snni eins og hann gerði

693

H höfðaði skaðabótamál gegn S vegna galla á húsi, er hann hafði keypt af S. Héraðsdómari dæmdi málið með tveim sérfróðum meðdómsmönnum. Annar meðdómsmannanna hafði að ósk H skoðað „rör“ í kjallara hússins rétt áður en hann fluttist í það og síðan hafði hlutafélag, sem meðdómsmaðurinn var formaður í unnið við viðgerð á pípulögn í húsinu. Ágreiningur var m.a. um galla á pípulögninni. Reikningur frá félaginu fyrir viðgerðina var meðal gagna máls og varð að taka afstöðu til þeirra við úrlausn sakarefnis. Tengsl meðdómsmannsins við sakarefnið voru því talin slík, að hann hefði ekki mátt gegna dómastörfum í málinu, sbr. 7. tl. 36. gr. laga nr. 85/1936. Var hinn áfrýjaði dómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar

947

Héraðsdómur ómerktur og máli vísað frá héraðsdómi, þar sem mál hafði ekki verið lagt til sátta fyrir sáttamenn

1215

B. Opinber mál.

Úrskurður í opinberu máli ómerktur vegna vanhæfis dómara.

Sjá dómarar, vanhæfi

Sakaður maður var úrskurðaður í gæsluvarðhald í 7 daga. Hann kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Samkvæmt lögregluskýrslum, sem fylgdu kærumálinu var manninum gefið það að sök að hafa ekið bifreið undir áhrifum áfengis og að hafa drukinn sett af stað brunaboða á þaki slökkvistöðvarinnar í kaupstaðnum þar, sem hann bjó. Lögregluskýrslur um þetta höfðu ekki verið lagðar fram í héraðsdómi, og eigi var þeirra getið í hinum kærða úrskurði. Ekki var heldur að sjá, að sökunautur hefði verið spurður um þessi kæruatriði fyrir dómi, eða hann tjáð sig um þau. Í hinum kærða úrskurði var þess getið, að hinn sakaði hefði veist að heimilisfólki sínu heima hjá sér, og að eiginkona hans teldi sig og börnin ekki óhult um líf sitt, meðan hann væri í ölvunar- og vímuástandi. Um þetta atriði hafði varnaraðili hvorki verið yfirheyrður af lögreglu né fyrir dómi. Samkvæmt þessu þótti kæruafgreiðing ekki hafa verið gerð viðhlítandi skil í hinum kærða úrskurði, og ekki hafði þess verið getið, hverjar rannsóknarnauðsynjar væru til þess að beita gæsluvarðhaldi, sbr. 67. gr. laga nr. 74/1974, en eingöngu vísað til 123. gr. og 4. mgr. 220. gr. almennra hegningalaga án frekari málsútlitunar. Þóttu þetta slíkir annmarkar á hinum kærða úrskurði, að óhjákvæmilegt væri að ómerkja hann. Sjá gæsluvarðhald

560

Þeir menn voru ákærðir fyrir skattsvik, að því er varðaði framtal til söluskatts, tekjuskatts, eignarskatts og tekjuútsvars. Þeir voru enn fremur ákærðir fyrir bókhaldsbrot. Í dómi Hæstaréttar sagði, að eigi verði séð, að skattframtöl félags þess, er hinir ákærðu voru forsvarsmenn fyrir, og söluskattskýrslur félagsins fyrir þau ár, sem sannsókn málsins tók til, hefðu verið lögð fram við rannsókn málsins fyrir sakadómi. Væri hér þó um slík undirstöðugögn að ræða, að nauðsyn var að kynna hinum ákærðu þau og gefa þeim kost á að tjá sig um þau, svo og að leiða í ljós, hverjir önnuðust skil á skattframtölum og söluskattskýrslum þessum til skattstjóra. Í málinu koma fram, að mjög hafi skort á, að bókhald félagsins hefði verið fært á lögmæltan hátt. Eigi hafði þó við dómsrannsókn málsins verið rannsakað sjálfstætt, hvornig bókhaldinu var háttað, og eigi voru nein bókhaldsgögn meðal þeirra skjala, sem lögð voru fram við rannsókn málsins fyrir sakadómi. Vegna þessara galla á rannsókn málsins var héraðsdómurinn ómerktur og málinu vísað heim í hérað til frekari rannsóknar og dómsálgningar að nýju

678

Héraðsdómslögmaður einn sendi kæru til sakadóms í janúar 1976 á hendur Á, framkvæmdastjóra hlutafélags eins, fyrir

að gera ekki skil á iðgjöldum af launum til tiltekins lífeyrissjóðs. Mál var höfðað á hendur Á með ákæru 15. okt. 1976 fyrir að hafa gerst brotlegur við 247. gr. hgl. með því að vanrækja að gera lífeyrissjóðnum skil á tiltekinni fjárhæð, sem hann hefði haldið eftir af launum starfsmanna félagsins. Rannsókn máls þessa þótti mjög ábótavant, og m.a. hafði ekki verið aflað gagna, er þóttu skipta meginmáli. Sagði í dómi Hæstaréttar, að ákæra í málinu, sem að efni til væri ábótavant, þætti reist á rannsókn, sem fullnægði ekki, eins og á stóð, skilyrðum laga til málshöfðunar sbr. 1. mgr. 115. gr. laga 74/1974. Var héraðsdómurinn, en þar hafði A verið dæmdur í 2 mánaða fangelsi skilorðsbundið, því ómerktur og ákæru vísað frá héraðsdómi 708

B var ákærður með tveim ákæruskjölum ríkissaksóknara fyrir verðlagsbrot. Ákærun í málinu þóttu reistar á rannsókn, sem ekki fullnægði skilyrðum laga til málshöfðunar og sjálfar fullnægðu ákærurnar ekki lagaskilyrðum. Var hinn áfrýjaði dómur því ómerktur og ákærunum vísað frá héraðsdómi. Sjá ákæra 869

Héraðsdómur í opinberu máli ómerktur og máli vísað frá héraðsdómi vegna galla á ákæru. Sjá ákæra 1096

Ómerking ummæla. Sjá ærumeiðingar.

Óvígð sambúð.

M og K bjuggu saman í óvígðri sambúð nálega 4 ár. Á þessu tímabili bættust M nokkrar eignir m.a. íbúðarhús í smíðum bifreið og sumarbústaður. K lagði fram 90.000 krónur til byggingar íbúðarhússins, sem telja verður, að hafi átt að reisa til hagsbóta fyrir báða málsaðila. Eigi varð séð, að K hafi best aðrar eignir á sambúðartímanum. Hún hafði á framfæri dóttur sína á skólaaldri á heimili þeirra. Aðilar töldu hvort um sig fram til skatts þann tíma, sem þau bjuggu saman, og fjárhagur þeirra virðist hafa verið greinilega aðskilinn allan tímann. M og K slitu samvistum og krafðist K þess, að M greiddi sér andvirði helmings eigna þeirra, er hún taldi, að þeim hefðu bæst á sambúðartímanum, en eignir þessar voru framangreind húseign, sumarbústaður, bifreið og heimilistæki, alls að verðmæti 2.862.011 krónur. Í héraðsdómi sagði, að K ætti rétt á greiðslu úr hendi M vegna vinnuframlags síns á sameiginlegu heimili þeirra, meðan á sambúð stóð. Við mat á þessu var tekið tillit til þess, að K vann fulla vinnu utan heimilis og hafði dóttur sína á framfæri en veitti M aðstoð, er hann var að reisa íbúðarhúsið og sumarbústaðinn. Þótti þessi greiðsla hæfilega ákveðin 480.000 krónur, að viðbættum

þeim 90.000 krónum, sem K hafði lánað M. Í Hæstarétti var fjárhæð sú, sem M var dæmdur til að greiða K, hækkuð í 700.000 krónur samtals. Einn dómenda Hæstaréttar greiddi sératkvæði. Sagði þar, að eigi væru skráðar laga-reglur hér á landi um eignauppgjer við lok óvígðrar sambúðar, en hins vegar hefðu verið lögfest nokkur laga-ákvæði, er gerðu hlut sambúðarfólks svipaðan því, sem lögmælt væri um hjón. Þegar þessa væri gætt og höfð hlið-sjón af löggjöf og lagareglum um fjárskipti við lok hjú-skapar, taldi hann lagarök standa til þess, að K öðlaðist hlutdeild í þeirri fjármunamyndun, sem varð á meðan sambúð málsaðilanna stóð. Hafa bæri í huga, að K hefði haft dóttur sína á heimilinu, og að K hefði lagt fram fé og vinnu vegna byggingar hússins og sumarbústaðarins. Taldi hann hæfilegt, að M greiddi K 1.000.000 krónur 893

Prentréttur.

Rangar sakargiftir.

Ö kom í heimsókn til fyrrverandi eiginkonu sinnar, V. Þar var staddur E. Ö hélt þá brott. Hann var akandi. E hringdi þá til lögreglunnar og tjáði henni, að Ö hefði ógnað sér með byssu, og að hann hefði ekið brott í bifreið sinni ölvaður eða undir lyfjaáhrifum, auk þess sem hann væri vopnaður skambyssu. Lögreglan handtók Ö. Allar sakargiftir E á hendur Ö reyndust einber uppspuni. Leit héraðsdómur svo á, að E hefði kært Ö fyrir athæfi, sem honum var sjálfum ljóst, að hann var ekki sekur um. E var einungis saksóttur skv. 149. gr. hgl., og þóttu ekki skilyrði til þess skv. 118. gr. laga 74/1974 að taka til úrlausnar, hvort hátterni hans varðaði við 148. gr. sömu laga fyrir rangar sakargiftir, enda væru refsímörk þeirrar gr. öll önnur en í 149. gr. segir. Var E dæmdur í refsingu skv. 149. gr., varðhald í 45 daga. Ö hafði krafist skaðabóta úr hendi E. Var talið, að aðgerðir lögreglunnar hefðu verið Ö mjög tilfinnanlegar og valdið honum óþægindum og miska, þótt lögregluþjónar hefðu hagað aðgerðum sínum af fyllstu gætni. Var E dæmdur til þess að greiða Ö 75.000 krónur í bætur 766

Rangur framburður fyrir dómi.

Refsiheimildir.

Refsingar og önnur viðurlög.

Skipstjóri dæmdur í þriggja mánaða fangelsi og að auki 1.700.000 króna sekt til Landhelgissjóðs Íslands, en til vara

fangelsi í 3 mánuði, fyrir fiskveiðabrot. Ennfremur sviftur skipstjórnarréttindum í 3 mánuði	34
Ökumaður bifreiðar dæmdur í 15 daga varðhald fyrir ölvun við akstur og sviftur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða	69
Ökumaður bifreiðar dæmdur í 15 daga varðhald fyrir ölvun við akstur og sviftur ökuleyfi ævilangt, þar sem um ítrekað brot var að ræða	72
Maður dæmdur til að greiða 30.000 króna sekt til ríkissjóðs fyrir ærumeiðandi ummæli. Engin vararefsing	126
Tveir ritstjórar dagblaðs dæmdir til að greiða 25.000 króna sekt í ríkissjóð hvor fyrir ærumeiðandi ummæli um opinberan starfsmann. Engin vararefsing	210
Maður, sem var nýorðinn 18 ára, gerðist sekur um manndráp og innbrotsþjófnað. Hann var dæmdur í 12 ára fangelsi ..	225
Tveir menn höfðu gerst sekir um manndráp. Annar þeirra, tæpra 18 ára að aldri, hafði auk þess gerst sekur um skala-fals og þjófnað. Hann hlaut 8 ára fangelsi. Hinn var nýorðinn 18 ára. Hann hlaut 12 ára fangelsi	325
Maður dæmdur til að greiða 15.000 króna sekt til ríkissjóðs fyrir ærumeiðandi ummæli. Vararefsing 2 dagar	416
Maður dæmdur til að greiða 40.000 króna sekt í ríkissjóð fyrir of hraðan akstur. Vararefsing 5 daga varðhald. Sviftur ökuleyfi í 3 mánuði	433
Maður dæmdur til að greiða 8.000 króna sekt í ríkissjóð fyrir ærumeiðandi ummæli. Vararefsing varðhald í 2 daga	535
Maður dæmdur til að greiða 10.850 króna sekt í ríkissjóð fyrir brot á áfengislögum. Vararefsing varðhald í 2 daga	469
Sekt fyrir brot á 4. sbr. 3. málsg. 19. gr. áfengislaga ákveðin fimmfalt söluverð áfengis sbr. 42. gr. áfengislaga	469
Refsing var ákveðin 10.850 króna sekt. Vararefsing 2 dagar ..	469
Maður var dæmdur til að greiða 8.000 króna sekt til ríkissjóðs fyrir að hafa gerst brotlegur við 234. og 235. gr. alm. hgl. með ærumeiðandi ummælum um G	535
Maður dæmdur í 100.000 króna sekt til ríkissjóðs fyrir tollagabrot. Vararefsing varðhald í 8 daga	546
Maður dæmdur í 45 daga varðhald fyrir rangar sakargiftir skv. 149. gr. hgl.	772
Maður dæmdur í 20 daga varðhald fyrir ölvun við akstur, ítrekað brot. og sviftur ökuleyfi ævilangt	815
Maður dæmdur í 6 mánaða fangelsi fyrir líkamsárás, ölvun við akstur og fleiri umferðalagabrot. Hann var sviftur öku-réttindum í 3 ár	979
Ákvörðun refsingarfyrir brot á 249. gr. hgl. frestað í 3 ár	1055
Maður dæmdur í 50.000 króna sekt fyrir ölvun við akstur. Vararefsing 10 daga varðhald. Hann var sviftur ökurétt-	

indum í 1 ár	1167
Maður dæmdur í 85.000 króna sekt fyrir ölvun við akstur. Vararefsing varðhald í 20 daga. Sviftur ökuleyfi ævilangt	1178
Einstakar refsitægundir og önnur viðurlög:	
a. Ákvörðun refsingar frestað með skilorði	1055
b. Fangelsi dæmt	34, 225, 325, 979
c. Varðhald dæmt	69, 72, 772, 815
d. Sekt dæmd án vararefsingar	126, 210
e. Sekt dæmd. Varðhald sem varasefsing:	
Fjárhæð sektar 8.000 krónur, varðhald 2 dagar	535
Fjárhæð sektar 10.850 krónur, varðhald 2 dagar	469
Fjárhæð sektar 15.000 krónur, varðhald 2 dagar	416
Fjárhæð sektar 40.000 krónur, varðhald 5 dagar	433
Fjárhæð sektar 100.000 krónur, varðhald 8 dagar	546
Fjárhæð sektar 50.000 krónur, varðhald 10 dagar	1167
Fjárhæð sektar 85.000 krónur, varðhald 20 dagar	1178
Fangelsi sem vararefsing:	
Fjárhæð sektar 1.700.000 krónur, fangelsi 3 mánuðir	34
f. Skilorðsbundin refsing	
g. Svifting skipstjórnarréttinda	34
h. Svifting ökuleyfis	69, 72, 433, 815, 979, 1167, 1178
i. Upptaka eigna	34, 469
j. Ómerking ummæla	126, 210, 416, 535

Réttarfar.

Mál einungis flutt um formhlið skv. 48. gr. laga nr. 75/1973	195
--	------------

Réttarfarsvítur.

Að því fundið, að í gæsluvarðhaldsúrskurði var ekki greint við hvaða refsíákvæði væri líklegt, að brot varnaraðila varðaði, en slíkt var talið nauðsynlegt, þegar meta skal lagaforsendur fyrir gæsluvarðhaldi, sbr. 65. gr. stjórnarskrárinnar og 1. tl. 69. gr. laga nr. 74/1974	12
Fundið að því í dómi Hæstaréttar, að málsatvikalýsingu væri áfátt í gæsluvarðhaldsúrskurði	180
Það var talið andstætt 65. gr. stjórnarskrárinnar, að sakaður maður var ekki leiddur fyrir dómara, áður en hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald. Það var og talið athugavert við rannsókn máls, að ýmsir þeir, er gáfu skýrslu fyrir lögreglu staðfestu skýrslur sínar fyrir dómi, án þess að þeir væru prófaðir sjálfstætt um sakarefni	225
Varnaraðili, sem kærði gæsluvarðhaldsúrskurð til Hæstaréttar, krafðist þess að héraðsdómari og rannsóknarlögregla yrðu vítt fyrir ranga málsmeðferð og rannsóknaraðferðir. Í dómi Hæstaréttar sagði, að engir þeir annmarkar væru á hinum kærða úrskurði og málsmeðferð fyrir dómi að vítum varð-	

aði, en eigi yrði fjallað um kröfu varnaraðila um vítur að öðru leyti í þessu kærumáli	306
Mál var þingfest 19. mars 1971. Dómari veitti umboðsmanni stefnda frest og síðan fjölmarga framhaldsfresti til að gera kröfur og rita greinargerð um málsatvik, uns loks kom fram greinargerð af hans hendi 27. mars 1972. Talið, að frestveitingar þessar væru úr hófi fram og andstæðar ákvæðum 106. gr. sbr. 2. mgr. 105. gr. laga nr. 85/1936	379
Fundið að því að héraðsdómari, er sat sem dómsformaður í sjó- og verslunardómi, þegar mál var dæmt, kvaddi til dómsetu sem meðdómanda héraðsdómara úr öðru lögsagnarumdæmi, sem sjálfur hefði orðið að dæma málið með sjó- og verslunardómsmönnum, ef málið hefði borið undir hann. Var þetta andstætt ákvæðum 201. gr. laga nr. 85/1936	379
Mál var höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu birtri 25. nóvember 1966, en það var eigi tekið til munnlegs flutnings og dóms fyrr en 15. maí 1975. Í dómi Hæstaréttar segir, að á bæjarþingi Reykjavíkur 31. október 1967 sé bókað, að lögmenn aðilja telji gagnasöfnun lokið í málinu og dagur til munnlegs málflutnings verði ákveðinn síðar. Málið hafði næst verið tekið fyrir á bæjarþinginu 7. apríl 1975 af dómara þeim, sem kvað upp héraðsdóminn og hafði engin skýring komið fram á þessum drætti, sem þótti mjög víta-verður	460
Athugavert þótti, að vitni, þar á meðal skriftarsérfræðingur, höfðu ekki verið kvödd fyrir dóm við rannsókn opinbers máls	546
Að því var fundið, að sakborningi, sem úrskurðaður var í gæsluvarðhald, voru ekki kynnt ákvæði 1. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974, er hann kom fyrir dóm, og honum var eigi heldur veittur kostur á að fá sér skipaðan verjanda eftir uppkvaðningu úrskurðarins, sbr. 80. gr. og 1. mgr. 81. gr. sömu laga	560
Hæstaréttarlögmaður víttur fyrir óhæfileg ummæli hans í greinargerð og málflutningi um nafngreindan mann	738
Athugavert þótti, að svonefnd aðilaskýrsla áfrýjanda, sem lögð hafði verið fram í héraði, hafði að geyma málflutning af hans hendi. Ennfremur þótti athugavert, að í greinargerð lögmanns áfrýjanda fyrir Hæstarétti fólst skriflegur málflutningur	738
Varnaraðila var veittur frestur og framhaldsfrestur alls 11 sinnum til að rita greinargerð sína í bæjarþingsmáli einu, uns hún loks var lögð fram á bæjarþingi. Þær frestveitingar voru taldar riflegri en rétt var skv. ákvæðum 106. gr. eml. Málið var upphaflega dómtekið á bæjarþingi 3. mars 1978, en varnaraðili sótti ekki þing. Málið var þó tekið fyrir að	

nýju á bæjarþingi 16. maí s.á. og gögn lögð fram af hendi sóknaraðila, en málið því næst flutt munnlega og dómtekið að nýju. Voru ástæður fyrir þessari endurupptöku málsins ekki greindar í þingbók. Var að þessu fundið í dómi Hæstaréttar	936
Það þótti athugasvert, að héraðsdómsstefna var eigi svo skilrík sem skyldi. Dómsformaður hafði ekki kvatt samdómendur til dómsetu, fyrr en gagnasöfnun var lokið og ekki var sýnilegt, að dómara hefðu farið á vettvang til að kynna sér galla á húseign, sem málssóknina varðaði	947
Opinbert mál var höfðað á hendur K með tveim ákæruskjölum. Sætti annað málið sókn og vörn fyrir dómi sbr. 130. gr. obl. nr. 74/1974. Var það munnlega flutt í sakadómi 23. júní 1977 og dómtekið sama dag. Mál skv. hinna ákærinni, sem var dagsett síðar, sætti eigi meðferð skv. 130. gr. Var skrifleg vörn í því máli lögð fram í sakadómi 30. júní 1977 sbr. 123. gr. og 1. mgr. 135. gr. obl. og það dómtekið jafnframt því, að málin voru þá sameinuð. Talið var, að réttast hefði verið að sameina þessi mál fyrir málflutninginn og láta hann fara fram í einu lagi skv. áðurnefndri 130. gr.	979
Mál var höfðað með stefnu birtri 27. nóvember 1963. Lögmenn aðila lýstu gagnasöfnun lokið 18. mars 1966. Nokkru síðar var nafngreindum borgardómara falið málið. Hann tók það ekki fyrir á dómþingi, fyrr en 9. febrúar 1972. Síðan var málið ekki tekið fyrir, uns annar tiltekinn borgardómari tók við málinu vegna veikindaforfalla hins 1. október 1974. Var hinn fyrrnefndi borgardómari svo og lögmenn aðila í héraði víttir fyrir þann óhæfilega drátt, sem varð á rekstri málsins	1046
Fundið að því, að dómsformaður í sjó- og verslunardómi skipaði einn dóm, þegar aðilar og vitni komu fyrir dóm	1071

*Réttargæsla.**Réttarneitun.**Ritfrelsi.*

Ríkisstarfsmenn. Sjá opinberir starfsmenn.

Sakarefni skipt.

Sakarefni skipt og mál flutt eingöngu um það, hvort um skaðabókaskyldu væri að ræða	263
---	-----

Sak hæfi.

Samaðild.

G höfðaði mál gegn E, aðalverktaka, og B, undirverktaka, til greiðslu óskipt á skuld. Kröfur sínar byggði hann annars vegar á vinnusamningum við B, munnlegum og skriflegum, svo og munnlegum leigusamningi við hann. E var ekki aðili að samingum þessum, og sköpuðu þeir því ekki réttarsamband milli G og E. Í annan stað byggði G kröfu sína á ákvæði í kjarasamningi E við sex verkalýðsfélög. Héraðsdómur taldi, að þar sem dómkröfurnar á hendur E og B væru eigi af sömu rót runnar stæði 47. gr. laga nr. 85/1936 því í vegi, að hægt væri að sækja þá í einu máli. Var málinu því vísað frá héraðsdómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar sem staðfesti hann

78

Sambúð. Sjá óvígð sambúð.

Sameignarslit.

H og K voru eigendur vélbátsins S að jöfnu skv. yfirlýsingu 8. febrúar 1961, innfærðri til þinglýsingar sama dag. K og eiginkona hans J, skildu, og í skilnaðarskilmálum þeirra var tekið fram, að eignarhluti K í vélbátnum S skyldi vera eign konunnar. Skilnaðarskilmálum þessum lét hún þinglýsa árið 1971 sem eignarheimild sinni að bátnum. Hinn 24. ágúst 1971 krafðist J þess, að vélbáturinn S með tilheyrandi fylgifé og veiðarfærum, sem væri í óskiptri sameign sinni og H, yrði seldur á opinberu uppboði til slita á sameign. H mótmælti því, að uppboðið færi fram. Hélt hann því fram, að hann hefði orðið einkaeigandi vélbátsins haustið 1964. Hefði K þá afhent sér bátinn til fullrar eignar og afnota, þótt afsali hefði ekki verið þinglýst. Hann hefði gert vélbátinn út fyrir eigin reikning ávallt síðan og talið hann fram á skattframtali sínu sem sína eign. H hafði þinglýst yfirlýsingu sinni um að hann væri einkaeigandi bátsins og þinglýst mótmælum gegn því, að J hefði orðið eigandi bátsins að hálfu við skilnaðinn. Í héraðsdómi sagði, að H hefði ekki sannað þá fullyrðingu sína, að K hefði afhent honum bátinn til fullrar eignar og umráða, og einhliða yfirlýsing hans skapaði honum ekki eignarrétt. Skilnaðarskilmáli K og J var talin fullnægjandi eignarheimild fyrir hluta J í bátnum og var uppboðskrafan því tekin til greina. Í dómi Hæstaréttar sagði, að J hefði þinglýsta eignarheimild að hálfum bátnum og staðhæfngar H um, að K hefði afsalað til hans eignarhluta sínum, væru ósannaðar. Heimilt væri að slita sameign að bátnum ásamt fylgifé með uppboði samkvæmt kröfu J. Hins vegar var tekið fram, að þar sem veiðarfæri væru ekki sérgreind og óvíst samkvæmt gögnum

máls, hver þau væru, yrði krafa J um uppboð á veiðarfærum eigi tekin til greina. Var hinn áfrýjaði héraðsdómur því staðfestur að því, er varðaði uppboð á vélbátnum ásamt fylgifé 196

Samningar. Sjá og leigusamningar.

J gerði Þ kauptilboð í íbúð hans hinn 1. maí 1972. Samkvæmt tilboðinu skyldi kaupverð vera 1.600.000 krónur. Átti J að greiða 800.000 krónur í peningum í þrennu lagi og taka að sér að greiða áhvilandi veðskuld 66.000 krónur en greiða eftirstöðvarnar, 734.000 krónur með jöfnum árlegum afborgunum á næstu 10 árum ásamt 8% ársvöxtum. Tekið var fram, að eignin skyldi vera laus til afnota fyrir kaupanda 25. maí 1972. Tilboði þessu svaraði Þ þannig, að hann samþykkti það með nánari tilgreindum breytingum, sem voru í því fólgnar, að kaupverðið hækkaði í 1.650.000 krónur og greiðslur þær, sem J skyldi inna af hendi fram til 1. janúar 1973 skyldu verða samtals 900.000 krónur í stað 800.000 króna áður. Hann skyldi taka að sér áhvilandi veðskuld og lækkaði þá fjárhæð sú, sem hann átti að greiða á 10 árum, í 684.000 krónur. Þ samþykkti þetta tilboð. Um vaxtagreiðslur var ekkert rætt. Sölumaður á fasteignasölu þeirri, er annaðist söluna, samdi síðan kaupsamning á grundvelli þessara tilboða. Undirrituðu aðilar síðan kaupsamning þennan. Þegar að því kom að ganga frá skuldabréfum þeim, sem J skyldi undirrita í samræmi við kaupsamninginn, en þau voru 5 að tölu, tók sölumaðurinn, en hann annaðist gerð og frágang skuldabréfanna, eftir því, að í 5. lið kaupsamningsins stóð, að vextir, 8%, skyldu reiknast frá 25. maí 1973. Sölumaðurinn taldi, að hér væri um misritun að ræða. Ártalið 1973 hefði misritast í stað 1972, enda átti fyrsti gjalddagi skuldabréfanna að vera 25. maí 1973. Íbúðin átti samkvæmt kaupsamningnum að vera tilbúin til afhendingar 25. maí 1972. Þ taldi einnig, að hér væri um misritun að ræða, en J taldi, að hann hefði veitt því sérstaka athygli, að vexti ætti ekki að reikna nema frá 25. maí 1973. Bæði hann og Þ hefðu lesið samninginn vandlega og hvorugur haft neinar athugasemdir við hann. Þ krafði J um vexti frá 25. maí 1972. Í héraðsdómi urðu úrslit á þá leið, að J var sýknaður af kröfu Þ, en í dómi Hæstaréttar segir m.a. svo, að þar sem tilboð J var gert 1. maí 1972 og skuldina átti að greiða á næstu 10 árum, og þar sem enn fremur var gert ráð fyrir, að íbúðin yrði laus til afnota fyrir J eigi síðar en 15. maí 1972, væri eðlilegast að skilja tilboðið þannig að 10 ára lántíminn teldist frá síðastgreindu tímamarki. Yrði þá ákvæði tilboðsins ekki skilið

öðru vísi en svo, að vexti ætti að reikna frá sama tíma og greiða þá samtímis sérhverri hinna árlegu afborgana. Ekki var heldur talið sennilegt, að til þess væri ætlast, að hluti kaupverðsins yrði vaxtalaus í heilt ár, eftir að J tæki við íbúðinni. Var ekki talið, að Þ hefði veitt J á neinn hátt réttmæta ástæðu til að ætla, að hann hefði óumbeðið ætlað að breyta vaxtaákvæðinu sér í óhag. Væri þess þó sérstaklega að gæta í því sambandi, að J var í lófa lagið að inna Þ eða sölumanninn eftir skýringum á þeim atriðum í kaupsamningnum, sem hann taldi í ósamræmi við það, sem aðilum hafði farið á milli áður. Með vísan til þessa og með skírskotun til 1. málsg. 31. gr. samningalaga nr. 7/1963 var fallist á það með Þ, að J bæri að greiða vexti af veðskuldabréfunum frá 25. maí 1972. Tveir dómarmar Hæstaréttar skiluðu sératkvæði og töldu, að ósannað væri, að J hefði vitað eða mátt vita, að um mistök væri að ræða, þegar skráð væri í kaupsimninginn, að vextir af skuldabréfinu skyldu reiknast frá 25. maí 1973, sbr. 1. málsg. 31. gr. laga nr. 7/1936. Þeir töldu Þ ekki hafa sýnt fram á, að fastar venjur hefðu myndast um upphafstíma vaxta af verðbréfum, sem út væru gefin í sambandi við fasteignakaup. Töldu þeir því, að staðfesta bæri hinn áfrýjaða dóm

166

H og H gerðu 28. mars 1963 samning við forsvarsmenn vélsmiðjunnar K h/f um kaup á stálbáti um 13 rúmlestir að stærð. Kaupverð var 900 þúsund krónur, 100 þúsund krónur áttu að greiðast 1. maí 1963. Um 550 þúsund skyldu greiðast með láni Fiskveiðastjóðs Íslands. Um 80 þúsund skyldu greiðast með ávísun á tollendurgreiðslur frá ríkissjóði. Eftirstöðvarnar, 170 þúsund krónur, skyldu greiðast með veðskuldabréfi. Við endanlegt uppgjör taldi K, að H og H skulduðu sér enn rúmar 135 þúsund krónur og krafðist greiðslu þeirrar fjárhæðar. H og H höfðu þá ekki gefið út veðskuldabréf það að fjárhæð 170 þúsund krónur, sem samningurinn sagði til um. Af hálfu H og H var krafist sýknu, þar sem þeir væru þegar búnir að greiða meira en andvirði bátsins. Til vara var krafist 13.595 króna lækkunar á kröfu K. Ástæðan til ágreinings aðilja var einkum sú, að H og H töldu, að andvirði tiltekins víxils hefði runnið til K eða fyrirsvarsmanns K. Af hálfu H og H hafði því ekki verið haldið fram, fyrr en í réttarhaldi í mars 1975, að andvirði víxilsins hefði runnið til K, og var talið að auðvelt hefði verið fyrir P og H að benda á þegar í júní 1963, að verð bátsins væri að fullu greitt, en það var eigi gert. Var því ekki á þessa málsástæðu H og H fallist. Varakröfu H og H um lækkun að fjárhæð 13.595 krónur var aðeins

mótmælt á þeirri forsendu, að hún væri of seint fram komin. Svo var eigi talið, og var lækkunin tekin til greina. Urðu úrslit málsins þau, að H og H voru dæmdir til að greiða K stefnufjárhæðina að frádregnum téðum 13.595 krónum. Héraðsdóminum var áfrýjað til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	1046
G keypti vörubíl af V. Ágreiningur reis síðan með aðilum vegna skilnings á samningi þessum og efnda á honum. Sjá kaup og sala	1257

Samvinnufélög.

Sáttir.

H höfðaði mál gegn Póst- og símamálastofnuninni, P, og krafðist bóta fyrir tjón, er hann taldi sig hafa orðið fyrir vegna þess að bandaríska póstpjónustan hefði ranglega stöðvað og endursent óskrásettar bréfaþóstsendingar til hans. Byggði hann bótarétt sinn gegn P á 44. gr. sbr. 45. gr. alþjóðapóstmalasamningsins frá 1969. Eigi var talið, að H hefði rennt nægum stöðum undir kröfur sínar um fébætur úr hendi P. Þar sem málið hafði ekki verið lagt til sátta fyrir sáttanefnd, og það var ekki undanþegið sáttatilraun hennar, varð þó ekki hjá því komist að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og vísa málinu sjálfkrafa frá héraðsdómi sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936. H var dæmdur til að greiða P málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Í héraði hafði P verið sýknaður af kröfur H	42
Með bréfi 6. desember 1974 veitti menntamálaráðherra B, deildarstjóra í menntamálaráðuneytinu, lausn frá störfum frá 9 desember sama árs að telja. Í bréfinu sagði, að ákvörðun þessi væri á því byggð, að ýmsar athafnir B og framkoma hafi verið óhæf og ósamrýmanleg starfi hans sem deildarstjóra. B höfðaði mál gegn ríkissjóði og krafðist 35 millj. króna skaðabóta vegna fyrirvaralausrar og ástæðulausrar uppsagnar. Í héraði var ríkissjóður dæmdur til að greiða B 3.500.000 kr. auk vaxta og málskostnaðar. Málinu var áfrýjað af hálfu ríkissjóðs. Í dómi Hæstaréttar segir: „Mál þetta var eigi lagt til sátta fyrir sáttanefnd, sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936. Málið er ekki undanþegið sáttatilraun sáttamanna. Aðilar höfðu eigi heldur samið um að ganga fram hjá sáttanefnd, sbr. 11. tl. 3. mgr. nefndrar greinar og 2. gr. laga nr. 46/1950.“ Var hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi. Einn dómara Hæstaréttar gerði sératkvæði og taldi, að ekki hefði verið nauðsyn að leggja mál þetta	

fyrir sáttanefnd og að Hæstarétti hefði borið að taka málið til efnismeðferðar	105
Máli vísað frá héraðsdómi, af því að það hafði ekki verið lagt fyrir sáttamenn, en var auk þess vanreifað. Sjá frávisun ..	1026
K höfðaði mál gegn tryggingafélaginu A til greiðslu skaðabóta vegna tjóns á flugvél, sem hlotist hafði við flugtak. Mál þetta hafði eigi verið lagt til sátta fyrir sáttanefnd sbr. 1. málsg. 5. gr. laga nr. 85/1936. Aðilar höfðu heldur eigi samið um að ganga fram hjá sáttanefnd. Málið var ekki talið undanskilið sáttatilaun sáttamanna. Var hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð í héraði ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi	1215

Sératkvæði.

1. Hæstiréttur.

Einn dómara Hæstaréttar greiðir sératkvæði um formhlið máls	105, 447, 1186
Tveir dómara Hæstaréttar greiða sératkvæði, um formhlið máls	439
Einn dómara Hæstaréttar greiðir sératkvæði um forsendur máls	1225
Tveir dómendur Hæstaréttar greiða sératkvæði um forsendur ..	563
Einn dómara Hæstaréttar greiðir sératkvæði um málsúrslit 15, 210, 293, 387, 609, 659, 693, 716, 719, 772,	893
Tveir dómara Hæstaréttar greiða sératkvæði um úrslit máls 126, 166, 186, 309, 414, 439, 484, 1186,	1283

2. Héraðsdómur.

Einn héraðsdómara greiðir sératkvæði	255, 738
Setudómari í héraði	210, 659, 672, 678, 1060, 1283

Siglingadómur.

Frávísunardómur Siglingadóms kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	1207
---	------

Siglingalög.

A var skipverji á vélbáti. Hinn 21. júní 1973 var báturinn staddur í Englandi. Hvarf A þá af bátnum, en lík hans fannst 3 dögum síðar. Útgerðarmaður bátsins hafði keypt slysatryggingu fyrir skipverja skipsins í samræmi við bráðabirgðaákvæði í lögum nr. 108/1972 um breytingu á siglingalögum. Í tryggingarskilmálum var svofellt ákvæði: „Dánarbætur 1 milljón króna við dauða, er greiðist nánustu vandamönnum (erfingjum) hins látna.“ Dóttir A krafðist þess að fá þessar bætur greiddar hjá tryggingafélaginu. A hafði búið í óvígðri sambúð með E, sem hann hafði áður

verið kvæntur. E krafðist einnig bótanna. Talið, að orðin „nánustu vandamönnum“, sem tekin voru upp í váttryggingarskírteinið, bæri að skýra með hliðsjón af ákvæðum 5. mgr. 105. gr. laga nr. 20/1954. Það ákvæði tæki eigi samkvæmt beinum orðum til E, þar sem hún var eigi í hjúskap með A, er hann fórst. Eigi var talið, að til álita kæmi að beita ákvæði 5. mgr. 105. gr. um maka með lögjöfnun, þó að E hefði búið í óvígðri sambúð með A. Leiddi þetta þegar af því, að í 1. tl. a liðs bráðabirgðaákvæðis laga nr. 108/1972 væru tekin af öll tvímæli um það, að orðin „nánustu vandamenn“ taki eigi til þeirra, sem ekki eiga arftökurétt eftir þann, sem tryggður var. Tryggingarfélagið var því sýknað af kröfu E. Deilt var um upphafstíma vaxta. Talið var ósannað, að váttryggingarfélaginu hefði verið tilkynnt um dauða A, fyrr en um mánaðamótin janúar-febrúar 1974. Var tryggingafélaginu því dæmt að greiða vexti af váttryggingarfénu frá 14. febrúar 1974 sbr. 1. mgr. 24. gr. laga nr. 20/1954. Sératkvæði í héraði. Sjá váttrygging 255

Sjó- og verslunardómur.

Mál dæmt í sjó- og verslunardómi 255, 344, 379, 628, 722, 731,
754, 964, 1046, 1071, 1086

Sjómannalög. Sjá vinnusamningar.

Sjóveðréttur. Sjá vinnusamningar.

Sjóveð.

Skaðabætur.

A. Innan samninga.

Þ réðst í vinnu hjá G í þvottahúsi hans í Reykjavík, að því er ætla má, hinn 1. september 1972. Hinn 20. september 1973 hætti Þ störfum hjá G án lögmætrar uppsagnar. Hann taldi sig þá eiga inni hjá G mánaðarlaun. Höfðaði hann mál á hendur G til heimtu launanna. G krafðist sýknu, þar sem hann ætti gagnkröfu á hendur Þ vegna þess, að Þ hefði valdið sér meira tjóni með hinni ólögmætu uppsögn en kröfu hans næmi. Í dómi Hæstaréttar segir, að við það þyki mega miða, að Þ hafi tekið föst mánaðarlaun hjá G, og hafi verið búinn að fá greidd laun sín til loka ágúst-mánaðar, er hann hætti störfum. Ætti hann því ógoldin laun vegna starfa sinna frá 1.—20. september. Líkur voru leiddar að því, að G hafi orðið fyrir tjóni og óhagræði vegna hinnar ólögmætu uppsagnar Þ og þótti mega ákveða honum bætur með hliðsjón af 25. gr. hjúalaga nr.

22/1928. Þ hefði ekki andmælt því fyrir héraðsdómi, að gagnkrafa væri höfð uppi í málinu. Var talið, að G hefði eigi haldið eftir meiru af launum Þ, en næmi þeim bótum sem hann ætti rétt á úr hendi hans. Var G því sýknaður af kröfum Þ

120

Með afsali 16. desember 1963 seldi S Þ íbúð í húsinu nr. 16 við Langholtsveg í Reykjavík. Kaupsamningur um íbúðina er dagsettur 31. nóvember s.á. Húsið, sem íbúðin er í, er talið byggt 1945. Daginn sem afsal fór fram, undirritaði S yfirlýsingu um, að kaupandinn hefði vakið athygli sína á því, áður en afsal var undirritað, að á stofugólfi í íbúðinni væri rakavottur, sem kaupandi teldi leynda galla, er hann hefði ekki vitað um þegar kaupin voru ákveðin. Vegna þessa féllst S á að kaupandi léti dómkveðja tvo menn til að skoða gallana og meta viðgerðarkostnað. Lofaði S að greiða matskostnað og viðgerðarkostnað samkvæmt niðurstöðu matsmanna. Skv. beiðni Þ voru dómkvaddir tveir menn til þess að framkvæma matið. Er matsgerð þeirra dags 4. apríl 1964. Er þar gerð grein fyrir í hverju gallarnir séu fólgnir, og hvað gera þurfi til þess að ráða bót á þeim. Kostnað við þær framkvæmdir töldu matsmenn hæfilega metinn á 8.900 krónur. S greiddi Þ fjárhæð þessa ásamt matskostnaði við dómkvaðningu matsmanna. Þ og eiginkona hans, R, skildu og féll þá íbúðin í hlut R. Árið 1970 tilkynnti R S, að tilraunir til að bæta úr gallanum hefðu ekki tekist og krafðist þess, að S greiddi viðgerðarkostnað. Fékk R síðan dómkvadda matsmenn til að skoða og meta skemmdir og galla á íbúðinni og er matsgerð þeirra dagsett 11. nóvember 1972. Mátu þeir kostnað við viðgerðina á 115.400 krónur. Fram kom í málinu, að gallar þeir, sem metnir voru við báðar matsgerðirnar, mundu vera þeir sömu, þótt þeir hefðu verið orðnir öllu meiri í seinna skiptið. Héraðsdómur taldi, að þar sem S hefði greitt viðgerðarkostnaðinn samkvæmt fyrri matinu, að viðbættum matskostnaði og kostnaði við dómkvaðningu, hefði S staðið við skuldbindingar sínar skv. fyrrgreindri yfirlýsingu. Fullyrðingar af hálfu R um, að aðeins hefði verið um „tilraunamat“ að ræða væru órökstuddar. Ósannað þótti, að gert hefði verið við húsnæðið, eftir að greiðsla skv. fyrri matinu var innt af hendi. Var S því sýknuð af kröfum R. Dóminum var áfrýjað til Hæstaréttar sem staðfesti hann

504

A krafði B um vangoldin laun. B hafði uppi til skuldajafnaðar skaðabótakröfu á hendur B, vegna þess að B hefði farið úr starfi fyrirvaralaust. Sjá vinnusamningar

1247

G keypti vörubifreið af V. V taldi G hafa vanefnt kaupsamninginn verulega og krafðist skaðabóta úr hendi G vegna tjóns,

B. Utan samninga.

1. Árekstur skipa.

2. Bifreiðaslys.

Hinn 7. desember 1973 um kl. 14.15 var bifreiðinni R eign X ekið af Sléttuvegi inn í Kringlumýrarbraut í Reykjavík og eftir þeirri götu til norðurs. Bifreiðinni A, eign J, var um sama leyti ekið norður Kringlumýrarbraut. Nokkru norðan við vegamót Sléttuvegarins var bifreiðinni A ekið aftan á bifreiðina R. J kvaðst hafa ekið bifreið sinni, A, norður Kringlumýrarbraut á 50—60 km hraða eftir hægri akrein. Hann kvaðst hafa veitt athygli tveim bifreiðum, sem komu frá hægri að Kringlumýrarbraut í átt frá Borgarspítalanum. Kvaðst hann álíta, að fremri bifreiðin hafi stansað við gatnamótin, áður en henni var ekið inn á Kringlumýrarbrautina. Síðan hafi henni verið ekið til norðurs á sömu akrein og hann ók sinni bifreið. Hann kvað síðari bifreiðina hafa verið þó nokkurn spöl á eftir fyrri bifreiðinni að gatnamótunum, og sér hafi virst ökumaður hennar hika við að aka inn á Kringlumýrarbrautina, en hann hafi síðan ekið viðstöðulaust inn á götuna, án þess að stansa við gatnamótin. Bifreiðinni hafi verið ekið í víðri beygju inn á Kringlumýrarbrautina þannig, að hún lenti yfir á miðakreinina. Síðan hafi bifreiðinni verið ekið um 15 metra vegalengd eftir þeirra akrein, en þá skyndilega beygt inn á hægri akrein í veg fyrir sína bifreið, er hann var um það bil að aka fram úr. Kvaðst hann þá hafa hemlað strax og beygt til vinstri til að forðast árekstur, en ekki tekist það. Nokkur vitni báru um aðdragandann að árekstrinum. Héraðsdómari taldi með hliðsjón af tengslum vitnanna við aðila, að ekki væri rétt að leggja framburð þeirra til grundvallar dómi. X taldi, að J ætti alla sök á árekstrinum og krafðist þess, að J bætti tjónið að fullu. J krafðist sýknu. Í héraðsdómi segir, að staðreynd sé, að ökumaður R hafi ekið frá stöðvunarskyldu inn á Kringlumýrarbrautina, sem er „hraðbraut“. Hafi honum því borið að haga akstri sínum á þann hátt að hann hindraði eigi í neinu akstur bifreiða, sem eftir Kringlumýrarbraut óku. Hafi ökumanni R-bifreiðarinnar mátt vera ljóst, að ökuhraði eftir Kringlumýrarbraut var allhraður, og þar af leiðandi bar honum að haga akstri sínum eftir henni með tilliti til þess, svo að hann ylli bifreiðum á brautinni ekki hindrunum. Þótti hann því eiga nokkra sök á árekstrinum. Hins vegar hafi J ekið

norður Kringlumýrarbrautina með um 50—60 km. hraða, sem sé allnokkuð yfir löglegum hámarkshraða. Af vettvangsskoðun hafi verið ljóst að ökumaðurinn hafði gott og vítt útsýni norður Kringlumýrarbrautina, er hann sá R-bifreiðina aka inn á Kringlumýrarbrautina, en þá hafi hann verið alllangt sunnan gatnamótanna. Þótti mikið hafa skort á af hans hálfu, að hann hefði gætt fyllstu varúðar, eins og honum bar. Hefði hann hvorki dregið úr hraða bifreiðar sinnar né á annan hátt reynt að koma í veg fyrir árekstur. Hemlaför voru sýnd um 1 metra á vettvangsupprætti. Þótti J eiga megin sök á árekstrinum. Var sök skipt þannig með ökumönnum, að J bæri 2/3 hluta sakar, en ökumaður R 1/3 hluta sakar. Eigi var ágreiningur um bótafjárhæð að öðru leyti en því, að J taldi kröfu X vegna afnotamissis 20.000 krónum of háa. Upplýst var, að bifreið X hafi verið á verkstæði frá því í byrjun janúar 1974 til 22. mars það ár. Utan þess tímabils hefði hann haft bílaleigubíl til afnota og greitt fyrir hann alls 16.503 krónur. Að athuguðu máli þótti krafa hans að þessu leyti sanngjörn. Fyrir Hæstarétti var upplýst, að hámarkshraði á Kringlumýrarbraut var 60 km. miðað við klukkustund þegar áreksturinn varð. Fallist var á þá skoðun héraðsdóms, að J hefði sýnt verulega ógætni í umrætt sinn. Var niðurstaða héraðsdóms því staðfest, en málskostnaður látinn falla niður fyrir Hæstarétti

48

Sunnudaginn 30. mars 1975 um kl. 10.25 ók J bifreið norður Reykjanesbraut og var nýkominn út úr Hafnarfirði inn í Garðahrepp. Skammt norðan við Setbergsvæg hljóp hestur út á veginn. Varð hann fyrir bifreiðinni og slasaðist svo mikið, að aflífa varð hann á staðnum. Bifreiðin skemmdist talsvert. Vegurinn er steinsteyptur þarna, en var blautur, og ekki sáu lögreglumenn hemlaför eftir bifreiðina við vettvangsskoðun. Bjart var af degi og útsýni gott. J, ökumaður bifreiðarinnar, var ein í bifreiðinni og kvaðst hún hafa ekið á um 60 km. hraða norður Reykjanesbraut. Allt í einu hafi tveir hestar hlaupið þvert yfir veginn. J kvaðst hafa hemlað, um leið og hún sá hestana, sem ekki voru samsíða. Hafi bifreiðin lent á hestinum, sem aftar fór. Aðilar komu sér saman um, að hæfilegt verð hestsins væri 180.000 krónur. Viðgerðarkostnaður bifreiðarinnar var 193.142 krónur. Daginn áður höfðu nokkrir menn úr Hafnarfirði farið riðandi frá Rjúpnahæð eftir Elliðavatnsvegi að hesthúsum við Kaldárselsveg, örskammt innan bæjarmarka Hafnarfjarðar. Þeir höfðu rekið allmörg hross. Svo má heita, að öll þessi leið sé innan marka Garðahrepps í Kjósarsýslu. Þegar komið var að hesthúsunum, tóku menn

eftir því, að hestur sem S átti, var ekki með í hópnum. Var þá tekið að bregða birtu. Þegar í stað var hafin leit að hestinum, en hún bar ekki árangur um kvöldið. S hóf tafarlaust leit að hestinum í birtingu morguninn eftir, og kom hann að slysstaðnum rétt eftir, að áreksturinn varð. Var það hestur S, sem orðið hafði fyrir bifreiðinni. S krafðist þess, að eigandi bifreiðarinnar, H, og tryggingafélag það, sem hún var tryggð hjá, A, greiddi sér verð hestsins að fullu. S byggði kröfur sínar á því, að skv. 1. mgr. 67. gr. umferðarlaga bæri H ábyrgð á tjóninu, og hann, S, hefði ekki orðið meðvaldur eða meðábyrgur að því, svo að til lækunar bóta ætti að koma skv. 3. mgr. 67. gr. umferðarlaga. Hesturinn hefði ekki verið í vörslu S, þegar tjónið varð, og hann yrði ekki sakaður um að hafa sýnt af sér hirðuleysi, þótt hann hefði tapað hestinum úr rekstri á fáförnum vegi. Ökumaður bifreiðarinnar ætti einn sök á tjóninu með of hröðum og ógætilegum akstri miðað við aðstæður. H og A kröfðust sýknu og byggðu á því, að skv. 64. gr. umfl. væri óheimilt að reka hópa búfjár á vegum í þéttbýli, nema sérstakt leyfi lögreglustjóra kæmi til, en slíkt leyfi hefði ekki verið veitt. Hefði S með slíku athæfi sýnt af sér stórkostlegt gáleysi og ætti af þeim sökum að bera tjón sitt sjálfur. Sú staðreynd, að hesturinn var laus á slysstað, hafi verið afleiðing hreins kæruleysis við rekstur hestanna. Visuðu þeir til 63. gr. umfl. máli sínu til stuðnings. Héraðsdómari taldi, að skipta bæri sök þannig, að eigandi bifreiðarinnar bæri 3/4 hluta en eigandi hestsins 1/4. Bæri A og H að greiða S 3/4 af verði hestsins, en S að greiða A og H 1/4 af viðgerðarkostnaði bifreiðar. Í dómi Hæstaréttar var tekið fram, að rekstur hrossa á þeirri leið sem farin var, væri ekki brot á 63. eða 64. gr. umferðarlaga. Rekstur þessi varðaði ekki við nein ákvæði lögreglusamþykktar fyrir Kjósarsýslu. Að því leyti sem vera kunni, að eigi hafi verið fylgt fyrirmælum niðurlagsákvæðis 2. mgr. 64. gr. umferðarlaga við reksturinn, var það ekki talið ráða úrslitum í þessu máli af þeirri ástæðu, að hesturinn varð ekki fyrir bifreiðinni á þeim vegi, sem hrossin voru rekin eftir. Óvíst hefði verið, hvort hesturinn fór úr rekstrinum nálægt Reykjanesbraut. Gagnáfrýjandi hefði tafarlaust hafið leit að hestinum, er hann saknaði hans, og haldið þeirri leit áfram í birtingu næsta morgun. Þótti óhappið, ekki hafa hlotist með þeim atvikum, að rétt væri af þeim sökum að lækka fébætur, sem H og A bæri að greiða eftir ákvæðum 1. mgr. 67. gr. sbr. 1. mgr. 69. gr. og 2. mgr. 24. gr. laga nr. 70/1968. Af sömu ástæðum var heldur ekki fallist á kröfur H og A á hendur S um bætur fyrir tjón á

bifreiðinni. Voru dómkröfur H því að fullu teknar til greina, að öðru leyti en því, að vextir voru reiknaðir 13% ársvextir en ekki 14% eins og í héraðsdómi hafði verið gert. Tveir dómarmar Hæstaréttar gerðu sératkvæði og töldu, að staðfesta bæri niðurstöðu héraðsdóms um sakarskiptingu, þar sem S hefði sýnt hirðuleysi við rekstur hestanna 186

Hinn 21. apríl 1974 laust fyrir kl. 15.50 ók G bifreiðinni Ö austur Vesturgötu í Keflavík. Í sama mund ók GE bifreiðinni R norður Túngötu inn á Vesturgötu framhjá biðskyldumerki, sem þar er. Varð þarna all harður árekstur og talsverðar skemmdir á bifreiðunum. Eigandi R bifreiðarinnar taldi, að Ö bifreiðinni hefði verið ekið of hratt miðað við aðstæður auk þess, sem biðskyldumerki hefðu ekki verið á réttum stað lögum samkvæmt, en það var fest á húshorn. Taldi hann, að ökumaður Ö bifreiðarinnar ætti alla sök á árekstrinum. Hann höfðaði mál gegn eiganda Ö bifreiðarinnar, tryggingarfélagi hennar og ríkissjóði til greiðslu bóta. Var krafan á hendur ríkissjóði á því byggð, að biðskyldumerkið hefði ekki verið á réttum stað. Talið var, að staðsetning biðskyldumerkis hafi verið slík, að hver gætinn ökumaður hefði greinilega mátt veita því athygli. Ríkissjóður var því sýknaður af kröfum eiganda R bifreiðarinnar. Ekki var heldur talið sannað, að Ö bifreiðinni hefði verið ekið of hratt í umrætt sinn eða á annan hátt óvarlega, en henni var ekið eftir aðalbraut. Var eigandi hennar og tryggingafélagið sýknað 246

Hinn 16. júlí 1971 var E að vinna við viðgerð á dráttarvél á hlaðinu á bænum F fyrir bóndann þar, D. Vélin var af gerðinni Ferguson árg. 1951. Hlaðið var nokkurn veginn slétt og hallalaust. E var vanur viðgerðum á dráttarvélum, en ekki iðnlærður. Viðgerðin var fólgin í því að skipta um platinur. D stóð hjá E, meðan á viðgerðinni stóð. Þegar búíð var að skipta um platinurnar, var vélin sett í gang. E stóð þá við hægri hlið hennar og var að athuga ganginn í vélinni. Í þeim svifum gekk D brott. Skyndilega fór dráttarvélina af stað. Sláttuvélargreiða, sem á henni var, stakkt í fót E, sem dróst með vélinni 6—10 metra, uns hún stansaði við húsvegg. E hlaut af þessu mikil meiðsl. E taldi, að vélin hefði hrokkið í gir. Engir sjónarvottar voru að því, er dráttarvélin fór af stað. Dómkvaddir voru matsmenn til að segja álit sitt á orsökum þess, að vélin hrökk í gir. Framkvæmdu þeir nákvæma rannsókn og skiluðu ítarlegri álitsgerð. Fram kom, að breytingar höfðu verið gerðar á ræsibúnaði dráttarvélarinnar frá því, sem upphaflega var. E krafðist þess, að D og tryggingarfélag það, sem dráttarvélin var tryggð hjá, greiddu sér skaðabætur vegna afleið-

inga slyssins. Kröfu sína á hendur D byggði hann á 1. mgr. 67. gr. og 1. mgr. 69. gr. umfl., en kröfu sína á hendur tryggingarfélaginu á 74. gr. sömu laga. D og tryggingafélagið kröfðust sýknu. Í héraðsdómi sem skipaður var sérfróðum mönnum sagði, að E hefði verið að gera við dráttarvélinu, er slysið varð. Hún hefði því ekki verið í notkun sem vélknúð ökutæki í skilningi 1. mgr. 67. gr. sbr. 1. mgr. 69. gr. umfl. nr. 40/1968. Af því leiði, að fébótaábyrgð byggð á reglum umferðarlaga eigi ekki við. Beri því að sýkna tryggingafélagið af kröfum E. Í héraðsdómi segir, að E hafi verið vanur að gera við vélar þ.á.m. dráttarvélar og hafi unnið við akstur dráttarvéla svo árum skipti. Þegar það sé virt, og hvernig hann hafi staðið að viðgerðinni, verði að telja, að orsök slyssins verði einungis rakin til stórkostlegs gáleysis af hans hálfu við framkvæmd viðgerðarinnar. Var D því einnig sýknaður af kröfum E. Í dómi Hæstaréttar segir, að fallast verði á þá niðurstöðu héraðsdóms, sem skipaður hafi verið sérfróðum samdómendum, að dráttarvélin hafi eigi farið á hreyfingu vegna neins konar bilunar í henni sjálfri, heldur hafi hreyfing hennar stafað af því, að áfrýjandi hafi af vangá komið við skiptistöngina og dráttarvélin þess vegna hrokkið í gir. Hafi sú niðurstaða einnig stoð í niðurstöðu hinna dómkvöðdu manna. Ekki verði talið, að hin hlutlaga bótaregla 1. mgr. 67. gr. sbr. 1. mgr. 69. gr. umfl. eigi við um slys E, er vann við viðgerð dráttarvélarinnar, og olli því skv. framan-sögðu, að hún fór á hreyfingu. Þá var eigi talið, að breyting á ræsibúnaði dráttarvélarinnar hefði verið með þeim hætti, að á D yrði lögð ábyrgð á slysinu vegna þeirrar breytingar. Eigi hefði heldur verið sýnt fram á, að slysið hefði hlotist af saknæmu atferli hans að öðru leyti. Var héraðsdómur því staðfestur

263

Miðvikudaginn 12. febrúar 1975 varð árekstur á gatnamótum Grensásvegur og Miklubrautar milli bifreiðanna X og Y. Umferðarljós eru á gatnamótum þessum. S ökumaður bifreiðarinnar X, kvaðst hafa ekið austur Miklubraut og stöðvað augnablik við Grensásveg, meðan umferðarljósinn skiptu frá rauðu yfir á grænt. Síðan hafi hún ekið af stað en rétt í þann mund, sem hún var komin af stað á grænu ljósi, hafi bifreiðinni Y verið ekið í veg fyrir sig suður Grensásveg, með þeim afleiðingum að bifreiðarnar skullu saman. Hálsa hafi verið og bifreið sín runnið til á hálkunni. A, ökumaður Y bifreiðarinnar, kvaðst hafa ekið suður Grensásveg með u.þ.b. 40 km. hraða miðað við klukkustund. Um leið og hann hefði ekið inn á gatnamótin, hefði skipt á umferðarljósunum frá grænu yfir á gult, en hann kvaðst

hafa verið kominn svo langt, að hann taldi sig ekki geta stöðvað og ók því áfram. Hann kvaðst hafa litið á umferðarljósin, rétt áður en bifreiðarnar rákust saman, og hafi þá verið komið rautt ljós. S taldi A bera alla ábyrgð á árekstri þessum og krafði hann bóta. Héraðsdómur taldi, að þeim framburði S, að hún hefði ekið yfir gatnamótin á grænu ljósi, hefði ekki verið hnekk, og ekkert hefði komið fram, sem benti til þess að hún hefði ekið ógætilega í umrætt sinn. Taldi dómurinn A eiga alla sök á árekstrinum og bera óskipta fébótaábyrgð á tjóni því, er af honum varð. Niðurstaða héraðsdóms var staðfest í Hæstarétti með vísan forsendna hins áfrýjaða dóms. Tveir hæstaréttardómarar töldu, að ekki væri unnt samkvæmt þeim gögnum, sem við nyti í málinu, að telja annan málsaðilja eiga meiri sök á árekstrinum en hinn. Bæri því að dæma A til að greiða helming tjóns S, en hinn helminginn skyldi hún bera sjálf . .

309

Hinn 22. september 1974 varð árekstur við mót gatnanna Rjúpu-
fells og Suðurfells í Reykjavík á milli bifreiðanna RÖ og
RE. Bifreiðin RÖ skemmdist, og nam viðgerðarkostnaður
á henni 32.257 krónum. Ö, eigandi bifreiðarinnar RÖ, krafð-
ist þess að E, eigandi bifreiðarinnar RE, greiddi sér kostnað
þennan auk 10.000 króna vegna afnotamissis. Í dómi Hæsta-
réttar segir, að aðdragandi að árekstrinum sé ekki ljós.
Skýrslum málsaðilja fyrir lögreglumönnum beri ekki saman
og þeir höfðu ekki komið fyrir dóm. Bifreiðarnar höfðu
verið færðar úr stað, áður en lögreglan kom á vettvang,
svo að ekki sást af uppdrætti af vettvangi, hvar þær stað-
næmdust eftir áreksturinn. Á uppdrætti var merktur sá
staður, þar sem glerbrot lágu á götunni eftir áreksturinn,
en vinstra stefnuljós RÖ að framanverðu brotnaði við á-
reksturinn. Staður þessi var lítið eitt norðan við miðlinu
Rjúpufells, og þótti verða við það að miða, að þar hefði
áreksurinn orðið. Samkvæmt því þótti í ljós leitt, að E hefði
verið of innanlega á götunni, er hún beygði inn á Rjúpu-
fell, og ekki verið alveg á hægri vegarhelmingi, þegar á-
reksturinn varð. Hefði E með þessu gerst brotleg við 3.
málsgr. 46. gr. laga nr. 40/1968 og því átt sök á árekstrin-
um. Sagt var að Ö hefði borið að sýna sérstaka varúð, þeg-
ar hann kom að Suðurfelli, sbr. c. lið 3. mgr. 49. gr. laga nr.
40/1968, einkum gagnvart umferð á hægri hönd, sbr. 1. mgr.
48. gr. sömu laga. Hemlaför eftir bifreið hans bentu til
þess, að hann hefði ekið of hratt miðað við aðstæður. Var
því talið, að hann hefði einnig átt nokkra sök á árekstrinum.
Var sök skipt þannig, að E bæri 2/3 hluta sakar og var
henni gert að bæta Ö tjónið að þeim hluta. Elgi var ágrein-
ingur um fjárhæðir

372

Að kvöldi hins 9. september 1972 var dansleikur í félagsheimilinu að Melum í Hörgárdal. Pilturinn, I, sem þá var aðeins 16 ára og hafði því ekki ökuréttindi, bauð stúlkunni H, sem var 17 ára gömul og hafði ökuréttindi, í ökuferð á bifreið bróður síns, sem stóð fyrir utan samkomuhúsið. Hafði bróðir I leyft honum að flytja bifreiðina til á bifreiðastæðinu við samkomuhúsið, en þá sátu þau I og H í bifreiðinni. Bróðir I neitaði því, að hann hefði leyft I að fara á bifreiðinni í ökuferðina. Í ók bifreiðinni fram Hörgárdal nokkurn spöl og síðan sömu leið til baka. Á þeirri leið ók hann út af veginum og slasaðist H verulega. Hinn 8. nóvember 1972 sætti I sekt með dómsátt í sakadómi Akureyrar fyrir brot á 27. og 49. gr. umfl. svo og 259. gr. hgl. vegna slyss þessa. Hann var auk þess sviptur réttindum til að öðlast ökuleyfi um tiltekinn tíma. Upplýst var, að H hafði ekki greitt ökugjald fyrir aksturinn. H hlaut auk tímabundinnar örorku 5% varanlega örorku vegna slyssins. Höfðaði hún mál á hendur eiganda bifreiðarinnar, I, auk tryggingarfélags þess, S, sem bifreiðin var tryggð hjá. Námu endanlegar kröfur hennar alls 791.689 krónum. Þar af voru 445.998 krónur vegna atvinnutjóns og 250.000 krónur miskabætur. Í héraðsdómi sagði, að telja bæri hegðun I slíka, að hún leiddi til skaðabótaskyldu skv. alm. reglum skaðabótaréttarins. Á hinn bóginn bæri á það að líta, að H hefði vitað, að I hafði ekki ökuréttindi, en hún hafði sjálf ökuréttindi og nokkra reynslu í akstri bifreiðar. Þá hefði henni einnig mátt vera ljóst eftir öllum aðstæðum, að I hefði ekki beina heimild eiganda bifreiðarinnar til akstursins. Þrátt fyrir þetta hefði hún sjálfviljug farið í ökuferðina með I. Með þessu hátt-
erni sínu yrði að telja, að hún hefði gerst meðábyrg í gerðum I og sjálfviljug tekið á sig þá áhættu, sem því fylgdi, og þannig fyrirgert bótarétti sínum. Voru stefndu því sýknaðir af kröfum hennar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að það hefði að vísu verið óforsjálmi af H að fara í ökuferð þessa með I, en þegar það væri virt, að I hafði nokkra leikni í akstri og málsatvik metin að öðru leyti, þótti rétt, að H gæti sótt I um helming tjóns síns. Þá var tekið fram í dóm-
inum, að eigandi bifreiðarinnar hefði falið I að færa bifreiðina til á bifreiðastæðinu, en horfið á braut, áður en því var lokið. Ákvæði 2. mgr. 69. gr. laga nr. 40/1968 ættu hér eigi við og bæri einnig að dæma eigandann fébótaskyldan gagnvart H skv. 3. mgr. 69. gr. laganna. Þá var tekið fram, að H gæti sótt tryggingafélagið til greiðslu þeirra fébóta, sem hún ætti rétt á skv. 3. mgr. 70. gr. sbr. 2. mgr. 74. gr. laga nr. 40/1968. Tjón H var metið 300.000 krónur vegna örorku og 100.000 krónur í miskabætur, en stefndu voru

dæmdir til að greiða helming þeirra fjárhæðar. Tveir dóm-
arar Hæstaréttar greiddu sératkvæði og töldu, að staðfesta
bæri hinn áfrýjaða dóm

484

Kona ein slasaðist í umferðaslysi. Umboðsmaður hennar tók
fyrir hennar hönd við bótum vegna slyssins frá trygginga-
félagi nokkru. Í kvittuninni kom fram, að ekki yrðu gerðar
frekari kröfur á hendur tryggingafélaginu vegna slyssins.
Í ljós var leitt, að konan hafði ekki náð fullum bata, þegar
kvittunin var gefin út. Hún náði ekki fullum bata og
versnaði heldur. Krafði hún þá tryggingafélagið um
frekari bætur. Félagið var sýknað af kröfum hennar,
þar sem talið var, að afleiðingar slyssins hefðu ekki
orðið alvarlegri í verulegum atriðum, en konan hefði mátt
reikna með, þegar samið var um bæturnar. Var ekki talið,
að slíkar forsendur væru brostnar fyrir samkomulaginu, að
konan gæti krafist um frekari bætur. Sjá kvittun

609

3. Vinnuslys.

Hinn 9. nóvember 1973 voru starfsmenn byggingarfélagsins
B h/f að vinna við uppsetningu á stórum vinnukrana, sem
nota átti vegna byggingaframkvæmda félagsins í **Breiðholti**.
Verið var að vinna við stóra bómu, sem átti að fara á
kranann. Bóman lá á jörðinni á einhvers konar undirstöð-
um. Verið var að festa víra í bómuna og stóðu tveir menn á
henni. Skyndilega féll bóman á hliðina og mennirnir tveir
duttu á jörðina. Annar þeirra slapp við meiðsli, en hinn, E,
tókst á loft og kom illa niður á höfuðið í grjóturð. Hlaut
hann slíka áverka við fallið, að hann beið bana af. H, ekkja
E krafðist dánarbóta úr hendi B vegna sín og tveggja
ófjárráða dætra sinna. Hélt hún því fram, að slysið hefði
orðið með þeim hætti, að B bæri fébótaábyrgð á því og
afleiðingum þess. Stórkostleg mistök og yfirsjónir hefðu
átt sér stað við verkstjórnina og aðalorsök slyssins væri,
að bóman hefði ekki verið skorðuð nægilega vel. Stefndi
krafðist sýknu af kröfum H, en til vara lækunar vegna
þess að E hefði sjálfur átt sök á slysinu. Var bent á í því
sambandi, að E hefði ekki verið með öryggishjál, þegar
slysið varð, en slíka hjálma hefði B lagt mönnum sínum til
og lagt á það áherslu, að þeir væru notaðir. Í héraðsdómi
sagði, að ljóst væri af gögnum máls, að undirstöður þær,
sem settar voru undir bómuna hafi verið svo ótraustar, að
bóman féll á hliðina, meðan mennirnir tveir voru uppi á
henni. Var talið, að skyld hefði verið að búa svo um bóm-
una, meðan á þessu stóð, að hún ylti ekki, en þetta hefði
verið vanrækt. Eigi þótti bera að skipta sök, þótt E hefði
ekki verið með öryggishjál. Ekki þótti leitt í ljós, að verk-

stjóri sá, sem stjórnaði verkinu og stóð á bómunni með E, hefði verið með öryggishjálmi, og hann hafði ekki lagt til, að E væri með slíkan hjálmi. Ennfremur var ekki sýnt fram á, að afleiðingar slyssins hefðu orðið aðrar eða minni en raun varð á, þótt E hefði haft öryggishjálmi á höfði. Í dómi Hæstaréttar sagði, að ekki yrði fullyrt, að það hefði breytt afleiðingum af falli E, þótt hann hefði verið með öryggishjálmi. Var því fallist á úrlausn héraðsdóms um óskipta fébótaábyrgð B á slysinu. Tryggingastærðfræðingur reiknaði út tjón H vegna fráfalls E. Voru stefnukröfur í héraði að fjárhæð 7.272.646 miðaðar við útreikning hans 31. maí 1976. Hann reiknaði tjónið á ný 18. febrúar 1978 og miðaði þar við 9% ársvexti frá slysegi til 15. júlí 1974 og síðan 13% ársvexti til frambúðar. Ennfremur tók hann tillit til hækkunar launa frá því, að fyrri útreikningar voru gerðir, og til hækkunar bóta frá Tryggingastofnun ríkisins og frá lifeyrissjóði málm- og skipasmiða. Miðað við útreikning tryggingastærðfræðingsins sundurliðaði H kröfur sínar þannig: Bætur til H fyrir missi framfæranda 9.092.617 krónur og bætur fyrir röskun á stöðu og högum 500.000 krónur. Frá þeirri fjárhæð var dregin greiðsla frá slystryggingu, verðmæti 8 ára slysabóta og verðmæti mæðralauna, og kom þá út 6.162.888 krónur. Bætur til dóttur H, Þ, sem var fædd 15. desember 1967, fyrir missi framfæranda reiknaði tryggingastærðfræðingurinn 1.032.013 krónur og bætur fyrir röskun á stöðu og högum 300.000 krónur, en bætur til dóttur hennar EB, sem var fædd 26. júní 1974, reiknaði hann 1.300.139 krónur og bætur fyrir röskun á stöðu og högum 300.000 krónur. Alls námu kröfurnar 9.095.038 krónum. Í dómi Hæstaréttar sagði, að skilyrði 45. gr. hæstaréttarlaga til hækkunar dómkröfu eins og þarna stóð á, væri eigi fyrir hendi. Bætur til H sjálfrar vegna missis framfæranda þóttu hæfilega ákveðnar 3.000.000 krónur og bætur fyrir röskun á stöðu og högum 500.000 krónur en frá fjárhæðum þessum voru dregnar atvinnuleysistryggingabætur, sem H hafði fengið greiddar, 500.000 krónur. Bætur til Þ þóttu hæfilega ákveðnar 600.000 krónur og bætur til EB 800.000 krónur. Einn dómara hæstaréttar taldi, að verulegar líkur væru á því, að dregið hefði verið úr afleiðingum falls E, ef hann hefði haft öryggishjálmi á höfði. Taldi hann, að þegar litið væri til verkmenntunar E og stöðu hans, yrði að telja, að honum hefði borið að sjá til þess, að fyllsta öryggis væri gætt, og að notaður væri nauðsynlegur öryggisbúnaður. Þar sem hann gætti þess eigi sem skyldi, var hann talinn eiga nokkra sök á því, hvernig fór. Taldi dómarrinn hæfilegt að telja hann eiga 1/4 hluta

- sakar
 G trésmiðameistari var starfsmaður trésmiðafyrirtækis T. Hann varð fyrir því slysi, er hann starfaði að því að rista timbur í vélsög á vinnustað, að finger hans varð fyrir sagarblaðinu og skaddaðist. Þegar slysið varð, var verið að rista planku í vélsöginni. G og annar maður unnu við þetta. Dró annar mannanna plankann gegnum sögina, en G ýtti á eftir. G taldi, að slysið hefði orðið vegna vanbúnaðar vélsagarinnar, sem T bæri ábyrgð á. Vanbúnaðurinn hafi m.a. verið fólgin í því að svokallað „land“ var fest með trésmiðapvingum, ófullkomin stýring hafi verið á því, og vantað hafi öryggishlíf. T krafðist sýknu og byggði sýknukröfu sína á því, að slysið yrði eigi rakið til neinna þeirra atvika eða áhættu, sem hann bæri ábyrgð á sem vinnuveitandi. Vélsögin hafi verið nýleg, útbúnaður hennar í eðlilegu horfi og engir gallar á henni. Ekki hafi skort verkstjórn, leiðbeiningar né eftirlit, enda hafi G verið lærður trésmiður, sem kunnað hafi full skil á starfi sínu. Héraðsdómur taldi, að T bæri fulla bótaábyrgð á slysinu, vegna þess að það yrði eingöngu rakið til vanbúnaðar vélsagarinnar. Dómkvaddir matsmenn komust að þeirri niðurstöðu, að aðstaða á vinnustað hefði verið góð, en öryggishlíf yfir sagarblaðinu mundi að þeirra áliti, hafa komið í veg fyrir slys. G sundurliðaði kröfur sínar þannig, að skaðabætur vegna tímabundinnar og varanlegrar örorku voru 1.225.850, en miskabætur 274.150. Taldi héraðsdómur bætur vegna örorkutjóns hæfilega ákveðnar 500.000 krónur og miskabætur 100.000. Í dómi Hæstaréttar var fallist á, að það hefði verið vanbúnaður á vélsöginni, að sagarblaðið var ekki búið öryggishlíf en talið var, að þess hafi verið kostur, eins og verkefninu var háttað, að hafa hlíf yfir sagarblaðinu, sem hindrað hefði, að gagnáfrýjandi ræki figurinn í blaðið. Hins vegar var talið ósannað, að G sem var iðnlærður trésmiður með iðnréttindi, hefði hreyft athugasemdum við þessum vanbúnaði sagarinnar. Þá hefði hann og sjálfur getað gert öryggishlíf um sagarblaðið, en það var mjög auðvelt. Þótti hann því sjálfur hafa átt nokkra sök á slysinu. Var sök skipt þannig, að G þótti eiga að bera sjálfur þriðjung sakar, en T dæmt til að bæta honum tjónið að 2/3. Tjón hans vegna tímabundinnar og varanlegrar örorku þótti hæfilega metið 650.000 krónur, og þjáningabætur 100.000/

- Í mars 1972 varð slys um borð í vélbátnum S eign hlutafélagsins Á, er skipið var á loðnuveiðum. Verið var að snurpa nótina á línuspili, sem hásetinn R stjórnaði, en það var starf hans við slíkar aðstæður. R mun hafa verið að hag-

ræða tóginu á koppnum með hægri hendi, og lenti hönd hans í spilinu. Skipstjórinn var í brúnni, en þar voru stjórntæki skipsins, og mun hann hafa kúplað samstundis frá. Var R strax losaður úr spilinu og síðan farið með hann til lækis í Vestmannaeyjum. Hafði R hlotið mikil meiðsl. Höfðaði hann skaðabótamál gegn Á til greiðslu bóta vegna slyssins. R taldi orsök slyssins vera vanbúnað, m.a. hefði tógið sjálfst verið trosnað og þættir í því eða hluti þátta lausir. Ennfremur hélt hann því fram, að vinna við spil væri háskaleg, og á því bæri Á ábyrgð. R hafði enga viðvörðun fengið vegna starfs síns við spilið eða leiðbeiningu frá skipstjóra. Af hálfu Á var því haldið fram, að slysið yrði alfarið rakið til gáleysis R og óhappatilviljunar. Þess vegna yrði hann að bera tjón sitt sjálfur. R hafði unnið við stjórn spilsins frá því í júní 1971, þar til hann varð fyrir slysinu. Að áliti hinna sérfróðu meðdómsmanna í héraði var vinnutilhögun við spil það, sem R slasaðist við, eins og best varð á kosið. Niðurstaða héraðsdóms, sem var staðfest í Hæstarétti, var því sú, að þar sem eigi væri í ljós leitt, að slysið yrði rakið til vanbúnaðar skipsins, mistaka skipstjórans við stjórn þess eða annarra orsaka, sem Á bæri ábyrgð á, yrði Á sýknað af öllum kröfum R

754

Stúlkan H, 17 ára gömul, réðst til starfa á veitingastofu S sumarið 1972. Sunnudagsmorgun einn í ágúst var hún að vinna við djúpstekingarpott, sem hitaður var með rafmagni og notaður til að steikja frakkneskar kartöflur. Feitin í pottinum var orðin heit, en H taldi sig hafa sett of mikla feiti í pottinn. Tók hún litla plastfötu og jós í hana feiti úr pottinum. Er H var að bera plastfötuna úr afgreiðslusalnum, þar sem potturinn var, inn í eldhúsið, sem er næsta herbergi við, bráðnaði botninn í plastfötunni, og feitin úr fötunni lak niður á fótlegg H. Brenndist hún á vinstra fæti og hlaut brunasár allt frá vinstra læri miðju og niður á rist, að innanverðu á fótleggnum og lærinu. Smá svæði brenndist aftan á kálfanum. H var lögð á Landspítalann og útskrifaðist þaðan 30. september, en 25. október voru sárin gróin. Ör á vinstri kálfa voru mjög áberandi. Önnur ör voru sýnileg, þannig að litabreyting var á húðinni allt upp á mitt læri. Við skoðun í maí 1974 voru örin mjög stór og áberandi. H hafði og mikil óþægindi í fætinum. Hún var þá í menntaskóla. Að loknu stúdentsprófi hóf hún nám í hjúkrunarfræðum. Varanleg örorka H var metin 15%. Ekki tilkynnti S Öryggiseftirliti ríkisins um slysið. H krafði S bóta vegna örorkutjóns svo og miskabóta. H byggði kröfur sínar á því, að slysið yrði rakið til vanbúnaðar á vinnustað. Vanbúnaður þessi hefði verið fölginn í því

annars vegar, að hurð milli veitingasalar og eldhúss hefði verið biluð. Þá hefði hún ekki fengið fullnægjandi leiðbeiningar til undirbúnings því starfi, sem hún átti að vinna. S hefði heldur ekki kvatt starfsmenn Öryggiseftirlitsis á vettvang. S mótmælti bótakröfunni og taldi slysið eingöngu að kenna gáleysi H. Héraðsdómur taldi, að orsakir slyssins mætti rekja til þess, að H hefði ekki fengið fullnægjandi leiðbeiningar, og að skort hefði á fullnægjandi verkstjórn. Bæri S því bótaábyrgð á tjóni því, er H hlaut af slysinu. Hins vegar þótti H hafa sýnt nokkra óvarkárni. Taldi héraðsdómur því rétt, að H bæri sjálf tjón sitt að 1/3. Héraðsdómur taldi tjón H vegna slyssins hæfilega metið á 1.200.000 og bæri S að greiða 2/3 þeirrar fjárhæðar. Fyrir Hæstarétti námu dómkröfur H alls 2.342.272 krónum, þar af bætur vegna tímabundinnar og varanlegrar örorku 1.617.110 krónur. Í dómi Hæstaréttar sem staðfesti ákvæði héraðsdóms um sakarskiptingu, sagði, að vegna æsku H hefði verið enn meiri þörf en ella að leiðbeina henni rækilega og brýna fyrir henni að gæta sérstakrar varúðar um meðferð heittrar steikarfeittinnar. Ágreiningslaust væri, að plastfata sú, er í málinu greinir, var almennt notuð, er feiti var bætt í steikarpottinn. Þá sagði, að með hliðsjón af þeim læknisfræðilegu upplýsingum, sem fyrir lægju, þætti nægilega fram komið, að H hefði hlotið nokkra varanlega örorku og hefði orðið fyrir fjártjóni vegna tímabundinnar örorku. Ljóst væri, að hún hefði orðið fyrir miska vegna þjáninga, óþæginda og lýta. Tjón hennar þótti hæfilega metið 1.400.000 og var S dæmt að greiða 2/3 hluta þess

828

4. Ýmsar skaðabætur.

Í meiðyrðamáli var krafist miskabóta vegna ærumeiðandi ummæla. Meirihluti dómara Hæstaréttar taldi ummælin ekki til þess fallin að valda stefnendum slíkum miska, að bóta-skylt væri. Sjá ærumeiðingar

126

Í febrúar 1969 keypti S útgerðarmaður í Stykkishólmi 27 tonna vélbát á Höfn í Hornafirði. Var báturinn afhentur þar. S hafði ætlað að fara austur með H skipstjóra og J vélstjóra til að sækja bátinn og flytja hann til Stykkishólms, en áður höfðu þessir menn ráðgert að gera bátinn þaðan út í félagi. Ekki varð af því, að S færi sjálfur til að sækja bátinn, og fékk hann annan mann, G, í sinn stað til að fara með þeim H og J austur á Hornafjörð í því skyni. Ekki hafði verið rætt um ráðningarkjör þessara manna, áður en ferðin var farin. Hinn 4. mars 1969 óskaði H eftir því við hreppstjóra Hafnarhrepps, að hann sjálfur ásamt þeim J og G yrðu lögskráðir á vélbátinn Dagnýju. Hreppstjóri Hafnar-

hepps hefur skýrt svo frá, að hann hafi í framhaldi af þessu fært nöfn þeirra á skipshafnarskrá, en þeir hafi aldrei komið til að undirrita hana. Af skipshafnarskránni mátti ráða, að H hefði verið skráður skipstjóri. Ekki kvaðst hreppstjórinn muna, hvort hann hefði innt skipstjóran eftir því, hvort hinn samningsbundna slysatrygging væri í lagi, og ekki krafðist hann þess, að honum væru sýnd skilríki fyrir því. Kvaðst hann hafa talið víst, að búið væri að kaupa þá tryggingu. Sama dag sendi hreppstjórinn símkeyti til sýslumannsins í Stykkishólmi, þar sem tilkynnt var, að áðurgreindir þeir menn hefðu verið skrásettir á vélbátinn til einnar viku. Gögn máls bentu til, að vélbáturinn Dagný hefði látið úr höfn um hádegisbilið 6. mars 1969. Báturinn fórst í þeirri ferð ásamt áhöfn. S taldi, að tryggingarsamningur hefði komist á við tryggingarfélag um líf- og örorkutryggingu hinna þriggja manna, að fjárhæð 400.000 krónur fyrir hvern, en það var sú upphæð, sem útgerðarmaður skyldi tryggja hvern þann mann, sem sonefndur vertiðarsamningur skipstjóra og stýrimanna, sem þá var í gildi, tók til. Var fjárhæð þessi miðuð við dauða eða fulla örorku, og skyldi greiðast aðstandendum hlutaðeigandi skipverja, ef hann dæi. Ekki reyndist neinn tryggingarsamningur hafa verið gerður milli útgerðarmannsins og tryggingarfélags, og höfðaði þá ekkja H mál á hendur S útgerðarmanni persónulega til greiðslu framangreindrar tryggingarfjárhæðar fyrir sína hönd og tveggja ófjárráða sona sinna. Byggði hún kröfu sína á því, að S hefði sem útgerðarmanni bátsins borið að sjá um að kaupa þá líf- og örorkutryggingu, sem honum hefði borið skylda til samkvæmt gildandi kaup- og kjarasamningum, en það hefði hann ekki gert. S krafðist sýknu og taldi enga kjarasamninga hafa verið í gildi milli sjómannafélaganna og útvegsmanna, sem tækju til slíkra ferða, sem hinir látnu skipverjar fóru. Hann byggði einnfremur á þeirri málsástæðu, að skipstjórinn og skipverjarnir hefðu ætlað að festa kaup á vélbátnum sameiginlega og reka hann saman. Hefði skipstjóranum því borið skylda til að gæta þess, að tryggingin yrði keypt, ef það yrði talið skylt. Í héraðsdómi var talið, að útgerðarmanni hefði verið skylt að kaupa tryggingu þá, sem að framan greinir, og að S bæri ábyrgð á því að, það væri gert. Vafalaust var talið, að hann væri eigandi og útgerðarmaður vélbátsins. Var hann því dæmdur til að greiða stefnukröfuna. Dóminum var áfrýjað til Hæstaréttar, sem staðfesti hann

G höfðaði meiðyrðamál gegn S vegna ummæla í grein í blaði. Tiltekin ummæli í grein þessari þóttu fela í sér móðganir

og aðdróttanir í garð G og varða við 234. og 235. gr. alm. hgl. Voru þau talin varða S refsingu og ummælin ómerkt skv. 1. mgr. 241. gr. sömu laga. G krafðist miskabóta úr hendi S vegna hinna ærumeiðandi ummæla og var S dæmt að greiða honum 15.000 krónur í miskabætur

535

Ö kom í heimsókn til fyrrverandi eiginkonu sinnar, V. Þar var staddur E. Ö hélt þá brott. Hann var akandi, E hringdi þá til lögreglunnar og tjáði henni, að Ö hefði ógnað sér með byssu, og að hann hefði ekið brott í bifreið sinni ölvaður eða undir lyfjaáhrifum, auk þess sem hann væri vopnaður skambyssu. Lögreglan handtók Ö. Allar sakargiftir E á hendur Ö reyndust einber uppsuni. Leit héraðsdómur svo á, að E hefði kært Ö fyrir athæfi, sem honum var sjálfum ljóst, að hann var ekki sekur um. E var einungis saksóttur skv. 149. gr. hgl., og þóttu ekki skilyrði til þess skv. 118. gr. laga 74/1974 að taka til úrlausnar, hvort hátterni hans varðaði við 148. gr. sömu laga fyrir rangar sakargiftir, enda væru refsímörk þeirrar gr. öll önnur en í 149. gr. segir. Var E dæmdur í refsingu skv. 149. gr., varðhald í 45 daga. Ö hafði krafist skaðabóta úr hendi E. Var talið, að aðgerðir lögreglunnar hefðu verið Ö mjög tilfinnanlegar og valdið honum óþægindum og miska, þótt lögregluþjónar hefðu hagað aðgerðum sínum af fyllstu gætni. Var E dæmdur til þess að greiða Ö 75.000 krónur í bætur

766

Ferðaskrifstofan S hóf starfsemi 1960. Varð starfsemi hennar brátt viðtæk og umfangsmikil, einkum á sviði orlofsferða til Miðjarðarhafslanda. 1969 varð S hlutafélag en hafði verið einkafyrirtæki fram að því. Árið 1969 sótti S um leyfi til að kaupa flugvél, m.a. til að flytja farþega sína til og frá útlöndum, og einnig til að annast leiguferðir fyrir erlendar ferðaskrifstofur á erlendum vettvangi. Ekkert varð af þessum flugvéla kaupum. Hinn 1. september 1969 veitti samgönguráðuneytið S flugrekstrarleyfi skv. umsókn S frá 30. júlí 1969 og segir í leyfi þessu: „Ráðuneytið samþykkir fyrir sitt leyti, að Ferðaskrifstofan reki starfsemi á alþjóða flugleiðum, öðrum en þeim, sem íslensku flugfélögin starfrækja áætlunar- og leiguflug á, enda verði fylgt þeim skilyrðum og fyrirmælum við skrásetningu, eftirlit og öryggi flugvéla ferðaskrifstofunnar, sem íslensk yfirvöld fara eftir á hverjum tíma.“ S tók nú flugvél á leigu. Taldi S sig skv. flugrekstrarleyfinu hafa rétt til að fljúga með farþega til Spánar, einkum Mallorka og Kanaríeyja. Samgönguráðuneytið bannaði S hins vegar flug þangað, þar sem það taldi, að íslensku flugfélögin hefðu flogið leiguflug þangað undanfarin ár eftir þörfum. S taldi, að hvorugt íslensku flugfélaganna starfrækti leiguflug til Mallorka. Nokkrar tafir

urðu á ferðum S vegna banns ráðuneytisins, en málið var leyst með þeim hætti, að annað flugfélag, F, tók á leigu leiguflugvél S, og S fékk síðan að senda farþega sína með vélinni þetta sumar, að fengnu sérstöku leyfi hverju sinni. Hinn 30. september 1970 tilkynnti ráðuneytið S, að það afturkallaði flugrekstrarleyfi S frá 1. desember n.k. að telja, enda hefði leyfið eitt sér ekki komið S að neinum notum. S mótmælti þessu þegar í stað og kvað það á mis- skilningi byggt, að leyfið hefði ekki komið að neinum not- um. Hinn 23. nóvember 1970 veitti samgönguráðherra S flugrekstraleyfi á ný með vissum skilyrðum. Gilti það leyfi til að reka flugstarfsemi á alþjóðaflugleiðum öðrum en þeim, sem íslensku flugfélögin starfrækja áætlnar- og leiguflug á. S hefur haldið því fram, að hið nýja flugrekstr- arleyfi hafi reynst einskis virði vegna þess, að afturköllun eldra flugrekstrarleyfis hafði þá spurst út og valdið svo miklu viðskiptalegu tjóni, að ekki hafi verið um annað að gera en hætta flugrekstri að öllu leyti. S krafðist skaðabóta frá ríkissjóði vegna þess tjóns, sem félagið hefði orðið fyrir vegna sviftingar flugrekstrarleyfisins. Rökstuddi S kröfur sínar með því að flugrekstrarleyfið hafi verið ívilnandi lögleg stjórnarathöfn, sem ekki yrði afturkölluð fyrir- vara- og ástæðulaust. Um sé að ræða verðmætt leyfi, sem valdhafar geti ekki afturtekið af aðila bóta- og athuga- semdalaust. Því var og haldið fram að S hafi haft heimild til að fljúga með farþega frá Íslandi til Spánar og þar með Mallorca og Kanaríeyja. Afturköllun flugrekstrarleyf- isins hafi verið ólögleg, þar sem S var ekki gefið tækifæri til þess að tala máli sínu, áður en félagið var svipt leyfinu. Afturköllunin hafi ekki verið rökstudd, þótt um íþyngjandi stjórnarathöfn væri að ræða. Ekkert hafi S brotið af sér. Ríkissjóður krafðist sýknu, þar sem heimilt hefði verið að binda flugrekstrarleyfi skilyrðum og einnig að tímabinda þau. Flugrekstrarleyfið hefði verið takmarkað við þær flug- leiðir, sem íslensku flugfélögin starfræktu ekki áætlnar og leiguflug á, og loks hafi S í raun aldrei misst flugrekstrar- leyfið, því að því hafi verið veitt það að nýju 23. nóvember 1970. Héraðsdómur, sem skipaður var sérfróðum meðdóm- endum taldi, að samgönguráðuneytið hefði mátt banna S að fljúga með farþega til Spánar og Mallorca. Öðru máli gegndi hins vegar um afturköllun flugrekstrarleyfisins. Það hefði verið ótímabundið. Í afturköllun hefði hvergi komið fram, að leyfishafi hefði brotið gegn skilyrðum. Sú stað- hæfing væri röng, að leyfið hefði ekki komið að neinum not- um. Ráðuneytið hafi virt að vettugi þá viðteknu venju í stjórnarsýslurétti að gefa aðila kost á að tala máli sínu, áður

en tekin var ákvörðun, sem hefði í sér fölgna íþyngjandi stjórnarathöfn fyrir hann, en afturköllun flugrekstrarleyfisins væri þess eðlis. Dómurinn taldi afturköllunina því ólögmdæta stjórnarathöfn gagnvart S, sem hefði bakað félaginu tjón, er ríkissjóður bæri skaðabótaábyrgð á. Tvær matsgerðir dómkvaddra manna lágu fyrir um tjón S. Voru matsgerðir þessar mjög ítarlegar og tjónið sundurliðað. Annars vegar var undirmatsgerð tveggja matsmanna og hins vegar matsgerð þriggja yfirmatsmanna. Miðað við, að ekki hefði verið óréttmætt að banna S leiguflug til Spánar, töldu undirmatsmenn tjón þess nema rúmum fjórtán milljónum en yfirmatsmenn rúmum fimm milljónum. Féllst héraðsdómur á að rétt væri að leggja yfirmatið til grundvallar og dæma ríkissjóð til að greiða S bætur samtals 5.374.261 en auk þess 2.000.000 krónur í bætur fyrir tjón vegna fjárhagserfiðleika og röskunar þeirrar, sem leyfisveitingin olli, en krafa S vegna þess nam 5.000.000 krónum. Í dómi Hæstaréttar sagði, að leyfi það, sem samgönguráðherra veitti ferðaskrifstofunni 1. september 1969, hafi verið ótímabundið, en skv. 3. gr. reglna nr. 13/1947 skyldi leyfið veitt til 5 ára. Um afturköllun leyfis innan 5 ára tímabilsins færi því eftir 86. gr. laga nr. 34/1964. Í afturköllunarbréfinu hafi ekki verið vísað til þeirra ástæðna, sem í grein þessari eru taldar, og það eitt sagt, að leyfið hafi ekki komið S að notum. En það hafi ekki verið lögmæt ástæða til afturköllunar. Eigi hefði verið sannað í málinu, að efnislegar ástæður hafi verið til afturköllunarinnar, sem samrýmdust 86. gr. loftferðalaga. Þess sé og að geta, að við stjórnarathöfn þessa, sem varðaði mikla fjárhagslega hagsmuni S, var þess ekki gætt að gefa félaginu tækifæri til að skýra sjónarmið sín, áður en afturköllunin var ráðin. Eigi var talið, að það leysti ríkissjóð undan ábyrgð, þó að S væri veitt flugrekstrarleyfi á ný, en það bæri, að virða, þegar leyst væri úr því, hvert tjón S hefði beðið við afturköllun leyfisins. Með skírskotun til þessa var fallist á niðurstöður héraðsdóms um, að S ætti rétt á bótum úr ríkissjóði vegna tjóns þess, er það hefði orðið fyrir. Þá sagði, að það væri samröma álit undirmatsmanna, yfirmatsmanna og héraðsdóms, sem skipaður var sérfróðum samdómendum, að afturköllun leyfisins hefði valdið S nokkru fjárhagstjóni. Þegar þessa væri gætt og virt atvik málsins í heild, þætti nægjanlega í ljós leitt, að afturköllun leyfisins, hefði valdið slíkum truflunum á loftferðastarfsemi S, að bakað hafi því fjárhagstjón. Þóttu bæturnar hæfilega metnar 4 milljónir króna auk vaxta

Lögregluþjónn einn var frá vinnu um skeið vegna áverka, er hann hlaut af völdum K. Í opinberu máli, sem höfðað var á hendur K, krafðist viðkomandi lögreglustjóri bóta úr hendi K vegna aukavinnu, sem lögreglustjóraembættið hefði orðið að greiða vegna fjarveru lögregluþjónsins. Ágreiningslaust var, að lögregluþjónninn hefði fengið greidd laun, meðan hann var frá vinnu. Ekki var fram komið í málinu, hverri fjárhæð þær greiðslur námu. Ennfremur var viðurkennt, að K hefði greitt lögregluþjóninum nokkrar fébætur vegna áverkanna, en ekkert var nánar upplýst um þær greiðslur. Þegar af þessum ástæðum þótti verða að vísa bótakröfu þessari frá dómi 979

Ekkja manns, sem druknað hafði, er vélbátur fórst, höfðaði mál gegn ríkissjóði til greiðslu dánarbóta. Studdi hún kröfu sína þeim rökum, að lögskráningarstjóri hefði ekki gætt þess, er hann lögskráði á bátinn, að skipverjar hefðu verið líf- eða slysafryggðir, eins og skylt var. Ríkissjóður var sýknaður af kröfu hennar. Sjá lögskráning sjómanna 1186

Skattar.

1. Aðstöðugjald.

Félagið Þ, sem hafði heimilisfang að Skarði í Landmanna- hreppi, annaðist sem verktaki lagningu 11 km. langs kafla af Vesturlandsvegi gegnum Reykjavík, Mosfellshrepp og Kjalarneshrepp á árunum 1971—1973. Rúmir 6 km. vegarins lágu gegnum Mosfellshrepp. Mosfellshreppur taldi, að Þ. hefði haft fast stjórnunaraðsetur þar í hreppi á þeim tíma, sem verkið var unnið. Þar hafi félagið haft skrifstofu með síma og rekið þar mötuneyti fyrir starfsmenn sína. Taldi hreppurinn, að félagið ætti að greiða aðstöðugjald til hreppsins, þar sem það hefði haft þar heimilisfasta atvinnustofnun á þeim tíma, sem vegaframkvæmdirnar stóðu yfir. Af hálfu Þ var því haldið fram, að félaginu bæri ekki að greiða aðstöðugjald til Mosfellshrepps. Skrifstofuhald, mannaráðningar og kaupgreiðslur vegna framkvæmdanna hefðu farið fram í Reykjavík, en þar og í Kópavogi hefði allur þorri starfsmanna verið búsettur. Starfsmenn hefðu farið heim og heiman kvölds og morgna, fæði starfsmanna hefði verið keypt á Álafossi nema hlutaársins 1972, þegar Þ hefði rekið mötuneyti fyrir þá að Hlégarði í Mosfellssveit. Í Mosfellssveit hefði verið vinnuskáli og hefði þar verið aðstaða fyrir verkstjóra, mælingamenn og staðarverkfræðing alls 2—3 menn. Steypustöð vegna framkvæmdanna hefði árið 1972 verið í Kjalarneshreppi. Aðstaða og starfsemi Þ í Mosfellshreppi hefði því ekki verið slík, að heimilt væri að leggja aðstöðugjald á félagið. Aðilar

voru sammála um, að aðilskrifstofa Þ hefði verið í Reykjavík á þessum tíma. Mosfellshreppur lagði aðstöðugjald á félagið, og fór lögtak fram til tryggingar því 15. ágúst 1975. Þ áfrýjaði lögtaksgerðinni og krafðist þess, að hún yrði felld úr gildi og synjað um framkvæmd lögtaksins. Í dómi Hæstaréttar sagði, að þegar virt væri starfsemi Þ í Mosfellshreppi og rekstraraðstaða félagsins þar, yrði ekki talið, að hún hefði verið slík, að félagið hefði haft þar heimilisfasta atvinnustofnun samkvæmt ákvæðum a liðs 1. mgr. 40. gr. laga nr. 8/1972 sbr. 2. mgr. 8. gr. reglugerðar nr. 81/1962. Var Þ því eigi talið skylt að greiða aðstöðugjald til Mosfellshrepps. Var lögtaksgerðin felld úr gildi og synjað um framkvæmd lögtaksins. Einn dómara Hæstaréttar taldi, að aðalstöðvar Þ hefðu verið í Mosfellshreppi. Verkframkvæmdir Þ hefðu verið næst umfangsmestar þar af framkvæmdum félagsins árið 1971 og mestar allra framkvæmda Þ árið 1972. Við atvinnureksturinn hefði Þ haft nokkur afnot fasteigna í Mosfellshreppi. Yrði því að telja, að Þ hefði haft með höndum atvinnurekstur í Mosfellshreppi, þess eðlis, að um hefði verið að ræða heimilisfasta atvinnustofnun í skilningi áðurnefndra laga. Taldi hann því rétt að staðfesta hina áfrýjuðu lögtaksgerð 293

2. Eignarskattur. Sjá tekjuskattur.

3. Fasteignaskattur.

S hreppur krafðist uppboðs á jörð í eigu utansveitarmanns til lúkningar hlunnindaskatti, sem lagður hafði verið á skv. heimild í 4. mgr. 3. gr. laga nr. 8/1972. Uppboðskröfunni var synjað, þar sem lögtaksréttur var fyrndur. Sjá uppboð 1283 Hreppsnefnd Mosfellshrepps ákvað að notfæra sér heimild 4. mgr. 3. gr. laga nr. 8/1972 um tekjustofna sveitarfélaga til þess að leggja 4% hlunnindaskatt á hlunnindi í eigu utansveitarmanna. Samþykkti hreppsnefndin á fundi sínum 26. maí 1972 að nota þetta heimildarákvæði og gerði það síðan árin 1972, 1973, 1974 og 1975. Samkvæmt þessu lagði hreppsnefndin hlunnindaskatt á hitaréttindi Reykjavíkurborgar í Mosfellshreppi og var skatturinn að fjárhæð 6.240.000 krónur. Reykjavíkurborg neitaði að greiða, og höfðaði hreppurinn þá bæjarþingsmál á bæjarþingi Reykjavíkur til heimtu skattsins. Héraðsdómur féll á þá leið, að kröfur Mosfellshrepps voru teknar til greina. Í dómi Hæstaréttar sagði, að orðið hlunnindi í mæltu máli væri mjög víðtækrar merkingar og gæti átt við margskonar hagræði annað en það, sem tengt væri fasteign og nytjum hennar. Ótvírætt mætti þó ráða af samhenginu, að í 4. mgr. 3. gr. laga nr.

8/1972 ætti orðið hlunnindi aðeins við hlunnindi, sem bundin væru við fasteign. En einnig með þeirri takmörkun væri merking orðsins viðtæk og ekki skírt afmörkuð. Þar sem fasteignamat væri grundvöllur fyrir ákvörðun fasteignaskatta, þætti verða að líta sérstaklega til þess við skýringu á nefndu lagaákvæði, hvernig orðið væri notað í löggjöf um fasteignamat og þá einkum þeirri, sem í gildi var, þegar ákvæðið var sett. Kæmu þá fyrst og fremst til álita ákvæði reglugerðar nr. 301/1969. Þar væri ekki að finna almenna skilgreiningu á því, við hvaða landsgæði væri átt, þegar einstök ákvæði reglugerðarinnar gætu hlunninda. Væru á einum stað hinsvegar sérstaklega nefnd nokkur réttindi, sem landi fylgdu auk hlunninda. Væru það m.a. réttindi til hagnýtingar efna í jörðu og jarðhita, svo og vatns, sem á jörðu liggur og um hana rennur. Benti þetta til þess skilnings, að hér væri orðinu hlunnindi ekki ætlað að ná til þessara sérstöku landsgæða, a.m.k. ekki að því leyti, sem þau væru ekki þess eðlis eða nýtingu þeirra þannig háttáð, að annað leiddi ótvírætt af almennri málvenju. Hitaréttindi sín í Mosfellssveit hefði Reykjavíkurborg gert nýtanleg með miklum jarðborunum og virkjunum borhola. Til þess að heita vatnið kæmi að notum, hefði hún reist dælustöðvar, lagt vatnsleiðslur og gert önnur mannvirki. Hagnýting jarðhitans sem orkugjafa í svo stórum stíl, sem raun hefði orðið á, væri eigi gerleg án hinna miklu framkvæmda til orkuvinnslunnar. Þegar þetta væri virt og þess gætt, sem áður sagði um notkun orðsins hlunninda í mæltu máli og löggjöf um fasteignamat, var ekki talið, að ákvæði 4. mgr. 3. gr. laga 8/1972 tæku eftir orðum sínum til þeirra fasteignaréttinda áfrýjanda, sem um væri fjallað í málinu, og var Reykjavíkurborg því sýknuð af kröfum Mosfellssveitar 1316

4. Hlunnindaskattur. Sjá fasteignaskattur.

5. Launaskattur.

6. Söluskattur.

7. Tekjuskattur.

E var einn af prestum Þjóðkirkjunnar og kona hans A, sem um árábil hafði verið fastur kennari við héraðsskóla einn, var komin á eftirlaun. Við álagningu opinberra gjalda á árinu 1973 kom fram, að eftirlaun A höfðu verið lögð til grundvallar skattálagningu óbreytt. E taldi, að hann ætti rétt á því, að helmingur eftirlauna eiginkonu sinnar kæmu

til frádráttar framtöldum tekjum, áður en opinber gjöld væru lögð á. Hann kærði álagninguna til skattstjóra. Hann féllst á sjónarmið E, og með úrskurði sínum 2. október 1973 lækkaði hann tekjur til álagningar í samræmi við það, með vísan til 2. mgr. 3. gr. skattalaga. Skattstjórinn tilkynnti E úrskurðinn samdægurs, og 4. s.m. sendi hann ríkisskattstjóra úrskurðinn og skýrði rök sín fyrir lækkuninni. Með bréfi 18. janúar 1974 tilkynnti ríkisskattstjóri E, að hann gæti ekki fallist á úrskurð skattstjóra og hefði því í hyggju að breyta ályktun hans skv. heimild í 4. mgr. 42. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt sbr. 16. laga 7/1972. E mótmælti þessu en með úrskurði ríkisskattstjóra 4. febrúar og 5. apríl 1974 var tekjuskattur E hækkaður að nýju. Í dómi Hæstaréttar sagði, að skv. 41. gr. laga nr. 68/1971, eins og henni hafði verið breytt, hafi ríkisskattstjóra verið heimilt að skjóta úrskurði skattstjóra til ríkisskattaneftndar á næstu þrem mánuðum eftir dagsetningu úrskurðar. Þetta hefði hann ekki gert. Komið hefði fram, að ríkisskattstjóri hefði tekið málið eingöngu upp í því skyni að breyta ályktun skattstjóra og hækka tekjuskatt E. E hafði talið fram til skatts hinar umdeildu tekjur. Engar nýjar upplýsingar hefðu verið komnar fram í málinu, þegar ríkisskattstjóri kvað upp úrskurðinn. Skilyrði 4. mgr. 42. gr. laga 68/1971 til þess að ríkisskattstjóri gæti breytt ályktun skattstjóra til hækkunar væru því ekki fyrir hendi, þar sem ekki var hér um að ræða ályktun skattstjóra heldur formlegan úrskurð, sem sætir kæru skv. 2. mgr. 41. gr. laganna. Var endurupptaka málsins af hálfu ríkisskattstjóra því ekki heimil og hækkun tekjuskattsins felld úr gildi

622

Á árinu 1975 lét skattstjórinn í Reykjavík fara fram athugun á bókhaldi hlutafélagsins R fyrir árin 1972, 1973 og 1974. 10. október 1975 ritaði skattstjórinn R bréf og skýrði honum frá því, að hann teldi bókhald félagsins ekki fullnægja kröfum bókhaldslaga, og væri grunsamlegt, að sjóðstaðan væri neikvæð við hver mánaðarlok þessi þrjú ár nema í desembermánuði. Væri því eigi unnt að leggja framtöl R til grundvallar skattaákvörðun, og mundu nettótekjur félagsins verða áætlaðar eins og nánar var sagt í bréfinu. R svaraði þessu bréfi 28. október 1975 og viðurkenndi, að bókhaldinu hefði verið ábótavant. Skattar R voru hækkaðir með skattbreytingarseðlum dags. 31. desember 1975. R kærði breytingu þessa, en skattstjóri úrskurðaði, að hún skyldi óbreytt standa og staðfesti ríkisskattaneftnd niðurstöðu skattstjóra. Krafist var lögtaks fyrir hækkuninni, og úrskurðaði fógeti, að lögtak skyldi fram fara. H áfrýjaði

úrskurðinum. Í dómi Hæstaréttar sagði, að á það mætti fallast, að með bréfi skattstjórans í Reykjavík 10. október hefði verið fullnægt ákvæðum 37. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 7. gr. laga nr. 60/1973 um áskorun til skattþegns um að láta í té skýringar og gögn um framtöl sín, þó að eigi væri rétt að skrá þar þá þegar væntanlega tekjuáætlun. Varð niðurfelling álagningarinnar því ekki byggð á þessu. Sagt var, að af gögnum máls kæmi fram, að bókhald R, sem var, bókhaldsskyld hefði verið mjög ófullkomið og þannig úr garði gert, að það væri ekki viðhlítandi grundvöllur undir skattframtölum félagsins. Hefði skattstjóranum því verið heimilt að víkja þeim til hliðar og áætla tekjuskattstofna sbr. 37. og 38. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 7. gr. laga nr. 60/1973. Tekjuskattstofnar þeir, sem áætlaðir voru væru að visu nokkuð háir, en þess bæri að geta, að með væru talin viðurlög skv. 47. gr. laga nr. 68/1971. Þar sem eigi var sýnt fram á efnislega ágalla á áætlun skattstjóra og áætlanir þóttu eigi úr hófi, þótti verða að leggja þær til grundvallar skattákvörðun. Var úrskurður fógeta um, að lögtakið skyldi ná fram að ganga, staðfestur, en fjárhæðir höfðu eigi sætt andmælum 1014

Skattstjórinn í Reykjavík lét gera athugun á skattframtali H árið 1974 vegna tekna 1973. Þótti sú athugun leiða í ljós, að hann hefði haft neikvæðan lífeyri á framtali það ár. Af því tilefni fór einnig fram athugun á skattframtölum framteljanda árið 1971, 1972 og 1973. Hinn 12. desember 1975, ritaði skattstjórinn H bréf, þar sem honum var tjáð, að fyrirhugað væri að áætla honum viðbótartekjur til skattlagningar árin 1971—1974. Athugun hefði leitt í ljós, að ekki væri unnt að fallast á áðurgreind framtöl, sem fullnægjandi grundvöll fyrir álagningu opinberra gjalda. Síðar í bréfinu sagði, að viðbótartekjur hefðu verið áætlaðar, svo sem var nánar tilgreint. Bréfinu fylgdi greinargerð, þar sem sýnt var fram á, hversu hárrí fjáhæð lífeyrir H hefði numið þessi ár. H svaraði þessu bréfi ekki. 31. desember 1975 sendi skattstjórinn H skattbreytingarseðla. Var H þar tilkynnt, að opinber gjöld hans hefðu verið hækkuð árin 1971, 1972 og 1973, svo sem þar var nánar tilgreint, og einnig árið 1974. Gjaldahækkun það ár greiddi H, og var hún eigi til úrlausnar í málinu. Gjaldahækkanirnar voru í samræmi við tekjuhækkanirnar. H kærði þessa álagningu 12. janúar 1976. Taldi hann lífeyri sinn fyrir árin 1970, 1971 og 1972 réttan og hæfilegan, enda hefðu engar athugasemdir verið gerðar við hann. Skattstjórinn úrskurðaði 17. maí 1976, að hin álögðu gjöld skyldu óbreytt standa. H kærði úrskurð þennan til ríkisskattaneftndar, sem staðfesti

hann. Krafist var lögtaks fyrir hækkuninni, og féllst fógeti á, að lögtak skyldi fram fara. Í dómi Hæstaréttar sagði, að fallast mætti á, að í bréfi skattstjórans 12. desember 1975 hefði verið fullnægt skilyrðum 38. gr. sbr. 37. gr. laga nr. 68/1971 og 7. gr. laga nr. 60/1973 um áskorun til skattþegns um að láta í té skýringu og gögn um framtöl sín, enda þótt eigi væri rétt að skrá þar þá þegar áætlaðar viðbótartekjur. Þá sagði, að rök skattstjóra fyrir hækkun tekna H væru þau, að lífeyrir hans væri óeðlilega lágur og framtaldar skuldir hans við nána ættingja grunsamlegar. Engin athugasemd hefði þó verið gerð um þetta atriði, þegar skatturinn var lagður á, og engin ný gögn hefðu komið síðar fram þessu til stuðnings. Eigi höfðu lánaðrottinnar H samkvæmt framtölum hans verið krafðir skýringa. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 68/1971 þótti samkvæmt þessu eigi hafa veitt skattstjóra heimild til þeirra hækkana á tekjum H, sem í málinu greindi, og þar sem tekjuhækkanirnar voru ekki lögmæt undirstaða gjaldhækkana þeirra, sem lögtakskrafan laut að, var lögtaksgerðin felld úr gildi og lögtaks synjað 1007

Hjónin G og S í Reykjavík töldu fram til skatts sitt í hvoru lagi árið 1975, eins og um sérsköttun væri að ræða. Á árinu 1974 var eiginmaðurinn, G, launþegi en eiginkonan, S, rak hárgreiðslustofu og hafði tekjur af rekstri hennar. Töldu þau sér heimilt að telja fram til skatts sitt í hvoru lagi skv. reglum um tekju- og eignarskatt. Skattstjórinn í Reykjavík viðurkenndi ekki, að hjónin hefðu rétt til sérsköttunar og lagði skattgjaldstekur þeirra saman við álagningu, eins og um samsköttun væri að ræða. Ríkisskattanefnd staðfesti úrskurð skattstjóra um þetta efni. G neitaði að greiða, og krafðist Gjaldheimtan, að lögtak yrði gert í eignum hans til tryggingar greiðslu vegna hækkunar á sköttunum. Féll úrskurður fógeta á þá leið, að lögtakið skyldi fram fara. Í dómi Hæstaréttar sagði, að í máli þessu væri deilt um það, hvort áfrýjandi ætti rétt á því, að tekjur hans væru skattlagðar sérstaklega og tekjur eiginkonu hans sérstaklega. Um þetta efni giltu ákvæði 2. málsl. 2. mgr. 3. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 1. gr. laga nr. 7/1972, sem væri undantekning frá aðalreglu 1. mgr. 3. gr. Ákvæði þetta yrði að skilja svo, að sérsköttun hjóna sé aðeins heimil, þegar svo stendur á, sem í 1. málsl. 2. mgr. 3. gr. segir, að tekna konunnar sé ekki aflað hjá fyrirtæki eða félagi, sem hjónin annað hvort eða bæði eða ófjárráða börn þeirra eiga eða reka að verulegu leyti. Var niðurstaða hins áfrýjaða úrskurðar því staðfest. Aðaláfrýjandi áfrýjaði málinu með stefnu 5. janúar 1977, að fengnu áfrýjunarleyfi 20. desem-

ber 1976. Gagnáfrýjandi áfrýjaði sama máli með stefnu 9. febrúar 1977. Varð eigi séð með vissu, að málinu hefði verið gagnáfrýjað innan lögmæltis áfrýjunarfrests skv. 3. mgr. 20. gr. laga nr. 75/1973, og eigi hafði verið aflað leyfis til gagnáfrýjunar. Var gagnsök því vísað frá Hæstarétti, en kröfur gagnáfrýjanda skýrðar svo, að hann krefðist staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar 1302

8. Útsvar.

Skattábyrgð.

Skattsvik. Sjá ómerking.

Skiprúmssamningar.

Skipsleiga.

Skiptamál.

Þrír aðilar í skiptamáli kröfðust þess, að hinn reglulegi skiptaráðandi viki sæti í máli vegna vanhæfis. J, fulltrúi skiptaráðanda, fór með málið í skiptaréttinum. Féll úrskurður hans á þann veg, að krafan var eigi tekin til greina. Sóknaraðilar kærðu úrskurð þennan til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar segir, að skv. 2. mgr. 37. gr. laga nr. 85/1936 skuli dómari úrskurða sjálfur, hvort hann víki sæti í máli. Hefði fulltrúa hans því eigi verið rétt að leggja úrskurð á slíka kröfu, þótt hann færi með málið að öðru leyti. Þótti því verða að ómerkja ex officio hinn kærða úrskurð og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og uppkvaðningar úrskurðar að nýju 88

Þrír aðilar í skiptamáli kröfðust þess að hinn reglulegi skiptaráðandi, bæjarfógetinn í Vestmannaeyjum viki sæti í máli vegna vanhæfis. Studdu þeir kröfu sína þeim rökum, að ekkja hins látna hefði fengið leyfi til setu í óskiptu búi, án þess að slík leyfisveiting hefði verið heimil. Kom fram, að fulltrúi fyrrverandi bæjarfógeta hafði gefið út leyfi þetta. Þá var því haldið fram, að bæjarfógetaembættið hefði tekið afstöðu til dánarbúsins með þinglýsingu á afsali og skuldaþréfi andstætt réttindum sóknaraðilja og einnig tekið afstöðu til dánarbúsins með skráningu tiltekins hlutafélags. Skiptaráðandi hratt kröfu þessari með úrskurði, sem var kærður til Hæstaréttar, er staðfesti úrskurðinn að niðurstöðu til. Sagði í dómi Hæstaréttar, að gögn máls bæru ekki með sér, að skiptaráðandinn væri vanhæfur til að

framkvæma skipti á dánarbúinu

Hinn 18. febrúar 1965 var tilkynntur og skrásettur hjá borgar-fógetaembættinu í Reykjavík kaupmáli milli hjónanna Á og J, dagsettur 12. s.m. 1975 ákváðu hjón þessi að skilja að borði og sæng, og var þú þeirra tekið til opinberra skipta, þar sem ekki var samkomulag um búskipti. Maðurinn, J, kvaðst aldrei hafa undirritað kaupmála þann, sem fyrr getur. Kvað hann konu sína, Á, ítrekað hafa reynt að fá sig til að gera kaupmálann, en hann hefði aldrei gert það. Í úrskurði skiptaréttar sagði, að kaupmálinn bæri undirskrift J. Vottar þeir, sem kaupmálinn tilgreindi, hefðu komið fyrir dóm og borið, að J hefði skrifað undir í þeirra viðurvist. Fullyrðing J um, að hann hefði ekki undirritað kaupmálann, var því ekki tekin til greina og ekki heldur sú málástæða, að hann hefði ekki gert sér ljóst efni skjalsins, en því hafði hann haldið fram sem varamálsástæðu. Þá var tekið fram, að J hefði ekki sýnt fram á, að kaupmálinn væri málamyndagerningur. Krafa J um, að kaupmálinn yrði metinn ógildur, var því eigi tekin til greina. Hæstiréttur staðfesti úrskurð þennan með þeirri athugasemd, að J hefði ekki rennt neinum stoðum undir þær staðhæfingar sínar, að kaupmálinn skyldi eigi lagður til grundvallar í fjárskiptum vegna hjónaskilnaðar máls-
aðila

653

Hinn 8. janúar 1963 kom ekkjan G fyrir skiptarétt í Vestmanna-eyjum og óskaði eftir að fá leyfi til setu í óskiptu búi með börnum sínum eftir mann sinn M, er hafði látist 16. desember 1962. Eignir og skuldir voru skráðar í skiptabók. Erfingjar voru talin 5 börn þeirra hjóna. Skiptaráðandi gaf út leyfi til handa G til setu í óskiptu búi með börnunum, sem öll samþykktu þá ráðstöfun. M hafði átt eina dóttur, H, fyrir hjónaband, og hafði hún ekki veitt samþykki sitt til þess, að ekkjan fengi leyfi til setu í óskiptu búi, enda virðist ekki hafa verið eftir því leitað. H krafðist föðurarfs síns 1964 eða 1965. Kvaðst G þá hafa farið fram á, að búinu yrði skipt og leitað til starfandi lögfræðings, er hefði tekið að sér að annast skiptin. 1977 krafðist A dóttir G og M, að búið yrði tekið til opinberra skipta. H krafðist einnig opinberra skipta svo og tvö önnur börn þeirra M og G. Ekkjan mótmælti því, að búið yrði tekið til opinberra skipta, svo og tvö börn hennar. Var því haldið fram af þeirra hálfu, að skiptin hefðu þegar farið fram. Skiptaráðandi úrskurðaði, að búið skyldi tekið til opinberra skipta. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar. Í ljós var leitt, að H hafði fengið greiddar rúmlega 93.000 krónur, að hún taldi upp í arfshluta sinn. Hún hefði hins vegar ekki litið

á þetta sem lokagreiðslu. Af gögnum máls þótti ljóst, að skipti á dánarbúi M hefðu ekki farið fram. Dóttir hans, H, hafði ekki samþykkt setu G í óskiptu búi. Þar sem H hafði krafist þess, að opinber skipti færu fram á búi föður síns, var skylt að taka kröfu hennar til greina samkvæmt 4. gr. skiptalaga nr. 3/1978. Af því leiddi skv. 15. gr. sömu laga, að skiptaráðanda bar að láta skrifa upp og virða eignir dánarbúsins og taka síðan ákvörðun um það í samræmi við ákvæði 16.—18. gr. laganna, hvort búinu yrði skipt sem skuldaviðgöngubúi eða skuldafrágöngubúi 819

T bóndi andaðist 11 .október 1945. Eigi var dánarbú hans tekið til skipta, og ekki fékk ekkja hans, Þ, heldur leyfi til setu í óskiptu búi. Ekkjan lést 16. apríl 1949. Eigi fóru heldur fram skifti eftir hana. Sameiginlegir lögerfingjar T og Þ voru synir þeirra E og ÞT svo og dóttursonur þeirra GP. Þá hafði T átt einn son, áður en hann kvæntist, TT. Hann hafði ekki lögerfðarétt skv. þágildandi lögum, en T hafði gert þá ráðstöfun með erfðaskrá, að TT tæki allan arf eftir sig nema til væri að dreifa arfgengum niðjum, en þá skyldi hann hljóta arf sem aðrir afkomendur í 1. lið eða 1/4 hluta eignar, nema aðrir erfingjar vildu meina honum arfsjöfnuð. Hvorki eringjar né skiptaráðandi gerðu reka að því, að skipti færu fram eftir þau T og Þ. Uppskriftar- og virðingargerð á eignum dánarbúsins fór loks fram 4. júní 1965. Var hún framkvæmd af hreppstjóra að tilhlutan ÞT, og var hann einn erfingja viðstaddur uppskriftargerðina, en auk þess var umboðsmaður GT viðstaddur. Niðurstaða virðingar var sú, að skuldlaus eign dánarbúsins næmi 5.500 krónum. Gerð var erfðafjárskýrsla í samræmi við uppskriftargerðina. Undir skýrsluna ritaði erfinginn ÞT og fyrrnefndur umboðsmaður GT f.h. fjarstaddra erfingja. Í skýrslunni er miðað við, að þeir fjórir erfingjar, sem áður eru greindir, taki arf að jöfnu eftir þau hjón, þótt TT ætti ekki arfstilkall eftir Þ. Er málið kom fyrir Hæstarétt, voru allir fyrrgreindir erfingjar T og Þ látnir. Dánarbú ÞT og GT höfðu verið tekin til opinberra skipta, en skiptum var ólokið. Engin erfðakrafa hafði verið gerð við meðferð þeirra búa í dánarbú T og Þ. Dánarbúi TT hafði verið skipt einkaskiptum og erfðafjárskattur verið greiddur, en ekki getið neinnar erfðakröfu í bú T. Einn sona TT var látinn, og höfðu skipti eftir hann ekki farið fram. Ennfremur var einn sonarsonur TT látinn, og við skipti eftir hann hafði ekki verið gerður neinn áskilnaður um ógreiddan arf eftir T og Þ. Með bréfi 2. ágúst 1972 beiddust nokkrir afkomendur T þess, að fram færu skipti í dánarbúi T og Þ. Þessi skiptabeðni var tekin fyrir í skiptarétti 28. júní 1977. Gekk

úrskurður skiptaréttar á þá leið, að synjað var kröfu um að taka búið til opinberra skipta. Sóknaraðilar málsins í Hæstarétti voru eingöngu afkomendur GT. Í dómi Hæstaréttar sagði, að á það yrði að fallast með sóknaraðilum, að skiptameðferð á dánarbúi T og Þ væri í ýmsum atriðum ábótavant. Því hefði þó ekki verið hnekk, sem skráð var í úttektar- og virðingarbók hreppstjóra við uppskriftargerð, að GT hefði haft umboðsmann sinn við gerðina. Sá umboðsmaður hefði undirritað erfðafjárskýrslu og ætla yrði, að skiptaráðandi, sem veitti athugasemdalest viðtöku erfðafjárskýrslu og erfðafjárskatti samkvæmt henni, hefði litið svo á, að einkaskiptum dánarbúsins væri þar með lokið. Ekkert hafði komið fram um það að GT, sem lifði í rúm 2 ár eftir þetta, hefði álitnið annað. Þá var þess og að gæta, að dánarbú GT hafði ekki verið tekið til skipta. Þegar þetta var virt, var krafa sóknaraðila eigi tekin til greina og hinn kærði úrskurður staðfestur að niðurstöðu til. Einn dómenda Hæstaréttar greiddi sératkvæði í máli þessu um forsendur dóms, en var samþykkur að niðurstöðu til, að öðru leyti en því, að hann taldi, að málskostnaður ætti að falla niður

1225

Með úrskurði skiptaréttar Reykjavíkur 25. mars 1977 var bú H tekið til gjaldþrotaskipta á grundvelli árangurslausrar fjárnámsgerðar. H kærði úrskurð þennan til Hæstaréttar, sem staðfesti hann, þar sem eigi varð séð annað, en að fjárnámsgerðin hefði farið fram að lögum, og sóknaraðili hefði verið kvaddur formlega fyrir skiptarétt, en hann var fjarverandi, þegar úrskurður skiptaréttar var kveðinn upp ..

1244

Skírlífisbrot.

A og B voru ákærðir fyrir að hafa tvívegis árið 1972 haft samræði við telpuna X, dóttur ákærða A, fædda 1965. Við læknisskoðun var enga áverka að sjá á kynfærum telpunnar og meydómshimnan var heil. A neitaði eindregið, að hann hefði haft nokkur kynmök við telpuna. B skýrði frá því, að hann og A hefðu tvisvar sinnum haft kynmök við telpuna með þeim hætti að nudda getnaðarlim sínum við kynfæri hennar. B kvað þá hafa verið undir áhrifum áfengis í bæði skiptin, auk þess sem þeir hefðu tekið inn pillur. Telpa X skýrði rannsóknarlögreglumanni frá því, að pabbi hennar hefði stundum kynmök við hana og lýsti því nánar. Hún kvað B einnig hafa haft við sig kynmök. Eigin kona A, móðir X, kvaðst ekki vita til, að A hefði haft kynmök við telpuna. Telpa viðurkenndi bæði fyrir rannsóknarlögreglu og lækni, að pabbi sinn hefði haft kynmök við sig. A og B voru báðir látnir hlíta rannsókn á geðheilbrigði.

Í skýrslu geðlæknis um A segir, að klínísk skoðun og sálfræðilegt próf beri vott um djúplæg taugaveiklunareinkenni og skapgerðargalla, og að hann sé sennilega haldinn sterkum kynhvötum. Héraðsdómur taldi fram komnar nægilegar sannanir fyrir því, að A og B hefðu orðið sekir um brot á 1. mgr. 200. gr. sbr. 20. gr. og 1. mgr. 200. gr. sbr. 202. gr. alm. hgl. nr. 19/1940. Atferli A þótti auk þess varða við 1. mgr. 190. gr. sbr. 20. gr. hgl. Var A dæmdur í 18 mánaða fangelsi en B í 14 mánaða fangelsi. A áfrýjaði dómnum en B ekki. Í dómi Hæstaréttar var tekið fram, að framburðir telpunnar X væru glöggir og ekki misræmi í frásögn hennar í þau tvö skipti, sem hún gaf skýrslur. Hinsvegar bæri að líta til þess, að hún var mjög ung, þegar þessir atburðir áttu að hafa gerst, og að á heimili hennar hafi kynræn málefni verið mjög til umræðu af því, er ráðið verður af sakargögnum. Megi vera, að framburður hennar og skynjun litist nokkuð af því. Þá var talið, að við mat á sönnunargildi framburða B yrði að gæta þess, að hann hefði átt við alvarleg áfengisvandamál að stríða um nokkurt árabil, en þeir A og B hefðu báðir verið undir áhrifum áfengis og pillna á þeim tíma, sem verknaðir þeir áttu að vera framdir, sem A var sakaður um. Sakargögn virt í heild bæru að vísu böndin mjög að A um, að hann væri sekur um refsiverð kynræn afskipti af telpunni X, en þar sem ýmislegt veikti þó sönnunargildi helstu sakargagna, væri ekki komin alveg fullnægjandi sönnun fyrir sekt hans. Var hann því sýknaður af kröfum ákærvalds í málinu með vísan til 108. gr. laga nr. 74/1974 632

Skjalafals.

A hafði ásamt öðrum manni svift mann lífi. Í máli, sem höfðað var gegn honum af hálfu ákærvalds, var hann einnig ákærður fyrir fjögur þjófnaðarbrot og fyrir að hafa notað eða látið nota í lögskiptum 4 tékka með fölsuðum nafnritunum, að fjárhæð samtals 26.000 krónur. Fyrsta þjófnaðarbrotið framdi A haustið 1975, en hið síðasta aðfararnótt 7. júlí 1976. Hann viðurkenndi brot þessi afdráttarlaust. Voru þau talin varða við 244. gr. alm. hgl. Tékkamisferlið sem A hefur viðurkennt var framið á tímabilinu frá 2. júlí 1975 til 18. desember 1975. A hafði rofið skilorð dóms frá 30. apríl 1976, þar sem hann var dæmdur í 60 daga varðhald. Var honum því dæmd refsing í einu lagi fyrir brot þau, sem sá dómur fjallar um, og þau brot, sem hann var saksóttur um í þessu máli. Refsing A var ákveðið 8 ára fangelsi, en þyngri refsingu var eigi hægt að dæma honum, þar sem hann hafði eigi náð 18 ára aldri er hann framdi

brot sín sbr. 2. tl. 74. gr. hgl. Sjá manndráp
 A var ákærður fyrir að hafa gerst brotlegur við 1. mgr. 155. gr. alm. hgl. með því að beita fyrir sig þrem skjölum, sem fölsuð höfðu verið sem fylgiskjöl með aðflutningsskýrslu, er hann hafði undirritað. Gegn neitun A þótti eigi sannað samkvæmt gögnum máls, að hann hefði gerst sekur um þennan verknað, og var hann því sýknaður af ákæru um brot á nefndri grein. Sjá tolllagabrot 546

Skuldajöfnuður. Sjá vinnulaun.

Skuldamál.

S sótti J um greiðslu skuldar vegna leigu á vinnuvél. J sótti ekki þing í héraði, og var málið því dæmt eftir 118. gr. laga nr. 85/1936. Voru kröfur S að öllu leyti teknar til greina. J áfrýjaði héraðsdómi, en S gagnáfrýjaði. Þegar málið var tekið til munnlegs flutnings í Hæstarétti, var eigi sótt þing af hálfu J og var aðalsök í málinu því felld niður sbr. 39. gr. laga nr. 75/1973. Engir þeir annmarkar voru á hinum áfrýjaða dómi, er yrðu þess valdandi, að kröfur S gagnáfrýjanda yrðu ekki teknar til greina að öðru leyti en því, er varðaði vexti. Í héraðsdómi hafði J verið dæmdur til að greiða S kröfuna með 2% dráttarvöxtum fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði frá gjalddaga til greiðsludags, en í Hæstarétti voru vextir ákveðnir 13% á ári frá gjalddaga 1975 til 19. nóvember 1977, en 16% á ári frá þeim degi til greiðsludags 177

Fasteignasalan N hafði milligöngu um sölu á húseign og gerð kaupsamnings á milli seljanda húseignarinnar og byggingarfélagsgins H á árinu 1966. Hinn 15. júlí 1966 sömdu aðilar um, að kaupsamningnum væri rift og H greiddi seljendum 100.000 krónur í skaðabætur eftir nánara samkomulagi fyrir samningsrofin með veðskuldabréfi til 5 ára. Seljendur framseldu síðan N bótakröfuna til greiðslu á sölulaunum fasteignasölnunnar. Sama dag og kaupnum var rift, undirritaði HS, forstöðumaður H, yfirlýsingu, þar sem hann skuldbatt sig til að gefa út persónulega veðskuldabréf til 5 ára með 8% ársvöxtum, að fjárhæð 100.000 krónur, tryggt með 2. veðrétti í tiltekinni fasteign. Tekið var fram í yfirlýsingunni, að skuldabréfið skyldi nota til að greiða bætur vegna riftunar H á kaupsamningnum, ef samkomulag næðist um bætur. Svo fór, að HS gaf aldrei út skuldabréf þetta og greiddi aldrei andvirði þess. Taldi hann, að skuldbinding sín hefði ekki átt að gilda nema veðskuldabréfið væri gefið út fyrir 1. ágúst 1966 og samkomulag hafi ekki náðst við fasteignasöluna fyrir þann tíma. N höfðaði

mál gegn HS til efnda á skuldbindingum þeirra. Málið var höfðað með stefnu birtri 25. nóvember 1966, en eigi dómtekið, fyrr en 15. maí 1975. Þá hafði N fallið frá öllum kröfum á hendur H, sem var orðið gjaldprota, en kröfur N á hendur HS voru þær, að hann greiddi sér 100.000 krónur með 8% ársvöxtum frá 15. júlí 1966 til greiðsludags svo og málskostnað. Talið var, að ósannað væri gegn mótmælum forsvarsmanna N, að N hefði ekki viljað taka við veðskuldabréfinu á tímabilinu frá 15. júlí til 1. ágúst. Ennfremur var talið, að með orðinu samkomulag í yfirlýsingunni væri átt við samkomulagið á milli H og seljanda fasteignarinnar um bætur, og að ekki hefði verið sýnt fram á, að það samkomulag hefði fallið niður. Var HS dæmdur til greiðslu kröfunnar. Í dómi Hæstaréttar var tekið fram, að skuldabréfið hefði átt að gefa út eigi síðar en 1. ágúst 1966. Það hefði átt að vera til fimm ára og ætti því að vera greitt að fullu. Bæri að líta svo á, að það væri andvirði skuldabréfsins, er N sækti HS um í málinu. Var héraðsdómurinn staðfestur með þessari athugasemd

460

J. sótti P til greiðslu vöruskuldar fyrir erlent félag. P sótti eigi þing í héraði. Var málið dæmt eftir framlögðum skjölum og skilríkjum, og þar sem þau voru í samræmi við dómkröfur stefnanda, voru þær teknar til greina. P. áfrýjaði dóminu til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að P, sem ekki sótti þing í héraði, hafi eigi fært fram nein haldbær rök, er hnektu kröfu J. Bæri því að dæma hann til að greiða stefnufjárhæðina

628

H höfðaði mál gegn E til heimtu skuldar samkvæmt skuldabréfi, sem H hafði samkvæmt ákvæðum í kaupsamningi um vélbát tekið að sér að greiða. Af hálfu H var sótt þing í héraði, er málið var þingfest, en ekki síðar. Var málið dómtekið, án þess að H andmælti kröfum E, og kom engin skýring fram á því, hvers vegna þingsókn féll niður af hans hendi. Var málið síðan dæmt skv. 118. gr. eml., og E dæmdur til að greiða H skuldina. Fjárnám var síðan gert hjá E til tryggingar dómskuldinni. E áfrýjaði dóminum til Hæstaréttar að fengnu áfrýjunarleyfi, þar sem áfrýjunarfrestur var liðinn, svo og fjárnámsgerðinni. Í dómi Hæstaréttar sagði, að áfrýjandi hefði ekki fullnægt skilyrðum 45. gr. laga nr. 75/1973, og kæmu því málsástæður hans eigi til álita í Hæstarétti. Samkvæmt því bæri að staðfesta héraðsdóminn. Þá var tekið fram, að áfrýjunarleyfið væri einskorðað við héraðsdóminn en tæki eigi til fjárnámsgerðar þeirrar, sem fór fram á grundvelli hans. Frestur til áfrýjunar fjárnámsgerðarinnar var liðinn, þegar áfrýjunarstefnan var gefin út, og var kröfu áfrýjanda um, að fjárnámsgerðin

	Bls.
yrði felld úr gildi, vísað frá Hæstarétti	920
Ágreiningur reis milli aðila vegna leigu á vélbáti. Sjá leigu- samningur um skip	964
H og H sömdu við vélsmiðju um kaup á stálbáti, sem var í smíðum, næstum fullbúinn. Við uppgætt á kaupverði reis ágreiningur með aðilum. Sjá samningar	1046
Með kaupsamningi 7. september 1961 keypti G vélbát af Á, P og R. Skyldi G greiða hluta kaupverðsins með því að taka að sér greiðslu áhvilandi veðskulda á bátnum, en þar á meðal voru skuldir samkvæmt tveim handhafa veðskulda- bréfum, sem R og Á höfðu gefið út, tryggð með 2. samhliða veðrétti í vélbátnum, sama dag og afsal fyrir honum var gefið út til G. Ekki ritaði G nafn sitt undir skuldabréf þessi. Hinn 15. júní 1962 seldi G S og H vélbátinn og tóku þeir að sér að greiða framangreindar veðskuldir, að fjár- hæð 52.550 krónur, sem G hafði skuldbundið sig til að greiða, er hann keypti bátinn. Hinn 19. september 1967 var vélbáturinn seldur á nauðungaruppbóði og fékkst ekkert upp í greiðslu veðskuldarinnar af uppboðsandvirði. Hinn 24. mars 1971 var Á krafinn greiðslu á framangreindri skuld og greiddi hann hana. Höfðaði hann síðan mál á hendur G til heimtu fjárhæðarinnar með stefnu birtri 13. apríl 1972. Héraðsdómari taldi kröfu Á á hendur G ekki lúta 4. gr. sbr. 5. gr. fyrningarlaga eða 4. tl. 3. gr. þeirra. Taldi hann kröfuna fyrnda skv. 1. tl. 3. gr. laganna. Í dómi Hæstaréttar sagði, að krafa Á á hendur G samkvæmt skuldabréfunum hefði enn verið í gildi, þegar Á greiddi skuldina 3. maí 1971, þar sem G hafði ekki staðið við skuld- bindingu sína gagnvart Á og P og R um greiðslu veðskulda- bréfanna. Fyrningarfrestur endurgjaldskröfu Á á hendur G vegna greiðslu veðskuldabréfanna var því ekki talinn hafa hafist, fyrr en 3. maí 1971, sbr. 1. mgr. 5. gr. fyrningarlaga nr. 14/1905 og væri krafan því ekki fallin niður fyrir fyrn- ingu, þegar Á birti G stefnu. Var krafa Á því tekin til greina	1106

Slýsatrygging sjómanna.

Útgerðarmaður hafði vanrækt að kaupa lögakveðna líf- og ör- orkutryggingu fyrir skipverja á vélbáti, sem fórst. Hann var talinn bera persónulega ábyrgð á tryggingafjárhæð- inni. Sjá skaðabætur	379
---	-----

Stefnur.

Stjórnarskráin.

Stjórnsýsla.

- S kaupstaður krafðist greiðslu á svonefndu aflagjaldi vegna loðnu, sem lögð var upp í erlent bræðsluskip, er tekið hafði verið á leigu af íslenskum aðilum. Samgönguráðuneytið hafði lýst yfir þeirri skoðun, að leigutakar ættu að greiða gjald þetta. Dómur féll á aðra leið. Sjá hafnargjöld 97
- Afturköllun flugrekstrarleyfis talin hafa valdið leyfishafa tjóni og ríkissjóður dæmdur til að greiða honum skaðabætur. Sjá skaðabætur 782

Svik.

- Með kaupsamningi 21. september 1973 seldi G K og B íbúð í fjölbýlishúsi, sem hann var að reisa í Reykjavík. Kaupverðið var 2.450.000 krónur. Í kaupsamningnum var svohljóðandi ákvæði: „Hækki byggingarkostnaður samkvæmt byggingarvísitölu frá og með 1. nóvember 1973 til og með 1. nóvember 1974, greiðir kaupandi til viðbótar framangreindu samningsverði sem svarar helmingi allrar þeirrar hlutfallslegu hækkunar, sem verður á byggingarvísitölunni fram til og með 1. nóvember 1974, alveg án tillits til þess hvenær einstakar greiðslur á kaupverði íbúðarinnar fara fram skv. kaupsamningnum.“ Kaupendur greiddu ekki þessa hækkun, sem G taldi nema 815.419 krónum. Hinn 17. mars 1975 veðsetti G íbúðina án vitunar og leyfis kaupenda til tryggingar tveimur víxilskuldum, er námu samtals framangreindri fjárhæð. Með kaupsamningi 10. október 1973 seldi G Ó öfullgerða íbúð í sama húsi fyrir 2.150.000 krónur. Í kaupsamningnum var samskonar ákvæði um hækkun kaupverðs og í áðurnefndum samningi. Kaupandi greiddi ekki þessa hækkun, sem G taldi nema 714.695 krónum, og 17. mars 1975 veðsetti G íbúðina fyrir 2 víxilskuldum samtals að fjárhæð 714 þúsund krónur. Fór veðsetning þessi fram án vitundar og samþykkis Ó. Með ákæru 27. janúar 1977 var G ákærður fyrir að hafa selt nefndar íbúðir og hafa síðan í heimildarleysi veðsett þær, eins og að framan segir. Var brot hans talið varða við 2. tl. 1. mgr. 250. gr. hgl. í héraðsdómi, sem var staðfestur í Hæstarétti var atferli G talið varða við 249. gr. hgl., og var talið, að beita mætti þessu ákvæði skv. 118. gr. laga nr. 74/1974, þótt það væri ekki nefnt í ákæru, enda hefði málið verið flutt með það í huga. Ákvörðun um refsingu G var frestað skilorðsbundið í 3 ár. Í Hæstarétti var tekið fram, að ákærða hefði brostið heimild til að veðsetja íbúðirnar með þeim hætti, sem lýst var í héraðsdómi, án tillits til þess, hvort hann átti lögvarða kröfu á hendur kaupendum íbúðanna vegna hækkunarinnar á kaupverði þeirra 1055

*Söluskattur.**Söluþóknun.**Sönnun.*

- H og K voru eigendur vélbáts að jöfnu samkvæmt þinglýstri eignarheimild. K og eiginkona hans, J, skildu og í skilnaðarskilmálum þeirra var tekið fram, að eignarhluti K í vélbátnum skyldi verða eign J. J krafðist uppboðs á vélbátnum til slita á sameign. H andmælti því, að uppboð færi fram, og kvað sig vera orðinn einkaeiganda bátsins. Staðhæfing H um það þótti ósönnuð. Sjá sameingarslit 196
- Gegn neitun ákærðs manns þótti eigi sannað samkvæmt framkomnum gögnum, að hann hefði gerst sekur um brot á 155. gr. hgl. Sjá tolllagabrot 546
- G var ákærður fyrir að hafa ekið bifreið ölvaður. Gegn eindreginni neitun G þóttu eigi fram komnar nægilegar sannanir fyrir sekt hans, og var hann sýknaður 1178

Tekjuskattur. Sjá skattar.

Tékkamisferli. Sjá skjalafals.

*Tilboð.**Tilraun.*

Togveiðar. Sjá fiskveiðabrot.

Tollagabrot.

- A keypti notaða bifreið í Þýskalandi og flutti hana til Íslands haustið 1974. Bifreiðin var talin vera af gerðinni Opel Rekord, en reyndist vera Opel Commodore. A var ákærður fyrir að hafa breytt tegundaheiti bifreiðarinnar í Opel Rekord á afriti af kaupsamningi fyrir bifreiðinni, í reikningi yfir kaupverð bifreiðarinnar, skoðunarvottorði og grundarnúmersplötu bifreiðarinnar í því skyni að blekkja tolftefirlitið í Reykjavík og orka þannig á útreikninga aðflutningsgjalda af bifreiðinni til lækkunar. Gátu aðflutningsgjöldin skv. því numið 92.425 krónum lægri fjárhæð en ella hefði átt að vera. Var brot A í ákæru talið varða við 1. mgr. 155. gr. alm. hgl. og 2. mgr. 63. gr. laga um tollheimtu og tolftefirlit. A neitaði öllum sakargiftum. Héraðsdómur taldi sannað þrátt fyrir neitun A, að hann hefði

gerst brotlegur við þau ákvæði, sem í ákæru greindi. Var hann dæmdur til að sæta fangelsi í 2 mánuði skilorðsbundið, og auk þess skyldi hann greiða 50.000 króna sekt í ríkissjóð. Málinu var áfrýjað og það lagt þannig fyrir Hæstarétt, að A var sakaður um að hafa beitt fyrir sig þrem skjölum, sem fölsuð höfðu verið sem fylgiskjöl með aðflutningsskýrslu, er hann hafði undirritað, og lögð voru af hans hálfu fyrir tollgæsluyfirvöld hér á landi. Eigi var það meðal ákæruefna fyrir Hæstarétti, að A hefði sjálfur breytt efni skjalanna, en hins vegar hefði honum verið kunnugt um breytingarnar og allt um það eigi skirrst við að nota skjölin með þeim hætti, sem greint var. Þá var og talið, að fallið hefði verið frá ákæru vegna breytinga á grindarnúmersplötu. Í dómi Hæstaréttar sagði, að A hefði vart getað dulist, að bifreiðin væri ekki af gerðinni Opel Rekord, og að rangt væri hermt í áðurgreindum skjölum um tegund bifreiðarinnar. Hins vegar var ekki talið sannað gegn neitun A, að honum hefði verið kunnugt um, að skjölum hefði verið breytt án heimildar útgefanda, og var hann því sýknaður af ákærum um brot á 155. gr. hgl. Hins vegar var lagt til grundvallar, að A hefði mátt vita, að bifreiðin var ekki af gerðinni Opel Rekord. Hann hafði þó undirritað aðflutningsskýrslu, þar sem tegund hinnar innfluttu bifreiðar var ranglega tilgreind, og var talið, að hann hefði undirritað skýrsluna og notað hana svo úr garði gerða í því skyni, að tollgjöld af bifreiðinni yrðu lægri en lög kvæðu á um. Með þessu atferli sínu var hann talinn hafa brotið gegn 2. mgr. 63. gr. laga nr. 59/1969, og var refsing hans ákveðin 100.000 krónu sekt til ríkissjóðs 546

Tómlæti.

Traustnám.

Umboð.

Í héraði voru J og P dæmdir in solidum til að greiða víxilskuld. J áfrýjaði málinu sjálfur og einnig f.h. P. Upplýst var, að J hafði ekki umboð til að áfrýja málinu f.h. P, og var málinu, að því er P varðaði, vísað frá Hæstarétti 1042

Umferðalög. Sjá og bifreiðar.

Maður var að vinna við viðgerð á dráttarvél og slasaðist. Sjá skaðabætur 263

Umferðarréttur. Sjá fasteign.

Umgengnisréttur.

Maður, H, og kona, K, eignuðust saman dóttur, J, fædda 1972.

Þau tóku upp sambúð í maí það ár og bjuggu fyrst hér á landi, en fluttust til Bandaríkjanna árið 1974. K veiktist og fór heim til Íslands 1975 en skildi dóttur sína eftir. Hinn 11. desember það ár sótti hún dóttur sína til Bandaríkjanna og flutti til Reykjavíkur, þar sem K hefur dvalist síðan á heimili foreldra sinna. H kom til Reykjavíkur skömmu síðar og hófst handa um að reyna að fá forræði dóttur sinnar, en til vara umgengnisrétt við hana. Hann leitaði til dómsmálaráðuneytis í þessu skyni og ráðuneytið leitaði umsagnar barnaverndarnefndar Reykjavíkur og Barnaverndarráðs Íslands, sem mæltu ekki með breytingu á forræði. Tilkynnti dómsmálaráðuneytið H 21. október 1976, að ráðuneytið teldi rétt á grundvelli umsagnanna, að móðirin hefði áfram forræði barnsins. H höfðaði þá mál á hendur K og krafðist þess, að viðurkenndur yrði með dómi réttur sinn til umgengni við barnið, en K krafðist þess, að synjað yrði um slíka viðurkenningu. Meðan á rekstri málsins stóð, krafðist H þess, að héraðsdómariinn útnefndi tvo sérfróða og óvilhalla menn til að kanna hagi aðila málsins og barns þeirra og segja álit sitt á tilteknum atriðum. Féll úrskurður héraðsdómara á þá leið, að rétt væri að taka þessa kröfu H til greina með tilteknum skilyrðum. K kærði úrskurðinn til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að í kærumáli þessu yrði ekki leyst úr því, hvort faðir óskilgetins barns gæti átt lögverndaðan rétt til umgengni við það, þótt eigi nyti við beinnar lagaheimildar til þess. Jafnvel þótt á þá skoðun yrði fallist, að slíkum rétti gæti verið til að dreifa, yrði þó að telja, með sérstakri hliðsjón af ákvæðum 47. gr. og niðurlagi 48. gr. laga nr. 60/1972, sem væru einu ákvæði settra laga, er lúta að umgengnisrétti, að dómsmálaráðuneyti ætti að skera til fullnustu úr ágreiningi um umgengnisrétt í einstöku tilvikum, þó með þeim takmörkunum, sem leiða af 60. gr. stjórnarskrár. Samkvæmt þessu var það ekki talið bera undir dómstóla, hvað sem liði að öðru leyti reglum um umgengnisrétt, að skera úr því, hvort viðurkenna bæri eða synja ætti varnaraðila um umgengnisrétt við dóttur sína vegna sérstakra ástæðna er varða málsaðila eða barn þeirra. Af þessu leiddi, að hin umbeðna dómkvaðning gæti eigi haft þýðingu fyrir úrslit málsins í því horfi, sem það hefði verið lagt fyrir dómstóla. Var hinn kærði úrskurður því felldur úr gildi og kröfu varnaraðila um dómkvaðningu matsmanna synjað.

M og K eignuðust barn saman, sem fæddist hér á landi 6. júní 1972. Þau tóku upp sambúð í maí það ár. Árið 1974 flutt-

ust þau til Bandaríkjanna. K fór til Íslands hinn 10. maí 1975 og skildi barnið eftir. Hinn 11. desember sama ár fór hún til Bandaríkjanna, sótti barnið og flutti það til Reykjavíkur. Hefur það verið hjá henni síðan. M kom til Reykjavíkur skömmu á eftir mæðgunum og hófst handa um að fá forræði dóttur sinnar, en til vara umgengnisrétt við hana. Hann leitaði til dómsmálaráðuneytisins í þessu skyni. Dómsmálaráðuneytið hafnaði tilmælum M. Það tók fram, að þar sem eigi væri að finna í lögum marktækar reglur um umgengnisrétt foreldris við óskilgetið barn sitt, væri eigi unnt að verða við beiðni hans. M höfðaði mál fyrir bæjarþingi Reykjavíkur í apríl 1977 og krafðist þess, að viðurkenndur yrði með dómi réttur hans til umgengni við barn hans og K. K krafðist sýknu af kröfum M. Héraðsdómur vísaði máli þessu frá dómi, þar sem úrlausnarefni þetta ætti undir úrskurð dómsmálaráðuneytis. Frávísunardómnum var skotið til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar sagði: „Krafa sóknaraðila um, að umgengnisréttur hans verði viðurkenndur er tvíþætt. Í fyrsta lagi lýtur hún að því, að viðurkennt verði að íslenskar réttarreglur heimili honum slíkan umgengnisrétt að stofni til, en í öðru lagi að eins og á stendur, þ.e. þegar metnir eru hagsmunir sóknaraðila og barnsins, sé ekkert því til fyrirstöðu, að slíkur umgengnisréttur verði veittur. Síðari þáttur þessarar kröfu lýtur úrlausn dómsmálaráðuneytis sbr. dóm Hæstaréttar 18. janúar 1978. Hefur héraðsdómari réttilega vísað þeim kröfuþætti frá dómi. Hinn þátturinn lýtur úrlausn dómsmála og hann tengist beinlínis afmörkuðu sakarefni milli málsaðilja.. Er unnt að leggja dóm á hann og þykir 67. gr. laga nr. 85/1936 eigi standa því í vegi. Kröfubættirnir, sem hér að framan er lýst eru eigi samtengdir með þeim hætti að ógerningur sé að leysa þá í sundur og láta aðeins annan þeirra ganga til dóms, en sóknaraðili hefur eigi gert kröfur sínar skýrlega úr garði.“ Var hinn kærði frávísunardómur því felldur úr gildi. Einn dómari Hæstaréttar taldi, að staðfesta bæri hinn kærða frávísunardóm, þar sem ágreiningsefni þetta bæri ekki undir dómstóla, heldur dómsmálaráðuneyti. Meiri hluti dómenda tók fram, að rétt hefði verið að stefna dómsmálaráðherra fyrir hönd dómsmálaráðuneytis til varnaraðildar við hlið stefndu í málinu. Einn dómari skilaði sératkvæði og taldi að eigi hefði verið ástæða til að stefna dómsmálaráðherra f.h. dómsmálaráðuneytis til varnaraðildar í málinu

Uppboð.

R átti jörð í S-hreppi. Hreppsnefndin neytti heimildar í 4. mgr.

3. gr. laga nr. 8/1972 um tekjustofna sveitarfélaga til að leggja aukafasteignaskatt á hlunnindi í eigu utansveitarmanna, 4% af virðingarverði þeirra, og skv. þessari heimild var lagður fasteignaskattur á hlunnindi jarðarinnar 186.720 krónur árið 1972. 10. janúar 1973 krafðist Innheimtustofnun sveitarfélaga uppboðs á jörðinni til fullnustu hlunnindaskattinum. Með úrskurði uppboðsréttar 31. maí 1974 var fallist á kröfu uppboðsbeiðanda. Þessi úrskurður var felldur úr gildi með dómi Hæstaréttar 31. mars 1976 og synjað um framgang uppboðsins, þar sem ágreiningsefnið hefði ekki verið lagt fyrir yfirfasteignamatsnefnd. Ágreiningsefnið var síðan lagt fyrir yfirfasteignamatsnefnd, sem staðfesti álagningu hreppsnefndarinnar. Hinn 21. september 1976 krafðist Innheimtustofnun sveitarfélaga þess, að fram færi nauðungaruppboð á jörðinni til fullnustu framangreindum fasteignaskatti auk vaxta og kostnaðar. Var málið tekið fyrir í uppboðsrétti 28. september. Uppboðinu var mótmælt og kveðinn upp úrskurður í uppboðsrétti 27. janúar 1977 á þá leið, að uppboðið skyldi fram fara. Í dómi Hæstaréttar sagði, að í 1. gr. laga nr. 49/1951 um sölu lögveða án undangengins lögtaks væri það m.a. sett sem skilyrði fyrir uppboðssölu skv. lögunum, að lögtaksréttur fyrir lögveðskröfunni væri ekki fyrndur. Þar sem liðin voru meira en tvö ár frá því, er krafa hreppsnefndarinnar taldist hafa fallið í gjalddaga þegar uppboðs var beiðst 28. september 1976, væri lögtaksrétturinn fyrir kröfunni fallinn niður, sbr. 2. gr. laga nr. 29/1885 og 1. gr. laga nr. 83/1947, enda leiddi fyrri uppboðsbeiðnin og meðferð hennar fyrir uppboðsrétti ekki til þess, að sjálfur lögtaksrétturinn væri þá enn ófyrndur. Skilyrði 1. gr. laga nr. 49/1951 var eigi fullnægt, og þótti 12. gr. fyrningalaga ekki breyta þessari niðurstöðu um fyrningu lögtaksréttarins. Var úrskurður uppboðsréttar felldur úr gildi og synjað um framgang uppboðs. Tveir dómendur Hæstaréttar greiddu sératkvæði og töldu, að orðalag 12. gr. fyrningarlaganna væri svo ótvírátt, að ákvæðinu bæri að beita um réttinn til að fá lögveðið selt á nauðungaruppboði eftir lögum nr. 49/1951. Töldu þeir, að uppboðsmálið hefði verið nægilega snemma tekið fyrir á dómþinginu 28. september 1976 og rétturinn væri ófyrndur

1283

G og GS áfrýjuðu fjárnámssgerð og uppboðsgerð. Í áfrýjunarstefnu lýstu áfrýjendur hvor um sig kröfum sínum svo, að þeir krefðust þess, að hinni áfrýjuðu fógetagerð og hinni áfrýjuðu uppboðsgerð verði „... hrundið og breytt á þá

leið, að allar kröfur hans fyrir fógetadóminum og uppboðs- dóminum verði teknar til greina....". Endurrit hinna áfrýjuðu réttargerða báru ekki með sér, að sótt hefði verið þing af hálfu áfrýjenda, eða að kröfur hefðu verið gerðar af þeirra hálfu í fógeta- eða uppboðsrétti. Með hinum til- vitnuðu orðum þótti ekki nægilega greint í hvaða skyni áfrýjað var og hverjar dómkröfur áfrýjenda væru. Áfrýj- unarstefnurnar fullnægðu því eigi ákvæðum 3. tl. 2. mgr. 34. gr. laga nr. 75/1973. Var málinu því vísað frá Hæsta- rétti 85	Uppboð haldið til slita á sameign. Sjá sameignarslit 196
--	--

Uppsögn á starfssamningi. Sjá vinnulaun. Vinnusamningar

Upptaka eigna.

Bifreiðastjóri var talinn hafa gerst sekur um brot á 4. sbr. 3. mgr. 19. gr. sbr. 42. gr. áfengislaga nr. 82/1969. Áfengis- flaska, er fannst í bifreið hans, var gerð upptæk eign ríkissjóðs 469	Afli og veiðarfæri báts, sem staðinn var að ólöglegum veiðum, gerð upptæk 34
--	---

Útburðargerð.

Í nóvember 1973 krafðist G þess að GA yrði borinn út af jörð, þar sem hann hefði niðurnýtt jörðina og með því fyrirgert ábúðarrétti sínum. G hafði í sama mánuði tilkynnt GA uppsögn ábúðar. Mál þetta var tekið fyrir í fógetarétti Dalasýslu 12. ágúst 1974. Í fógetarétti 5. september það ár var gerð bókun í þingbók, þar sem sagði, að gerðarbeiðandi féllist á, að gerðarþoli sæti á jörðinni til 20. maí 1975 með ákveðnum skilmálum. GA vék ekki af jörðinni hinn 20. maí og 22. maí krafðist G útburðar. Var útburðarkrafan meðal annars byggð á fyrrgreindu samkomulagi. Í Hæstarétti var talið, að samkomulag þetta yrði eigi skilið á annan veg en þann, að GA hefði skuldbundið sig til að flytja bú sitt af jörðinni eigi síðar en 20. maí 1975. Þar sem hann hafði eigi staðið við þessa skuldbindingu sína, var útburðarkrafan tekin til greina og lagt fyrir fógeta að framkvæma hina umbeðnu fógetagerð 159

Úrskurðir.

Aðilum máls gefinn kostur á að afla frekari gagna 1196
--

Útivist aðila.

Áfrýjandi sótti eigi þing. Útivistardómur 12, 119, 120, 177, 283, 432, 432, 433, 559, 559, 763, 763, 764, 764, 765, 765, 766, 962, 962, 963, 963, 1112, 1246, 1247
--

Útsvör. Sjá skattar.

Vanheimild.

Vanhæfi dómara. Sjá dómarar.

Vanreifun.

Máli vísað frá héraðsdómi, vegna þess að það hafi ekki verið lagt fyrir sáttamenn, auk þess sem það var vanreifað. Sjá frávísun 1021

Varnarsamningur við Bandaríki Norður-Ameríku

Varnarþing.

Máli, sem höfðað var fyrir bæjarþingi Reykjavíkur, vísað frá héraðsdómi, þar sem lagagrundvöll skorti til að höfða mál gegn stefnda þar, og aðilar höfðu ekki samið um að reka málið þar. Sjá kærumál, frávísun 926

Vátryggingar.

A var skipverji á vélbáti. Hinn 21. júní 1973 var báturinn staddur í Englandi. Hvarf A þá af bátnum, en lík hans fannst 3 dögum síðar. Útgerðarmaður bátsins hafði keypt slysatryggingu fyrir skipverja skipsins í samræmi við bráðabirgðaákvæði í lögum nr. 108/1972 um breytingu á siglingalögum. Í tryggingarskilmálum var svofellt ákvæði: „Dánarbætur: 1 milljón króna við dauða, er greiðast nánustu vandamönnum (erfingjum) hins látna.“ Dóttir A krafðist þess að fá þessar bætur greiddar hjá tryggingarfélaginu. A hafði búið í óvígðri sambúð með E, sem hann hafði áður verið kvæntur. E krafðist einnig bótanna. Talið, að orðin „nánustu vandamönnum“, sem tekin voru upp í vátryggingarskírteinið, bæri að skýra með hliðsjón af ákvæðum 5. mgr. 105. gr. laga nr. 20/1954. Það ákvæði tæki eigi samkvæmt beinum orðum til E, þar sem hún var eigi í hjúskap með A, er hann fórst. Eigi var talið, að til álita kæmi að beita ákvæði 5. mgr. 105. gr. um maka með lögjöfnun, þó að E hefði búið í óvígðri sambúð með A. Leiddi þetta þegar af því, að í 1. tl. a liðs bráðabirgðaákvæðis laga nr. 108/1972 væru tekin af öll tvímæli um það, að orðin „nánustu vandamönnum“ taki eigi til þeirra, sem ekki eiga arftökurétt eftir þann sem tryggður var. Tryggingarfélagið var því sýknað af kröfu E. Deilt var um upphafstíma vaxta. Talið var ósannað, að vátryggingarfélaginu hefði verið tilkynnt um dauða A, fyrr en um mánaðarmótin janúar-febrúar

1974. Var váttryggingarfélagið því dæmt til að greiða vexti af váttryggingarfénu frá 14. febrúar 1974 sbr. 1. mgr. 24. gr. laga nr. 20/1954. Sératkvæði í héraði	255
Slysatrygging sjómanna. Sjá skaðabætur	379
Í ágústmánuði 1973 ók 18 ára piltur, H, fólksbifreið áleiðis upp í Breiðholt. Veður var bjart og færi þurrt. Nyrðri akbraut Breiðholtsbrautar hafði á þessum tíma verið malbikuð, en meðfram henni að sunnan lá malarvegur, sem aðallega mun hafa verið ætlaður fyrir flutningatæki. H lagði leið sína eftir þessum malarvegi upp í móti. Móts við Seljahverfi var vörubifreið ekið af nyrðri akbraut Breiðholtsbrautar inn á afleggjarann að Seljahverfi í veg fyrir bifreið H. H hemlaði bifreiðinni en hún rann áfram, skall á afturhjólm vörubifreiðarinnar og skemmdist mikið. Bifreiðin var húftryggð hjá S og krafði eigandi bifreiðarinnar, HK, S um viðgerðarkostnaðinn, að frádreginni sjálfsáhættu 5.000 krónum. S neitaði að greiða bætur, þar sem það taldi, að ökumaður fólksbifreiðarinnar hefði sýnt af sér stórkostlega óvarkární í umrætt sinn. Hemlaför fólksbifreiðarinnar reyndust 50 metrar. Það var talið benda til þess, að H hefði ekið með allt of miklum hraða. Þegar hins vegar voru virtar skýrslur vitna um ökuhraðann, einkum ökumanns, sem hafði ekið samhliða fólksbifreiðinni, og haft í huga, að vegurinn lá um opið svæði, þar sem útsýni virðist hafa verið gott, og þess loks gætt, að vörubifreiðinni var beygt til hægri þvert yfir þá akbraut, sem fólksbifreiðin fór, þótti varhugavert að telja sannað, að tjónið á fólksbifreiðinni hefði orðið fyrir stórkostlegt gáleysi ökumanns hennar. Var S því dæmt til að greiða kröfu HK	884

Veðréttindi.

B gerði samning við M um kaup á íbúð í smíðum í fjölbýlishúsi. Verðið skyldi háð hreyfingum á byggingavísitölu. B neitaði að greiða verðbæturnar. M, sem ekki var búinn að gefa út afsal til B fyrir íbúðinni, lét þá þinglýsa veðbréfi, sömu fjárhæðar og verðbæturnar námu, á íbúð B. Þetta var M talið óheimilt, og var honum dæmt skylt að aflétta þessum veðböndum. Sjá veðtrygging	903
Samskonar sakarefni	912

Veðskuldabréf.

Fiskveiðahlutafélagið H lét smíða fyrir sig vélbát, og fékk 30. ágúst 1963 lán hjá Fiskveiðasjóði Íslands að fjárhæð 8.500.000 krónur. Gaf H út skuldabréf fyrir lánsupphæðinni sama dag, tryggt með 1. veðrétti í hinu nýja skipi. Í skuldabréfi þessu var svofellt ákvæði: „Er Fiskveiðasjóði heimilt

að innheimta 3/5 hluta af láni þessu eða eftirstöðvum þess á hverjum tíma með breytilegri fjárhæð, sem nemi gengisbreytingu íslenskrar krónu á lánstímanum“. Á árunum 1967 og 1968 var gengi íslenskrar krónu lækkað. Tilkynnti Fiskveiðasjóður H, að skv. þessari heimild í skuldabréfinu hefði lánið verið hækkað um samtals 1.841.408 krónur. H hafði ekki staðið í skilum við Fiskveiðasjóð skv. ákvæðum skuldabréfsins. Árið 1970 afsalaði H hlutafélaginu E skipinu, og skyldi kaupverðið meðal annars greiðast með því, að kaupandi tæki að sér að greiða fiskveiðasjóðslánið, eins og það var eftir hækkunina. H taldi, að Fiskveiðasjóði hefði verið óheimilt að hækka skuldina skv. veðskuldabréfinu. Höfðaði hann mál gegn Fiskveiðasjóði 1975 og krafðist þess, að Fiskveiðasjóður greiddi sér 1.841.408 krónur auk vaxta, eða að sjóðurinn yrði dæmdur til að þola, að skuldin yrði lækkuð um sömu fjárhæð eða aðra fjárhæð til vara. Fiskveiðasjóður taldi, að heimildin fyrir gengisbreytingarákvæðinu í skuldabréfinu væri byggð á 2. gr. laga nr. 17/1961, þar sem Fiskveiðasjóði var heimilt að áskilja, þegar hann endurlánaði erlent lánsfé, að ný lán úr sjóðnum endurgreiðist með breytilegri fjárhæð, sem nemi gengisbreytingu íslenskrar krónu á lánstímanum. Ákvæði þetta var í skuldabréfum fyrir lánum, sem veitt voru úr Fiskveiðasjóði frá 21. mars 1961 til ársloka 1966. Síðan voru ekki gengisbreytingarákvæði í skuldabréfum fyrir lánum, sem veitt voru úr sjóðnum, uns slík ákvæði voru tekin upp aftur skv. ákvörðun sjóðsstjórnar 29. maí 1968. H taldi, að skilja bæri ákvæði 2. gr. laga 17/1961 þannig, að sjóðnum væri að eins heimilt að áskilja, að lánsfjárhæðin breyttist í samræmi við gengi erlends gjaldeyris, ef og af því leyti, sem um væri að ræða endurlánað erlent lánsfé. Ekkert af því fé, sem hann hefði fengið að láni, hefði Fiskveiðasjóður tekið að láni erlendis. Hafi því gengisákvæði veðskuldabréfsins verið með öllu ógilt. Við flutning málsins fyrir Hæstarétti var því þó lýst yfir af hans hálfu að 4,751% af láninu hefði verið erlent lánsfé. Ljóst var af gögnum máls, að sjóðurinn hafði tekið erlent lán á árunum 1961 til 1963, sem hafði verið endurlánað hérlandis með gengisákvæði, Engin erlend lán höfðu hins vegar verið tekin frá 1963 til 31. október 1968. Einnig hafði sjóðurinn tekið erlend lán fyrir 1961, sem höfðu verið endurlánuð, án þess að gengisbreytingarákvæði væri í skuldabréfum. Á árunum 1967 og 1968 urðu stórfelldar gengisfellingar. Gengistöpum sínum jafnaði Fiskveiðasjóður niður á lán þau, sem lánuð höfðu verið með gengisbreytingarákvæðum. Hækkuðu lánin vegna gengisbreytingarinnar á

árinu 1967 um 5,3% og árið 1968 um 15,54%, sem var miklu lægra en nam fullri hækkun skv. heimildinni í skuldabréfinu. Samkvæmt upplýsingum Fiskveiðasjóðs voru bankainnstæður sjóðsins erlendar að 28,36 hundradshlutum, hinn 30. ágúst 1963, þegar lánið til H var útborgað. Í héraðsdómi sagði, að sú aðferð Fiskveiðasjóðs að halda hinu erlenda lánsfé ekki sérgreindu frá öðru fé sjóðsins og endurlána það beint ákveðnum aðilum, heldur lána það ósundurgreint með gengistryggingu að hluta og dreifa með því gengisáhættunni, þætti ekki brjóta í bága við ákvæði laga nr. 17/1961. Þar af taldi héraðsdómur leiða, að eðlilegt væri að skýra ákvæði laga þessara svo, að heimilt hafi verið að láta þá, er tóku ný lán eftir 17. mars 1961, taka þátt í gengistöpum af þeim erlendum lánnum sjóðsins, sem hann hafði tekið fyrir þann tíma og ógreidd voru við gildistöku laganna. Þá taldi héraðsdómur, að stjórn sjóðsins hefði út af fyrir sig verið heimilt að fella niður gengistryggingarákvæði úr skuldabréfum fyrir veittum lánnum á tímabilinu 1. janúar 1967 til 1. maí 1968. En sú ákvörðun sjóðsins hefði þó ekki mátt verða til þess, að með henni vær aukin gengisáhætta fyrir lántakendur. Héraðsdómur taldi hins vegar, að Fiskveiðasjóður hefði endurlánað eitthvað af erlendu fé, eftir að gengisbreytingarákvæðið var niður fellt, og gengistapi vegna fyrri lána gæti hann ekki jafnað niður á fyrri lántakendur. Héraðsdómur taldi því, að lán H hefðu verið hækkuð of mikið vegna gengistapa Fiskveiðasjóðs. Var niðurstaða dómsins sú, að skuld H skyldi lækkuð um 738.638 krónur, og vextir felldir niður af þessari fjárhæð. Í dómi Hæstaréttar sagði, að ákvæði 2. gr. laga nr. 17/1961 yrði að skýra þannig, að með því væri stjórnum aðeins heimilt að áskilja að endurgreiðsla nýrra lána, sem hann veiti, sé háð breytingum á gengi íslenskrar krónu, þegar um er að ræða endurlán á erlendu fé, sem sjóðurinn hefur fengið að láni. Stjórnum hafi verið heimilt að áskilja, að endurlánað erlent fé væri gengistryggt. Hefði verið rétt að geta þess í veðskuldabréfi H, hvaða fjárhæð var háð þeim skilmálum og við hvaða erlendan gjaldeyri skyldi miðað. Telja yrði, að gengisákvæði í veðskuldabréfinu væri engu að síður gilt að því marki, sem um endurlán var að ræða í raun. Mátti Fiskveiðasjóður gera eitt af tvennu, þegar hann veitti gagnafrýjanda lánið 1963. Hann mátti miða gengisákvæðið við, hve mikið af handbæru fé á útlánsdegi var fengið að láni erlendis eða miða við, hve mikið af fé, sem hann hafði til útlána á tilteknu tímabili, væri erlent. Síðari kosturinn mátti þó eigi leiða til þess, að Fiskveiðasjóður hagnaðst á gengisbreytingum, og sjóðurinn mátti

ekki áskilja, að síðari erlendar lántökur hans, sem ekki hefði verið tekin ákvörðun um, þegar hann veitti H lán, gætu leitt til aukinnar greiðslubyrði fyrir H. Miðað við út-reikninga Fiskveiðasjóðs var á það fallist, að bankainnstæður Fiskveiðasjóðs hefðu verið erlendar að uppruna um 28,36 hundraðshluta, þegar H fékk lán sitt, og hefði lánið því verið erlent í raun, sem því nam. Miðað við þetta var talið, að hækkanir þær, sem Fiskveiðasjóður hafði gert á skuldabréfinu, væru innan löglegra marka. Fyrir Hæstarétti féll H frá kröfu um fjárgreiðslur, en kaðist þess, að hækkanir þær, sem hefðu verið gerðar á skuldabréfinu yrðu felldar niður. Tveir dómara greiddu sératkvæði. Annar taldi, að gengisbreytingarákvæði veðskuldabéfsins og framkvæmd Fiskveiðasjóðs, sem á því byggðist, hefði ekki verið í samræmi við gildandi lög. Eigi væri tekið fram í skuldabréfinu, að um endurlán á erlendu lánsfé væri að ræða, hvorki að öllu né nokkru leyti, og Fiskveiðasjóður hefði ekki fært sönnur á, hvort eða að hve miklu leyti hefði verið raunverulega um endurlán á erlendu lánsfé að ræða. Hann taldi hinsvegar að H hefði með tómlæti firrt sig rétti til að koma að mótmælum þessum gegn hækkuninni. Hinn dómari taldi, að aðferð sú, er Fiskveiðasjóður beitti, er hann lánaði erlent fé og annað ráðstöfunarfé sitt ósundurgreint með gengistryggingu að hluta, hefði ekki brotið gegn 2. gr. laga nr. 17/1961. Yrði hækkun sjóðsins á láni H vegna gengistaps af erlendum lánum, sem sjóðurinn varð fyrir við gengisfellingu íslenskrar krónu á árunum 1967 og 1968, þar á meðal á erlendum lánum, sem tekin voru fyrir gildistöku laga nr. 17/1961, ekki metin ólögmæt. Væri þá sérstaklega haft í huga, að lán H var ekki hækkað nema um þann hluta af umræddum gengistöpum Fiskveiðasjóðs, sem hlutfallið milli láns hans og annarra ógreiddra lána, er sjóðurinn hafði veitt með gengisákvæðum, sagði til um. Hann taldi, að sú ákvörðun sjóðsins að setja ekki gengistryggingarákvæði í skuldabréf fyrir lánum veittum úr sjóðnum 1. janúar 1967 til 29. maí 1968, hefðu ekki verið ólögmæt gagnvart H, sem gæti engar kröfur á því byggt ..

563

Vegir.

Veðiréttindi.

Veikindadagar. Sjá vinnulaun.

Venjuréttur.

*Verðjöfnunargjald.**Verðlagsbrot.*

B var ákærður, með tveim ákæruskjölum ríkissaksóknara, fyrir verðlagsbrot. Var honum gefið að sök, að hafa vanrækt að skila verðlagseftirliti með þeim hætti, sem krafist er, verðútreikningum yfir innfluttar vörur fyrirtækis síns, sem tollafgreiddar höfðu verið á tilteknum tíma, og hafið söluvaranna, án þess að verðlagsyfírvöld hefðu staðfest söluverð þeirra. Í héraði var B dæmdur í 25.000 króna sekt. Í dómi Hæstaréttar sagði, að verðlagsstjóri hefði kært B fyrir verulega vanrækslu á því að skila verðlagseftirlitinu verðútreikningum yfir ýmsar innfluttar og tollafgreiddar vörur, sem fluttar hafi verið til landsins á vegum fyrirtækis B og hefja sölu á þeim, án þess að staðfest hefði verið verð þeirra. Ekki hefði verðlagsstjóri látið fylgja kærubréfum sínum aðflutningsskýrslur yfir vörur þessar en aðeins tilgreint tollafgreiðslunúmer, og ekki getið þess, hvernar tegundar vörur þessar voru. Við rannsókn málsins fyrir verðlagsdómi höfðu hvorki skýrslur þessar, staðfest endurrit þeirra né ljósrit, verið lögð fram. Hafi þó verið hér um slík undirstöðugögn að ræða, að nauðsyn var á að kynna ákærða efni skýrslanna og gefa honum kost á að tjá sig um þær, sbr. 78. gr. laga 74/1974. Af gögnum, sem lögð voru fyrir Hæstarétt, varð ekki ráðið, hvort verðlagning varanna allra eða sumra þeirra hafi verið háð staðfestingu verðlagsstjóra eða trúnaðarmanna hans. Eigi var ákærða gefinn kostur á að tjá sig um þetta atriði. Eigi varð heldur ráðið af rannsókn máls, hvenær hafin var sala á vörum þeim, sem málið fjallaði um. Ákærur í málinu þóttu eigi svo skilríkar sem skyldi. Í báðum ákærum voru tíma-setningar ónákvæmar. Þá var ákærða í báðum tilvikum gefið að sök, að hafa hafið sölu varanna, án þess að verðlagsyfírvöld hefðu staðfest söluverð þeirra, en eigi var þó í ljós leitt við rannsókn málsins, hvort allar vörurnar eða sumar væru háðar verðlagseftirliti. Ákærur í málinu þóttu reistar á rannsókn, sem ekki fullnægði skilyrðum laga til málshöfðunar og sjálfar fullnægðu ákæurnar ekki laga-skilyrðum. Var hinn áfrýjaði dómur því ómerktur og ákærunum vísað frá héraðsdómi 869

Verðtrygging fjárskuldbindinga.

Hinn 4. apríl 1973 gerðu hlutafélagið Í og G með sér kaupsamning, þar sem Í seldi G keðjuhús í Garðahreppi. Húsið var þá í byggingu. Kaupverð var ákveðið 2.660.000 krónur, er skyldi innt af hendi með mörgum nánar tilteknum greiðsl-

um, er skyldu fara fram við lok tiltekinna byggingaráfanga fram að afhendingu og á öðrum tilteknum tímum, allt þar til 6 mánuðir væru frá afhendingu og tiltekið lán fengist. Eignin skyldi afhent í síðasta lagi í júlí 1973. Í samningnum var ákvæði um vísitöluálag og sagði þar m.a. svo: „Söluverð þessa húss er háð byggingarvísitölu frá Hagstofu Íslands Verði hækkun eða lækkun á vísitölnunni miðað við 689 stig, á meðan að greiðslur fara fram vegna kaupa á þessu húsi, þá skal verðið breytast í sama hlutfalli % vís og byggingarvísitalan segir til um á hverjum tíma, en þó skal verðið breytast eftir því, hvenær greiðslurnar hafa verið greiddar. . .“ Síðan voru í samningnum nánari ákvæði um verðbótaútreikninginn. Verðbætur námu 517.924 krónum, og krafði Í G um þá fjárhæð. G hélt því fram, að ákvæði kaupsamningsins um vísitöluálag brytu í bága við lög nr. 71/1966 um verðtryggingu fjárskuldbindinga, og væri sér óskýlt að greiða verðbæturnar. Ekki lá fyrir samþykki Seðlabanka Íslands til verðtryggingarinnar sbr. 3. gr. nefndra laga. Héraðsdómari taldi, að verðbótaákvæði kaupsamningsins færu í bága við fortakslaust ákvæði 1. mgr. laga nr. 71/1966 og væru því ógild. Var G því sýknaður af kröfu Í. Í dómi Hæstaréttar segir, að ákvæði 1. og 2. mgr. laga nr. 71/1966 verði að skýra svo, að þau ógildi eigi fortakslaust vísitöluákvæðin í samningi aðila, sem felur í sér þá skuldbindingu, að þeir inni báðir framlög af hendi á tilteknu tímabili eftir samningsgerð með þeim hætti, er í samningnum greinir. Í málinu sé ekki krafist verðbóta á greiðslur, sem inntar voru af hendi eftir afhendingu hússins, og ekki hafi því verið haldið fram, að um drátt hafi verið að ræða á greiðslum, sem G átti að inna af hendi í lok tiltekinna byggingaráfanga. G dæmt skylt að greiða Í hinar umdeildu verðbætur

27

B gerði samning, sem nefndur var verksamningur, um kaup á íbúð af byggingafélaginu M í fjölbýlishúsi. Í samningnum sagði: „Verð íbúðarinnar er háð hreyfingum vísitölu byggingarkostnaðar til hækkunar eða lækkunar á byggingatímanum. Hreyfingar vísitölnunnar virka ekki aftur fyrir sig á þær greiðslur, sem verkkaupi hefur innt af hendi. Viðmiðunargrunntala vísitölu er 853 stig.“ B taldi sig ekki skyldugan til þess að greiða þá vísitöluhækkun, sem M fór fram á. Taldi hann sig þegar hafa ofgreitt rúmlega 300.000 krónur, er smíði íbúðarinnar var lokið. Höfðaði hann mál á hendur M og krafðist þess að fá útgefið afsal fyrir íbúðinni og enn fremur endurgreiðslu á nefndri fjárhæð. Studdi hann kröfur sínar við 1. gr. laga nr. 71/1976 um verðtryggingu fjárskuldbindinga. M taldi hins vegar, að B ætti enn

vangreiddar rúmlega 700.000 krónur vegna vísitöluhækkunar og höfðaði gagnsök á hendur B til greiðslu þeirrar skuldar. Hann hafði áður látið þinglýsa veðbréfi sömu fjárhæðar á íbúð B. B krafðist þess, að M léti aflýsa veðböndum þessum. Þingsókn féll niður af hálfu M í málinu í héraði. Niðurstaða héraðsdóms varð sú, að kröfur B voru teknar til greina, og M gert að gefa út afsal til handa B, greiða honum umkrafða fjárhæð og aflétta veðböndunum. Í dómi Hæstaréttar sagði, að ákvæði 1. og 2. mgr. 1. gr. laga nr. 71/1966 um verðtryggingu fjárskuldbindinga bæri að skýra svo, að þau ógildi ekki fortakslaust vísitöluákvæði í samningi aðila, sem fælu í sér þá skuldbindingu, að þeir inni báðir framlög af hendi á tilteknu tímabili eftir samningsgerð með þeim hætti, sem í samningnum greinir. Verði við það að miða, að ekki sé í málinu deilt um verðbætur á greiðslur, sem fram fara eftir afhendingu eignarinnar til stefnda og ekki heldur um verðbætur á greiðslur, sem stefndu hafi innt af hendi síðar en vera átti samkvæmt samningum aðila. Fram þótti komið, að hækkun sú á byggingarvísitölu, sem orðið hafði á verktímanum, leiddi til þess að verðið hækkaði um rúmar 1200.000 krónur, og var skuld B því talin rúmar 880.000 krónur. M var því sýknað að svo stöddu af kröfu B um útgáfu afsals og endurgreiðslu, en dæmt skylt að aflétta veðböndunum. Í málinu var lögð fram kvittun, sem gefin hafði verið út á skrifstofu M tiltekinn dag. Var þar kvittað fyrir móttöku fjár, sem afhent var skrifstofunni sem útborgun veðdeildarláns til B. Segir í kvittuninni, að um sé að ræða lokagreiðslu vegna vísitölu. Heildarfjárhæðin var hin sama og hið útborgaða lán. Eins og samskiptum aðila var háttað, mátti B vera ljóst, að hér gat ekki verið um að ræða fullnaðarkvittun, sem að lögum leiddi til þess, að áfrýjandi gæti ekki krafist B um frekari greiðslu

greiðslu	903
Samskonar sakarefni	912

Verjandi í opinberu máli.

Verkaup. Sjá vinnulaun.

Verksamningar.

Vettvangsmál.

Ágreiningur kom upp milli eigenda húss um umferðarrétt að og frá húsinu. Mál þetta var rekið sem vettvangsmál í héraði skv. III. kafla laga nr. 41/1919. Sjá Fasteignir

Vextir.

Héraðsdómari ákvað vexti af tildæmdri bótafjárhæð 14% á ári.

Í Hæstarétti voru þeir lækkaðir í 13% á ári 186

Upphafstími vaxta af dánarbótum, sem tryggingafélag var dæmt til að greiða, talinn hefjast 14 dögum eftir mánaðamót, þegar talið var, að tryggingafélaginu hefði verið tilkynnt um dauðsfallið, sbr. 1. mgr. 24. gr. laga nr. 20/1954.

Sjá váttryggingar, siglingalög 255

S sótti J um greiðslu skuldar vegna leigu á vinnuvél. J sótti ekki þing í héraði, og var málið því dæmt eftir 118. gr. laga nr. 85/1936. Voru kröfur S að öllu leyti teknar til greina. J áfrýjaði héraðsdómi, en S gagnáfrýjaði. Þegar málið var tekið til munnlegs flutnings í Hæstarétti, var eigi sótt þing af hálfu J og var aðalsök í málinu því felld niður sbr. 39. gr. laga nr. 75/1973. Engir þeir annmarkar voru á hinum áfrýjaða dómi, er yrðu þess valdandi að kröfur S gagnáfrýjanda yrðu ekki teknar til greina, að öðru leyti en því, er varðaði vexti. Í héraðsdómi hafði J verið dæmdur til að greiða S kröfuna með 2% dráttarvöxtum fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði frá gjalddaga til greiðsludags, en í Hæstarétti voru vextir ákveðnir 13% á ári frá gjalddaga 1975 til 19. nóvember 1977, en 16% á ári frá þeim degi til greiðsludags 177

Viðlagasjóður.

Viðskiptabréf. Sjá veðskuldabréf.

Vinnusamningar.

Stúlkan A réð sig til starfa á saumastofu hjá félaginu B í mars 1975. Eftir vinnu föstudaginn 16. maí fór A að leita sér að annarri vinnu. Hún hóf síðan vinnu hjá öðru fyrirtæki eftir helgina, hringdi til B og kvaðst vera hætt. Hún krafði B um laun fyrir unninn tíma í maí. Óumdeilt var, að uppsagnarfrestur af beggja hálfu var 2 vikur. A byggði kröfur sínar á því, að fyrirvaralaus uppsögn sín hefði verið algerlega lögleg, þar sem áður hafi verið um að ræða vanefnd á greiðslu kaups af hálfu B til sín. B krafðist sýknu, þar sem hann hefði orðið fyrir tjóni, vegna þess að A hljóp fyrirvaralaust úr vinnu, og taldi tjón sitt hóflega áætlað 50.000 krónur. A taldi ólöglegt að skuldajafna skaðabótakröfu við launakröfu. Niðurstaða héraðsdóms var sú, að eigi var á það fallist, að 1. gr. laga nr. 28/1930 um greiðslu verkkaups stæði í vegi fyrir því, að bótakrafa kæmist að í málinu til skuldajafnaðar við launakröfur. Óumdeilt var, að A hafði unnið fyrir 25.404 krónum. Niðurstaða héraðsdóms var sú,

að telja yrði meginreglu íslensks réttar, að launþegi skuli bæta tjón, sem hann veldur vinnuveitanda með ólöglegu brotthlaupi. 25. gr. hjúalaga nr. 22/1928 geri ráð fyrir meðalhófsbótum, þegar fjárhæð tjóns sé ekki sönnuð, og sé þar miðað við helming af kaupi fyrir tímann, sem eftir var. Var niðurstaða héraðsdóms sú, að B var dæmt til að greiða A helming hinna ógreidda launa, 12.702 krónur auk vaxta og kostnaðar. Í dómi Hæstaréttar sagði, að gagnkrafa sú, sem B hafði uppi til skuldajafnaðar væri fébótakrafa vegna fyrirvaralausra slita A á vinnusamningi málsaðilja. Hún væri því sprottin af samningi þessum eins og vinnulaunkrafa A. Þegar svo stendur á, yrði að skýra ákvæði 1. gr. laga nr. 28/1930 samkvæmt forsögu sinni þannig, að þau girði ekki fyrir, að krafa stefnda um skuldajöfnuð komist að. Vanefnd stefnda á greiðslu vinnulauna til áfrýjanda væri eigi þess eðlis, að hún hefði heimilað áfrýjanda að slita vinnusamningi málsaðila fyrirvaralaust. Samkvæmt þessu og með hliðsjón af 25. gr. hjúalaganna var hinn áfrýjaði dómur staðfestur að öðru leyti en því, er varðar fjárhæð vaxta 1247

Þ réðst í vinnu hjá G í þvottahúsi hans í Reykjavík, að því er ætla má, hinn 1. september 1972. Hinn 20. september 1973 hætti Þ störfum hjá G án lögmætrar uppsagnar. Hann taldi sig þá eiga inni hjá G mánaðarlaun. Höfðaði hann mál á hendur G til heimtu launanna. G krafðist sýknu, þar sem hann ætti gagnkröfu á hendur Þ vegna þess, að Þ hefði valdið sér meira tjóni með hinni ólögmætu uppsögn en kröfu hans næmi. Í dómi Hæstaréttar segir, að við það þyki mega miða, að Þ hafi tekið föst mánaðarlaun hjá G, og hafi verið búinn að fá greidd laun sín til loka ágústmánaðar, er hann hætti störfum. Ætti hann því ógöldin laun vegna starfa sinna frá 1.—20. september. Líkur voru leiddar að því, að G hafi orðið fyrir tjóni og óhagræði vegna hinnar ólögmætu uppsagnar Þ og þótti mega ákveða honum bætur með hliðsjón af 25. gr. hjúalaga nr. 22/1928. Þ hefði ekki andmælt því fyrir héraðsdómi, að gagnkrafa væri höfð uppi í málinu. Var talið að G hefði eigi haldið eftir meira af launum Þ, en næmi þeim bótum, sem hann ætti rétt á úr hendi hans. Var G því sýknaður af kröfum Þ 120

Hinn 27. júlí 1974 var Ó, sem þá var lögskráður matsveinn á vélbát í eigu Þ, á reið skammt utan við Sauðárkrók og féll hann af baki, er hesturinn hnaut. Hlaut Ó af þessu meiðsli og var af þeim sökum óvinnufær í meira en einn mánuð. Taldi hann sig af þessum sökum hafa orðið af þremur veiðiferðum á vélbátnum frá 29. júlí til 2. september, en laun matsveins í þessum veiðiferðum hefðu numið 321.860 krón-

um. Dagana 20. maí til 6. júní 1975 varð Ó, sem þá var enn matsveinn á vélbátnum, aftur frá vinnu vegna tannverks og tannviðgerðar. Námu laun matsveins á tímabilinu 20. maí til 11. júní 193.135 krónum. Krafði Ó Þ um greiðslu þessara fjárhæða. Að því er varðaði fyrra tilvikið, krafðist Þ sýknu, þar sem hann taldi sig ekki greiðsluskyldan. Í kjarasamningi þeim, sem gildi, var ákvæði á þá leið, að yrði skipverji fyrir slysi um borð í skipi við skyldustörf í þágu þess eða á leið til eða frá vinnu þannig, að hann yrði frá störfum af þeirri ástæðu, skyldi útgerðarmaður greiða honum eins og sjómannalög ákvæðu á hverjum tíma. Ákvæði þetta var þrengra en ákvæði 3. mgr. 18. gr. sjómannalaga. Að því er varðaði veikindi og viðgerðir á tönn-um, taldi Þ, að þau yrðu eingöngu rakin til þess, að viðkomandi maður hefði ekki hirt um að halda tönnnum sínum við, og yrðu slík veikindi eingöngu rakin til eigin sakar Ó, sbr. 4. mgr. 18. gr. sjómannalaga. Niðurstaða málsins varð sú, að Þ var dæmdur til að greiða Ó kaup í einn mánuð vegna fyrra slysatímabilsins, 289,297 krónur. Ó var talinn eiga rétt á launum meðan hann var óvinnufær vegna tannverksins. Krafa sú, er hann gerði, var vegna tveggja veiðiferða en talið var, að hann hefði aðeins verið óvinnufær í upphafi fyrri ferðarinnar, og fékk hann því tildæmd laun að fjárhæð 116.159 krónur vegna þess. Ó var dæmdur sjóveðréttur í vélbátnum til tryggingar þeirri fjárhæð. Þ áfrýjaði dóminum, sem var staðfestur með þeirri athugasemd, að niðurlagsákvæði 4. mgr. 18. gr. laga 67/1963 ættu ekki við í síðari tilfallinu, en aðila greindi ekki á um tölulegan útreikning

722

J var skipverji á vélbáti í eigu Þ. J hlaut ákafa tannverki í veiðiferð, sem lauk 17. apríl 1975. Er í land var komið, leitaði hann því til tannlæknis, og er staðfest með vottorði hans, að J var óvinnufær vegna tannverkja, þegar næsta veiðiferð hófst. J krafðist kaups fyrir næstu veiðiferð. Upplýst var, að hann hafði orðið vinnufær, áður en þeirri veiðiferð lauk, en talið var, að skilja bæri orðalagið í 3. mgr. 18. gr. sjómannalaganna, „á hann rétt til kaups svo lengi sem hann er óvinnufær“ vegna sjúkdómsins þannig, að viðkomandi skuli halda kaup sínu allt að umræddum tíma, þar til hann á þess kost og er reiðubúinn að rækja starf sitt á ný. Geti það ekki breytt neinu hér um þótt J hafi e.t.v. aftur hlotið bata og orðið vinnufær, áður en veiðiferðinni lauk. Ágreiningslaust var, að J hefði haft samtals 157.227 krónur í tekjur í veiðiferðinni, hefði hann ekki forfallast. Var Þ dæmdur í héraðsdómi til að greiða honum þá fjárhæð. Þá var J dæmdur sjóveðréttur í vélbátnum til tryggingar kröfu

sinni.. Héraðsdómur staðfestur í Hæstarétti með þeirri athugasemd, að niðurlagsákvæði 18. gr. sjómannalaganna ætti ekki við hér

Konan R starfaði sem lausráðinn þingskrifari árin 1966—1972, en réðst sem fastur starfsmaður á skrifstofu Alþingis 1. janúar 1973. Starfsheiti hennar var þingskrifari. Laun hennar skyldu nema 4/7 hlutum fastra launa eftir 13. launaflokki í þágildandi samningum ríkisins og B.S.R.B. og vinnutími vera í samræmi við það, 31. janúar 1974 varð bráðabirgðasamkomulag milli starfsmannafélaga ríkisstofnana f.h. þriggja þingskrifara Alþingis, m.a. R, og Alþingis, um að þeir skyldu taka laun miðað við 15. launaflokk. R lét af störfum 30. apríl 1974. Síðar eða 25. október 1974, gerði Alþingi og starfsmannafélag ríkisstofnana f.h. þeirra starfsmanna, sem þá voru meðlimir þess, með sér kjarasamning, þar sem þingskrifurum var raðað í 17. launaflokk. Þingskrifurum, þar á meðal R, var raðað í 17. launaflokk frá og með 1. janúar 1974. Óumdeilt var, að launaákvörðun og samningar þessir voru að formi til fullgildir og bindandi, og ennfremur hafði R fengið öll sín laun greidd í samræmi við þá. Á sama tíma var hins vegar starfandi á skrifstofu Alþingis karlmaður, J, sem R telur, að hafi að öllu leyti unnið sambærileg störf og hún, en honum hafi verið skipað í hærri lannaflokk, fyrst í 14., síðan í 18. og loks 21. launaflokk. Munurinn hafi aðeins verið sá, að starfsheiti hans hafi verið fulltrúi. Af hálfu Alþingis var talið, að staða J hefði verið önnur. Hann hefði verið sérstaklega skipaður aðstoðareftirlitsmaður við þingskriftir og staðgengill deildarstjóra á skrifstofu Alþingis. Leitað var álits Jafnlaunaráðs. Það taldi, að samkvæmt þeim upplýsingum, sem það hefði fengið, virtist ekki hægt að bera störf R saman við störf J. Það taldi ekki hægt að hnekkja fullyrðingum skrifstofustjóra Alþingis um það, að J hefði auk vélritunar unnið þýðingarmikil störf önnur, sem réttlættu, að hann væri í hærri launaflokki. R krafðist þess að fá greidd sömu laun og J og höfðaði mál gegn Alþingi til heimtu á mismuninum á þeim launum, sem hún hafði fengið greidd, og þeim launum, sem J hafði fengið greidd. Niðurstaða héraðsdóms varð sú, að Alþingi var sýknað af kröfum R, þar sem ekki hefði verið sýnt fram á, svo ótvírætt væri, að hún og fulltrúinn hefðu unnið jafnverðmæt og að öðru leyti sambærileg störf í merkingu 1. gr. laga nr. 37/1973. Einn dómara í héraðsdómi, sem var fjölskipaður, taldi að taka ætti kröfu R til greina. Niðurstaða héraðsdómara var staðfest í Hæstarétti og tekið fram, að R hefði hvorki sannað, að henni hefðu verið greidd lægri laun, en

hún átti tilkall til skv. ráðningarsamningi sínum, kjarasamningum eða öðrum ákvæðum laga, né að henni hefði verið mismunað vegna kynferðis, svo sem hún hélt fram, er henni voru ekki greidd sömu laun og fulltrúa, sem einnig starfaði hjá Alþingi

738

Stúlkan H réðst til starfa á veitingastofu til V á Seyðisfirði. Starfskjör áttu að vera samkvæmt kjarasamningi Alþýðusambands Norðurlands við Samband veitinga- og gisti-húsa eigenda frá 1974. Við endanlegt launauppgjör taldi H, að rúmar 40.000 krónur vantaði á fulla launagreiðslu. Taldi hún yfirvinnu vanreiknaða, bæði tímakaup og tímafjöldi. Ennfremur væri um að ræða reikningssekkju. Höfðaði H mál gegn V til heimtu þessarar fjárhæðar. H taldi ráðningarkjör sín hafa verið miðuð við tveggja ára starfsreynslu, en upplýst var, að hún hafði ekki svo langa reynslu. Hins vegar hafði V reiknað laun hennar skv. texta miðað við tveggja ára starfsreynslu. Þótti hann með því hafa skuldbundið sig til að greiða H laun í samræmi við það. Aðilar voru sammála um, að H hefði, m.a. vegna annarrar vaktatilhögunar en fyrrgreindur kjarasamningur gerði ráð fyrir, unnið 52 stundir í yfirvinnu á starfstímanum, og var V dæmdur til að greiða henni laun fyrir þessa yfirvinnu. Þá krafðist V þess, að H greiddi sér hálf tæði þann tíma, sem hún vann hjá honum, í samræmi við áðurgreindan kjarasamning. Upplýst var, að V hafði ekki reiknað henni tæði, þegar hann gerði upp við hana í starfslok, og hreyfði þessari kröfu ekki, fyrr en eftir að hann hafði lagt fram greinargerð í héraði. Þótti hann því eigi geta krafist H um tæði á starfstímanum. H hafði verið frá verki vegna veikinda í 5 daga á starfstímanum en átti rétt á þremur veikindadögum skv. samningnum. Miðað við þetta var V dæmdur til að greiða H 27.765 krónur

931

S var settur kennari við barna- og unglingaskóla í þorpi einu frá 1. september 1966 til eins árs. Síðan var hann settur til þessa sama starfs til eins árs í senn frá 1. september ár hvert og síðast frá 1. september 1971. S var skipaður stöðvarstjóri Pósts og síma í þorpinu frá 1. febrúar 1972 en stundaði jafnframt kennslustörf sín við barna- og unglingaskólann allan þann vetur til loka máimánaðar. S fékk laun greidd sem stöðvarstjóri Pósts og síma frá 1. febrúar 1972. Hann fékk einnig greidd full laun samkvæmt 18. launafl. starfsmanna ríkisins fyrir kennslustarfið til loka júlímánaðar 1972, en þá stöðvaði launadeild fjármálaráðuneytisins greiðslur til hans, þar sem svo var litið á, að hann ætti ekki að fá full laun kennara eftir að hann tók við starfi stöðvarstjóra Pósts og síma. S krafðist launa fyrir

ágúst mánuð, þar sem hann hefði verið settur kennari hinn 1. september til eins árs og hefði unnið fullt kennslustarf, eftir að hann var skipaður stöðvarstjóri. S taldi Póst- og símamálastofnunina sjálfstæðan aðila í ríkiskerfinu. Af hálfu ríkissjóðs var kröfu S mótmælt með vísan til 26. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins og því haldið fram, að S væri þegar búinn að fá greitt mun meira en hann ætti rétt á. Ríkissjóður var sýknaður af kröfu S í héraði og var sá dómur staðfestur í Hæstarétti 1198

Vinnuslys. Sjá skaðabótamál.

Vitni.

Vítur.

Hæstaréttarlögmaður víttur fyrir óhæfileg ummæli hans í greinargerð og málflutningi um nafngreindan mann 738

Víxlar. Víxilmál.

H höfðaði mál gegn J til greiðslu á 3 víxlum að fjárhæð 3.740.000 krónur samtals. Víxlarnir voru allir samþykktir af J. Í héraði féll þingsókn niður af hálfu J eftir þingfestingu máls, og var hann dæmdur til að greiða H andvirði stefnukröfunnar. J áfrýjaði málinu til Hæstaréttar, sem staðfesti héraðsdóminn að öðru leyti en því, að J var sýknaður af stimpilkostnaðarkröfu H, þar sem víxlarnir höfðu eigi verið stimplaðir. Tekið var fram, að engar þær varnir hefðu komið fram fyrir Hæstarétti, sem leiði til annarra málaloka en greinir í héraðsdóminum, og engir þeir annmarkar væru á meðferð málsins í héraði, er ómerkingu varði 1028

Z höfðaði mál gegn J til greiðslu á víxli að fjárhæð 360.000 kr. J krafðist sýknu og hafði uppi þá varnarástæðu, að undirskrift sín um samþykki væri fölsuð. Opinber rannsókn fór fram í málinu, og rithandarsérfræðingur lét í ljós þá skoðun, að nafnritun J væri ófölsuð. Var J dæmdur til að greiða Z stefnufjárhæðina. Dómur þessi var staðfestur í Hæstarétti 1031

Z höfðaði mál gegn J og P hf. til greiðslu á andvirði fjögurra víxla, er P hafði gefið út og ábekt, en J samþykkt. J hafði uppi þá varnarástæðu, að undirskriftir sínar sem samþykkjanda væru falsaðar. Opinber rannsókn fór fram og rithandarsérfræðingur, sem athugaði ritun sannaðra rithandarsýnishorna eftir J, taldi að þær væru ritaðar af sama manni og samþykkjanda víxlanna. Þar sem staðhæfing J um fölsun var ósönnuð og aðrar varnir, sem

- hafðar yrðu uppi í víxilmáli skv. 208. gr. eml., höfðu ekki komið fram, var J og P gert að greiða Z stefnufjárhæðina in solidum. Í héraði varð útivist af hálfu P. J áfrýjaði málinu fyrir sína hönd og P. Upplýst var fyrir Hæstarétti, að J hafði ekki umboð til að áfrýja málinu fyrir hönd P, og var því vísað frá Hæstarétti að því leyti. Héraðsdómur var staðfestur, að því er J varðaði 1042
- H höfðaði víxilmál gegn J. J hafði uppi þá varnarástæðu, að undirskrift sín væri fölsuð. Opinber rannsókn fór fram í málinu og taldi rithandarsérfræðingur, að undirskrift J væri ófölsuð. Var J dæmdur til að greiða H stefnufjárhæðina. J áfrýjaði dóminum til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 1033
- Samskonar ágreiningsmál 1036, 1039
- Hlutafélagið F höfðaði mál gegn hlutafélaginu H og Í og Þ til greiðslu víxils, að fjárhæð 1.500.000 krónur. Vixillinn var útgefinn af Í og framseldur af honum og Þ eyðuframsali. Hann var samþykktur af H. Stefndu kröfðust sýknu og byggðu á því, að vixillinn væri tryggingarvixill, sem eigi hefði átt að greiða. Þá kom fram, af hálfu stefndu, að ekki hefði verið skráður gjalddagi á vixilinn, þegar F fékk hann í hendur, en raunverulega hefði hann verið útgefinn 6. mars 1974. Þar sem gjalddaginn væri ekki skráður á vixilinn, væri um sýningarvixil að ræða, og hefði átt að afsegja hann innan árs frá því, að hann var útgefinn. Hins vegar hefði vixillinn ekki verið afsagður fyrr en 16. mars 1976, og væri því vixilrétturinn gagnvart Þ og Í fallinn niður. Útgáfudagur á vixlinum var skráður 25. febrúar 1976. Talið, að sú varnarástæða Í og Þ, að F hefði ritað annan útgáfudag á vixilinn en honum hefði verið heimilt gagnvart þeim, kæmist ekki að í víxilmáli gegn andmælum F. Vixillinn væri sýningarvixill, og bæri að telja frest til sýningar hans til greiðslu og afsagnar hans vegna greiðslufalls frá 25. febrúar 1977, þar sem sá dagur teldist útgáfudagur vixilsins. Vixillinn var afsagður sökum greiðslufalls 16. mars 1976, og fór afsögn því fram innan þeirra fresta sem greinir í 1. mgr. 34. gr. og 3. mgr. 44. gr. vixillaga. Í og Þ voru bæði í héraði og Hæstarétti dæmdir til að greiða vixilfjárhæðina að fullu, en málinu hafði verið vísað frá héraðsdómi, að því er H snerti 1277
- H höfðaði víxilmál gegn S, G, M og K, til greiðslu skuldar in solidum, að fjárhæð 373.249 krónur skv. vixli, útgefnum af G og ábektum af þeim M og K, en samþykktum af S til greiðslu í Verslunarbanka Íslands h.f., Reykjavík, með gjalddaga 15. maí 1976. Vixillinn hafði ekki verið greiddur á gjalddaga og verið afsagður sökum greiðslufalls. Meðan

málið var fyrir héraðsdómi, var fallið frá málssókn á hendur M. Ekki var sótt þing af hálfu S, G og K. Í héraði voru þau S, G og K in solidum dæmd til að greiða andvirði vixilsins. K áfrýjaði dóminum. Eftir uppsögn héraðsdóms kom K fyrir dóm og greindi frá því, að á vixli þeim, sem málið var risið út af, hafði verið tilgreint, þegar hann ritaði framsal sitt á hann, að vixillinn ætti að greiða í Landsbanka Íslands. Hefði hann engum veitt umboð til að breyta þeirri áritun. S, samþykkjandi vixilsins, bar einnig, að tilgreint hefði verið í vixlinum, er hann samþykkti hann, að greiða ætti hann í Landsbanka Íslands. Staðhæfing sama efnis hafði komið fram fyrir héraðsdómi af hendi M, en H hafði fallið frá öllum kröfum á hendur M. Vixillinn bar það með sér, að á eyðublaðinu, sem hann var ritaður á, hafði verið prentað: „Vixillinn greiðist í Landsbanka Íslands Reykjavík.“ Ennfremur, að strikað hafði verið yfir orðin: „Landsbanki Íslands“ en vélritað þess í stað: „Verslunarbanki Íslands h.f.“ Eins og hér hagaði til, þóttu ákvæði 45. gr. laga nr. 75/1973 því ekki í vegi, að málsvörn áfrýjanda, sem ekki sótti þing í héraði, kæmist að fyrir Hæstarétti. Var lögð til grundvallar sú staðhæfing samþykkjanda vixilsins svo og K og M, að breyting hefði verið gerð á vixlinum, eftir að þeir rituðu nöfn sín á hann og var því ómótmælt. Þar sem afsögn vixilsins fór fram í Verslunarbanka Íslands h/f, sem var ekki réttur afsagnarstaður vixilsins, eins og hann hafði verið gerður úr garði, samkvæmt 91. gr. laga nr. 93/1933, hafði greiðslufall af hendi greiðanda vixilsins ekki verið sannað með lögmætri afsagnargerð, sbr. 1. mgr. 44. gr. sömu laga. Þótti ekki fullnægt lagskilyrðum, til að H gæti leitað fullnustu hjá K, og var vixillréttur gagnvart honum fallinn niður skv. 53. gr. vixillaga, sbr. 3. mgr. 44. gr. laganna og lög 25/1968. Var K sýknaður af kröfu H 1280

Vörslusvipting.

Yfirvaldsúrskurðir.

Þinglýsing.

Þingsókn í héraði. Sjá og áfrýjun.

S sótti J um greiðslu skuldar vegna leigu á vinnuvél. J sótti ekki þing í héraði, og var málið því dæmt eftir 118. gr. laga nr. 85/1936. Voru kröfur S að öllu leyti teknar til greina. J áfrýjaði héraðsdómi, en S gagnáfrýjaði, þegar málið var tekið til munnlegs flutnings í Hæstarétti, var

eigi sótt þing af hálfu J og var aðalsök í málinu því felld niður sbr. 39. gr. laga nr. 75/1973. Engir þeir annmarkar voru á hinum áfrýjaða dómi, er yrðu þess valdandi að kröfur S gagnáfrýjanda yrðu ekki teknar til greina að öðru leyti en því, er varðaði vexti. Í héraðsdómi hafði J verið dæmdur til að greiða S kröfuna með 2% dráttarvöxtum fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði frá gjalddaga til greiðsludags, en í Hæstarétti voru vextir ákveðnir 13% á ári frá gjalddaga 1975 til 19. nóvember 1977, en 16% á ári frá þeim degi til greiðsludags	177
Stefndi sótti ekki þing í héraði. Mál því dæmt eftir framlögðum skjölum og skilríkjum skv. 2. mgr. 118. gr. eml. Sjá skuldamál	628
B krafði M um endurgreiðslu á fé, er hann taldi sig hafa ofgreitt. M höfðaði gagnsök í málinu og krafði B um fjárhæð, sem hann taldi B skulda sér. Þingsókn féll niður af hálfu M, meðan á málssókn í héraði stóð, og áður en M hafði skilað greinargerð af sinni hálfu. Í dómi Hæstaréttar sagði, að áfrýjandi hefði látið sækja þing í héraði og þingfesta þar gagnsök. Hefði þá stefnan í gagnsökinni verið eitt af skjölum málsins, sem taka bar tillit til, þegar málið var dæmt, eftir að útivist hafði orðið af hálfu gagnstefnanda, M, en í gagnstefnunni hefðu falist mótmæli gegn kröfum B. Samkvæmt því þótti mega taka málsástæður M til greina	903
Samskonar sakarefni	912
Talið, að málsástæður áfrýjanda komi ekki til álita í Hæstarétti, þar sem skilyrðum 45. gr. laga nr. 75/1973 sé ekki fullnægt, en þingsókn hafði fallið niður í héraði af hans hálfu. Sjá skuldamál	920
Þingsókn féll niður af hálfu stefnda í héraði. Sjá víxilmál 1026,	1028, 1042
Þingsókn féll niður af hálfu stefnda í héraði. Sjá áfrýjun, víxilmál	1280

Þingvottar.

Þjáningar. Sjá skaðabætur.

Þjófnaður.

Ú, sem var nýlega orðinn 18 ára gamall, braust um nótt inn í verslun og stal þar riffli og skotum. Síðar um nóttina varð hann manni að bana með rifflinum. Sjá manndráp	225
A hafði ásamt öðrum manni svift mann lífi. Í máli, sem höfðað var gegn honum af hálfu ákærvalds, var hann einnig ákærður fyrir fjögur þjófnaðarbrot og fyrir að hafa notað	

eða látið nota í lögskiptum 4 tékka með fölsuðum nafnritunum, að fjárhæð samtals 26.000 krónur. Fyrsta þjófnaðarbrotið framdi A haustið 1975, en hið síðasta aðfaranótt 7 júlí 1976. Hann viðurkenndi brot þessi afdráttarlaust. Voru þau talin varða við 244. gr. alm. hgl. Tékkamisferlið sem A hefur viðurkennt var framið á tímabilinu frá 2. júlí 1975 til 18. desember 1975. A hafði rofið skilorð dóms frá 30. apríl 1976, þar sem hann var dæmdur í 60 daga varðhald. Var honum því dæmd refsing í einu lagi fyrir brot þau, sem sá dómur fjallar um, og þau brot sem hann var saksóttur um í þessu máli. Refsing A var ákveðin 8 ára fangelsi, en þyngri refsingu var eigi hægt að dæma honum, þar sem hann hafði eigi náð 18 ára aldri, er hann framdi brot sín sbr. 2. tl. 74. gr. hgl. Sjá manndráp 325

Protabú. Sjá skipti.

Ærumeiðingar.

Í janúar 1974 efndu 14 menn til blaðamannafundar og tilkynntu, að þeir hefðu bundist samtökum undir kjörorðinu „Varið Land“ og undirbúið almenna söfnun undirskrifta til að mótmæla kröfum um uppsögn varnarsamningsins og brottvísun varnarliðsins. Vildu þeir bjóða öllum íslenskum ríkisborgurum 20 ára og eldri að undirrita yfirlýsingu, sem að þessu laut. Ástæður til þess, að stofnað hefði verið til undirskriftarsöfnunar tilgreindu þeir m.a., að þeir vildu, að Íslendingar tækju áfram fullan þátt í samstarfi vestrænna lýðræðisþjóða og að hér á landi þyrftu að vera traustar varnir. Varnir landsins væru beint í þágu Íslendinga og annarra þjóða við Norður-Atlantshaf svo og varnarsamtaka Vesturlanda sem trygging þess, að Ísland héldi frelsi og sjálfstæði. Undirskriftarsöfnun fór síðan fram og 21. mars sama ár höfðu forgöngumennirnir skilað forsætisráðherra og forseta sameinaðs Alþingis undirskriftalistunum, sem voru alls 4880 með alls yfir 55.522 nöfnum atkvæðisbærra Íslendinga. Höfðu þeir þá farið yfir nafnalistana, notað til þess tölvu og vinsað úr nöfn þeirra, er eigi höfðu náð tvítugs aldri 1. mars, svo og nöfn þeirra er tvítekin voru og fölsuð. Daginn eftir blaðamannafundinn hinn 16. janúar 1974 var frétt á 3. síðu í Þjóðviljanum, þar sem sagði: „Bandaríkjaleppar fara á stjá: krefjast varanlegs hernáms í undirskriftasöfnun“. Í allmörgum tölu- blöðum upp frá því fram eftir mánuðinum og fram í febrúar birtust fréttir, greinar, myndir, vísur og þess háttar, þar sem ráðist var af hörku gegn undirskriftarsöfnuninni og sérstaklega forgöngumönnum hennar. Hinn 16. febrúar

1974 birti Þjóðviljinn grein þess efnis, að landsmenn væru flokkaðir með tölvu af „Vörðu landi“ og þarna væri um að ræða mestu persónunjósnir, sem tíðkast hefðu hérlandis. Upp frá því birtust ýmsar greinar í Þjóðviljanum með nánari útlistun á tölvuvinnslu forgöngumanna „Varins lands“ á undirskriftarlistunum. Kom þar, að 12 menn af áðurgreindum hópi þeirra, er stofnuðu til undirskriftanna ákváðu að höfða meiðyrðamál gegn ritstjóra og ábyrgðarmanni Þjóðviljans fyrir nafnlausar greinar og ritstjórnargreinar, sem birst höfðu í blaðinu. Auk þess ákváðu þeir að höfða mál gegn ýmsum, sem höfðu skrifað aðrar greinar gegn þeim. Stefna í máli gegn ritstjóranum var gefin út 19. júní 1974, og náði hún yfir ummæli í Þjóðviljanum frá 16. janúar til 3. mars 1974, alls 14 blöðum. Málið var þingfest 27. júní 1974. Hinn 21. júní birti Þjóðviljinn á forsiðu grein með spurningu í stórri fyrirsögn: „Eru viðtækar réttarofsóknir að hefjast? Sagði þar, að hér væri um að ræða umfangsmestu meiðyrðamál á Íslandi til þessa. Sex milljón króna væri krafist af Þjóðviljanum fyrir að segja sannleikann um „Varið land“ og undirskriftasöfnunina. Stefnendur höfðuðu framhaldssök fyrir ummæli í ritstjórnargrein í blaði þessu auk ummæla í 97. tölublaði, sem út hafði komið 14. júní 1974. Hinn 5. júní 1975 kom síðan út 148. tölublað Þjóðviljans, og var á forsiðu þess frétt þess efnis að dómari í 2 „VL-málum“ hefðu verið kveðnir upp daginn áður, og væru það fyrstu dómarnir í málaröð þessari. Í því blaði voru ummæli á 4. síðu blaðsins í þættinum Klippi og skorið, sem stefnendur töldu meiðandi fyrir sig og höfðuðu nýja framhaldssök, sem þingfest var í bæjarþinginu 15. janúar 1976. Alls birtust hin átöldu ummæli í 17 tölublöðum Þjóðviljans og komu 16 af þeim út á árinu 1974. Í tölublöðum þessum var S talinn ritstjóri og ábyrgðarmaður blaðsins. Ein greinanna var undirrituð ÞH, en eigi var þar talið vera um nafngreiningu að ræða í skilningi 15. gr. laga nr. 57/1956 um prentrétt. Var S talinn bera ábyrgð á öllum ummælunum. Fjölmörg ummællanna voru talin mjög móðgandi og meiðandi fyrir stefnendur, skammaryrði og órökstuddar aðdróttanir. Voru sum ummælin talin varða refsingu sbr. 234. gr., en önnur skv. 235. gr. alm. hegningarlaga nr. 19/1940 og voru jafnframt ómerkt. Önnur ummæli þóttu ekki varða refsingu, en voru ómerkt og loks þóttu sum ummælin, hvorki varða refsingu né ómerkingu. Hins vegar þóttu ummælin ekki til þess fallin að valda stefnendum slíkum miska, að bótaskyld væri skv. 1. mgr. 264. gr. alm. hegningarlaga. Önnur ummæli í hinum átöldu greinum þóttu ekki varða við hegningarlög. S var dæmdur

skyldur til að birta dóminn í 1. eða 2. tölublaði Þjóðviljans, sem út kæmi eftir að dómurinn var birtur. Tveir dómamar skiluðu sératkvæði og töldu, að þar sem S hefði verið sekur fundinn um refsiverða meingerð gegn æru stefnenda ættu þeir rétt á féggjaldi úr hendi hans skv. 1. mgr. 164. gr. alm. hegningarlaga

126

K fyrirverandi rannsóknarlögreglumaður í Vestur-Þýskalandi, var 1976 ráðinn sem sérfræðilegur ráðunautur við saka-dómaraembættið í Reykjavík, til að starfa með rannsóknarlögreglunni við rannsókn tiltekinna sakamála. Sumarið 1976 birtust í M-blaðinu 2 teiknimyndir. K taldi myndir þessar ærumeiðandi fyrir sig og sendi kæru til sakadómara-embættisins. Með ákæru 7. október 1976 var síðan höfðað op-inbert mál á hendur ritstjórum M-blaðsins, þeim M og S, svo og á hendur SJ, er hafði teiknað myndirnar. Var þess krafist í ákæru, að hinir ákærðu yrðu dæmdir til refsingar, greiðslu miskabóta til K og greiðslu alls sakarkostnaðar. Þess var krafist, að ritstjórunum yrði dæmt skylt að birta forsendur og niðurstöður dóms í máli þessu. Frá þessari kröfu var fallið fyrir Hæstarétti. Ákærðu voru í ákæru taldir hafa gerst brotlegir við 108. gr. hgl., þar sem myndirnar fælu í sér móðganir og ærumeiðandi aðdróttanir um opinberan starfsmann. Önnur myndin sýndi Gestapómann með skammbyssu, svipu og hund og á einkennisbúningnum var ermaborði með hakakrossi. Í texta við myndina var m.a. nefnt nafn rannsóknarlögreglumannsins. Hin teikningin sýndu mann í einkennisbúningi og á kraga einkennisbúningsins voru hakakross og stafirnir SS. Á myndinni var áletrun með nafni K. K sagði, að Gestapó og SS menn væru alþekktir út um allan heim sem ærulausir, grimmir og sérstaklega ruddalegir handlangarar einræðisstjórnar nasista og þess vegna fyrirlitnir. K taldi ærumeiðinguna fóligna í því, að hann sem Þjóðverji væri grunaður um að hafa verið lögregluþjónn undir einræðisstjórn nasista. Grófari ærumeiðing fyrir lögregluþjón væri algerlega ó-hugsandi. Af hálfu hinna ákærðu var lögð á það áhersla, að þarna væri um að ræða skopmynd auk þess, sem blaðið hefði birt sérstaka afsökunarbeiðni til K. SJ auðkenndi myndirnar með auðkenninu SIGMUND. Í héraðsdómi var þetta ekki talin nægileg nafngreining í merkingu 15. gr. laga nr. 57/1956, og skipti ekki máli, þótt SJ hefði lýst yfir því, að hann væri höfundur myndanna og bæri ábyrgð á þeim. Var því ábyrgðin á teikningunum lögð á ritstjóra blaðsins. Héraðsdómur féllst á það sjónarmið K, að í hin-um umdeildu myndum fælist ærumeiðandi aðdróttun til þess fallin, eins og á stóð, að torvela störf hans sem lög-

regluþjóns og skerða virðingu hans og álit. Varðaði þetta við 108. gr. alm. hegningarlaga. Ritstjórnarnir voru hvor um sig dæmdir í 25.000 króna sekt til ríkissjóðs. Vararefsing var ekki dæmd. Þeim var dæmt að greiða K óskipt miska-bætur að fjárhæð 100.000 krónur. Var þá m.a. tekið tillit til afsökunarbeiðninnar. Þá voru þeir dæmdir til að greiða málskostnað að 2/3 hlutum auk málsvarnarlauna skipaðs verjanda síns. Í dómi Hæstaréttar var tekið fram, að K hefði komið hingað til lands eftir ósk íslensks stjórnvalds til starfa sem sérfræðilegur ráðunautur sakadómara-embættisins í Reykjavík við rannsókn tiltekinnar refsímála. Var hann því talinn opinber starfsmaður í skilningi 108. gr. hgl. og njóta verndar greinarinnar vegna þessara starfa sbr. 3. mgr. 106. gr. sömu laga. Fallist var á þá niðurstöðu héraðsdóms, að myndirnar fælu í sér aðdróttanir í garð K, sem vörðuðu við 108. gr. hgl. Ennfremur var á það fallist, að auðkennið SIGMUND væri ekki nægileg nafngrein-ing til að bera refs- og fébótaábyrgð á myndunum skv. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 57/1956. Var SJ því sýknaður af kröf-um ákærvalds, en héraðsdómurinn staðfestur, að því er varðaði refsingu ritstjórnanna. Þeim var dæmt að greiða K óskipt 75.000 krónur í fébætur. Fallist var á þá úrlausn héraðsdóms, að vararefsing verði ekki ákveðin sbr. 53. gr. hgl. svo sem henni hefur verið breytt með 7. gr. laga nr. 101/1975. Ritstjórnarnir voru dæmdir til að greiða 2/3 hluta sakarkostnaðar auk málsvarnarlauna verjanda síns. Einn dómara hæstaréttar gerði sératkvæði og taldi refsingu ritstjórnanna hvors um sig hæfilega ákveðna 50.000 kr. sekt til ríkissjóðs og komi 4 daga varðhald í stað hvorrar sektar, yrðu þær eigi goldnar innan 4 vikna frá birtingu dómsins, enda ætti lokaákvæði 7. gr. laga nr. 101/1976 hér ekki við . . .

210

Í janúar 1974 efndu 14 menn til blaðamannafundar og tilkynntu, að þeir hefðu bundist samtökum undir kjörorðinu „Varið Land“ og undirbúið almenna söfnun undirskrifta til að mótmæla kröfum um uppsögn varnarsamningsins og brottvísun varnarliðsins. Vildu þeir bjóða öllum íslenskum ríkisborgurum tvítugum og eldri að undirrita yfirlýsingu sem að þessu laut. Undirskriftasöfnun fór síðan fram og 21. mars s.á. höfðu forgöngumennirnir skilað forsætisráðherra og forseta sameinaðs Alþingis undirkriftarlistunum, sem voru 4.880 með alls 55.522 nöfnum atkvæðisbærra Íslendinga. Höfðu þeir þá farið yfir nafnalistana og notað til þess tölvu og vinsað út nöfn þeirra, sem eigi höfðu náð tvítugs aldri 1. mars, svo og nöfn þeirra, sem tvítekin voru og fölsuð. Í allmörgum tölublöðum af blaðinu X, sem komu út eftir blaðamannafundinn í janúar og febrúar birtust

fréttir, greinar, myndir og þess háttar, þar sem ráðist var af hörku gegn undirskriftasöfnuninni og sérstaklega forgöngumönnum hennar. Hinn 16. febrúar 1974 birti blaðið grein þess efnis að landsmenn væru flokkaðir með tölvu af „Vörðu landi“ og þarna væri um að ræða mestu persónunjósnir, sem tíðkast hefðu hérlandis. Fleiri greinar birtust síðar varðandi tölvuvinnslur þessar í blaðinu. Kom þar, að 12 menn úr áðurgreindum hópi þeirra, sem stofnuðu til undirskriftanna, ákváðu að höfða meiðyrðamál gegn S ritstjóra og ábyrgðarmanni blaðsins fyrir nafnlausar greinar og ritstjórnargreinar, sem birst höfðu í blaðinu. Auk þess ákváðu þeir að höfða mál gegn ýmsum, sem höfðu skrifað aðrar greinar gegn þeim. Meðal þeirra 14 manna sem höfðu staðið fyrir undirskriftasöfnuninni voru prófessorarnir J, R og Þ. Hinn 22. mars 1974 birtist í blaðinu óundirrituð grein, sem í voru þessi ummæli: „...prófessorar, sem nú sitja sveittir við að mata tölvurnar á nöfnum hinna „nytsömu sakleysingja“ sem undirrituðu Watergatevixilinn (sic) og við að koma öllu í kerfi, svo að flokksvél Sjálfstæðisflokksins eigi sem auðveldast með að þekkja „sína“ þegar til almennra kosninga kemur að vori.“ J, R og Þ höfðuðu meiðyrðamál gegn S og kröfðust þess að framangreind ummæli yrðu dæmd dauð og ómerk, að S yrði dæmdur til þyngstu refsingar, sem á geti reynt skv. 234.—236. gr. hgl. Ennfremur dæmdur til greiðlu miskabóta og til að greiða stefnendum sameiginlega 25.000 krónur til að kosta birtingu væntanlegs dóms í málinu. Loks, að hann verði dæmdur til að sjá um að dómurinn yrði birtur í heild í 1. eða 2. tbl. Þjóðviljans er út kæmi eftir birtingu dómsins. Þá kröfðust þeir málskostnaðar úr hendi S. Stefnendur töldu ummælin mjög ærumeiðandi fyrir sig og hafa að geyma alvarlegar aðdróttanir gegn þeim, bornar fram gegn betri vitund. Í dómi Hæstaréttar sagði, að S bæri sem ábyrgðarmaður dagblaðsins X ábyrgð á hinum átöldu ummælum. Ummælin voru talin beinast ótvírætt að J, R og Þ, sem allir voru prófessorar. Ummælin þóttu ótilhlýðileg og bæri skv. 1. mgr. 241. gr. alm. hgl. að ómerkja þau. Hins vegar þóttu þau hvorki geyma refsiverðar móðganir né aðdróttanir í garð þremenninganna. Þar sem niðurstaðan varð sú, að S hefði ekki gerst sekur um refsiverðar ærumeiðingar gagnvart þremenningunum, var krafa þeirra um miskabætur ekki tekin til greina og ekki heldur krafa um greiðslu til að kosta birtingu dómsins. Samkvæmt 22. gr. laga 57/1956 var tekin til greina krafa þeirra um að dómurinn yrði birtur í heild í 1. eða 2. tbl. blaðsins X, sem út kæmi eftir birtingu dómsins. S var dæmdur til greiðslu máls-

kostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti
 E ritaði tvær greinar í dagblaðið Þ á árinu 1974, þar sem hann veittist harkalega að forystumönnum Varins Lands. Bar önnur greinin fyrirsögnina „Votergeitvixillinn“, en hin fyrirsögnina „Fasistatilburðir“. 12 af forystumönnum Varins Lands höfðuðu meiðyrðamál á hendur E og kröfðust þess, að fyrirsagnir greinanna og tiltekin ummæli önnur yrðu dæmd dauð og ómerk. Þá kröfðust þeir þess, að E yrði dæmdur til refsingar og greiðslu miskabóta. Fyrirsögnin „Votergeitvixillinn“, þótti vera hnjóðsyrði í garð stefnenda, sem vert væri að ómerkja, og önnur ummæli í greininni þóttu sömuleiðis óviðurkvæmleg að tilbúningi og bæri að ómerkja þau. Ummæli voru eigi talin varða refsingu. Með fyrirsögninni „Fasistatilburðir“ ásamt tilteknum ummælum í þeirri grein þóttu stefnanda gerðar upp miður sæmilegar hvatir, og þótti með ummælum þessum í heild þannig sveigt að æru stefnanda, að varðaði refsingu skv. 234. og 235. gr. alm. hgl. Önnur tiltekin ummæli í sömu grein voru ómerkt, en þóttu ekki varða refsingu. Eigi þóttu ummæli þau, sem stefnt var út af, fallin til að valda stefnendum þeim miska, sem bótaskyldur væri skv. 1. mgr. 264. gr. hgl. E var dæmdur til að birta dómsorð og forsendur hæstaréttardómsins í 1. eða 2. tbl. dagblaðsins Þ, sem kæmi út eftir birtingu dómsins. Þá var E dæmdur til greiðslu málskostnaðar. Tveir dómarmenn í Hæstarétti greiddu sératkvæði og töldu, að þar sem E hefði verið sekur fundinn um refsiverðar ærumeiðingar í garð stefnenda, bæri að taka til greina kröfu þeirra um miskabætur 414

Í maimánuði 1965 reis deila milli Félags framreiðslumanna og sambands veitinga- og gistihúsaeygenda um það, hvernig reikna bæri þjónustugjald af seldum veitingum. Mál þetta var lagt fyrir Félagsdóm og varð niðurstaðan sú, að söluskatt bæri að reikna af verði veitinga með þjónustugjaldi, og að álagningarstofn þjónustugjalds væri verð veitinga án söluskatts. Samband veitinga- og gistihúsaeygenda hélt blaðamannafund á Hótel Loftleiðum 27. nóvember 1973, og dreifði þar meðal fréttamanna útvarps og dagblaða í Reykjavík bréfi, þar sem það skýrði sjónarmið sín. Í bréfi þessu var sagt, að þjónar hefðu dregið sér 13% meira fé, en veitingamenn teldu sig hafa samið um. Þar sagði ennfremur: „Það verður að teljast furðulegt siðgæði, þegar stjórn F.F. vill reyna að telja almenningi trú um það, að ólöglegt sjálftaka þjóna á fjármunum annarra hafi verið hluti af kjörum þeirra“. Framleiðslumaðurinn G taldi ummæli þessi ærumeiðandi fyrir sig og til þess fallin að valda sér álitshnekki. Krafðist hann þess, að 4 nafngreindum

stjórnarmönnum sambandsins yrði hverjum um sig dæmd refsing vegna meiðyrða þessara skv. 236. gr. hgl., en til vara 235. og 234. gr. sömu laga. Hann krafðist ómerkningar á orðunum „dregið sér“ og orðunum „ólögmæt sjálf taka“. Þá krafðist hann hæfilegrar fjárhæðar úr hendi stefndu sér til handa til að standa straum af kostnaði við birtingu dóms í málinu skv. 241. gr. hgl. og auk þess miskabóta að fjárhæð 250.000 krónur. Héraðsdómur taldi ummæli þau, sem stefnt var út af, beinast að framreiðslumönnum í heild í stéttarfélagi þeirra, og því væri það félagið, sem ætti rétt til málssóknar út af ummælunum, en ekki einstakir félagsmenn, jafnvel þótt veitingamenn hefðu kafið þá um endurgreiðslu þjónustugjalds af söluskatti eða viðlagasjóðsgjaldi. Voru stefndu því sýknaðir skv. 2. mgr. 45. gr. laga nr. 85/1936. Í dómi Hæstaréttar, þar sem héraðsdómur var staðfestur, var tekið fram, að félagsmenn í stéttarfélagi framreiðslumanna hefðu verið 100—130 að tölu og hefðu þeir allir starfað í vinnveitingahúsum utan einn 476

Í október 1975 ritaði G cand. mag. skólastjóri grein í blað eitt. Kvað hann þar meðal annars svo að orði um kennslubók, sem S hafði þá nýgefið út, að vissir kaflar bókarinnar væru gott dæmi um það, hvernig ekki eigi að skrifa kennslubók. Hinn 11. nóvember 1975 ritaði S grein í sama blað, þar sem hann veittist nokkuð að G. Taldi G grein þessa hafa að geyma ærumeiðandi ummæli og aðdróttanir um sig. Höfðaði hann meiðyrðamál á hendur S og krafðist þess, að tiltekin ummæli í greininni, sem hann taldi upp í 8 liðum, yrðu dæmd dauð og ómerk. Hann krafðist þess, að S yrði dæmdur til refsingar og til að greiða sér miskabætur. Í héraði voru ummælin samkvæmt öllum kröfuliðunum nema einum dæmd dauð og ómerk skv. 1. mgr. 241. gr. hgl., en S var sýknaður af refsí- og fóbótakröfum G. Í Hæstarétti þóttu ummælin samkvæmt öllum töluliðunum ýmist móðgandi, óviðurkvæmileg eða niðrandi. Voru þau öll ómerkt skv. 1. mgr. 241. gr. hgl. Tiltekin ummæli þóttu auk þess fela í sér móðganir og aðdróttun í garð G. Gefið var í skyn, að hann beitti brögðum í viðskiptum. Voru þau ummæli talin varða við 234. og 235. gr. hgl. og varða G refsingu. Þá notaði G sem millifyrirsögn tvær ljóðlínur úr þekktu kvæði eftir frægt skáld. Þótti notkun þessara orða óviðurkvæmileg, eins og á stóð, og fela í sér móðgun og aðdróttun í garð G, þannig að varðaði við 234. og 235. gr. hgl. Þótti verða að refsa S fyrir notkun visuorðanna í þessu skyni og ómerkja notkun þeirra skv. 1. mgr. 241. gr. hgl. Refsing S var ákveðin 8.000 krónur. Hann var og dæmdur til að greiða G miskabætur vegna hinna refsiverðu

ummæla 15.000 krónur. G krafðist sem hluthafi í hluta- félagi skaðabóta úr hendi S. S var sýknaður af þeirri kröfu vegna aðildarskorts G	535
--	-----

Ökuleyfissvifting.

Maður sviftur ökuleyfi fyrir ölvun við akstur 69, 72, 815, 979, 1167, 1178	
Maður sviftur ökuréttindum fyrir of hraðan akstur. Sjá bif- reiðar	433

Ölvun. Sjá áfengislög.

Örorka.

Örorka metin	484, 593, 609, 828
--------------------	--------------------

Öryggiseftirlit ríkisins. Sjá skaðabótamál.

Öryggisgæsla.

VI. YFIRLIT.

Flokkun dæmdra mála

A. Einkamál:

1. Áfrýjunarmál:

Bæjarþings- og aukadómþingsmál	60	
Sjó- og verslunardómsmál	10	
Landamerkjadómsmál	1	
Merkjadómsmál	1	
Fógetaréttarmál	7	
Uppboðsréttarmál	2	
Skiptaréttarmál	2	
Siglingadómsmál	1	
	84	84

2. Kærumál:

Bæjarþings- og aukadómþingsmál	11	
Sjó- og verslunardómsmál	1	
Félagsdómsmál	1	
Skiptaréttarmál	4	
Stjórn LMFÍ	1	
	18	18

B. Opinber mál:

1. Áfrýjunarmál:

Sakadómsmál	22	
Verðlagsdómsmál	1	

2. Kærumál:

Sakadómsmál	17	
	40	40

C. Úrskurðir um gagnaöflun

Hafning máls	3	
Útivistardómar	25	
	29	29
	alls:	171

Dómarar:

Mál dæmd af fimm hæstaréttardómurum	88	
Mál dæmd af þremur hæstaréttardómurum	83	
	171	
Máld dæmd með varadómara	13	

